QUINTI

HORATII FLACCI POEMATA,

Scholiis ſive Annotationibus, quæ brevis Commentarii vice eſſe poſſint, à JOANNE BOND illuſtrata.

Septima Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,

Typis *Joannis Macock*, pro *Richardo Tomlins*, proſtantq; venalia ad Inſigne *Solis* & *Biblii* propè locum vulgò dictum *Pye-Corner*. 1670.

William Brydges his booke
given him by his father
In the year 1699

ILLUSTRISSIMO
D. HENRICO
MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

Duæ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſari, ſtudiúmque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, civilis altera. Hæ nimirum, ut per illam populum rebellem coercere, hoſtilemque injuriam propulſare poſſint, per hanc verò ut ſe & ſuos cives bonis moribus exornare, atque optimis legibus inſtitutiſque regere & temperare valeant. Quarum utra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facile profectò eſt judicare, quòd hæc per quam civitates, regna & reſpublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarè [illegible] neceſſariò leges confugiunt, tum ſcil[illegible]et quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur jus ſuum defendere aut obtin[illegible], idque duntaxat in eum finem, ut injuriâ ſemo repul[illegible] ſimul & jure ſuo [illegible]is recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtranda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & providos, ſapientes & juſtos, [illegible] ſalutis

ſalu is amantes & valdè ſtudioſos præbere oportet. Quod qui faciunt, ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregiis animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatam, quam ut ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia conjunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroes in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſe tradiderunt. *Alexandrum* magnũ docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſias* Pythagoreus: atque ut veteres præteream tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia, & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challinorum*, *Neutonum*, atque alios omnes certè viros imprimis eruditos, qui conſilio, eloquentia, omnique ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Jam verò in iis Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adjumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos avocant, ad virtutem autem & honeſtatem [illegible] citant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, quæ nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges & animi ſingulari benevolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit pluſimique fecit: hunc, inquam, non unum de multis,

ſed

ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Chriſtiano maximè dignum. Hinc eſt, quòd Divus *Auguſtinus* in primis jubet legendum eſſe hunc Poetam, quippe qui non modò juſtitiam, invictam animi magnitudinem, parſimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in Parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum ſummis laudibus proſequatur: ſed contrà perfidiam, injuſtitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, avaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, ſi ſapientiam hujus Poetæ in rebus ipſis inveniendis, ſi mirificum ejus artificium in ſingulis diſponendis, ſi verborum vim atque notiones ad res ipſas exprimendas cæteraſque ejus virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* ſine controverſia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* ſemper excipio) eſt merito anteponendus, in quo ſic ſuavitas cum utilitate contendit, ut lectorem ſuis illecebris ſemel captum ſemper teneat irretitum, nec dimittat unquam. Hunc igitur (Princeps illuſtriſſime) tibi ſæpiùs legendum non dubito, quin illi cenſeant, qui tibi libros quaſi præguſtant, ex quo tanquam ex amœniſſimo & ampliſſimo fonte non ſolùm multa officia ad Principis vitam præſtantia; verùm etiam quid deceat quodvis genus honeſtum, quid doceat quemvis ordinem, quidque eruditum quamvis ætatem, ſexum & conditionem haurire licebit. Adde, ſi placet, quòd Philoſophorum nullus diſtinctius edocuerit, quo pacto cum civibus & domeſticis, quo modo cum advenis & peregrinis, porrò qua ratione cum univerſis & ſingulis ſit agendum vivendúmque. Hæc omnia (Princeps illuſtriſſime)

ſime) quum *Horatium* tuæ Celſitudini & adferat & offerat, non potui (poſt patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualeſcunque ſunt) conſecrarem labores. Qui ſi te in bonarum artium ſtudiis jam optime progredientem, quoviſmodo juvare aut promovere queant, tum certè id habeo quod optem, & (ut Poetæ verbis utar) *Sublimi feriam ſidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ uſui eſſe poſſit, præſertim in eo, quod te quaſi vivam reddat imaginem Patris tui, Regis potentiſſimi & literatiſſimi. Illum enim omnes nos ſui ſubditi (ut pro reliquis etiam ipſe loquar) non ſolùm propter pietatem, juſtitiam, clementiam, munificentiam, atq; alios ſuaviſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem cùm in ſacris tùm in humanis literis ſcientiam admiramur & ſuſpicimus. O filium terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis ſuis egregium & conſpicuum omnium virtutum exemplar abundè ſuperque eſſe poſſit. Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere; hunc cole, hunc obſerva, hujus heroicas & divinas virtutes imitare & penitus exprime, & quo melius hoc præſtes, da operam, ut in literis & iis patrem tuum ſi non ſuperare, at ſaltem æquare valeas. Qua in re, quamvis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas; tamen quum ſis Regia ſtirpe utrinque progenitus, cur non Avunculum etiam tuum inſpicias *Chriſtianum, Danorum* Regem inclytũ? qui quidè ut Rex eſt voce ſuavis, vultu amabilis, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus, ſic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus

tutibus & ſalutaribus artium maximarum diſciplinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cujus præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates; cùm aliis de cauſis, tum maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terra marique potentiſſimos, arctiſſimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quaſi clavis trabalibus, conjunctos eſſe & copulatos: quorum diu vivat & valeat uterque hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſervet incolumem.

Celſitudini tuæ omni officio
devinctiſſimus,

JO. BOND.

Benevolo Lectori.

Quum juventutis erudiendæ munus sustinerem (quod Saxum volvi viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere in eum finem, ut scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent, atque firmius inhærerent. Hinc factum est, ut amicorum aliquot cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, ut in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamvis primum pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum injusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissimè dictum est, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον ἐστὶ, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum esse alienum opus reprehendere sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximii in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector benevole) pro certo invenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriisse quin eam, qua licebat brevitate, explicuerim, explanaverim, facilemque reddiderim.

diderim. Præterea, regiones, civitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, ut quivis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen ut singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu: cum quo feci ut eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verum, si eas benè copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente, certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valde perspicuum, qui solus est scopus & finis unicus meorum laborum. Boni consule, Lector humanissime: sic animos dabis majora aggrediendi, si Deus largiorem hujus vitæ usuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid novisti rectius istis,
Candidus impertis; si non his utere mecum.

Postremo hoc à te peto, ut errata, (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale, Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus.

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SUETONIUM TRANQUILLUM conſcripta.

QUintus Horatius Flaccus Venuſinus, patre, ut ipſe tradit, libertino & exactionum coactore: ut vero creditum eſt, ſalſamentario, quum illi quidam in altercatione exprobaſſet: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem? Bello Philippenſi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victiſque partibus, venia impetrata, ſcriptum quæſtorium comparavit. Ac primò Mæcenati, deinde Auguſto inſinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, ſatis monſtratur illo Epigrammate, ubi inquit,

Ni te viſceribus meis Horati
Plus jam diligo, Titum ſodalem
Mimo me videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis judiciis, tali ad Auguſtum elogio, *Horatii Flacci, ut mei, memor eſto.* Auguſtus ei Epiſtolarum quoque officium obtulit, ut hos ad Mæcenatem ſcripto ſignificat. *Ante ipſe ſufficiebam ſcribendis Epiſtolis amicorum; nunc occupatiſſimus & infirmus, Horatium noſtrum te cupio adducere. Veniet igitur ab iſta parafitica menſa ad hanc regiam, & nos in Epiſtolis ſcribendis adjuvabit.* Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quicquam, aut amicitiam ſuam ſuggerere deſtitit. Extant epiſtolæ, è quibus argumenti gratia, pauca ſubjeci: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam ſi convictor mihi fueris. Recte enim & non temere feceris: quoniam id uſus mihi tecum eſſe voluit, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit.* Et rurſus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire. Nam incidit, ut coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſprevifti, ideo nos quoque ἀνθυπερόφους ἡμῶν.* Præterea, ſæpe eum inter alios jocos, putiſſimum penem & homuncionem lepidiſſimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus uſque adeo probavit,

bavit, manſuraque perpetuò eredidit, ut non modò ſeculare carmen componendum injunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberii Druſique privignorum ſuorum: eumque coegerit propter hoc, tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere: poſt Sermones verò lectos, nullam ſui mentionem factam ita ſit queſtus: *Iratum me tibi ſcito quod non in pleriſque ejuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris, ne apud poſteros tibi infamé ſit, quòd videaris familiaris nobis eſſe?* Expreſſitque Eclogam, cujus initium eſt

Quum tot ſuſtineas curas & tanta pericula ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar.

Habitu corporis brevis fuit atque obeſus, qualis à ſeipſo & in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto, hac Epiſtola. *Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego, ne accuſem brevitatem, quantuluſcunque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris ne majores tui libelli ſint quam ipſe es, ſed ſi tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt, Itaque licebit in ſextariolo ſcribas, quum circuitus voluminis cui* ὀγκώδιστος, *ſicut eſt ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur: Nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, ut quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini, domuſque oſtenditur circa Tiburni lucum. Venerunt in manus meas & Elegi ſub ejus titulo, & Epiſtola proſa oratione, quaſi commendans ſe Mæcenati. Sed utraque falſa puto. Nam Elegi vulgares. Epiſtola autem obſcura, quo vitio minimè tenebatur. Natus eſt 6. Id Decemb. L. Cotta & L. Torquato Conſulibus. Deceſſit V. Kalend. Decemb. C. Mario Cenſorino & C. Aünio Gallo Conſulibus, poſt nonum & quinquageſimum annum, hæredè Auguſto palam nuncupato, quum urgente vi valetudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus & conditus eſt extremis Exquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandē arte Poe-
Inſtruis, exagitas crimina, corda domas. (tam
Scilicet, ut nimium docto de carmine noctem
Diſpulit immiſſo cura ſecunda die:
Te meus inſolita perſudet luce Magiſter,
Famque pores pueris & ſine nube legi.

H. Stanfordus.

Q. HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM LIBER I.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Alios alia delectant: Horatius verò Poëtæ nomen, præſertim Lyrici affectat.

MÆCENAS,[1] *atavis edite regibus,*
O & præſidium & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicũ
Collegiſſe juvat: metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum Dominos evehit ad Deos.
Hunc ſi mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rates
Quaſſas indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate cui Menodorus pater, Menippus avus, Cecinna rex Etruſcorum fuit atavus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui luctis delectantur, utpote Olympiacis, in quibus concitari ſolebat pulvis quo currentes ſpargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur curſus) ante evitatus.
6 Rotæ currendo fervent
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Otiis æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inſeruit.
10 Po. Romanus in ſuffragiis ferendis ſemper erat mobilis & inconſtans. 11 Honoribus ampliſſimis & maximis, vel, ædilitate majore, Prætura & Conſulatu. 12 Extollere ad ſublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id eſt, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus ſit dives & copioſus arator. 15 quicquid colligitur ex agris fertilibus, cujuſmodi ſunt in Lybia regione frumenti feracitſima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere ſarculo, quod eſt genus raſtri, Græc. τὸ σκαλίδιον, appellant. 17 Nunquam eum de ſententia ſua deducas, quamvis regis opes ei offeras, cujuſmodi erant Attali regis Pergami 18 Nave ex trabibus Cypriis compacta, pro quavis nave. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga ſic nominatum. 20 Propter naufragii metum. 21 Conflictantem cum fluctibus Icariis. 22 qui flat ab occaſu hyberno. 23 Naves lacerat. 24 qui docere non poteſt pauperiem pati.

[25] *Eſt qui nec veteris pocula* [26] *Maſſici,*
Nec partem ſolido [27] *demere de die*
Spernit, nunc viridi [28] *membra ſub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput [29] *ſacræ.*
Multos caſtra juvant, & [30] *lituo tubæ*
Permiſtus ſonitus bellaque matribus
[31] *Deteſtata. Manet ſub* [32] *Jove frigido*
Venator [33] *teneræ conjugis immemor:*
Seu viſa eſt catulis cerva [34] *fidelibus,*
[35] *Seu rupit teretes* [36] *Marſus acer plagas,*
Me doctarum [37] *hederæ præmia frontium*
Dis miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nympharumque [38] *leves cum Satyris chori*
[39] *Secernunt populo:* [40] *ſi neque tibias*
[41] *Euterpe cohibet, nec* [42] *Polyhymnia*
[43] *Lesboum refugit tendere barbiton.*
[44] *Quòd ſi me Lyricis vatibus inſeres,*
Sublimi feriam ſidera vertice.

25 Eſt aliud genus hominum, qui genio indulgeat.
26 Vini generoſi, quale in Maſſico Campaniæ monte naſcitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.
28 Habens membra ſtrata ſub arbuto viridi, id eſt, ſub arbuto amœna & conviviis idonea.
29 Omnis fons in origine ſacer eſt ſuoque murmure ſomnos allicit.
30 Lituus equitum eſt & incurvus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Conjugis delicatæ.
34 Mira eſt canum fidelitas in dominos.
35. Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Marſus pro quovis aprorum. 37 Poëtæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In ſaltando celeres. 39 Me dignum faciunt ut propter excellentiam à vulgo ſegregent. 40 Si. i. quia ſic placet muſis, quarum favore hæc beneficia conſecutus ſum. 41 Una ex muſis eaque jucunda. 42 muſarum altera, cui bene dicendi facultas adſcribitur. 43 quale barbiton Sappho & Alcæus egregii Poetæ in inſula Lesbo tendere ſolebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poëtas numerabis, ad cœlum uſque evehar, idemque digito attingam, id eſt, fortunatus ero ſupra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium reſplendens, ut ſidus inter homines.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.
Ode ii.

Ip vindictam Julii Cæſaris occiſi multæ tempeſtates Po. Romano immituntur. Unica Imperii ſpes in Auguſti incolumitate conſtituitur.

Jam ſatis terris nivis, atque [1] *diræ*
Grandinis miſit [2] *Pater: &* [3] *rubenti*
Dextera ſacras [4] *jaculatus arces,*
Terruit urbem:

1 Grandinis formidandæ ut à Jovis ira provenientia.
2 Jupiter.
3 Fulmine ex igne rutente.
4 qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percuſſerit, Romam terruit, id eſt, cives urbanos timere facit.

Terruit

Terruit gentes, grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ, nova monstra [6] *questæ,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes:
Piscium & summâ genus hæsit [8] *ulmo,*
Nota quæ sedes fuerat [9] *columbis:*
Et [10] *superjecto pavidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus [11] *flavum Tyberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter undis,*
Ire dejectum [13] *monumenta regis,*
Templaque [14] *Vestæ:*
[15] *Iliæ dum se nimium* [16] *querenti*
[17] *Jactat ultorem:* [18] *vagus, &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Jove non probante)* [21] *Uxorius amnis.*
[22] *Audiet cives acuisse ferrum*
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara juventus.
[24] *Quem vocet divûm populus ruentis*
Imperî [25] *rebus?* [26] *prece qua fatigent*
Virgines sanctæ minus audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Jupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus eluvionis rediret cum Deucalion & Pyrrha soli ex universo hominum genere relicti Parnassum montem conscenderint, ibi ut se turos ab aquarum vi conservarent.
6 quæ de admirabilibus monstris querebatur.
7 quum Proteus Phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Ulmus ponitur pro quavis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram ejecto.
11 Tyberim turbidum & arenæ colore flavum.
12 Undis repulsis à littore Etrusco, vel à Tyrrheno mare in quod Tyberis influit.
13 Regiam Numæ Pompilii.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Iliæ Romuli matri, Tyberis uxori, abs qua Julius Cæsar ortum habuit.
16 Conquerenti de Cæsaris nece.
17 magnificè gloriatur.
18 Errans extra alveum.

19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti urbs est à sinistra. 20 Jove indignante & penè invito. 21 Tiberis suæ uxori nimium indulgens. 22 Rara juventus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum civilium reliquiis, ideóque rari audient cives in civium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent melius, id est, justius perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem divum vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 quibus precibus virgines Vestales impense rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Jupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patraverunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentit futura.

Sive

Sive tu mavis,[31] *Erycina ridens,*
Quam Jocus circumvolat & Cupido:
Sive neglectum[33] *genus & nepotes*
Respicis[34] *autor,*
Heu nimis longo ſatiate[35] *ludo.*
Quem juvat clamor galeæque[36] *lævæ,*
Acer & Mauri peditis cruentum[37]
Vultus in hoſtem.
Sive[38] *mutata*[39] *juvenem figura*
Ales in terris[40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ,[41] *patiens vocari*
Cæſaris ultor:
Serus in cœlum redeas,[42] *diuque*
Lætus interſis populo[43] *Quirini:*
Neve te[44] *noſtris vitiis iniquus*
Ocyor aura[45]
Tollat hinc[46] *magnos potiùs triumphos,*
Hîc ames dici[47] *pater atque princeps:*
Neu ſinas[48] *Medos*[49] *aquitare inultos*
Te duce, Cæſar.[50]

31 Venus ſic dicta à monte Eryce: ubi religioſiſſimè colebatur. 32 Circa quam Jocus volat. 33 Genus ex oculis tuis rejectum (ô Mars) qui opem ferre negligis. 34 mars pater Romuli, qui Romam condidit. 35 Belli, quæ ſunt martis ludi & oblectamenta. 36 Galeæ expolitæ. 37 Virilis & truculentus, quales erant majorum vultus. 38 mutata figura rui in formam Auguſti. 39 Auguſtum cui Poëta aſſentatur, mercurium eum eſſe dicens. 40 Repræſentas. 41 qui pateris te vocari Cæſaris ultorem. Ordo eſt. Sive tu ales, id eſt, alate mercuri, filius almæ maiæ pariens vocari Cæſaris ulcor, imitaris in terris juvenem Auguſtum mutatâ figurâ. 42 Utinam ſerò in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romuli, pro Pop. Romano. 44 Noſtris contentionibus indignatem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conſpectu noſtro. 46 Romæ. 47 Auguſtus Senatus conſulto Pater patriæ appellatus eſt. 48 Perſas & Medos, quibus bellum inferre Auguſtus hoc tempore cogitabat. 49 Æquo pugnare. 50 qui non modo princeps inter homines, ſed Deus eriam effectus es, ideoque dux invictiſſimus.

Ode III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur: deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer inſurgit.

Sic[2] *te diva potens Cypri,*
Sic[3] *fratres Helenæ, lucida ſidera,*

1 Ordo eſt. O navis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor ſic te rogat ſalutare Veneris ſidus, &c. ut finibus Athenienſibus eum ſalvum reſtituas veluti rem tuæ fidei commiſſum. 2 Venus domina Cypri inſulæ, ubi præcipuè colebatur. 3 Caſtor & Pollux nautarum opitulatores.

Vento-

Ventorumque regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga:*
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyades, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequaquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AUDAX omnia perpeti*
Gens humana [23] *ruit per vetitum nefas.*
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætherea domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *nova febrium*

4 Æolus.
5 Aliis ventis vinctis & in utre inclusis; quemadmodum ab Æolo omnes venti dati sunt Ulyssi præter Zephyrum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus primus navigare ausus est.
9 Africum impetuosum, qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluviosas, quia suo ortu & occasu pluvias solent excitare.
12 quo Noto nullus est ventus major Dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, sive concitare sive sedare vult fluctus.
13 quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Cetos, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei providentia dissociavit terras à mari, si homines nihilominus audent navigare. 18 Separavit. 19 quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ usui humano inservientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impii homines cum ratibus qui Dei consilium in hoc, scilicet navigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupavit.

Terris incubuit cohors:
Semotique prius [29] *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis:*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum eſt.*
Cœlum ipſum petimus [34] *ſtultitiâ: neque*
Per noſtrum patimur [35] *ſcelus*
Iracunda Jovem [36] *ponere fulmina.* [37]

29 Neceſſitas mortis prius tarda & matura enecta venientis celeravit gradum & citius advenit.
30 Aera apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed avibus, quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad ſuperos protraheret. 33 Difficile eſt. 34 Cœlum ipſum affectamus, ut olim Gigantes & Phaëton. 35 Per ſtultitiam, unde noſtra vitia enaſcuntur. 36 Per noſtram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Jupiter effetus iratus ſumit in manus ut improbos examinet.

AD L. SEXTIUM, CONSULAREM.
Ode iv.

Amœnitate veris deſcripta, & communi moriendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam, Sextium hortatur.

[1] *SOlvitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Favoni:*
[5] *Trahuntque ſiccas* [6] *machinæ carinas.*
At neque [7] *jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Jam [9] *Cytherea choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Junctæque Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [13] *dum gravcs Cyclopum*
Vulcanus ardens [14] *urit officinas.*

2 Veris adventu molleſcit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicißitudo poſt aſperam hyemem grata eſt.
4 Zephyri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad navigandum naves ſiccas: atque ideo ſiccas quòd à principio Novembris uſque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. 6 Inſtrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles ſuo loco movendas. 7 Ut in hyeme. 8 Albeſcunt. 9 Cythera Inſula eſt contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm veſtam conchâ marinâ. 10 Venus dux chori jam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam ſaltat imminentem, id eſt, propinquam & ſupra caput lucentem. 11 Aglaia Euphroſyne, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulſant numeroſè ſaltantes. 13 Luna Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & miniſterio in iis fabricandis utitur. 14 Non re vera urit, ſed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liqueſcunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15]*nitidum caput* [16]*impedire myrto,*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt ſolutæ,*
[18] *Nunc & in umbroſis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare lucis*
Seu poſcat agnam, ſive malit hœdum. (*bernas,*
[21] *PALLIDA mors* [22] *æquo pulſat pede pauperum* [23] *ta-*
Regumque turres, ô beate Sexti.
[24] *Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Jam te premet nox,* [26] *fabulæque manes.*
Et domus [27] *exilis Plutonia,* [28] *quò ſimul meâris,*
[29] *Non regna vini ſortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycidâ mirabere,* [32] *quo calet juventus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput unguento ſplendeſcens.
16 Coronare caput ſerto ex myrto aut aliis floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant conſtrictæ.
18 Anno jam expleto ſcil. veris tempore.
19 Fauno ruſticorum Deo, quem quidam volunt eundem eſſe atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum utrum mavult.

21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æque ſortiter principum fores atque pauperum caſas pulſat. 23 Domos humiliores. 24 Breve vitæ ſpatium ſperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ ſecundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabuloſi inferi, de quibus & Poetæ & Philoſophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parva, ſic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aſpectum oculorum fugiunt nec poſſunt circumſcribi. 28. Ad quam domum ſimul ac migraveris. 29 Non eris bibendi magiſter, cui conſtituendi leges in conviviis omnes parere neceſſe erit. 30 Talorum jactu. Veneris enim jactus regem vini efficiebat. 31 Puerum molliem & delicatulum. 32 Cujus amore juvenes nunc ardent. 33 Ubi Lycidas adoleverit, virgines ejus complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Odev.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enataverat, cujus amore irretitos affirmat eſſe miſeros.

Quis [1] *multa gracilis te puer in roſa*
[2] *Perfuſus liquidis urget odoribus,*
Grato Pyrrha ſub [3] *antro?*
[4] *Cui flavam religas comam*
[5] *Simplex munditie? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatoſque [7] *deos flebit, &* [8] *aſpera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id eſt, quis adoleſcens, ætati puerili proximus te multis in roſis urget, id eſt, arcte avideque amplectitur?
2 Deliburus unguentis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, ubi meretrices aliquando latebant ut alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando proſtabant impudice ad captandam prædam. 4 Cujus gratia crines flavos habes religatos ut ei placeas. 5 Simplice munditie contenta abſque ſumptuoſo corporis cultu. 6 Promiſſa in levitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum ſuis pediſequis, ſcil. Gratiis, riſu, joco, oſculis, aliiſque hujuſmodi quæ tales amores comitari, facileque murari ſolent. 8 Allegoria eſt ducta a mari, ventis agitato, ſignificans meretricium blanditias more tempeſtatum mobiles eſſe & inconſtantes. 9 Tempeſtates a ventis agitatæ aut nigræ. 10 Per æquora ſignificat meretricem fallacem, quæ ex ſerena & placida ſua eſt ſæva & implacabilis.

Emirabitur [11] *inſolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui ſemper [13] *vacuam ſemper amabilem*
Sperat, neſcius [14] *auræ*
Fallacis: [15] *miſeri quibus*
Intentata nites me tabula [16] *ſacer*
[17] *Votiva paries indicat uvida*
Suſpendiſſe [18] *potenti*
[19] *Veſtimenta maris Deo.*

11 Inſuetus & talem in Pyrrha meretricium amorem non expertus.
12 Te pulchra & amabili. quid enim auro amabilius?
13 qui ſperat te ſibi ſoli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconſtantiæ muliebris ignarus.
15 Miſeri ſunt ii, quibus non probata neque uſu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Nepruno dicatum. Eſt Allegoria ducta à naufragis qui periculo elapſi Neptuno ſolebant ſuſpendere tabulam in qua naufragii caſus depingebatur. 17 quam vovi mediis in periculis, id eſt, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi ſua veſtimenta, in quibus fuerant ſervati, Neptuno etiam conſecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode vi.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa geſta decantabit. Horatius vero conviviis tantum & amoribus deſtinandis aptus & idoneus.

Scribêris [1] *Vario fortis & hoſtium*
Victor, Mæonii carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox navibus aut equis*
Miles te duce geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ ſtomachum, [4] *cedere neſcii,*
Nec [5] *curſus duplicis per mare Ulyſſei,*
Nec [6] *ſævam Pelopis domum.*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbelliſque lyræ muſa potens vetat*
Laudes egregii Cæſaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scribêris à Vario, Mæonii carminis, alite, id eſt, majeſtate carminis Homerici, vel penna & ſtylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poetæ cantu prædito planè Mæonio, id eſt, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 quamcunque rem. 3 Iram implacabilem Achillis, Pelei & Thetidis geniti.
4 qui placari noluit.
5 Navigationes longas ſubdoli Ulyſſis, qui aliud loquebatur, aliud ſentiebat, unde à Græcis dictus eſt, Πολύτροπος.
6 Sævam propter varia homicidia in eadem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægyſto, Clytemneſtra ab Oreſte filio eſt occiſa. 7 Nos qui tenui ſumus ingenii, non audemus dicere grandia viribus noſtris imparia. 8 Dum Polyhymnia Muſa Lyrica (quæ potentem habet in Lyvam, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas ſcribendas) me vetat deterere, id eſt, diminuere atque extenuare tuas & Cæſaris laudes. 9 ingenii mei tarditate.

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè ſcripſerit? aut pulvere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut ope Palladis*
Tydiden [12] *ſuperis parem?*
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui ſive quod urimur*
[16] *Non præter ſolitum leves.*

10 Martem, id eſt, viros bellicoſos tectos & indutos lorica, quæ dura & ſolida eſt ut adamas.
11 Virum fortiſſimum, pulvere Troico ſqualidum & obductum.
12 Pallas ſemper opem tulit Diomedi Tydei filio.
14 Animo & fortitudine diis æqualem, Nam Martem & Venerem Diomedes vulneravit. 14 Virginum & puellæ ira acres ſunt in juvenes, ut tamen ungues ſuos, ad repugnandum ſectos habeant, ne fortè pugna ſit cruenta, quod raro fit.
15 Sive quòd ſumus vacui, id eſt, valdè otioſi, ſive quod urimur, id eſt, aliquantulum amamus.
16 Noſtro more leves & inconſtantes, quod amatoribus proprium eſt & uſitatum.

AD MUNATIUM PLANCUM. conſularem. Ode vii.

Alii alias laudant civitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tybur, ubi natus eſt Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alii [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Epheſum,* [4] *bimariſve Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Inſignes, aut Theſſala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus unum opus eſt, intactæ Palladis* [9] *urbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Undique decerptam frondi præponere olivam:*
[12] *Plurimus, in Junonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, diteſque* [14] *Mycenas:*

1 Rhodon claram propter elegantem ſtructuram trium civitatum quæ ſunt in eadem inſula, aut claram, i. præclaram portubus, viis, mœnibus, legum præſtantia, &c. aut claram, i. ſemper illuſtratam radiis Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Inſulam ab eo nominavit Rhodon.
2 Mitylene urbs eſt in Lesbo. 3 Nobiliſſimam civitatem ab Amazonibus extructam & magnæ Dianæ templo nobilitatam.
4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægeo mari cingitur. 5 Thebæ urbs eſt in Bœotia à Cadmo ædificata, cujus filia Semele Bacchum peperit ex Jovis compreſſu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœniſſima Theſſaliæ. 8 Sunt Poetæ, quibus unicum opus eſt. 9 Athenas Minervæ inviolatæ urbem. 10 Carmine non interrupto, ut aliud audent. 11 Frontem Olivâ coronare cujus ſolia undique, i. circumcirca detonſa & breviora facta majorem addunt ornatum. Aliis alia lectio magis arridet, viz. undique decerptæ frondi præponere Olivam. Ut ſit ſenſus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Olivam anteponere quæ Palladis eſt propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Unde Homerus appellat Ἄργος ἱπποβότον. 14 Urbem opulentam in qua regnavit Agamemnon, à Mycena Nympha ſic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campus opimæ*
Quam [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lacus, & uda*
[21] *Mobilibus pomaria rivis.*
[22] *Albus ut* [23] *obſcuro deterget nubila cælo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæque labores
Molli Plance [24] *mero,* [25] *ſeu te fulgentia* [26] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremque*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, O ſocii comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce & [32] *auſpice Teucro,*
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure nova Salamina futuram.*
O fortes [35] *pejoraque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacædemon dicitur patiens ob ſeveram diſciplinam, ubi pueri ad Dianæ aram ſoris flagellari uſque dum ſanguis è viſceribus exiret, nec ingemuerunt quidem.
16 Lariſſa eſt urbs in Theſſalia, à qua & Achilles Lariſſeus dictus eſt.
17 Permovit, affecit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ ſacrum cum fonte conſecratum.
19 Fluvius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens.
20 Tiburnus primum Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus rivis irrigua.
22 Notus ſerenus.
23 Cœlo caliginoſo.
24 Vino ſuavi.
25 Sive militiæ, ſive domi tuæ eris.
26 Aquila, Draconе, aliiſque id genus ſignis militaribus.
27 Civitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Ajacem
28 quamvis fugerit. 29 Caput vino madidum. Lyæus, nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior quia fortuna mihi patriam dabit, ac pater Telamon negavit. 32 Me Teucro hortante. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas, quarum altera nunc eſt in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O paſſi graviora. Virgil. 36 Iterum navigabimus.

AD LYDIAM. Ode viii.

Juvenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] *LYdia dic, per omnes*
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Juvenem mollem.
3 Dum tui arbore captus eſt.

[4] *Perdere*

Perdere? cur apricum
Oderit[5] *campum*,[6] *patiens pulveris atque ſolis?*
Cur neque[7] *militaris*
Inter æquales equitet[8] *Gallica nec*[9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flavum Tyberim[11] *tangere? cur olivam*
Sanguine[13] *viperino*
Cautiùs vitat? neque jam livida geſtat[14] *armis*
Brachia: ſæpe[15] *diſco,*
[16] *ſæpe trans finem jaculo nobilis expedito?*
[17] *Quid latet? ut marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis*[19] *ſub lachrymoſa Trojæ*
Funera:[20] *ne virilis*
Cultus in cædem &[21] *Lycias proriperet catervas.*

4 Ejus bona abligurire & corporis vires frangere.
5 Campum martium cur oderit?
6 quum poſsit pari pulverem & ſolem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis inſtar lupinorum dentium aſperis & inæqualibus.
10 Moderetur & ſibi parere doceat.
11 Tyberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi ungebantur unguento quod ex cera fit oleo ſubacta. 13 Sanguine venenoſo. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Diſco nobilitatus qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis tranſlatus ad Romanos. 16 Sæpe ultra terminum, jaculo fortiter & expedite emiſo. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, ſed inter meretrices latet & emolleſcit? 18 Achillem, qui à matre Theride habitu puellari indutus ne agnoſceretur, in Inſulam Scyrum ad Diomedem eſt deductus. 19 Paulò ante everſionem Trojæ. 20 Ne veſtitus virilis eum in bellum Trojanum protraheret. 21 Ponuntur Lycii pro Trojanis, quibus opem ferebant, ſic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHUM.

Ode ix.

Quo magis ſævit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes ut alta[1] *ſtet nive candidum*
[2] *Soracte: nec jam ſuſtineant*[3] *onus*
Sylvæ[4] *laborantes: geluque*
Flumina[5] *conſtiterint acuto?*
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
[6] *Largè reponens: atque*[7] *benignius*
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides ut Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat nive plenum.
2 Mons in Falliſcis, quem hodiè appellant montem Divi Sylveſtri, eo quod in ejuſdem montis ſpelunca ad plurimum tempus ſe continuiſſe dicitur.
3 Nivis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à curſu deſiſtunt ſupernè. 6 Copioſè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quam ſolebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota,*
[9] *Permitte divis cætera: qui* [10] *simul*
Stravere ventos æquore [11] *fervido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QUID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quam fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone, nec dulces amores
Sperne [15] *puer neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa, nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesque [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusque direptum lacertis,*
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinatium duas habens ansas, quadraginta, & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. posteaquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, ut solet aqua in aheno fervens.
12 Non commoventur.
13 quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas.
τύχη δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, juvenis.
16 Chorea dicitur à choro, ubi junctis manibus saltatur.
17 quam diu tibi juveni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. juventus se exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te usurpentur. 22 Et nunc reperatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella nè diu quæratur, sed ut se ipsa prodat. 23 Armilla vi avulsa ex lacertis, aut annulus à digito malè, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellas se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCURIUM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palæstræ & lyræ inventione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

MErcuri [1] *facunde nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formâsti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palestræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inventor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Jove.
3 Agrestes hominum primorum mores.
4 Eloquentia vel musica conformavisti. 5 quasi cautus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad ruendam corporis valetudinem.

Te canam, magni Jovis & [7] deorum
Nuncium, curvæque lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit jocoſo
Condere furto.
Te [10] boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Riſit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te ſuperbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Theſſalosque ignes & [18] iniqua Trojæ
Caſtra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgâque [22] levem coerces
Aurea turbam, [23] ſuperis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inventorem.
9 Aſtutum & ingenioſum ad furtum occultandum, quod jocum riſumq; concitaret.
10 Boves Admeti Regis, quos Apollo divinitate privatus paſcebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam aſſumpſeras dum terreret minis.
13 Privatus pharetra.
14 Ridendum ſibi putavit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 qui te ducem Priamo præbebas.
17 Theſſalicas excubias.
18 Caſtra Trojanis

ſalmica. 19 Sic latuit, ut à nemine cognitus ac né viſus quidem fuerit. 20 Campis Elyſiis. 21 Caduceo quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Diis ſuperis & inferis gratus.

AD LEUCONOEN. Ode xi.

Hortatur Leuconoën omiſsâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento a vitæ brevitate & celeritate ducto.

Tu nè quæſieris ſcire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dî dederint, Leuconoe: nec [3] Babylonios
Tentâris numeros, [4] ut melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) ſapias, [6] vina liques: & ſpacio brevi
Spem longam reſeces: dum loquimur, fugerit invida
Ætas, [8] carpe diem. [9] quam minimùm credula poſtero.

1 Impoſsibile eſt, ve. malum eſt.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Aſtrologiam inveniſſe dicuntur.
4 Ut ſapias melius pati quicquam acciderit.
5 Annos.
6 Ut vina promas & fundas. Aut ut vina percoles: vina enim percolata ſunt deliciora. 7 Et quam breve ſit vitæ ſpatium, ne ſpem differas in longum. 8 Fruere die præſenti. 9 Nullam penè fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AUGUSTUM. Ode xii.

Collaudatis diis, heroibus, utrisque aliquot claris, tandem ad divinas Augusti laudes descendit.

[1] *Quem virum aut heroa lyra vel* [2] *acri*
Tibia sumes celebrare [3] *Clio?*
Quem deum? cujus [4] *recinet jocosa*
Nomen [5] *imago,*
Aut in umbrosis [6] *Heliconis oris.*
Aut super [7] *Pindo, gelidove in* [8] *Hæmo?*
Unde [9] *vocalem temerè insequutæ*
Orphea sylvæ,
[10] *Arte materna rapidos morantem*
Fulminum lapsus celeresque ventos,
[11] *Blandum & auritas* [12] *fidibus canoris*
Ducere quercus.
Quid [13] *prius dicam solitis parentum*
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
[14] *Temperat* [15] *horis?*
[16] *Unde nil* [17] *majus generatur ipso,*
Nec viget quicquam simile aut [18] *secundum:*
[19] *Proximos illi tamen occupavit*
[20] *Pallas honores.*
Præliis [21] *audax, neque te silebo*
Liber, & sævis inimica [22] *virgo*
Belluis, nec te metuende [23] *certâ*
Phœbe sagittâ
Dicam & [24] *Alciden,* [25] *puerosque Ledæ.*
[26] *Hunc equis,* [27] *illum superare pugnis*

1 O Clio, quem virum fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum?
2 Tibia acriter sonante.
3 Una ex novem Musis.
4 Resonabit.
5 Eccho vocis imago, quæ veluti lubens respondet.
6 Helicon est mons Boetiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, unde Musæ appellatæ sunt Heliconiades.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundum Poetam (Calliopes & Apollinis filium) sylvæ sequutæ sunt temerè, i. αὐτομάτως sua sponte & confusè.
10 Musica.
11 Et adeò blandum ut quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cythera canora.
13 quid potiùs dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes, parentis, i. Jovis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
19 quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo deo. 17 quia Deus est Optimus Maximus 18 Nihil Jovi est secundum, quia nullus ordo esse potest inter finitum & infinitum. 19 Pallas proxima est Jovi, sed longo intervallo proxima. 20 Minerva non è muliere concepta, sed Jovis cerebro nata, vera & divina sapientia. 21 Bacchus, ad prælia trudit inermes, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & inevitabilis Phœbi sagitta ut semper id ferat quod petit. 24 Herculem, Jovis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem:

Nobilem:[28] *quorum ſimul alba nautis*
Stella refulſit.
Defluit ſaxis agitatus humor:
Confidunt venti:[31] *fugiuntque nubes:*
Et[32] *minax (quod ſic*[33] *voluere) ponto*
Unda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an[35] *quietum*
Pompilî regnum memorem, an[36] *ſuperbos*
Tarquinî[37] *faſces, dubito, an*[38] *Catonis*
Nobile lethum.
Regulum, &[40] *Scauros, animæque magnæ*
Prodigum Paulum, ſuperante[43] *Pœno,*
Gratus in ſigni referam camœna,
Fabriciúmque:
Hunc, &[45] *incomptis*[47] *Curium capillis*
Utilem bello[48] *tulit, &*[49] *Camillum*
Sæva paupertas, &[51] *avitus apto*
Cum lare fundus.
Creſcit[53] *occulto velut arbor ævo*
Fama[54] *Marcelli: micat inter omnes*
Julium ſidus, velut[56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ[57] *pater atque cuſtos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 quorum ſtella ſerena ſimul atque nauris apparuit.
29 Fluit de ſaxis humor ex nive geluve in aquam reſolutus.
30 Venti deſinunt flare.
31 Nubes in ſugam vertuntur.
32 Unda nauris minans naufragium quieſcit quæ vento intumuerat.
33 Filii Ledæ Caſtor & Pollux ſic voluere.
34 Romæ conditorem.
35 Numa Pompilius à Romulo ſecundus Romanorum Rex, regnum armis paratum, Religione, juſtitia, & bonis moribus ſtabilivit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii Priſci, non Tarquinii Superbi, commemoratu certè indigni propter Lucretiæ conſtupration-em.
37 Virgarum faſces, quos ſecuribus alligatos lictores primum ante Reges, poſtea ante Conſules ad po-

puli terrorem portabant. 38 Catonis Uticenſis, qui violentas manus ſibi intulit, ne vultum tyranni ſuſpiceret, ut inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necuerunt. 40 quorum clara extitit virtus in repub. adminiſtranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui profudit animam ad Cannas, ubi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus eſt occiſus. Vide Livium. 42 Hannibale. 43 Libens ut memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Conſulem, de cujus abſtinentia, continentia, ſeveritate, aliiſque egregiis animi dotibus, vide Plutarch, & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe eſt viro bellicoſo comam habere comptam & calamiſtratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus ſibi afferentibus, dixit, Se malle aurum habentibus imperare quam poſſidere. 48 Proculi, produxit. 49 Camillus ſexto menſe poſt Romam à Gallis captam, eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aſpera & perpeſſu difficilis. 51 Fundus à ſuis majoribus ſibi relictus. 52 Cum domo non ſumptuoſa ſed quæ fundum deceat. 53 Occulte, veluti arbor quæ temporis progreſſu increſcit hominibus non advertentibus. 54 Marcellus quinquies Conſul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumvenitus eſt & occiſus. 55 Stella crinita quæ viſa eſt ſeptem noctes poſt Cæſarem occiſum, & creditabatur eſſe Cæſaris anima in cœlum ſubvolans. 56 Inter ſtellas. 57 Jupiter.

Cæſaris

Cæſaris [58] *fatis data: tu* [59] *ſecundo*
Cæſare regnes.
Ille ſeu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit juſto domitos triumpho,*
Sive ſubjectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem.*
[64] *Tu gravi curru quaties Olympum,*
[65] *Tu parum caſtis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata juxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obſervanda eorum ſtatuta.
59 Ita regnes, ut Cæſar Auguſtus ſit ſecundus poſt te, fcilicet ut tu in cœlo regnes, Cæſar in terris.
60 Inſidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.
61 Seu ſubegerit, vel in triumphum duxerit.
62 Populus in Æthiopia apud quos altiſſimæ ſunt arbores, quæ non ſolùm folia ſed lanam etiam proferunt tenuiſſimam, ex qua conficiunt veſtimenta.
63 Ille æquus, id eſt, non invidens tibi, ſed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id eſt, ſe inferiorem te gerens, regetque terras.
64 Tu tonabis, nam ex Jovis curru cœlum quatiente vulgus opinatur toneru fieri.
65 Tu mittes inimica, id eſt, triſtia fulmina parum caſtis lucis, id eſt, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode xiii.

Moleſtè fert Telephum rivalem ſibi à Lydia anteponi.

Quum tu Lydia [1] *Telephi*
Cervicem [2] *roſeam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ meum*
Fervens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet jecur,*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa ſede manet: ſ [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Uror, ſeu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ ſive [16] *puer furens*
[17] *Impreſſit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *ſi me ſatis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Rivalis ſui.
2 Cervicem pulchram inſtar Roſæ.
3 Brachia flexibilia ceræ ſimilia.
4 Interjectio eſt, dolentis.
5 Tumet jecur ira implacabili quæ facilè ſedari non poteſt.
6 Cholerâ quâ incaleſcente in iram inſurgimus.
7 Turgeſcit Cyſtis fellis jecinori annexa, quæ bilis eſt receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes ſunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor eſt.
10 Lachrymæ doloris interni indicium.
11 Antequam adverſum & me invito.
12 Demonſtrans.
13 quàm languidis flammis amoris intus tabeſcam.
14 Aſpectu crucior.
15 Rixæ ultra modum progredientes meroſi. per ebrietatem.
16 Telephus ardens libidine.
17 Momordit tibi labra.
18 Ne amoris ſui oblivi ſcare.
19 Si mihi credis.
20 Non ſperas perpetuum tibi fore amatorem.
21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oſcula, quæ Venus
Quinta parte ſui nectaris imbuit.
FOELICES ter & amplius
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulſus querimoniis
Suprema citiùs ſolvet amor die.

22 quæ oſcula Venus quinta parte ſuæ ſuavitatis, i. concubitu replevit. quinque etenim ſunt partes amoris, Aſpectus, colloquium, tactus, oſculum, concubitus. 23 Terque quaterque; 24 Indiſſolubilis conjunctio. 25 Nec amor divulſus malis querimoniis, i. litibus & rixis ſolvet ultima die citiùs, id eſt, ante mortem.

AD REMPUBLICAM BELLUM civile reparantem. Ode xiv.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus: o quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant? ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integra lintea,
Non dii, quos iterum preſſa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes & genus & nomen inutile.
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium curaque non levis,

1 O Reſpub. Tota hæc Ode eſt Allegorica. 2 In periculum. 3 Bellum civile redintegratum. 4 quam malè agis? 5 Pacem & tranquillitatem. 6 Nudatum remigiis, id eſt, ut Reſpublica deſtituta eſt militibus? 7 Malus arbor eſt, cui velum annectitur. Ponitur hic allegoricè pro Ægyptio Rege à quo Pompeius eſt obtruncatus. 8 Perfractus Africo, i. gravi bello. 9 Senatores & viri principes. 10 Sine pecuniis belli nervis. 11 Perferre. 12 Severiorem civilis belli tempeſtatem. 13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dii tutelares, ut Caſtor & Pollux, ſeu quivis alius Deus, quod erat Navis inſigne. 15 quos nunc ſub Octaviano tu oppreſſa invoces. 16 In Ponto magna eſt arborum copia unde naves fiant. 17 quamvis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non navis picturæ, ſed robori & ornamentis fidunt nautæ: ſic milites non in generis ſplendore, ſed armis & exercitu ſpem collocant. 20 Niſi vis fieri ludibrio ventis, i. inſtaris & ambitioſis ducibus. 21 Noli amplius movere bellum. 22 O Reſpub. quæ miſi ex tuis malis ſollicitudinem & tædium induxeras. 24 quæ nunc me abſentem tui deſiderio afficis.

Inter-

Interfuſa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo ut fugias periculorum anguſtias quibus te facilè extricare non poſſis.
26 Cycladæ ſunt inſulæ in mari Ionio, numero 53. & appellatæ, quod in cycli formam diſponuntur.

NEREI VATICINIUM DE RUINA Trojæ. Ode XV.

[1] *PAſtor quum traheret per freta navibus*
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hoſpitam,*
[4] *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, ut caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [7] *Mala ducis avi domum,*
[8] *Quam multo repetet Græcia milite,*
[9] *Conjurata tuas* [10] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adeſt viris*
[12] *Sudor: quanta moves* [13] *funera Dardanæ*
Genti! jam galeam Pallas & [14] *ægida*
Curruſque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam Veneris præſidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæſariem: gratiaque fœminis*
[19] *Imbelli cythara carmina* [20] *dividis:*
Nequicquam Thalamo [21] *graves*
Haſtas & calami ſpicula [22] *Cnoſſii*
Vitabis, [23] *ſtrepitumque & celerem* [24] *ſequi*
Ajacem: tamen heu [25] *ſerus adulteros*
Crines pulvere collines

1 Paris.
2 Navibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, ubi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia jura hoſpitalitatis fregerat.
4 Otio moleſto compreſſit ventos ne ſpirarent, nihil enim ventis magis eſt ingratum quam non flare.
5 Fata luctuoſa non ſolùm Paridi, ſed omnibus etiam Trojanis.
6 Deus marinus Nonni filius, à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auſpiciis ad domum paternam ducis Helenam.
8 quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus jurejurando in portu Aulidis obſtrictis ad unanimiter dimicandum donec Helenam eſſent nacti. 10 Diſſolvere illicitas nuptias & evertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis eſt. 12 Labor bellicus. 13 quantas ſtrages commoves Trojanæ genti, quæ olim dicta eſt Dardana à Dardano qui vixit tempore Moyſis, Anno mundi 1738. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Fruſtra. Nam Venus cum non ſit bellicoſa non poteſt eſſe Pari præſidio. 17 Animoſus. 18 Ornabis capillum. 19 Cythara bello non apta eſt, ſed menſæ eſt ad hilaritatem. 20 Nequicquam ſuis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, vel, nequicquam diſtribues carmina alternatim ut ſolent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo ſua voce, modo lyræ ſono utuntur. 21 Haſtas odioſas thalamo nuptiali propter copulæ diſjunctionem. 22 Sagittas Cretenſes, eſt Cnoſſos urbs Cretæ quæ olim claruit arte ſagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad ſequendum: erat Ajax tam celer pedibus, ut nemo fugiens eum evaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim unguentis deliburos, pulvere deturpabis, ſi ſero tandem traheris morcuus.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Neſtora reſpicis?*
[28] *Urgent impavidi te Salaminius*
[29] *Teucerque &* [30] *Sthenelus* [31] *ſciens*
Pugnæ: ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Noſces ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, cervus uti vallis in altera*
Viſum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies, mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matroniſque Phrygum claſſis Achillei.
[39] *Poſt certas hyemes uret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Ulyſſem Laertis filium.
27 A Pylo urbe Neſtor denominatur Pylius.
28 Inſequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, unus eorum qui in equo Trojano ſe abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptiſſimus moderator.
32 Vide ſupra Od. 6.
33 Diomedes patre ſuo Tydeo fortior & valentior.
34 quem tu homo mollis & luxurioſus fugies ſic ut cervus fugit lupum viſum in altera parte vallis.
35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriose jactaveras. 37 Iracunda claſſis Achillei (propter ereptam ſibi Briſeida) proferet diem Ilio matroniſque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id eſt, bellum Trojanum producet & retardabit. 39 Poſt annos novem à fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia eſt pars Græciæ. 41 Domos Trojanas.

AD AMICAM. Ode xvi.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læſerat: culpamque transfert in iram, cujus vim indomitam deſcribit.

O Matre pulchrâ filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminoſis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *ſive flamma,*
Sive mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnoverit, ut dicatur pulchra pulchrior?
2 quemcunque voles modum, i. q. amcunque voles rationem tu præſcribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te ſcripſi. 3 Sive Iambos exurere voles, ſive in mare deji cere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quovis mari). 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo ſacra ſibi per Corybantes inſtituit. 6 Non ex adytis, locis templi ſacris & ſecretis, ad quæ nulli niſi ſacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes ut iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipſe [12] *ruens tumultu:*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho appoſuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio gravi*
Stravere: [20] *& altis urbibus* [21] *ultimæ*
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretque muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem,* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentavit in dulci juventa
Fervor & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia, [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobriis, [31] *animumque reddas.*

7 Apollo qui in dubiis oraculis mentem ſacerdotis incolit, i. quatit, movet, cogit.
8 Non æquè ſed vehementiùs ira animos hominum commovet, quam Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem ſacerdotum.
9 Tympana acutè ſonantia.
10 Sacerdotes Cybeles, quæ tympanorum pulſu & cornuum cantu Jovis vagitum celebant Saturnum.
11 Noricus, pro quovis enſe. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Bavariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatiſſimo. Homo iratus neque enſes, neque quodvis aliud periculum extimeſcit.
12 Deſcendens cum fulmine tremendo.
13 Iaperi & Clymenæ filius propter ſingularem ingenii excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium undique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe aſtutiam, & ab aliis aliud mutuatus eſt.
14 Primo homine ex limo efformato.
15 Neceſſitate compulſus, quod in beſtiis fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſet.
16 Ex omnibus animalibus.
17 Et rabidi leonis furorem.
18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum movere, pro iratum facere, & ſtomachari pro iraſci.
19 Thyeſti ſuos filios frater Atreus edendos obtuliſſe, eò quod Thyeſtes cum Atrei uxore concubuiſſet.
20 Dejecere de ſtatu.
21 Extremæ fuerint cauſæ uſque ad everſionem.
22 Urbs tum eſſe deſinit, cum in ea aratrum ſit circumductum: aratro etiam priſci in condendis urbibus utebantur. Interea Æneas urbem deſignat aratro. Virgil.
23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba.
24 Comprime animum, nec me imitare quem pœniteat iræ.
25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ fervorem.
26 Ira eſt exultatio ſanguinis circa cor.
27 Propter iram.
28 Nunc ſtudeo miris perſequi, triſtia relinquere.
29 Ea conditione ut fias mihi amica.
30 Recantatis convitiis æque maledictis, quibus tu me etiam lacerâſti.
31 Atque ea conditione ut me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM.
Ode xvii.

Invitat eam in Lucretilem, multa oſtendens commoda quæ ex eo percipiet.

1 VElox amœnum ſæpè 2 Lucretilem
3 Mutat Lycæo Faunus: & igneam
4 Defendit æſtatem capellis
Uſque meis, 5 pluvioſque ventos,
6 Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma 7 deviæ
8 Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales 9 hædilia lupos:
10 Utcunque dulci Tyndari fiſtula
Valles, & 11 Uſticæ cubantis
12 Lævia 13 perſonuere ſaxa.
Dii metuentur: diis pietas mea
Et 14 Muſa cordi eſt. 15 hinc tibi copia
Manabit ad plenum 16 benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hîc 17 in reducta valle, 18 caniculæ
Vitabis æſtus: & fide 19 Teia.
20 Dices laborantes 21 in uno
Penelopen 22 vitreamque Circen,
Hîc innocentis pocula Lesbii

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons eſt in Sabinis, in cujus valle villam habuit Horatius amœniſſimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons eſt in Arcadia, in quo ſacra Fauno vel Pani paſtorum Deo celebrantur.
4 Prohibet æſtum ſervidum à meis capellis uſque, i. ſemper.
5 Ventos pluviam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deviæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, vir gregis, hîc maritus.
9 Nec hœdorum ſtabula ſeu greges metuunt lupos martiales, i. lupos Martis tutelæ conſecratos: nam vi & inſidiis pecora ſpoliant. Dolus an virtus quis in hoſte requirat? Virg. 10 Ubicunque ô Tyndari iſtæ valles & lævia ſaxa montis Uſticæ perſonuere dulci fiſtula Fauni vel Panos, qui propulſator eſt cujuſcunque mali à monte Lucretili. 11 Uſtica mons eſt in Sabinis leviter declinans inſtar hominis cubantis. 12 Saxa lævigata vel attrita. 13 Soniru fuere completa. 14 Carmen meum placet diis. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. Ruris honores ſunt ruri naſcentia. 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Achelo in ſpeciem tauri mutato congreſſus, ei detraxit, quo ſignificatur omnium rerum ubertas & copia. 17 In valle ſecreta, quæ flexuoſos habet receſſus à ventis tuta. 18 Ex Canicula, dies caniculares nomen ſumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ ſunt paria & ſimilia verſibus Anacreontis cujus patria fuit civitas Teia. 20 Cantabis. 21 Ulyſſis amore, utraque enim Ulyſſem ardenter amavit, quarum altera fuit Ulyſſis uxor; altera mulierum veneficarum crudeliſſima. 22 Circa pulchram & pellucidam inſtar vitri.

23 *Duces sub umbra:* 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues protervum
26 *Suspecta Cyrum,* 27 *nè malè dispari*
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritamque vestem.*

23 Hic bibes pocula vini Lesbii innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & observata quod alium ames, metues eum: fuit Cyrus Horatii rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Nè scelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è poribus, cujusmodi in conviviis ut ebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QUINTILIUM VARUM.

Ode xviii.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderatè furorem concitat.

Nullam Vare 1 *sacra vite* 2 *priùs severis arborem*
Circa 3 *mite solum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
6 *Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque*
7 *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
8 *Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?*
9 *Quis non te potiùs, Bacche pater, teque decens Venus?*
At 10 *nè quis* 11 *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *super mero*
14 *Debellata: monet* 15 *Sithoniis non levis Evius:*
16 *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt 17 *avidi, non ego te* 18 *candide Bassareu*

1 Vite Baccho consecrata.
2 Potiùs plantaveris.
3 Fundum benè excultum vel mites uvas efferentem.
4 De quo vide supra. Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur suâ utitur licentiâ, ponens fratrem pro fratre.
6 Iis qui sobrii sunt, & vino nequaquam madidi.
7 Edaces curæ.
8 quis bene potus crepat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem gravem? 9 quis non te potiùs ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Nè quis supra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, indè exorta, quod Centauri inter epulas Petithei nuptiales plus nimium poti Lapitharum uxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non levis, i. iratus Bacchus, dictus Evius à voce baccantium εὐοῖ. 16 quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrii exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche: qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Invitum

19 *Invitum quatiam: nec variis obſita frondibus*
20 *Sub dium rapiam.* 21 *ſæva tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quæ ſubſequitur cæcus* 23 *amor ſui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcanique fides 25 *prodiga perlucidior vitro.*

19 Tunc homines libunt Baccho inviti quam bibunt uſque ad ebrietatem.
20 Nec divulgabo arcana tua multis Pampinis operta, id eſt, non proferam in lucem res ſecretas meæ fidei commiſſas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id eſt, reprime ebrietatem, quemadmodum tuæ ſacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id eſt, Phrygio.
22 quæ tympana, i. quam ebrietatem. 23 φιλαυτία arrogantia & linguæ incontinentia ſunt ebrietatis comites. 24 Caput ſine cerebro, id eſt, ſine prudentia. 25 Fides effuſa in ſecretis prodentibus, omnia conſilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode xix:

Se illius amore uri.

1 *MAter ſæva Cupidinum,*
2 *Thebanæque jubet me Semeles* 3 *puer*
Et laſciva 4 *licentia*
5 *Finitis animum reddere amoribus.*
6 *Urit me Glyceræ nitor*
7 *Splendentis Pario marmore purius:*
Urit grata 8 *protervitas*
Et vultus nimium 9 *lubricus aſpici.*
In me 10 *tota ruens Venus*
11 *Cyprum deſeruit, nec patitur* 12 *Scythas*
Et 13 *verſis animoſum equis*
Parthum dicere, nec quæ nil attinent.
15 *Hîc vivum mihi cæſpitem, hîc*
16 *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater eſt multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in luſcivias ſemper reſolvitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 quæ ſplendet clarius marmore candidiſſimo, quod in inſula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior eſt amatori quam obſequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aſpectu, nam veluti in via lubrica difficile eſt ſine caſu vel proſapſione inſiſtere, adeò certè eſt difficile Glyceræ ſplendorem aſpicere & complexum ejus non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Inſulam, ubi religioſiſſimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella deſcribere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant.
14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil ſpectant ad amorem, id eſt, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam, ut ficiliùs Glyceræ complexu fruar, O pueri, id eſt, ô ſervi ponite & parate mihi cæſpitem vivum, id eſt, viridem (cujus herba adhuc viridis eſt) ut ſuper eam Veneri ſacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cæſpes locum aræ obtinebat. 16 Herbas ſacras.

17 Deorum honorum.
18 Poſtquam factum fuerit ſacrificium, Glycera veniet multo lenior & manſuetior, non proterva.

17 *Bimi cum patera meri*
18 *Mactatâ veniet lenior hoſtiâ.*

AD MÆCENATEM, Ode xx.

Invitat Mæcenatem ad convivium minimè ſumptuoſum.

1 Non magni pretii.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vel amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picavi, vel pice illivi, à verbo lino.
6 quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equeſtri dignitate permanens.
8 Sic ut ripæ Tiberis & mons Vaticanus ſimul reſonaret ad acclamationem & plauſum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi ſolebant viri bene de Republica meriti, mali contrà ſibilis explodebantur. 9 Tyberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons eſt theatro Pompeii vicinus propè Tiberim. 11 Eccho, quæ ultimæ ſeu extremæ vocis deſinentis repercuſſione jocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Preſſum. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, ſic dictum ab urbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum neque Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generoſiſſima. Falernus regio eſt Campaniæ, ubi multæ ſunt colles viriferi. Formiæ, urbs eſt Latina juxta Cajetam quam Lacones condidere.

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipſe* 4 *teſta*
Conditum 5 *levi : datus in theatro*
6 *Quum tibi plauſus,*
Care Mæcenas, 7 *eques :* 8 *ut paterni*
9 *Fluminis ripæ, ſimul & jocoſa*
Redderet laudes tibi 10 *Vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum & prælo* 13 *domitam Calenо*
Tu bibes 14 *uvam,* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode xxi.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Jove, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit uſque in longiſſima. Pingitur etiam imberbis, quia nunquam ſeneſcit. 4 Sic dictum à Cynthio ſublimi monte qui Delo imminet, ubi natus eſt.

1 *Dianam teneræ* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonſum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

5 *Latonámque ſupremo*
Dilectam 6 *penitus Jovi.*
7 *Vos lætam fluviis, & nemorum coma*
8 *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Sylvis virídis Cragi:
9 *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
10 *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
11 *Inſignémque pharetra,*
Fraternaque humerum lyra.
12 *Hic bellum lacrymoſum, hic* 13 *miſeram famem*
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus 14 *aget prece.*

5 Latona Diarum & Apollinem peperit ex Jove. 6 Valdè vel familiariter. 7 Vos virgines orotate Dianam quæ gaudet fluviis & nemorum frondibus, i. venatione. 8 quæcunque nemorum coma promiuet, aut in Algido (qui mons eſt in agro Tuſculano diſtans ab urbe Roma quindecim milia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris, i. umbroſis ſylvis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares, i. pueri laudate Tempe, loca amœniſſima in Theſſalia. 10 Delon in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à Populo Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos Pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depeller.

AD ARISTIUM. Ode xxii.

Vitæ integritas ubique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

1 *INteger vitæ ſceleriſque purus,*
Non eget Mauri 2 *jaculis, neque arcu,*
Nec venenatis 3 *gravidâ ſagittis,*
Fuſce, pharetrâ:
4 *Sive per Syrtes iter æſtuoſas,*
Sive facturus per 5 *inhoſpitalem*
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
6 *Lambit* 7 *Hydaſpes.*
Namque 8 *me ſylva lupus in Sabinâ,*

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram. 2 Cujuſmodi uruntur Mauri, qui optimi erant jaculatores. 3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis. 4 Sive iter fecerit per Syrtes (Lybiæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, pulverulentas, & ſiticuloſas) ſive per Caucaſum Scythiæ montem.

5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluvius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur. & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylva Sabina, dum canto meam Lalagen, i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor ultra terminum, i. dum expatior ultra agri mei fines, curis expeditus, i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis,*
Nec [13] *Jubæ tellus generat, Leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone [15] *me pigris ubi nulla campis*
Arbor [16] *æstiva recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malúsque*
[18] *Jupiter urget:*
Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Minus sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitæ igitur integritati est hoc assignandum.
10 qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia visos esset fortes & ad militiam aptos.
12 in sylvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania in qua Juba regnavit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subjectis. ubi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 quam partem mundi. 18 malignus & insalubris aër perpetuo premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at jam notum est multis eó navigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode xxiii.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit jam viri potens & ætate matura.

VItas [1] *hinnulo me similis Chloe,*
Quærenti pavidam montibus [2] *aviis*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & sylvæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo cervino, quo nihil similius.
2 In montibus sine viis qua feræ discurrere solent.
3 Cervam.
4 Sive veris adventus inhorruit, i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, sive folia mobilia inhorruerunt veris adventu. poeta per veris adventum significat Favonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. thy
6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 *Atqui non ego te,*[8] *tigris ut aſpera,*
9 *Gætulúſve leo,*[10] *frangere perſequor.*
Tandem deſine matrem
[11] *Tempeſtiva ſequi viro.*

7 Atqui à Chloë, ego non perſequor te frangere, ut aſpera tigris atque ut leo Gætulus.
8 Tigris truculentum eſt animal & velociſſimum. 9 Africus leo, eſt enim Gerulia pars Africæ. 10 Ut te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & ſeptem.

AD VIRGILIUM, QVI MORTEM Quintilii deflebat immoderate, Ode xxiv.

1 *Q Vis deſiderio ſit pudor aut modus*
Tam chari capitis? præcipe[2] *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam[3] *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium[4] *perpetuus ſopor*
Vrget? cui Pudor, & Juſtitiæ ſoror
[5] *Incorrupta Fides,*[6] *nudáque Veritas,*
[7] *Quando ullum invenient parem?*
Multis ille bonis flebilis[8] *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
[9] *Tu ſruſtrà pius (heu) non ita*[10] *creditum*
Poſcis Quintilium deos.
[11] *Quòd ſi Threïcio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] *Durum. SED levius fit*[13] *patientia,*
Quicquid corrigere eſt[14] *nefas.*

1 O muſa melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. prænonſtra vel doce cur quendam pudeat deſiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat eſſe finis ejus deſiderio?
2 querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos.
3 Jupiter cujus filiæ dicuntur muſæ ex mnemoſyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque pretio corrumpitur.
6 Veritas aperta, ſine fuco.
7 Raro aut nunquam.
8 mortuus eſt ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamvis pius es, in vanum poſcis deos, ut quintilium ab inferis excitarum tibi reſtituant. 10 Non ita tibi commiſſum à diis ut nunquam moreretur, 11 quòd ſi tu blandiùs & deleſtabilius Threicio Orpheo moderere fidem, id eſt, citharæ chordam, audiram arboribus, id eſt, quam arbores audiebant & ſequebantur; Non redeat tamen ſanguis vanæ imagini, id eſt, animæ incorporeæ, quam mercurius non lenis precibus (ſed inexorabilis) ad revocandum fati neceſſitatem ſemel compulerit & congregaverit in animarum multitudinem virga ſua horrida, id eſt, caduceo, de quo vide ſupra, Od 12. 12 Durum eſt talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non eſt poſſibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM. Ode xxv.

Inſultat eî, quòd jam vetula, meritò ab amatoribus ſpernatur.

1 Rariùs quàm antea.
2 quaſi clauſas.
3 Lapidum jactu.
4 Janua tua clauſa eſt, nec à limine recedit.
5 quæ quidem janua crebro olim aperiebatur.
6 Audis quoridie minus & minus vocem amatoris excluſi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes dum ego qui tuus ſum pereor.
7 Tu levis anus & contempta viciſſim flebis arrogantes moechos in ſolo angiportu, cum fueris ſola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis ſub interlunia.
8 Amatores ſe faſtidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunii tempus, quando ſunt noctis tenebræ.

1 *Parciùs* 2 *junctas quatiunt feneſtras*
3 *Ictibus crebris juvenes protervi,*
Nec tibi ſomnos adimunt : amatque
4 *Janua limen,*
5 *Quæ prius multum faciles movebat*
Cardines, 6 *audis minus & minus jam,*
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis ?
7 *Invicem mœchos anus* 8 *arrogantes*
Flebis in ſolo levis angiportu,
9 *Thracio bacchante magis* 10 *ſub interlunia vento.*
Quum tibi flagrans amor, & libido,
11 *Quæ ſolet matres furiare equorum,*
Sæviet circa jecur : 12 *ulceroſum,*
13 *Non ſine quæſtu :*
Læta quòd pubes edera 14 *virenti*
Gaudeat, 15 *pulla magis atque myrto :*
16 *Aridas frondes hyemis, ſodali*
Dedicet Hebro.

Plinius vocat illud tempus Lunæ ſilentium. 11 quæ ſoler equas ad libidinis furorem concitare : hinc mulieres libidinoſæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς, ſi equæ furentes. 12 Circa jecur ruum ulceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non ſine querimonia, eo quod juvenes veteris anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 quodque magis gaudeat pulla myrto, i. ſubviridi myrto penè nigra. Metaph. eſt, nam myrtus nigra ponitur pro forma conſtante quæ non facilè perit, qualis eſt in puella ſubruſca & nigrante : laudant Galli hunc colorem, quum puellam ſic coloratam appellant Belle Brunette. 16 quod edentulas & rugoſas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluvio frigidiſſimo, qui idcirco dicitur hyemis ſodalis, quod ſeptentrioni ſubjacet, ubi maximum eſt frigus.

AD MUSAM, DE ÆLIOLAMIA.
Ode xxvi.

Non decet Muſarum cultores curis & mœroribus eſſe obnoxios. Poëta ſuum Lamiam Muſæ Pimpleæ commendat.

1 *Muſis amicus, triſtitiam & metum*
2 *Tradam protervis in mare Creticum*
Portare ventis: 3 quis ſub 4 Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tyridatem terreat, unicè*
Securus, 5 O quæ fontibus 6 integris
Gaudes, 7 apricos nectte flores,
Nectte meo 8 Lamiæ coronam
9 *Pimplea dulcis, nil 10 ſine te mei*
Poſſunt honores, 11 hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Téque tuaſque decet ſorores.

1 Ordo eſt. Ego amicus Muſis tradam triſtitiam & metum protervis ventis portare in Creticum mare, id eſt, ut portent eas animi ægritudines in mare.
2 Tradere ventis, eſt oblivioni tradere, perinde ac ſi diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam.
3 Unicè ſecurus, id eſt, non admodum ſollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tyridatem Armeniæ regem: quaſi dicat. quid noſtrâ intereſt, qui Muſas colimus, reges & potentes viros ſuis affectibus exagitari?
4 Sub urſa ſigno cœletti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo eſt. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id eſt, viris bonis & incorruptis.
7 Flores in apricis locis naſcentes ſunt pulchriores. 8 qui Conſul fuit anno octavo poſt mortem Horatii cum M. Servilio. 9 Muſæ à Pimpla Macedoniæ monte de fonte Muſis ſacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Muſarum inſtinctu poeſis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquireret. 11 Hunc, id eſt, Lamiam decet te tuaſque ſorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id eſt, carmine Lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo uti conſueverunt) ſacrare, id eſt, immortalitati conſecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE inter potandum rixentur, & poculis ipſis pugnent barbarorum more.
Ode xxvii.

1 *Natis in uſum lætitiæ ſcyphis,*
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, 2 verecundumque Bacchum

1 Pugnare cum ſcyphis natis, i. natura factis in uſum lætitiæ eſt hominum barbarorum, cujuſmodi ſunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibere rixas ſanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modeſtia tractare debetis. Hypallage eſt.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lacernis Medus [4] *acinaces*
[5] *Immane quantum diſcrepat? impium*
[6] *Lenite clamorem ſodales,*
Et [7] *cubito remanete preſſo.*
Vultis [8] *ſeveri me quoque ſumere*
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater [10] *Megillæ quo beatus*
Vulnere, qua pereat ſagitta.
[11] *Ceſſat voluntas? non alia bibam*
[12] *Mercede,* [13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubeſcendis adurit
[14] *Ignibus,* [15] *ingenuoque ſemper*
Amore peccas. [16] *quicquid habes, age,*
Depone [17] *tutis auribus.* [18] *ah miſer.*
[19] *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore [20] *flamma!*
[21] *Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis*
Ma us venenis, quis poterit Deus?
[22] *Vix illigatum te triformi*
[23] *Pegaſus expediet* [24] *Chimeræ.*

3 A vino & convivialis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere diſcrepat ferrum.
4 Gladius Perſicus pro quovis gladio.
5 quam multum diſcrepat: i mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.
6 Compeſcite vociferationem & tumultum.
7 Nè inſurgite ad pugnam, ſed diſcumbite cubito innitentes, veterum Romanorum more.
8 Vini autem & acrioris ſaporis.
9 Non alia bibam conditione niſi frater megillæ (unus è convivis) dicat quo vulnere, & cujus puellæ amore ſit ſaucius, & qua ſagitta Cupidinis pereat, i. quem amet puellam.
10 megilla dicta eſt Opuntia ab Opunte Locridis urbe, ubi nata eſt.
11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum. 13 quæcunque Venus aut amica ſub ſuum te jugum mittit, non eſt cur pudeat pœniteatve te eam amare quia libera eſt & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam, non ſervilem aut mercenariam ſemper amas. 16 quæcunque ea ſit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clauſis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 quanto in periculo verſaris! quam rapacem & avaram meretricem (propter voracitatem Charybdi ſimilem) nactus es! 20 meliori amore. 21 quæ mulier venefica & incantatrix? quis magus poterit te ejus amore liberare Theſſalis venenis, i. herbis efficaciſſimis, cujuſmodi ſunt in Theſſalia? 22 Pegaſus te illigatum, i. te illa implicitum & impeditum vix ſolvet ab hac triformi Chimera. Poëta ut ſupra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæram propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & meduſæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echnidi filia monſtrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta eſt triformis.

Ode xxviii.

Inducitur Archytas Philoſophus & Geometra nautæ cuidam reſpondens, quòd omnibus ſit moriendum, petenſque à nauta, nè ſinat corpus ſuum jacere in littore inſepultum.

TE maris & terræ, numeróque carentis arenæ
[2] Menſorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus [3] parva [4] Matinum
Munera: nec quicquam tibi [5] prodeſt
Aërias tentâſſe domos, animóque rotundum
Percurriſſe [7] polum, morituro.
Occidit & Pelopis [9] genitor, conviva deorum:
[10] Tithonuſque remotus in auras:
Et Jovis arcanis [11] Minos admiſſus: habentque
Tartara [12] Pantheiden, [13] iterum Orco
Demiſſum; [14] quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atræ:
Judice te [15] non ſordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes una manet [16] nox,
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ torvo ſpectacula Marti:
Exitio eſt avidis mare nautis.
[18] Miſta ſenum ac juvenum [19] denſantur funera: nullum
Sæva caput [20] Proſerpina fugit.
Me quoque [21] devexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit undis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ,
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare: [25] ſic quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus

1 Archytæ cadaver ſic nauta alloquitur. O Archyta, parva munera exigui pulveris prope littus matinum cohibent (id eſt, continent) te menſorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 munera parvi ſumptus, id eſt, parvum ſepulchrum, quod minus & officium viventes præſtare debent mortuis.
4 matinus mons eſt in Apulia, juxta quem Archytas jacet ſepultus.
5 Ad mortem effigiendam.
6 quòd ſis adeò curioſus in aſtris obſervandis.
7 Cœlum mente peragraſſe.
8 Reſpondet Archytas. Non eſt mirum me mathematicum & Philoſophum eſſe mortuum, quum mors ſit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in convivium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem poſt longiſſimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 minos rex Cretæ qui nono quoque anno ſermones cum Jove conſerre ſolebat. 12 Pythagoram, qui animarum tranſmigrationem in alia corpora ſuo confirmabat exemplo dicens ſe fuiſſe apud Trojam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuum, tranſeunte ejus anima in alios. 14 quamvis per detractum è poſte templi Euphorbi clypeum teſtatus ſe Trojanis temporibus Euphorbum fuiſſe, nihil præter corpus interire ſibi perſuaſerat. 15 Nobiliſſimus indagator naturalis veritatis. 16 Una mortis neceſſitas omnes expectat. 17 A furiis conſtantur bella quæ martis ſunt ludi. 18 Cujuſque ætatis homines interire oportet quamvis diverſo mortis genere. 19 Cumulantur. 20 mors. eſt enim Proſerpina mortis & vitæ arbitra. 21 Devexum intellige vel qui ad occaſum vergit, vel qui in declivi cœli parte ſitus eſt. Nam Orion, ſive oriens, ſive occidens nimbos & ventos excitat, qui idcircò ipſius comites dicuntur. 22 Firmum, eſt caſtellum vergens ad Illyriam unde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat inſepultus. Ordo eſt. At tu nauta, nè parce malignus dare particulam vagæ arenæ oſſibus & inhumato capiti, i. corpori meo. 24 Nè parce tanquam malignus, ſed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adjurantis eſt vel comprecantis. Rogat enim, ſi nauta eum ſepeliverit, ut omnes tempeſtates à navigantibus avertantur in ſylvas.

Fluctibus Heſperiis,[26] *Venuſinæ*
Plectantur ſylvæ,[27] *te ſoſpite: multáque merces,*
[28] *Unde poteſt, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Poſt modo te natis [32] *fraudem committere: forſan*
[33] *Debita jura viceſque ſuperbæ*
Te maneant ipſum, precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla reſolvent,*
Quanquam feſtinas ([36] *non eſt mora longa) licebit*
Injecto [37] *ter pulvere* [38] *curras.*

26 Sylvæ Venuſinæ luunt, pro quibuſcunque ſylvis. Venuſium civitas eſt Apuliæ.
27 Te ſalvo.
28 Undecunque eſt occaſio.
29 Ab Jove tibi favente.
30 Ubi Neptunus devotius colebatur.
31 Leve eſſe putas. Ordo eſt. forſan tu negligis committere fraudem nocituram poſt modo te natis immeritis, id eſt, paulo poſt ex te natis.
32 Culpam committere (me non ſepeliendo) quæ ſit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas juſta ſepulturæ cadaveri inſepulto debita, & pœnæ graves reciprocæque ſuperbiæ factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis fruſtaris, ac ſi diceret, evehatur precatus ſum. 35 Nulla te ſacrificia expiabunt, niſi meo cadaveri terram injeceris. 36 Perſuader à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg.— Et magna manes ter voce vocavi. 38 Licebit ut naviges.

AD ICCIUM. Ode xxix.

Mirum eſt & monſtri ſimile Iccium Philoſophum, ſtudio intermiſſo, ad militiam tranſiſſe divitiarum cupiditate.

ICCi,[1] *beatis nunc Arabum* [2] *invides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *devictis Sabææ*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas,*[6] *quæ tibi virginum*
Sponſo necato barbara ſerviet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Adcyathum ſtatuetur* [9] *unctis,*
Doctus ſagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Divitiæ (ut putat vulgus) beatos efficiunt.
2 Æmularis Arabum divitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, ſed olim ab Alexand. deviſtis.
4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ Æthiopiæ eſt Metropolis & civitas regia.
5 Fabricas.
6 quæ virgo tuæ ſerviet libidini (virgo quidem barbara quamvis pulchra) poſtquam ſponſus ejus erat à te occiſus?
7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad miniſtrandum tibi pocula. 9 Capillis unguento delibutis. 10 Doctus optime ſagittare, ut Seres populus Parthis vicinus. 11 Ordo eſt, quis neget relabi poſſe rivos pronos ardais montibus, & Tiberim poſſe reverti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætii undique coemptos & domum Socraticam?

Pronos

Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Quum tu coëmptos undique nobiles
Libros [12] *Panætii, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philoſophi ſectæ Stoicæ nobiliſſimi. 13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem, & alios veteres Academicos. 14 Philoſophiæ ſtudio omiſſo, arma capere militiam perſequi. 15 Loricis Hiſpanicis. 16 quam 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM Ode xxx.

Rogat Venerem ut in ædem Glyceræ ſibi dedicatam veniat.

O Venus, Regina [1] *Cnidi Paphique,*
Sperne dilectam Cypron, & [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Fervidus tecum [5] *puer & ſolutis*
Gratiæ zonis, properentque [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis ſine te* [9] *Juventas,*
[10] *Mercuriuſque.*

1 Eſt Cnidus urbs Cariæ ubi Venus ſanctiſſimè colebatur. Paphos urbs in Cypro Inſula de qua ſupra ad Od. 19. 2 Minoris facito. 3 Glyceræ te invocantis, & tibi ſacrificantis. 4 Migra in ſacellum à Glycera tibi conſecratum. 5 Cupido. 6 Gratiæ tres ſunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur ſolutis ac perlucidis veſtibus, quia amicorum animi ſoluti inter ſe aperti eſſe debent. 7 Nympharum varia ſunt genera. Naiades, Orcades, Driades, &c. 8 Juventas ſevera & triſtis ſine te, i. ſine rebus Venereis. 9 Juventas Dea Jovis & Junonis filia quam Græci appellant Heben, i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode xxxi.

Non divitias petit ab Apolline, ſed ut ſit mens ſana in corpore ſano.

Quid [1] *dedicatum poſcit Apollinem*
Vates? quid orat, [3] *de patera novum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ ſegetes feracis:*

1 Apollinem divinis honoribus affectum cui Auguſtus in Palatio Templum dedicaverat. 2 Horatius de ſe loquitur in tertia perſona. 3 De calice fundens vini primitias ſacrificantium more. 4 Horatius non poſcit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ Inſula eſt in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æſtuoſæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quietà*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis,*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *dives & aureis*
Mercator [11] *exſiccet cullullis*
Vina Syra reparata merce
Diis charus ipſis: quippe ter & quater
Anno reviſens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impune me paſcunt olivæ,*
Me [14] *cichorea,* [15] *leveſque malvæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[18] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
Cum mente: nec turpem ſenectam
Degere, nec cythara carentem.

5 Calabriæ ſolis ardore torridæ, quæ eſt ora Italiæ proximi Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præſertim. 6 Virg. India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi. 7 Liris eſt Campaniæ fluvius lenis & alnus. 8 Alluit, vel lambit. ut ſupra, Od. 22. 9 Calcent in torculari uvas abſcindas cultello inſtar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino ubi optima naſcuntur vina. 10 Ordo eſt, & dives mercator charus diis ipſis, quippe ter & quater anno impunè reviſens Atlanticum mare, exſiccet vina aureis cullullis reparata merce. 11 Bibar in poculis vina reparata, i. vina empta vel permutata Syris mercibus. 12 Mare remotiſsimum. 13 Sine naufragio, ergo Diis charus eſt mercator. 14 Herba eſt notiſsima. 15 Malvæ lubricæ, quæ ventrem gravem levant. 16 Iis quæ ego paravi. 17 Mihi ſano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo eſt ô Latoë, precor ut dones mihi valido frui paratis cum mente integra & dones degere ſenectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente ſana. 20 Non delirantem vel inhonoratam ſenectutem, ſed laudabilem & jucundam.

AD LYRAM. Ode xxxii.

Alloquitur Lyram, eámque poſcit ut ſibi adſit, & ſecum canere non deſinat.

[1] *POſcimus, ſi quid* [2] *vacui ſub umbra*
[3] *Luſimus tecum, quod & hunc in annum*
Vivat & plures: age, dic [4] *Latinum*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primùm modulate civi:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poſcimus te ô barbite, ſi quid memoria dignum in occulto per otium ſcripſimus, ut id evulgemus & in publicum proferat. 2 Otioſi & à negotiis liberi. 3 Cecinimus. 4 Cujus ego ſum author & Princeps. 5 qui primùm uſurparus es ab Alcæo ad canendos verſus Lyricos. Nota, quòd participium Verbi Deponentis Paſſivè profertur. 6 qui quidem Alcæus vir militaris & bellicoſus, tamen ſive bella gereret, ſive in portu à navigatione conquieſceret, cithara ſolacium non omiſit.

Sive

Sive jactatam religaret udo
Littore navim:
7 Liberum & Musas, Veneremque & illi
Semper hærentem 8 puerum canebat:
Et 9 Lycum, nigris oculis nigroque
10 Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
11 Grata testudo Jovis, O laborum
Dulce lenimen, 12 mihi cunque salve
Rite vocanti.

7 Convivia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum quem Alceus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Jovis epulis apta.
12 Salve cithara dulce solatium mihi te cunque, i. te quovis tempore vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Ode xxxiii.

Nè plus æquo doleat, sibi rivalem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, 1 ne doleas plus nimio, memor
2 Immitis Glyceræ: neu 3 miserabiles
Decantes elegos, 4 cur tibi junior
5 Læsa pœniteat fide.
6 Insignem 7 tenui fronte Lycorida
Cyri 8 torret amor, Cyrus in asperam
9 Declinat Pholoën: sed prius 10 Appulis
Jungentur capreæ lupis,
11 Quàm turpi Pholoë peccet 12 adultero.
13 Sic visum Veneri: cui placet 14 impares
Formas atque animos 15 sub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.

1 Nè fortè doleas plus multo.
2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 quod rivalis junior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Nè fortè doleas plus justo: hoc te scire volo, quod Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parva fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoes asperæ & protervæ. 10 Pro quibusvis lupis. 11 quàm Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore: sic infra amatorem nominat adulterum, Ode 26. 13 Sic placitum est Veneri unà cum sævo joco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se jungere, utpote quum deformis formosam, senex puellam, vel qui alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo, sed conjugis arbitratu.

Ipſum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curvantis Calabros ſinus.*

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata ſervitute me devinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior freti Adriæ. 20 quod Calabriam ambit, vel, quod ſeſe in Calabriam inſinuat.

AD SEIPSUM. Ode xxxiv.

Quem pœnitet quòd Epicureos ſequutus, parùm ſtudioſè Deos coluerit.

Parcus deorum cultor & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila dividens;
Plerunque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx & inviſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur, valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat deus,
Obſcura promens, hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Sustulit, hic poſuiſſe gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non aſſuetus.
3 Dum erro conſultus, peritus Epicureæ ſapientiæ, quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare conſilium cogor. Metaph. à nauta ducta qui quum aberraverint retrò navigant.
5 Atque recurrere, & eadem redire via. ſortaſſe ab Epicureis ad Stoicam profeſſionem.
6 Jupiter diei & lucis Pater.
7 Fulmine nubes diſrumpens.
8 Per aëra vel cœlum ſerenum fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus triſtia: poëta igitur non vano deorum metu perterritus reſipiſcit. 9 Tonuit. 10 Vide ſupra Od. 16. 11 Tellus immobilis, gravis & ſine ſenſu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odioſi ſedes. Eſt Tænarus urbs Laconiæ, vel promontorium, unde fingunt poëtæ deſcenſum eſſe ad inferos. 14 Atlantis mons eſt in ultimo Oceani ſinu, cujus cacumen cerni non poteſt. 15 Deus alta poteſt humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obſcurat excellentem. 17 quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem, i. ſummitatem poteſtatis aufert Fortuna, i. deus: hic poteſt gaudet i. in alium opes & honores transfert. Poëta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum ſtrepitu luctuoſo.

AD

AD FORTUNAM. Ode xxxv.

Obſecrat eam, ut Cæſarem conſervet in Britannos iturum.

O [1] *Diva, gratum quæ regis* [2] *Antium,*
[3] *Præſens vel imo tollere de gradu*
Mortale corpus, vel ſuperbos
[4] *Vertere funereis triumphos:*
Te pauper [5] *ambit ſollicita prece*
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] *Quicunque Bithyna lacеſſit*
Carpathium pelagus carina:
Te [7] *Dacus aſper, te* [8] *profugi Scythæ,*
Urbeſque gentеſque, & Latium ferox,
Regumque [9] *matres barbarorum, &*
[10] *Purpurei metuunt tyranni:*
Injurioſo ne pede proruas
[11] *Stantem columnam:* [12] *neu populus frequens*
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva [13] *Neceſſitas,*
[14] *Clavos trabales &* [15] *cuneos manu*
Geſtans ahena: nec ſeverus
[16] *Uncus abeſt, liquidumque plumbum.*
[17] *Te ſpes & albo* [18] *rara fides colit*
Velata panno: [19] *nec comitem abnegat,*
[20] *Utcunque mutata potentes*
Veſte domos inimica linquis.

1 O Fortuna Jovis ſubminiſtra.
2 quæ præſides Antio, urbi in qua templum tibi conſecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui laceſſit, i. qui navigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicoſa juxta Iſtrum fluvium degens.
8 Scythæ in plauſtris tanquam in domibus habitantes, certam ſedem nuſquam habentes.
9 Solent matres rimere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperii non evertas.
12 Neve populus congregatus conciteſ quietos ad arma & deſtruat Imperium.
13 Idcircò neceſſitas dicitur Fortunam præcedere, quòd certiora ſunt & ſtabiliora quæ fiunt neceſſariò quàm quæ fortuitò. 14 Trabales ſunt clavi magni quibus trabes conjunguntur, vel ut alii volunt, ſunt prægrandes pali ad inſtar clavorum cuſpidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 quibus inſertis non ſolum res finduntur, ſed etiam combinantur. 16 Unco utebantur antiqui ad maleficorum pœnas, ſed hic ſignificat hamum ferreum quo ſaxa & cæmenta firmiſſimè inter ſe devinciuntur, præſertim plumbo liquido adjecto. 17 Ordo eſt, te Spes albo velata panno & rara fides colit. Audit ad candidatos, qui veſte candida induti quum peterent Magiſtratum aut dignitatem, ſperabant ſe ſuffragia ſecuros. 18 Fides nuda & ſimplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipſa (Fides ſcilicet) tibi comes eſſe recuſat, fidelis enim amicus non deſerit amicum olim floremem, nunc miſerum. 20 quacunque locunque tu facta inimica linquis & deſeris quos antea beaveras, veſte tua mutata aut luctu aut paupertate.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Perjura cedit : diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre jugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serves iturum Cæsarem in ultimos*
Orbis Britannos, [24] *& juvenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoque rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrumque,* [28] *quid nos dura refugimus*
Ætas ? quid intactum [29] *nefasti*
Linquimus ? unde manus juventus
[30] *Metu deorum continuit ?* [31] *quibus*
Pepercit aris ? [32] *O utinam nova*
Incude diffingas retusum in
[33] *Messagetas Arabesque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit re mutata & adversa.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter jugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum divitiis.
23 O diva gratum quæ regis Antium, serves iturum Cæsarem, &c.
24 Et serva novum exercitum ex juvenibus conscriptum Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cujus radiis Oceanus quasi rubescit.
26 Pudor vulnerum in bello civili acceptorum. 27 Fratrum intersectorum qui contrariarunt eam partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas. i. homines hujus ætatis sine misericordia ? 29 Nefarii. 30 Religione adversus Deos. 31 quæ templa deorum non violavit juventus. 32 O Fortuna, utinam nova incude diffingas, i. de novo fingas & refabrices ferrum retusum in bello civili; quod non in cives ut in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum ultra mare Caspium.

AD POMPONIUM NUMIDAM.
Ode xxxvi.

Ob cujus ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] *fidibus juvat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos :*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab ultima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula

1 Carmine Lyrico.
2 Debito, vel voti vel officii causa.
3 Castorem & Pollucem navigationis præsides, irates forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persolveret.
4 Ordo est, qui nunc sospes reversus ab ultima Hesperia dividit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poetam sæpè prò Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ : [6] memor
Actæ non alio rege puerítiæ,
[7] Mutatæque simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota :
[9] Neu promptæ modus amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum :
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat [12] Amyclide :
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] vivax apium, neu [14] brevis lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos : [16] nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis edera [17] ambitiosior.

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares simul & eodem tempore prætexta deposita togam virilem sumpserunt.
8 Creteni vel niveo lapillo notetur hæc dies.
9 Nemo in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, i. ut saltent Salii Martis Gradivi sacerdotes à Numa Pompilio primum instituti. Salium est.

Adjectivum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine intermissione haustum & labris non clausis epotabatur. Alii dicunt amyclidem hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo comparatores potum in alvum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione : cui sorbillare, poularim, est contrarium. Angli appellant **Carousing, or Drinking of health.**

13 Apium diu virens. 14 Lilii flos magnus est, sed durat brevi tempore. 15 Omnes defigent & conjicient in Damalin suos oculos purres, i. oculos ebrios, vel libidine fractos. 16 Non tamen illa divelletur à novo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctiùs ambiens, quàm edera complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode xxxvii.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

Nunc est bibendum,[1] nunc pede libero
Pulsanda tellus : nunc [2] Salíaribus
Ornare [3] pulvinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis cujusmodi Salii Martis sacerdotes uti consueverunt.
3 Lectulos & pulvinaria, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis aviis depromere vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis, Campaniæ populis sed quos nascitur, sed nunc devicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat uti.

6 Cellis avitis,7 dum Capitolio
Regina dementes ruinas
8 Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege 9 turpium
Morbo virorum : 10 quidlibet impotens
Sperare fortunáque dulci
11 Ebria,12 sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus :
Mentémque 13 lymphatam Mareotico
Redegit 14 in veros timores
Cæsar, ab Italia 15 volantem
16 Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
17 Æmoniæ) daret ut catenis
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens,18 nec muliebriter
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & 19 jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis,20 & asperos
Tractare serpentes : ut 21 atrum
Corpore combiberet venenum :
22 Deliberata morte ferocior :
23 Sævis Liburnis scilicet invidens,
24 Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho:

6 Cellæ avitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.

7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & everionem urbi & reipub. remoliretur.

8 Exitium.

9 Cum grege Fumichorum turpi morbo laborantium. quos Cleopatra cubicularios habebat.

10 In eo impotens, quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.

11 Rebus secundis elata & ab hoc improvidè ut solent esse ebrii.

12 Sed ejus in sperando insaniam compressit vix una navis superstes in qua fugit Cleopatra.

13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in Ægypto paludem nascitur, vel mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni Ægyptiaci opulentia dementatam.

14 In timores mentem ejus graviter concutientes.

15 Celeriter fugientem.

16 Ordo est : Cæsar remis adurgens, i. celeri navigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) ut illam in vinc[illegible] conjiceret quasi monstrum fatis sibi reservatum. 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & nivo[illegible] 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri navigio in abstrusas Ægypti latebras se conc[illegible] ut latitaret. 19 Regnum suum desperatum & dejectum. 20 Et fortis, i. impavida ad appone[illegible] suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & infant[illegible] 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior quam prius fue[illegible] 23 Scil. invidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sævis Liburnis, id est, in ho[illegible] libus navibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Invidens etiam q[illegible] tanquam privata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho) existens mulier [illegible] ignobilis, sed summo loco nata.

AD MINISTRUM. Ode xxxviii.

Vult famulum ſuum nihil aliud adhibere ad extremum convivii apparatum quàm myrtum.

1 *Perſicos odi puer apparatus,*
Diſplicent nexæ 2 *philyra coronæ:*
3 *Mitte ſectari, roſa quo locorum*
4 *ſera* 5 *moretur.*
Simplici myrto nihil allabores
6 *ſedulus curo, neque te miniſtrum*
Dedecet 7 *myrtus, neque me, ſub arcta*
Vite bibentem.

1 Odi regales & ſumptuoſas delicias. Icil. odores unguenta, coronas operoſas, quibus uti ſolebant Perſæ in conviviis.
2 Tenuiſſima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte ſtudio è quærere quo in loco ſuccreſcunt roſæ tardiùs emiſcentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Roſa ſerotina, quæ elapſo ſuo tempore non niſi in rariſ locis invenitur. 5 Maneat & ultra cæteras roſas durer. 6 Sedulò curo ut nihil laboriosè addas ad convivium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratiſſima & ad diſcutiendum vini vaporem utiliſſima, non faciet te minoris eſſe gratiæ, neque me ſub ſpiſſa & umbroſa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM
LIBER SECUNDUS.

AD C. ASINIUM POLLIONEM. Ode i.

Pollionem monet ut tragœdiarum ſcripturam tantiſper intermittat, dum reſpublica ſit compoſita. Deinde commendat illius ſcripta.

Motum ex Metello conſule civicum,
Bellique 2 *cauſas, &* 3 *vitia, &* 4 *modos,*

1 Tu Pollio tractas motum civilem ex Metello ad eſt, ex eo tempore quo Metellus fuit conſul, &c. periculoſæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc ſcriptionem, &c. Et fine jam tragicam pauliſper deſiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auriciam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, non Cæſar ſuperiorem. 4 Modos, Varius Fortuna luſit in his contentionibus, nunc adverſa, nunc proſpera.

Ludúmque Fortunæ,[5] *gravéſque*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus[7] *aleæ*
Tractas : & incedis per ignes
Suppoſitos[8] *cineri doloſo.*
Paulùm ſeveræ Muſa tragœdiæ
Deſit theatris: mox[10] *ubi publicas*
Res ordinàris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Inſigne mœſtis præſidium reis,*
Et conſulenti Pollio curiæ :
Cui[14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Jam nunc*[17] *minaci murmure cornuum,*
[18] *Perſtringis aures, jam litui ſtrepunt;*
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
[19] *Non indecoro pulvere ſordidos :*
[20] *Et cuncta terrarum ſubacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & deorum quiſquis[21] *amicior*
Afris[22] *inulta ceſſerat impotens*
Tellure :[23] *victorum nepotes*
Rettulit inferis Jugurthæ.
[24] *Quis non Latino ſanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.

6 Et arma ſanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta.

7 Opus plenum fortunæ, quæ, ut alearum luſus dubium habet eventum, tibique periculoſum quòd multorum vitia quum tu noveris, in eo non paucis diſplicebis.

8 Cineri qui regit ignes ſubjectos.

9 Pauliſper intermittat tua Muſa tragœdias ſcribere, eâſque ſcenæ committere.

10 Poſtquam belli civilis hiſtoriam (quæ res publicas continet) ſoluta oratione conſcripſeris.

11 Tragœdiæ ſcriptionem quæ grandia continet revocabis.

12 Athenienſi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur, ſic dicto à Cecrope Athenarum rege, qui primus ſcripſit tragœdias.

13 O Pollio, qui rei infignis es patronus & curiæ, id eſt, ſenatui in ſtatuendo de republicas conſilium id à te expetenti.

14 Victoria, quæ laurum meruit.

15 Salonam Dalmatiæ civitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res geſtas ô Pollio, ut jam mihi videar non audire, ſed intereſſe prælijs quæ narras. 17 Murmure mortem minitandi. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Pulvere gloriolo ſordidos qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt. 20 Et omnes terrarum patres imperio Rom. à Cæſare ſubjugatas, præter invictum animum Catonis. 21 qui faveris Numidis in bello Jugurthino. 22 Ab Africa diceſſerat haud potens ſuum odium explere. 23 Romanorum Poſteros nuper cæſos in Africa maiavit, tanquam victimas Jugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus fatuus pinguior Romanorum ſanguine & ſepulchris non reſtatur impia prælia in quibus civem civis trucidavit? quali diceret. Omnis campus eſt pinguior Romanorum ſanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur,[25] *auditumque Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decolòravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax jocis*
Ceæ retractes munera [30] *næniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore [31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro fragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 quæ aquarum congeries? Eſt lamentatio belli navalis.
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat ipſe parum tragicus factus eſt: revocat igitur ſuam Muſam à luctu &

lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horum verborum hæc eſt: ſed tu ô procax (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primo inventum à Simonide poëta in inſula Cea nato, jocis (i. rebus laſcivis) relictis: quære mecum modos (i. verſus facriori ſtylo) ſub antro Dionæo (i. ſub antro Veneréo) in quo res leves & Venereæ ſunt canendæ. 30 Nænia, carmen eſt lugubre, quod cum lamentatione extremum atque ultimum defunctis canitur. 31 Plectrum Latinè pecten, eſt inſtrumentum citharœdi, quo fides pleſtuntur, i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLUSTIUM CRISPUM.

Ode ii.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *Nullus argento color eſt, avaris*
Abditæ terris inimice lamnæ,
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet [2] *extento Proculeius ævo*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolvi*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, avidum domando*

1 Ordo eſt, O Criſpe Salluſti inimicæ lamnæ (i. laminæ) ab avaris in terris abditæ & defoſſæ, nullus eſt color vel ſplendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis, cujus nullus eſt uſus moderatus.
2 Ævo producto ad poſteros, i. Proculeius vivet in æternum.

3 Nobiliſtatus propter animum paternum in ſuos fratres qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam judicati, omne patrimonium confiſcarat. 4 Fama perennis Proculeio ſuperveniens, extollet eum penna, cujus nulla unquam diſſolutio futura eſt, ſignificatur æternitas quæ neque perit, neque perire meruit. 5 Latiùs poſſis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm ſi orbem univerſum poſſideas.

Spiritum, quàm si Libyam [6] *remotis*
Gadibus jungas : [7] *& uterque Pœnus*
Serviat [8] *uni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops :*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditam Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus : [14] *populumque falsis*
Dedocet uti
Vocibus : regnum & diadema tutum,
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

6 Gadibus disjunctis & procul siris ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quam illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi uni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est, virtus dissidens plebi. (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraatta redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum uti falsis vocibus, deferens uni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) et qui spectat ingentes acervos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continente) qui ad aspectum pecuniæ non magis movetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos reges, ut omnes alios divites numerat.

AD DELIUM. Ode iii.

Moderatè ferenda utraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

1 *Æquam memento rebus in arduis*
Servare mentem, non secus ac bonis,
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitiâ, [3] *moriture Deli :*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni :*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus adversis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, sive mœstus vixeris, sive hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso à frequentia hominum remoto.
5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

6 Quo

6 *Quò pinus ingens* 7 *albaque populus*
Umbram hospitalem consociare 8 *amant*
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax 9 *trepidare rivo.*
10 *Huc vina & unguenta, & nimium* 11 *breves*
Flores amœnæ ferre jube rosæ:
12 *Dum res & ætas, & sororum*
Fila trium patiuntur atra.
13 *Cedes coemptis saltibus, & domo,*
Villaque 14 *flavus quam Tiberis lavit,*
Cedes: 15 *& extructis in altum*
Divitiis potietur hæres.
Divesne, prisco natus ab 16 *Inacho,*
Nil interest, an pauper, & infima
De gente, 17 *sub dio moreris,*
18 *Victima nil miserantis* 19 *Orci.*
20 *Omnes eodem cogimur,* 21 *omnium*
Versatur 22 *urna:* 23 *seriùs, ocyus*
Sors exitura, nos in æternum
Exilium impositura 24 *cymbæ.*

6 In quo gramine.
7 Populus arbor, cujus frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò deflorescentis quam longa una dies, ætas tam longa rosarum est. Virg.
12 Dum res familiaris & ætas juvenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus divitiis & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Od. 1. lib. 1.
15 Et divitiis conservatis potietur hæres, fortasse ingratus.
16 Argivorum rege. 17 An vivas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullus miserer. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in urna. 22 In urna fatali, in quam conjiciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Sive tardiùs sive celeriùs moriendum est. 24 Navi Charontis, quæ Animas per Acherontem huvium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

Ode iv.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem usu venerit.

1 *NE sit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, 2 *prius insolentem*

1 Ut non pudet te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem ancor non amare solitum.

3 *Serva*

[1] *Serva Briſeis* [4] *niveo colore*
Movit Achillem:
Movit Ajacem [5] *Telamone natum*
[6] *Forma captivæ dominum Tecmeſſæ:*
Arſit [7] *Atrides medio in triumpho*
[8] *Virgine rapta:*
[9] *Barbaræ poſtquam cecidere turmæ*
[10] *Theſſalo victore,* [11] *& ademptus Hector*
Tradidit feſſis leviora telli
Pergama Graiis.
[12] *Neſcias an te generum* [13] *beati*
Phyllidis flavæ decorent parentes.
[14] *Regium certè genus & Penates*
Mœret iniquos
Crede non illam tibi [15] *de ſceleſta*
Plebe dilectam: [16] *neque ſic fidelem,*
Sic luxo averſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, [17] *teretesque ſuras*
[18] *Integer laudo,* [19] *fuge ſuſpicari,*
Cujus octavum [20] *trepidavit ætas*
Claudere luſtrum.

1 Ex Lyrneſſo capta quæ ſerva, ſupr. belli. 4 Calore candido, i. ſua pulchritudine. 5 Non Ajacem qui fuit Oilei filius. 6 Pulchritudo Tecmeſſæ, quæ ex Aſtoreſſa Phœnice peperit Iunicolen. 7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amavit Caſſandram. 8 Caſſandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis. 9 Phrygiæ mulieres, quas Phryges propriè barbari dicebantur. 10 Achille qui fuit ex Larifſa u. de Theſſalia. 11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello feſſis, Pergama leviora telli, i. faciliora ut tollerentur & everterentur. 12 Incertum eſt an pulchra Phyllis (quamvis captiva) ſit ſuorum loco nata. 13 Ingenuos nobiles & divites. 14 Dolet certè jam regiis parentibus ortam Penates habere ſibi inimicos, adeò ut jam captiva, ſic de gente, pauperrimi ſuo itemmari reſpondere nequeat. 15 Impura & abjecta plebe ejus nata. 16 Neque credo mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuiſſe naſci à matre eruberſcenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Caſtus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore ejus captum quòd eam laudo, quippe qui quadragenarius ſum, i. languidior ad res venereas quam adoleſcentes annos viginti natus. 20 Cujus ætas properavit finire octavum luſtrum, i. quinquennium octavum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immatura, ergo ab ejus cupiditate eſt mens revocanda.

[1] *Nondum ſubacta ferre jugum valet*
[2] *Cervice:* [3] *nondum munia comparis*

1 Lalage nondum eſt apta concubarum numero. Metaphor. eſt pecudum dicta à juvenca quæ nondum ſubiit jugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cervice ſubacta, i. ſuppoſita ad domitu. 3 Nondum officia conjugii valet ea quæ cum ſuo pari, i. aurito.

Æquare

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *juvencæ, nunc fluviis gravem*
[6] *Solantis æstum, nunc in udo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægestientis.* [8] *tolle Cupidinem*
Immitis [9] *uvæ: jam tibi lividos*
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Jam te sequetur: currit* [12] *enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *jam proterva*
Fronte petet Lalage maritum,
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiúsve Gyges.*
[19] *Quem si puellarum insereres choro,*
Mare sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguóque vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum. prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in udo salicto, i. in loco salicibus conserto.
8 Est alia Allegoria ducta ab uva immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, qua propter ætatem immaturam, te nunc refugit propediem matura te ultrò petet.
12 Non tarda est ætas, citò pede labitur.
13 Et ætas, i. tempus adjiciet tuæ Lalage, florentes annos quos tibi detraxit, i. illa maturescet, tu verò senesces. 14 Jam tua Lalage te maritum petet fronte inverecunda, i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam videris, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, ut indè plus ametur. 17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, i. nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus. Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata. 19 quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, i. parva differentia falleret peregrinos quantumvis acutos & perspicaces. Nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis utitur & intonsis, faciémque habet tam venustam & politam, ut ambigi possit, sitne puer an puella.

AD SEPTIMUM. Ode vi.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &*

1 qui si opus est, mecum aditurus es Gades ultimam Hispaniæ insulam.

[2] Populum Hispaniæ ferocissimum, qui nondum didicit Romano Imperio obedire.

[3] Barbaras

[3] *Barbaras Syrtes,* [4] *ubi Maura semper*
Æstuat unda.
Tibur Argeo [5] *positum Colono,*
Sit meæ sedes utinam senectæ.
[6] *Sit modus lasso maris, & viarum,*
Militiæque.
[7] *Unde si Parcæ prohibent iniquæ,*
Dulce [8] *pellitis ovibus Galesi*
Flumen [9] *& regnata petam Laconi*
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] *ridet, ubi non* [11] *Hymetto*
Mella decedunt, viridisque certat
[12] *Baccha Venafro:*
Ver ubi longum, tepidásque præbet
[13] *Jupiter Brumas: & amicus* [14] *Aulon*
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.
[15] *Ille te mecum locus &* [16] *beatæ*
Postulant arces, [17] *ibi tu calentem*
[18] *Debita sparges lachryma favillam*
[19] *Vatis amici.*

3 Syrtes inhospitales. Vide Od. 22. lib. 1.
4 Ubi unda Africana veluti fervens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argivo.
6 Utinam Tibur sit finis mihi navigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ, i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Calesum Calabriæ fluvium juxta Tarentum, ubi oves aliis pedibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, nè sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnavit Phalanthus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.
10 Arridet, placet.
11 Ubi mella non dant locum, i. ubi mella non sunt deteriora melle suavissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte, thymo aliisque herbis odoriferis abundante. 12 Et ubi oliva propter bonitatem contendit cum oliva quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus, ferax, fertilis uvis, cujus uva non invidet, i. non cedit neque est deterior uvis Falernis. 15 Ille locus, ubi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo justa persolves, favillam calentem, i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostram amicitiam. 19 Tui Horatii.

AD POMPEIUM VARUM. Ode vii.

Cui reditum gratulatur in patria.

O [1] *Sæpe mecum tempus in ultimum*
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in ultimum tempus (i. sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonavit te quiritem diis patriis taloque cœlo? i. quis te patria ejectum iterum fecit civem Romanum?

Quis

Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis[2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum[3] *prime sodalium?*
Cum quo[4] *morantem sæpe diem mero*
[5] *Fregi,*[6] *conatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum[7] *Phileppos & celerem fugam*
[8] *Sensi relicta*[9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus,[10] *& minaces*
[11] *Turpe solum tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] *Denso paventem sustulit aëre:*
Te rursus in bellum[13] *resorbens*
Unda fretis tulit[14] *æstuosis.*
Ergo[15] *obligatam redde Jovi dapem:*
Longáque fessum militia[16] *latus*
Depone[17] *sub lauru mea: nec*
Parce cadis tibi[18] *destinatis.*
[19] *Oblivioso lævia Massico*
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de[20] *conchis: quis udo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátve myrto? quem[22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego faniùs*
Bacchabor[24] *è donis,*[25] *recepto*
Dulce mihi[26] *furere est amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstivum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & Poculis ponere. Vide Ode 1 lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est unguentum Syrium preciossimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Ubi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abjecto.
10 quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigere.
12 Nube, quæ densior est aër.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reversum. 14 Per freta æstuosa, i. bella ferventia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 11 Vasis vinariis ad tuum reditum reservatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria lævia (i. expolita pocula capaciora) Massico oblivioso, i. vino Campaniæ impleta, quod vinum liberius eporum oblivionem malorum affert, vel per se, vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus unguenta servabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & myrto concinnare coronas in conviviis assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum jactus regem bibendi conviviique magistrum efficiebat, quem jactum alii putarunt esse numerum ter senarium, alii, quum omnes tali jacti cadebant dissimiliter vultúque diverso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN

IN JULIAM BARINEM.

Ode viii.

Non est cur Barini juranti credatur, quum ex perjuriis pulchrior exoriatur.

ULla si [1] juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam
[2] Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungue:
[3] Crederem, sed tu [4] simul obligâsti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò juvenumque prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidâque divos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruentâ.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis,
[13] Servitus crescit nova: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] juvencis,
[16] Te senes parci: miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua nè retardet
[17] Aura maritos.

1 Juris jurandi abs te violati, i. perjurii.
2 Si minima parte corporis, fieres deformior.
3 Crederem tibi juranti, vel crederem deos esse vindices perjurii in rebus amatoriis.
4 Simulæ, i. postquam per caput tuum jurâsti.
5 In publicum prodis à multis juvenibus unicè amata.
6 Utile est tibi & aliis (si perjuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persolvere.
7 Et omnem mundi majestatem fallere: scil. sydera quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales. ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: Perjuria ridet amantum Jupiter, & ventos irrita ferre jubet. Tibullus.
10 N[illegible] faciles non iracundæ Veneris comites, nimirum Jocus, Risus, Fletus.
11 Cote asperâ sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes, vel, quod immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Juventus perjurii tui, & doli meretricii ignara. 13 Amatores accedunt novi qui tibi serviant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamvis id sæpè minentur propter tuum perjurium. 15 Matres filiis suis juvenibus metuunt nè à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt nè dilapideretur patrimonium liberis suis relictum. 17 Nè tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIUM. Ode ix.

Ut tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

1 NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut 2 mare Caspium
Vexant 3 inæquales procellæ
4 Usque: nec 5 Armeniis in oris
Amice Valgi, stat glacies 6 iners
Menses per omnes, aut aquilonibus
7 Quirceta Gargani laborant,
8 Et foliis viduantur orni.
9 Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum: 10 nec tibi vespero
Surgente decedant amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non 11 ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos: nec 12 impubem parentes
Troilon, 13 aut Phrygiæ sorores
Flevere semper. 14 desine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Augusti 15 trophæa
Cæsaris, 16 & rigidum Niphatem,
17 Medumque flumen gentibus additum
Victis: minores volvere vortices:
18 Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos, i. non est semper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio est in Asia, inter montes, Taurum & Caucasum sita.
6 Glacies, quæ fluvios & agros efficit pigros atque otiosos.
7 quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non semper ventis agitantur.
8 Nec foliis semper nudantur orni, i. fraxini sylvestres.
9 Tu assiduè insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum provocantibus.
10 Nec manè, nec vesperi Mystis amore deserit. Est vesper stella Veneris quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, Orientem verò antegrediens nuncupatur Phosphorus vel Lucifer.

11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum vivebat, i. nonaginta annos) non semper ploravit Antilochum filium suum ex Eurydice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores, Polyxena, Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitivus post verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias. sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluvius, vel mons est Armeniæ sive horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adjunctum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis, & aliis à Cæsare victis. Cantemus (inquam) eos fluvios qui minores aquarum globos jam volvunt, nam sentientes se cum Armeniis & Medis esse debellatos, angustius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europeæ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare, i. non excurrere & vagari, uti libuisset.

AD LICINIUM. Ode x.

Mediocritas in utrâque fortunâ est ferenda.

1 *Rectiùs vives, Licini,* 2 *neque altum*
3 *Semper urgendo : neque dum procellas*
4 *Cautus horrescis, nimiùm premendo*
5 *Littus iniquum.*
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret 6 *obsoleti*
Sordibus tecti, caret 7 *invidenda*
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus : & celsæ graviore casu
8 *Decidunt turres : feriuntque summos*
Fulmina montes.
9 *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. 10 *informes hyemes reducit*
Jupiter, idem
11 *Summovet. non, si malè nunc, &* 12 *olim*
Sic erit. 13 *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
14 *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare : sapienter 15 *idem*
16 *Contrahes vento nimiùm secundo*
Turgida vela.

1 Faciliùs, commodiùs.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere ut nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper navigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & sasa periculosum.
6 Domicilii paupertate squalidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in invidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus benè præparatum. i. animus benè institutus, in rebus adversis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit.
12 Forthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam, i. interdum citharam ad cantandum provocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD

AD Q. HIRPINUM. Ode xi.

Omissis curis vivendum est hilariter.

1 Quid bellicosus 2 Cantaber, & 3 Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
4 Divisus objecto, remittas
Quærere: 5 nec trepides in usum
Poscentis ævi pauca. 6 fugit retro
Levis juventus, & decor 7 arida
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.
Non semper idem floribus est 8 honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis 9 minorem
Consiliis animum fatigas?
10 Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temerè, & rosa
Canos 11 odorati capillos,
Dum licet, 12 Assyriaque nardo,
Potamus uncti? dissipat 13 Evius
Curas edaces. 14 quis puer ocyùs
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
15 Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? 16 eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est, ô q. Hirpine remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber & quid cogitet Scythes divisus objecto Adria.
2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode 6.
3 Gens Orientalis. vide Ode 33. li. 1.
4 Scythes sejunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter usum vitæ quæ pauca poscit, quia vita brevis est.
6 Imberbis juventus tandem senescit.
7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum gravem & longum. nam somnus senibus difficilis est & brevis propter coloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem, quam ut futura Dei consilia comprehendat.
10 Ordo est, cur non potamus uncti dum licet jacentes sic temerè, i. in umbra jacentes sine ullis ceremoniis ut casus retuleris, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Unguento Nardino, est nardus herba in unguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quod in Syria nardus nascitur, sed quòd montis in quo oritur pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, unde dicta est Nardus Indica. Diosc. li. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poëta quasi jam sit in convivio, dicens, quis servus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha, i. quis refrigerabit pocula aqua fluviatili diluta, nè in ebrietatem incidatur? 15 quis evocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretiùs cognitam? quæ quum sit devia, i. à via publica semota minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo, ô puer age, die Lydæ ut maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantum & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MÆCENATEM. Ode xii.

Res graves & tragicæ carmini lyrico non conveniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil tanet.

1 NOlis longa feræ bella 2 Numantiæ
Nec 3 durum Annibalem, nec 4 Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
5 Aptari citharæ modis:
Nec sævos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hyleum, domitosque Herculea manu
8 Telluris Juvenes, 9 unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris, tuque 10 pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductâque per vias
11 Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ Musa 12 Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere 13 lucidum
Fulgentes oculos, & 14 benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare joco, nec dare brachia
17 Ludentem nitidis virginibus, 18 sacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit dives 20 Achæmenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ:
22 Plenas aut Arabum domos?

1 Nè velis, ne jubeas æquum est te nolle.
2 Numantiam post bellum 18 annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus delevit.
3 Annibalem laborum patientem, alii legunt dirum, i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio navali superavit, captis navibus 12 mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptiis Perithoi devictos.
7 Unum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum diis indixerant.
9 Unde, i. à quibus eorum timuit periculum.
10 Historiis scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subjugaverat in amplium ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ, alii legunt Liciniæ vel Licinniæ. 13 Lucide fulgentes. 14 Pectus valdè fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel jocosis gesticulari. 17 quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est, numquid tu permutare velis crine Lycymniæ regum bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos? id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ oves, dicitur Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. sensus Poetæ hic tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Di

Dum[22] *fragrantia*[23] *detorquet ad oscula*
Cervicem,[24] *aut facili sævitia negat*
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] *Interdum rapere occupet.*

22 Alii, flagrantia.
23 Avertet cervicem.
24 Aut ficta sævitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quam ille (Nempe Amans) qui oscula poscit.

25 quæ interdum osculum rapere antevertat, atque prior osculetur, ut irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM CUJUS CASU repentino penè oppressus fuerat. Ode xiii.

Nunquam homini satis certum est quid cavere debeat: Sapphonis & Alcæi laudes.

1 *ILle nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis[3] *crediderim sui*
Fregisse cervicem. &[4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena[5] *Colchica*
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te[6] *caducum*
In domini caput immerentis.
QUID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est[7] *in horas. navita*[8] *Bosphorum*
Pœnus perhorrescit,[9] *neque ultra*
Cæca timet aliundè fata.
[10] *Miles sagittas & celeram fugam*
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
[11] *Vis rapuit rapiétque gentes.*

1 O arbos, ille te plantavit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosphorus ponitur pro quolibet mari & Pœnus pro quovis nauta. Bosphorus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum.
9 Neque alliundè metuit improvisa fata, ineque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosphoro.

10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat, vide Ode 19. l. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit unumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

[12] *Quàm penè* [13] *furva regna Proserpinæ,*
Et judicantem vidimus [14] *Æacum,*
[15] *Sedesque descriptas piorum, &*
[16] *Æoliis fidibus querentem*
Sapphô puellis de popularibus:
[17] *Et te sonantem pleniùs aureo*
[18] *Alcæe plectro dura navis,*
Dura [19] *fugæ mala, dura belli,*
[20] *Utrumque sacro digna silentio*
Mirantur umbræ dicere: [21] *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus,
Quid mirum? [22] *ubi illis carminibus stupens*
Demittit atras bellua [23] *centiceps*
Aures, & intorti capillis
[24] *Eumenidum* [25] *recreantur angues.*
Quin & Prometheus & [26] *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
[27] *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

12 quàm parvo interstitio ab inferis absul, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ quæ Plutonis uxor est, inferni regina, vide Ode 28 lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum janitorem & judicem.
15 Campos Elysios in quibus umbræ beatorum placidè quiescant.
16 Et Sappho Graïis chordis murmurantem. Scripsit Sapphô Æolicè, quæ de puellis Lesbiis querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamavit, undè à poëta dicitur Mascula.
17 Et quàm penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala navigationis, fugæ & belli aureo plectro, i. excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poëta Lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimumque Homero similis. quint. 19 Exilii, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur umbræ, quum res canant religiossimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, i. turba umbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quam res amatorias. 22 quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci tustos stupefactus atras dimittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps, propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum ultrices, quarum capillis intorquebantur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviscitur quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. Fingunt poëtæ umbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viventes hic gaudebant.

AD POSTHUMUM. Ode xiv.

Vita brevis, & mori necesse est.

[1] *EHeu fugaces, Posthume, Posthume,*
Labuntur anni, [2] *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardius senescas neque tardius morieris.

Afferet,

Afferet [3] *indomitæque morti.*
[4] *Non si tricenis* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris : [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Titionque tristi*
Compescit [10] *unda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere vescimur,*
Enaviganda : sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisque rauci fluctibus [14] *Adriæ.*
Frustra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatúsque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus & domus, & placens
Uxor : [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te, præter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.
[24] *Absumet hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior.*
Servata centum clavibus : & mero
[27] *Tinget pavimentum superbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 [illegible] vel Inexpugnabil[illegible]
4 Amice Posth[illegible] tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo est, qui compescit ter amplum Geryonem & Titium tristi unda omnibus enaviganda quicunque vescimur terræ munere, sive erimus reges, sive erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem, fuit Geryon rex Hispaniæ, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit boves suos suffurantem.
9 Jovis filium ex Flora, cujus corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse novem jugerum, vide Ode 4. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enaviganda, quia mors omnibus communis.
11 quicunque vivimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc, vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere, ut supra Od. 11. 15 Autumno (inquit Hippoc. Aphor. 9. lib. 3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum heberant, caliginem offundunt, caput gravant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est, ater Cocytus flumine languido est visendus, i. moriendum est. 18 Aqua pigrè fluente propter ejus crassitatem. 19 Cocytus est fluvius flexuosus, infernalis, è Styge derivatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd una nocte patris jussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus, Æoli filius sic damnatus ut longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo est, neque ulla harum arborum quas colis sequetur te brevem dominum (i. te brevi victurum) præter cupressos invisas, i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissimè consumet, quæ tu nimis parcè conquisivisti. 25 Vina accuratissimè servata. 26 Te dignior, quia utitur quæ possidet, quum tu parcas ut sacris. 27 Resperget magnificum triclinii pavimentum vino meliore quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SUI SÆCULI LUXUM.
Ode xv.

JAm pauca [1] aratro jugera [2] regiæ
Moles relinquent: undique latiùs
[3] Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu, [4] platanuſque cælebs
Evincet ulmos: [5] tum violaria, & 5
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli 10
[10] Præſcriptum & intonſi Catonis
[11] Auſpicii, veterúmque norma:
[12] Privatus illis cenſus erat brevis,
[13] Commune magnum: [14] nulla decempedis
[15] Metata privatis opacam 15
Porticus excipiebat [16] Arctos:
[17] Nec fortuitum ſpernere cæſpitem
Leges ſinebant, oppida publico
Sumptu jubentes & deorum
Templa novo decorare ſaxo. 20

1 Ad arandum, quum omnis pene ager ſumptuoſis domibus, piſcinis & hortis vix ſufficiat.
2 Sumptuoſa ædificia, quæ regibus conveniant imitar molis.
3 Stagna latius producta & ampliora Lucrino in ſinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurrerur.
4 Platanus non maritata vitibus ut ulmus, ſed deambulationi unquam inſerviens propter opacitatem evincet ulmos, id eſt, major erit numerus Platanorum ad voluptatem quàm ulmorum ad utilitatem.
5 Violaria ſunt loca in quibus violæ naſcuncur. Ordo eſt. tum violaria & myrtus & omnis copia narium ſpargent odorem olivetis fertilibus domino priori.
6 Copia narium ſignificat omnes flores qui naribus affiati delectationem afferunt. 7 In locis ubi antea creſcebant oliveæ, quæ ſub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugera. 8 Calores ſolis. 9 Ordo eſt. non ita præſcriptum eſt auſpiciis Romuli & Caronis veterúmque normâ. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagiſtris. 11 Legibus & poteſtate Romuli Romæ conditoris & Caronis intonſi, i. hirſuti & ſeveri. 12 Illi parvam & anguſtam habebant rem familiarem. 13 Reſpublicam magni æſtimabant. 14 Nemo privatus habebat porticum ſeptentionibus objectam (in qua æſtivo tempore inambularet) adeò amplam ut ea perveniret ad menſuram decem pe lum. Decempeda eſt perrica decem pedum, qua fabricæ menſura colligitur. 15 Decempedis menſurata. 15 Urſum aſtrum boreale. 17 Senſus eſt. Leges vetabant Romanos villas ſumptuoſas & porticus ædificare, quapropter viram agebant ſimpliciter & ſine ambitione, nec omninò curabant privatas opes, ut qui omne ſtudium publico ornatui & ſumptis impendebant.

AD GROSPHUM. Ode xvi.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque divitiis neque honoribus poteſt acquiri, ſed cupiditates tantùm coercendo.

1 OCium divos rogat in patenti
2 Prenſus Ægæo, 3 ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque 4 certa fulgent
Sydera nautis:
5 Ocium bello furioſa 6 Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Groſphe, non gemmis, neque purpura 7 venale, nec auro.
Non enim 8 gazæ, neque conſularis
Summovet 9 lictor miſeros tumultus
Mentis, 10 & curas laqueata circum
Tecta volantes.
11 VIVITUR parvo benè, cui 12 paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leves ſomnos 13 timor aut cupido
Sordidus aufert:
14 Quid brevi fortes 15 jaculamur ævo
Multa? 16 quid terras alio calentes
Sole mutamus? 17 patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit 18 æratas vitioſa naves
Cura: nec turmas equitum relinquit,
19 Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor 20 Euro.
21 Lætus in præſens animus, quod ultra eſt
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietam petit à Caſtore & Pollace.
2 Is qui à tempeſtate deprehenditur in lato mari Ægeo, ſic dicto ab Ægeo qui in illud mare ſe præcipitem dedit.
3 Statim ut nubes abſcondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, ut urſa & ſimilia.
5 Nationes bellicoſæ, ut Thraces & Medi pacem etiam experiuntur.
6 Thracia, i. Thrax bellicoſus.
7 Animi tranquillitas non poteſt emi gemmis nec purpura nec auro, quia ſolùm provenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immenſæ divitiæ neque magiſtratus aut imperia removent animi perturbationes.
9 Publicus miniſter, qui ante Conſulem faſces & ſecures præferebat.
10 Et curas diſcurrentes circa domos &, teſta divitum laquearibus ornata.
11 Ab eo benè beatèque vivitur, i. benè vivit is parvo, qui tenui victu & modico apparatu contentus eſt. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quavis ſuppellectile paterna. Salinum vas eſt, in quo ſal continetur. 13 Merus perdendi, aut ſordida cupiditas quæſtus faciendi. 14 quorſum nos exiguo tempore victuri multa deſideramus? 15 Cur jaculamur & ſagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 quorſum proficiſcimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 quis patriæ dulcedinem & ſe, i. ſuos affectus & naturæ propenſionem obliviſcitur? 18 Naves roſtratas & robuſtas. 19 Cum eſt velocior cervis & ipſis ventis qui nimbos agitant, non poteris igitur eam fugere ſive navim ſive equum conſcenderis. 20 Eurus eſt ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præſentibus, quod futurum eſt minimè curet.

Temperet riſu. NIHIL eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem.
Longa [21] *Tithonum minuit ſenectus.*
Et mihi forſan, tibi quod negârit,
Porriget [23] *hora.*
[24] *Te greges centum* [25] *Siculæque circum*
Mugiunt vaccæ, [26] *tibi tollit hinnitum*
Apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] *Murice tinctæ*
Veſtiunt lanæ: [28] *mihi parva rura, & ſpiritum* [29] *Græiæ tenuem Camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

21 Senectus Tithonum minuit, viramq; eius reddidit inſuavem, quamvis immortalitatem ab Aurora imperraverat. 23 Tempus. 24 Circum te. 25 Vaccæ pinguiſſimæ. 26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigæ ſunt quatuor equi ad currum vincti. 27 Te veſtiunt lanæ bis tinctæ purpura Tyrio, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex ſanguine piſcis Muricis conficiebatur. 28 Ordo eſt. Parca non mendax dedit mihi parva rura, & tenuem ſpiritum Græiæ Camœnæ, & dedit mihi ſpernere malignum vulgus, id eſt, invidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem Poeticam ex Græcis Poetis deſumptam. Græiæ nomen eſt adiectivum Genitivi caſus ſingularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.
Ode xvii.

Quo mortuo negat ſe velle vivere.

Cur me querelis [1] *exanimas tuis?*
[2] *Nec diis amicum eſt, nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas mearum
[3] *Grande decus columenque rerum.*
[4] *Ah, te meæ ſi partem animæ rapit*
Maturior vis, [5] *quid morer altera,*
[6] *Nec charus æquè, nec ſuperſtes*
Integer? [7] *ille dies utramque*
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] *Dixi ſacramentum, ibimus, ibimus,*
[9] *Utcunque præcedes, ſupremum*

1 Occidis. 2 Non eſt gratum, neque placet diis. ſic Græci θεοῖς φίλον. 3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum ſic Od. 1. lib. 1. 4 Ah, ſi celerior mortis violentia rapuit te, qui animæ meæ pars es una. 5 Cur ego vivam qui ſum animæ meæ pars altera? 6 Nec mihi tam charus ſummus ut ante, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die uterque noſtrum vivet & morietur. 8 Ego non pejeravi ut milites qui ſacramento obſtricti fidem violarunt. 9 quamlibetcunque præcedes ſive ante ſive forte conceptus.

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimeræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Divellet unquam: ſic potenti*
[14] *Juſtitiæ placitumque Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus undæ:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum, te Jovis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucriſque fati
[20] *Tardavit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus allapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextrâ levaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] *Æ demque votivam memento,*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus ut comites in morte parati.
11 Ignis ſpiritus ex tricipite Chimæra capite, de qua vide Od. 27. l. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me unquam ſeparabit à propoſito meo non vivendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem artis amicitiæ, Juſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt, quia Mæcenas & Horatius uni erant ſub eodem ſydere, quod multùm valet ad amicitiam conſtabiendam.
15 Ordo eſt, utrumque noſtrum aſtrum (i. aſtrum tuum & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu Scorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Memorabus quia Scorpius attribuitur Marti, cujus ſtella malefica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno graviſſimas pluvias excitat maximè in Italia. 18 Jovis ſtella quæ te tuetur, Saturni malignitatem diſcuſſit & avertit. 19 Suo aſpectu ſubveniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſſit. 21 Ter applauſit, vide Od. 20. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſylvarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poetæ qui ſunt ſub mercurii tutela. 24 Templum, quod mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſalvus evaderet. 25 Nos parvum ſacrificium offeremus, conviventes nobis, qui humiles ſumus.

Ode xviii.

Re tenui ſe contentum dicit, ubi alii cupiditatibus ſuis & divitiis ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar.

1 Neque ebureum neque aureum lacunar renidet, i. reſplendet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt : columnas [3] *ultima recisas*
Africa : [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupavi :*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est : pauperemque dives*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso : [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus unicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Novæque pergunt interire Lunæ :*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus : & sepulchri
Immemor struis domos ;
[15] *Marisque Baiis obstrepentis* [16] *urges*
Summovere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quod usque proximos*
Revellis agri terminos, [19] *& ultra*
Limites clientium
Salis avarus ? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et uxor, & vir, [22] *sordidosque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transverso columnis superimponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cujusdam hæreditatem expugnavi, veluti P. Rom. qui juris simulatione Attali regiam, i. regias opes sibi vindicavit.
5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ meorum clientium uxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quam magistratum obtinuerim. Circa Tænarum Laconicæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cujus humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenii vena. Meraph. dicta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.
8 Propter fidem meam & ingenium dives appetit meum favorem.
9 Non plura à diis peto.

10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis dives unico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu avare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulò ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod suo sonitu Baiis obstrepit. Baia civitas est Campaniæ à Baiis Ulyssis socio illic sepulto. Nullus in orbe locus Baiis prælucet amœnis. 16 Instas fabris, ut maris undas excludant, & littora ulteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit in terram convertis. 18 quid ? quod usque, i. semper removes agri terminos qui sunt inter te & vicinum ? 19 Et transilis ultra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penatus. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet divitem herum certior destinata sine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reservata, quam Inferorum fides.

24 Rapa

[24] *Rapacis Orci fine* [25] *deſtinata,*
Aula divitem [25] *manet*
Herum [27] *quid ultra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regumque pueris: nec [29] *ſatelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Revexit auro [31] *captus* [32] *hic ſuperbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coercet:* [34] *hic levare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 Finem usurpavit in fœminino genere, concordat autem cum deſtinata.
26 Expectat divitem.
27 quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter, ſic Ode 27. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba ſua tranſvectas nunquam revehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Jovi ignem vitalem eripuerat.

31 Auro corrupto. 32 Charon. 33 Tantali poſteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Oreſtem. 34 Ordo eſt, vocatus atque non vocatus, audit levare pauperem ſunctum laboribus, i. audit ut ſublevet & liberet pauperem qui vitam agit laborioſiſſm. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci ſatelles ei præſto eſt.

IN BACCHUM. Ode xix.

Bacchi laudes ejus numine plenus canit poëta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite poſteri*)
[3] *Nymphaſque diſcentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euæ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoque Bacchi pectore [8] *turbidum*
Lætatur Euæ, parce Liber,
Parce, gravi metuende [9] *thyrſo.*
[10] *Fas pervicaces eſt mihi* [11] *Thyadas,*
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *conjugis additum*

1 In ſecretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi eſtis, & fidem adhibere talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad diſcendum paratas.
4 Habent Satyri pedes inſtar caprarum.
5 Aures quoad ſonum acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem ſibi ipſe dat qua mulieres bacchantes furore plenæ uti conſueverunt.
7 Subſultat mens & conturbata eſt.
8 Et mens turbidâ lætatur, i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe haſta Bacchica pampinis involuta. 10 Licet mihi, vel, poſſibile eſt δυνατὸν ἐστι. 11 Proceres Bacchi ſacerdotes & miniſtros. 12 Iterum atque iterum cantare. mella cavis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ quam à Theſeo relictam Bacchus in uxorem aſſumſerit.

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Disjecta [16] *non levi ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu ſeparatis [19] *uvidus in jugis*
Nodo coerces viperino
Biſtonidum [20] *ſine fraude crines:*
Tu quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum ſcanderet impia:
[22] *Rhœcum retorſiſti leonis*
Unguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: ſed idem*
Pacis eras [25] *mediuſque belli.*
Te vidit [26] *inſons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam, [29] *& recidentis trilingui*
Ore pedes tetigítque crura.

14 Corporum nuptiæ dem inter ſydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina ſæva ab irata deo iſtaca, quod mulieres Bacchantes ſpectarent.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem verſus & vires interſecare conatus, crura ſua ſibi amputavit.
18 mare Indicum domas, nam Indos Bacchus ſuperaverat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas ſerpentibus implicitas.
20 Sine ullo damno.
21 Per arduos montes inter ſe ſuperſtructos.
22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem converſus, dejeciſti.
23 maxilla leonina.
24 Diceharis.
25 Ad utrumque paratus, ſive bellum eſſet gerendum, ſive pax colenda. Poëta hæc ſignificat, virum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos ferox & truculentos mitigare. 26 Cerberum non nocens tibi ad inferos deſcendenti, ut indè Ariadnem uxorem reduceres. 27 Poëtæ idcirco cornua affingunt Baccho, quod bibaces plerumque ſunt pugnaces, vel ut alii volunt, quod Bacchus primus terram juncis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore ſuo trilingui tetigit pedes tuáque crura redeuntis ad ſuperos.

AD MÆCENATEM. Ode xx.

Horatius in Cygnum verſus per univerſum provolat orbem, undè ſibi promittit ſuæ poëſeos immortalitatem.

1 *NOn uſitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidum æthera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo eſt. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non uſitatâ nec tenui penna, ſed pennâ ſublimi Latiis ante me inauditâ. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel vates Lyricus, & vates Lyricus.

Longius

Longius [3] *invidiáque major*
[4] *Urbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor unda.*
Jam jam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascuntúrque leves*
Per digitos humerosque plumæ.
Jam [11] *Dædalæo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bosphori,*
Syrtésque [13] *Gætulas canoras*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Cholchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & ultimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodaníque potor:*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctúsque turpes & querimoniæ.
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte supervacuos honores.*

3 Cujus gloria superat invidiam.
4 Æthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas, ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas, ô dilecte Horati.
7 Ut aliquorum fama cum morte interiit de Styge, vide Od. 33. lib. 1.
8 Herescunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui unà cum patre, à Creta fugiens fretus alarum fiducia decidit in mare.
10 Bosphori murmur emittentis, de Bosphoro, vide suprà, Od. 13.
13 Syrtes Libycas. vide Ode 22. lib. 1.
14 Cygnus.

15 Montes sub polo & cardine cœli positos, unde spirat Boreas, ubi dies est sex mensium, & nox totidem, anno in duas partes diviso. 16 Marsæ sunt populi Italiæ, quos Dacus quamvis revera timet, fingat tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide supra Od. 9. 18 Hispanus usu peritus propter longa bella & navigationes assiduas. 19 Callus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluvius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia dividunt. 20 Absint næniæ, i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro continenti non possum, sed immortalis futurus poëtarum ales. 21 Omitte.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI ODARUM SEU CARMINUM LIBER TERTIUS.

Ode i.

Vita beata non opibus aut honoribus, ſed animi tranquillitate efficitur.

O Di[1] *profanum vulgus, & arceo.*
Favete linguis.[2] *carmina non prius*
Audita, Muſarum ſacerdos,
Virginibus pueriſque canto.[4]
Regum[6] *timendorum, in propriòs greges,*
Reges in ipſos imperium eſt Jovis,[7]
Clari giganteo triumpho,[8]
Cuncta ſupercilio moventis:
Eſt ut viro vir latius ordinet[9]
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:[10]
Moribus hic, meliór que fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major.[11] *Æ qua lege neceſſitas*
Sortitur, inſignes & imos.
Omne capax[12] *movet urna nomen.*
Diſtrictus enſis[13] *cui ſuper impia*
Ceruice pendet, non[14] *Siculæ dapes,*

1 Odi vulgus indoctum, nam reperitos homines & à Muſis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquam profanos à ſacris.

2 Arrendite cum ſilentio, vel, bona verba dicite. Ἐυφημεῖτε.

3 Ego Muſarum ſacerdos carmina virginibus puerisque canto non prius audita à Romanis Lyrica, ſcil. exactè & ad plenum facta.

4 quò rectiùs ſuum vitam inſtituant.

5 Ordo eſt, Imperium regum timendorum eſt in propriis gregi. Imperium Jovis clari giganteo triumpho, & cuncta moventis ſupercilio eſt in ipſos reges.

6 Reges à ſubditis timeri debent ac amari magis.

7 Reges ipſi qui habent imperium in ſibi ſubditos, habent etiam Deum ſuum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem.

8 Jovis magnifici, qui potuit immaniſſimos gigantes ſupercilio, i. nutu & majeſtate ſuperare.

9 Fieri poteſt, ut alius alio plures poſſideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia ſectetur, &c. Mortis tamen conditio eſt omnibus æqua.

10 In campum Martium, ubi alicujus Magiſtratus eſt petitor, hic generoſa claritate, ille ſuis virtutibus, alius amicorum numero celebris.

11 Neceſſitas tamen, i. mors poſt ſortitur, i. ſorte & ſine delectu ſumit omnes tam claros quàm obſcuros.

12 Volvit ad ſortem dum ſarum, vide Od. 3. lib. 2.

13 De Damocle Dionyſii aſſentatore, vide M. Tul. Tuſc. l. 5.

14 Dapes à Dionyſio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquiſitiſſimæ & regio luxu inſtructæ.

Dulce

Dulcem [15] *elaborabunt ſaporem,*
Non avium citharæque cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *ſomnus agreſtium*
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Deſiderantem quod ſatis eſt, neque*
Tumultuoſum [19] *ſollicitat mare,*
Nec ſævus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hædi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusque mendax.* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante; nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta piſces æquora ſentiunt.*
Jactis [25] *in altum molibus,* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus. ſed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *æratâ triremi. &*
[30] *Poſt equitem ſedet atra cura.*
[31] *Quòd ſi dolentem nec* [32] *Phrygius lapis,*
Nec purpurarum ſydere clarior
Delenit uſus, nec Falerna
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumque coſtum:*
[36] *Cur invidendis poſtibus, & novo*
Sublime ritu moliar atrium?
[37] *Cur valle permutem Sabina*

15 Non reddens.
16 Non ſomnum reſtituent quem metus abſtulit.
17 Ordo eſt & ſenſus, ſomnus lenis non ſpernit humiles agreſtium domos, neque umbroſam ripam aut amœna Theſſaliæ loca Zephyris agitata.
18 qui deſiderat quod ſatis eſt ad victum & veſtitum. non navigat, neque ſe maris periculo expoſit, ut rem familiarem augeat.
19 Tumultuoſum mare non reddit eum ſollicitum.
20 Arcturus ſtella eſt in cauda Urſæ, quæ propter tempeſtates quas Oriens excitat eſt vehemens, ſed occidens eſt multò vehementior.
21 Hædi duæ ſunt ſtellæ exiguæ in ſiniſtra manu Erichthonii, quibus orientibus ſævit mare.
22 Fundus infructuoſus qui votis agricolæ non reſpondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modo pluvias culpante, modo ſydera, i. æſtum immoderatum è vi ſyder. in provenientem.
24 Æquora anguſtiora facta.
25 In profundum mare. Vide Ode 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæſos ad fundamentum ſubſtruendum ubi ædificium conſtituat. 28 Operum conductor ἐργολάβος. Ang. a Taſker.
29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 quod ſi neque ædes ſumptuoſæ, neque veſtes purpureæ, neque vina Falerna, neque unguenta pretioſiſſima mentem dolentem ac perturbatam mitigant; cur ædificia magnifica aut divitias magno dolore acquiſitos concupiſcam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos ſumptuoſas ſuſtinebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Unguentum Perſicum, ſic dictum ab Achæmene rege Perſiæ, unde venit Coſtum. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur eminum ſublime atrium vel ſublimem domum poſtibus marmoreis, invidia minorum laboratoribus propter luxus magnificentiam? 37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam moleſtiarum plenas, magnaque opera comparatas?

Divitias

Divitias operosiores?

AD AMICOS. Ode ii.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 *ANgustam, amici, pauperiem pati*
2 *Robustus acri militia puer*
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus hastâ:
Vitamque 4 sub dio & trepidis agat
In rebus, illum ex mœnibus hosticis
5 *Matrona belluantis tyranni*
Prospiciens, & 6 adulta virgo,
7 *Suspiret: Eheu ne 8 rudis agminum*
Sponsus lacessat 9 regius asperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes,
DULCE & decorum est pro patria mori.
Mors & 11 fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
12 *Poplitibus, timidoque tergo.*
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit 14 secures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgares & udam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 *Est & fideli tuta silentio*

1 Pauperiem durum difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum vivat & in rebus formidolosis.
5 Uxor tyranni alicujus barbari.
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur. Eheu ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscius.
9 Sponsus regiâ stirpe progenitus.
10 militem Rom. in conflictu sævum. est Allegoria.
11 qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Juvenibus ignavis quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores.
14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Favoris, i. prout mobili & levi populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & intercluſas. 16 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentii.

Merces

Merces [19] *vetabo, qui Cereris ſacrum*
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit [20] *trabibus, fragilemque mecum*
Solvat [21] *faſelum, ſæpe* [22] *Dieſpiter*
Neglectus inceſto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem ſceleſtum*
Deſeruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem navi vehetur, qui ſacra Cereris, i. quodvis arcanum evulgarit, homo ſcil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Navem velocem & oblongam.
22 Jupiter (diei & lucis pater) non cultus, ſæpe caſtos & innocentes punit cum impiis & inceſtuoſis. 23 Pœna tardo pede incedens rarò patitur ſceleſtum hominem præcuntem effugere, ſed eum aliquando aſſequitur & comprehendit.

Ode iii.

Vir virtute præditus nihil extimeſcit. Oratio Junonis de Troja everſa, de bello Trojano finito, deque Imperio Rom. à Trojanis initium capturo.

Justum & tenacem propoſiti virum [1]
Non civium ardor prava jubentium, [2]
Non vultus inſtantis tyranni [3]
Mente quatit ſolida: neque Auſter, [4]
Dux inquieti turbidus Adriæ, [5]
Nec fulminantis magna Jovis manus.
Si fractus illabatur orbis, [6]
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules, [7] [8]
Innixus, arces attigit igneas. [9]
Quos inter Auguſtus recumbens [10]
Purpureo bibit ore nectar. [11]
Hâc te merentem Bacche pater tuæ [12] [13]
Vexere tigres, [14] *indocili jugum*

1 Virum propoſito tenaciter perſeverantem.
2 Non ſeditio civium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præſentis.
4 De ſententia dimoveri, i. non efficit inconſtantem.
5 Arbiter Adriæ, vide Ode 3. lib. 1. eſt Adria neutrius generis.
6 Si cœlum ruat, vir juſtus illius ruinam non expaveſcet.
7 His virtutibus, conſtantia animi & juſtitia, Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti ſunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragravit, ad varia monſtra domanda. 9 Arces ſyderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. ---Tu das epulis accumbere divûm. 11 Auguſtus ore ſuo roſeo & pulchro bibit Nectar, jam divus factus etiamnum in terra vivus. Virg. O Melibœe Deus nobis hæc otia fecit, i. Auguſtus. 12 Hâc virtutis viâ. 13 Te merentem honores divinos, vel, merentem, i. militantem. 14 Tigridum collum ſuapte natura eſt indocile, Bacchi tamen juſſui obſequitur.

Collo trahentes hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum eloquuta* [17] *conſiliantibus*
Junone divis: [18] *Ilion Ilion*
[19] *Fatalis inceſtuſque judex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In pulverem, [21] *ex quo deſtituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Caſtæque [22] *damnatum Minervæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
[24] *Famoſus hoſpes, nec Priami domus*
[25] *Perjura pugnaces Achivos*
[26] *Hectore ſ. opibus refringit:*
Noſtriſque [27] *ductum ſeditionibus*
Bellum reſedit: [28] *protinus & graves*
Iras, & inviſum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit ſacerdos,
[30] *Marti redonabo, illum ego lucidas*
[31] *Inire ſedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patriæ deorum.
[33] *Dum longus inter ſæviat Ilion*
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridiſque [34] *buſto*
Inſultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatiſque poſſit*

15 Romulus patris ſui equis, i. arte militari, fugit Acherontæ paludem infernalem & ad ſuperos exiit.
16 Junone rem gratam diis eloquuta, quod vereri inimicitias ex animo jam depoſuiſſet.
17 Divis conſilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hinc incipit Junonis Oratio in divorum cœtu habita.
19 Paris à ſatis datus judex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami deſtituit, i. fraudavit promiſſa mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Jovis juſſu Laomedonti ſuas operas locarant ad muros Trojanos extruendos.
22 Ilios mihi & Minervæ damnatum propter injuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hoſpes Helenæ.
25 Perjura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris ruinis.
27 Et bellum noſtris diſcordiis productum in decennium reſedit, i. finitum eſt & compoſitum. 28 Deinceps. 29 Romulum Junonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam, quamvis enim Romulus ſit genere Trojano, Marti tamen filio meo & patri ſuo concedam, ut Romulus ſit primus rex Romanorum. 31 In cœlos aſcendere. 32 Divinos liquores bibere & divis adnumerari. 33 Ordo & ſenſus, dummodo longus pontus intercurrat inter Trojam & Romam, qualiber in parte orbis maneant Trojani fœlices & beati, exules tamen regnanto, ſic ut Trojano imperio ſtruantur nunquam. 34 Paridis ſepulchro. 35 Et dummodo Troja ſit ita deſerta ut in ea & armenta paſcere & latitantes catulos occultare poſſint inultæ, i. illæſæ & ſecuræ, nemine prohibente: ea lege ſtet Capitolium &c. 36 Medis devictis & per triumphum ductis.

Rom

Roma ferax dare jura Medis,
37 Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat oras: quà 38 medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva 39 Nilus:
40 Aurum 41 irrepertum, & sic melius situm
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in usus,
Omne sacrum 42 rapiente dextra:
Quicunque mundi 43 terminus obstitit,
44 Hunc tangat armis, visere gestiens,
45 Qua parte debacchentur ignes,
46 Qua nebulæ pluviique rores.
Sed bellicosis 47 fata Quiritibus
Hac lege dic, nè nimium pii,
48 Rebusque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ:
49 Trojæ renascens alite lugubri
Fortuna 50 tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 Autore Phœbo, ter pereat meis
52 Excisus Argivis: ter 53 uxor
Capta 54 virum puerosque ploret.
55 Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.
Quò Musa tendis? desine 56 pervicax
Referre sermones deorum, 57 &
Magna modis tenuare parvis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras ultimas.
38 mare Gaditanum.
39 Nilus Ægypti fluvius, sic dictus à Nilo rege, vel, quod tradit νέον ἰλύειν. i. novum limum, quo tota Ægyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 ordo est, horrenda Roma nomen suum in ultimas terrarum oras extendat. Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum quàm cogere.
41 Aurum nondum ex aurifodinis effossum.
42 Dextra quæ sacris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma usque ea Roma inferat.
45 Juxta torridam zonam, ubi sævit ingens solis æstus. vide Od. 21. lib. 1.
46 Circulum intelligit utriusque poli, ubi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, ut totius mundi fuit Imperatores, verùm sub conditione, nempe, nè nimium pii, i. nè nimium amantes Trojæ (unde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 ordo est. Fortuna Trojæ renascens alite lugubri, i. malis auspiciis iterabitur tristi clade, me (conjuge & sorore Jovis) ducente victrices catervas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argivis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graves non conveniunt, musam igitur poëta movet, ut humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode iv.

Poëta ſe à multis periculis muſarum ope ereptum fuiſſe dicit, omnibúſque malè ceſſiſſe qui adverſùm Deos aliquid moliri voluerint.

1 *Deſcende* [2] *cœlo, & dic age tibia*
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharâve Phœbi:
[3] *Auditis? an me ludit amabilis*
Inſania? audire videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] *ſubeunt & auræ.*
[6] *Me fabuloſæ Vulture in Appulo,*
Altrices extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatúmque ſomno,
Fronde nova puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſæ nidum [7] *Acherontiæ,*
Saltúſque [8] *Batinos & arvum*
Pingue tenet [9] *humilis Ferenti:*
[10] *Ut tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & urſis: ut premerer ſacra
Lauróque [12] *collatáque Myrto,*
[13] *Non ſine diis animoſus infans.*
[14] *Veſter, Camœnæ, veſter in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: ſeu mihi* [16] *frigidum*
Præneſte, ſeu Tibur [17] *ſupinum,*

1 Ordo eſt, O Regina Calliope, deſcende cœlo, & age, die tibia longum Melos, i. longum & ſuavem cantilenam.

2 Habent Muſæ etiam ſedem in cœlo, ut Jovis filiæ.

3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentem, an me fallit poetica inſania?

4 Videor mihi audire Calliopen quodque ipſa diſcurrit per lucos pios, i. per lucos quos dii incolunt.

5 quos lucos aquæ jucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ ſpirant auræ.

6 Ordo eſt & ſententia. Palumbes fabuloſæ (i. Palumbes de quibus poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & ſomno victum texêre & cooperuere nova fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ, & ſoli natalis.

7 Acherontia eſt urbs Lucaniæ admodum parva, in ſublimitate montis poſita, ideóque dum nido comparat: vel, per nidum, domum propriam ſignificat.

8 Batina eſt oppidum Appuliæ paſcuis abundans.

9 Ferentum eſt urbs in humili & depreſſa valle poſita.

10 Admirabile præſagium omnibus quo puto dormirem corpore tuto, &c.

11 quod premerer lauro ſacra, i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præſagiebat eum futurum Poëtam.

12 Et myrto comportata à Palumbibus, quæ Veneri conſecrata ſignificabat eum res amatorias cantaturum.

14 Non ſine divino numine ego infans impavidus

15 Ubicunque fuero, ô Camœnæ veſter ſum.

16 Non ideò frigidum quia Præneſte in monte poſitum eſt, ſed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos ſalutares.

17 In aſcenſu montis conſtitutum.

Seu

Seu [18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Veſtris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis verſa acies retro,*
[21] *Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *Palinurus unda.*
[23] *Utcunque mecum vos eritis libens*
[24] *Inſanientem navita Boſphorum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Aſſyrii, viator.
Viſam [26] *Britannos hoſpitibus feros,*
Et lætum equino ſanguine [27] *Concanum:*
Viſam pharetratos [28] *Gelonos.*
[29] *Et Sythicum inviolatus amnem.*
Vos [30] *Cæſarem altum, militia ſimul*
Feſſas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene conſilium & datis & dato*
Gaudetis almæ. ſcimus ut [34] *impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine ſuſtulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventóſque, & urbes regnáque [37] *triſtia,*
Divóſque mortaléſque turbas
Imperio regit [38] *unus æquo.*

18 Baiæ, eſt urbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo eſt: me amicum veſtris fontibus & choris non extinxit Philippis acies verſa retrò, non arbos, &c.
20 Philippi eſt urbs in Thracia, ubi verſus erat in fugam Brutus & Caſsii exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celebrata, Vide Od. 14. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ ſic denominatum à Palinuro navis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in ſummo periculo eſt verſatus, quum ex bello Philippenſi in Italiam rediret.
23 quandocunque.
24 Mare Boſphorum æſtuoſum, vide od. 13 & ult. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hoſpites macabant pro hoſtia, feri igitur & inhoſpitales tunc temporis erant: neque id mirum, nam ut à ſole longè diſtabant, ſic certè quamdiu illorum mentibus divina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementia, manſuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verum ubi Deus (cujus providentia in regnorum mutationibus eſt admirabilis) pro ſua miſericordia, hanc gentem ad fidem Chriſtianam vocaverat, ſenſim evanuit feritas, indies exoluit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (neſcio quas) nationes tranſmigravit, & Britannia (quæ à noſtro Poëta hîc dicitur fera) facta eſt gens perhumana, hoſpitalis, liberalis, comis atque affabilis. 27 Concani erant Hiſpani, vel (ut alii volunt) Thraces, quibus ſanguis ex equini cruris venis ſubtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum ſagittis potentem. Vide od. 20. lib. 2. 29 Et inviolatus, i. ſalvus Muſarum præſidio viſam Tanaim. 30 Cæſarem magnum & triumpho ſublimem. ordo eſt, Vos recreatis Pierio antro Cæſarem quærentem finire labores, ſimulatque abdidit oppidis cohortes feſſas militia. 31 Simul ut in hibernis conſtituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Muſis ſacro & ſecreto, i. vos Cæſarem oblectatis arte poëtica. 33 Conſilium ab immunitate rerum, quo uſus eſt Cæſar in ſubjugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in caput Tiranum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, ubi omnia ſunt triſtia. 38 Solus Jupiter.

39 *Magnum illa terrorem intulerat Jovi,*
Fideus juventus horrida, brachiis,
40 *Fratréſque tendentes* 41 *opaco*
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid 42 *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid 43 *minaci Porphyrion ſtatu,*
Quid Rhœcus, 44 *evulſiſque truncis*
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis 45 *ægida*
Poſſent ruentes? 46 *hinc* 47 *avidus ſtetit*
Vulcanus, hinc matrona Juno &
Nunquam humeris 48 *poſiturus arcum,*
Qui 49 *rore puro Caſtaliæ lavit*
50 *Crines ſolutos, qui* 51 *Lyciæ tenet*
Dumeta 52 *natalémque ſylvam,*
Delius & Patareus Apollo.
53 *Vis conſilî expers mole ruit ſua.*
54 *Vim temperatam dii quoque provehunt*
In majus: iidem odere vires
Omne nefas animo 55 *moventes.*
Teſtis mearum 56 *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & 57 *integræ*
Tentator 58 *Orion Dianæ,*
Virgineæ domitus ſagittæ.
59 *Injecta monſtris terra dolet ſuis,*
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis 60 *Ætnam:*
61 *Incontinentis nec Tityi jecur*
Relinquit ales, 62 *nequitiæ additus*

9 Ordo eſt, Illa juventus horrida fidens brachiis magnum terrorem inculerat Jovi.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo umbroſo.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus ſunt nomina gigantum.
43 Ingenti ſtatura.
44 Enceladus tam fuit robuſtus ut arbores eradicatas jacularetur in hoſtes.
45 Contra Minervæ clypeum, quo Jupiter etiam uſus eſt contra gigantes. Contra Jovis ſapientiam nil poſſunt gigantes.
46 Ex parte Jovis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur avidus propter iguis rapacitatem, vel quia pugnæ eſt avidus.
48 Apollo qui ſemper arcum geſtat.
49 Aquæ ſincera fontis Caſtalii, ſic dicti à Caſtalia puella quam Apollo adamavit.
50 Crines humeris ſparſos.
51 In Lycia fons eſt Caſtalius.
52 Sylvam, in qua natus eſt Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ civitate, uti maximè colebatur.
53 Robur corporis ſine Prudentia ſuo labitur impetu.
54 Vires conſilio gubernatas dii augent.
55 Viros cogitantes iniquitatem.
56 Briareus, de quo vide Od. 17. lib. 2.
57 Cæſæ Dianæ.
58 Orion venator inſtrare conatus Dianam, ejus ſagittis eſt confoſſus.
59 Ordo eſt. Terra mater, impoſita monſtroſis gigantibus ſuis filiis, dolet & mœret ſuos partus eſſe fulmine miſſos ad Orcum, i. ad Plutona ſupra modum pallidum & inferno colore fœdatum.
60 Siciliæ montem Encelado giganti injectum.
61 Nec vultur relinquit perdere jecur Tityi luxuriosi, qui Latonæ ſtuprum inferre conatus eſt.
62 Intemperantiæ ipſius appenſus eſtos ut ei ſit infeſtus.

Cuſtos amatorem trecentæ
[63] Perithoum cohibent catenæ.

63 Ixionis & Diæ filium, amatorem Proſerpinæ quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus eſſe apud inferos.

Ode v.

Divi Auguſti laudes. Craſſi vituperium. Reguli conſtantia & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare: [2] præſens divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
[3] Imperio, [4] gravibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi [5] conjuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hoſtium
([7] Prô curia, inverſique mores!)
Conſenuit ſocerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marſus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæque Veſtæ,
[11] Incolumi Jove & urbe Româ?
[12] Hoc caverat mens provida Reguli,
Diſſentientis [13] conditionibus
Fœdis [14] & exemplo trahentis
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit)

1 Ut tonitrua demonſtrant Jovem eſſe cœli regem, ſic Cæſaris victoriæ divinitatem ejus arguunt.
2 Dum es in vivis.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Auguſto per Druſum privignum ſuperati ſunt.
4 Propter Craſſi cladem Perſæ vel Parthi graves, & pernicioſi habebantur, qui tamen Auguſto facilè cecidérunt, ſignaque militaria Craſſo & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum conjuge alienigena.
6 Ut ſervus & captivus vixit?
7 o Senatus, vel ô curia quas indignas res paſſa es contra majeſtatem Populi Ro. & ô mores quàm inverſi & corrupti eſtis, ut Ro. milites jam barbaris ſerviant, qui iis olim dominari ſolebant!
8 Marſi & Appuli inter Rom. milites erant clariſſimi qui cum Craſſo ſuperati & capti, uxores acceperunt à Medis & Perſis, ut ibi velut in propriis ſedibus omnem ætatem agerent.
9 Ignavi erant milites ſub Craſſo qui obliviſcerentur ancilia, i. ſcuta brevia numero duodecim in æde Martis ſervata, ex quibus unum de cœlo lapſum credebatur, nam darum eſt pro oraculo, ibi fore Imperium ubi fuiſſet ancile: Ancilia hic pro virtute ponuntur, roga pro dignitate.
10 Æterni ignis, qui in templo Veſtæ à virginibus cuſtoditus nunquam extinguebatur.
11 Salvo Capitolio, quæ Jovis erat ſedes. q. d. non deſerta urbe à ſuis diis, turpe igitur militibus Ro. ut ſub armis hoſtibus ſeneſcerent.
12 Regulus hoc providerat ne quis ſuo exemplo ſpem vitæ in captivitate poneret.
13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captivos Afrorum pro ſe reddi.
14 Et diſſentientis ab exemplo quod traheret perniciem in poſterum tempus, niſi pubes captiva periret immiſerabilis, i. ſine miſericordia, nam tali exemplo milites deinceps ignavius pugnarent.
15 Hæc eſt Reguli ora io in Senatu Rom. habita, Genus eſt deliberativum.
16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ non ſui milites hoſti tradiderunt ſine cæde.

Direpta vidi : vidi ego civium
[17] *Retorta tergo brachia libero :*
[18] *Portaſque non clauſas,* [19] *& arva*
Marte coli populata noſtro.
[20] *Auro repenſus ſcilicet acrior*
Miles redibit, flagitio additis
[21] *Damnum, neque amiſſos colores*
[22] *Lana refert medicata* [23] *fuco :*
NEC vera virtus, quum ſemel excidit,
[24] *Curat reponi deterioribus.*
[25] *Si pugnat extricata denſis*
Cerva plagis, erat ille fortis,
[26] *Qui perfidis ſe credidit hoſtibus?*
[27] *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit [28] *iners timuitque mortem,*
[29] *Hic unde vitam ſumeret inſcius,*
Pacem duello miſcuit, O pudor,
O magna Carthago probroſis
[30] *Altior Italiæ ruinis!*
[31] *Fertur pudicæ conjugis oſculum,*
Parvoſque natos [32] *ut capitis minor,*
A ſe removiſſe, & virilem
[33] *Torvus humi poſſuiſſe vultum :*
Donec labantes conſilio patres
Firmaret [34] *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregiùs properaret [35] *exul.*
[36] *Atqui ſciebat quæ ſibi barbarus*
Tortor pararet, non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. revincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginenſium ſecuritatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea devaſtati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia eſt.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignavos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non reſumit candorem genuinum amiſſum.
23 Colore, fucus herba eſt qua tinguntur veſtes.
24 Vera virtus non ſolet reſtitui aut reparari ab iis qui corrupti jam ac depravati ſunt.
25 Si fieri poteſt ut cerva è retibus expedita pugnare audeat.
26 qui hoſtium poteſtati ſe permiſit.
27 Et altero prælio Carthaginenſes ſubegeris, qui lora, &c.
28 Ignavus.
29 Hic miles neſciens vitam armis non ſeditione eſſe retinendam, pacem cum bello confudit : nam in ardentiſſima pugna tanquam in pace ſe hoſtibus credidit.
30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis.
31 Regulus dicitur à ſe removiſſe, i. non admiſiſſe conjugis oſculum.
32 Ut capite diminutus, id eſt, ut ſervus factus per captivitatem.
33 Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuiſſe, donec conſilio nunquam alias dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque.
34 Suaſor ſive monitor.
35 Exul per captivitatem egregius, id eſt, nunquam ſatis laudatus.
36 Non ignorabat Regulus ſe ad exquiſita ſupplicia proficiſci. Cic. de Off. lib. 3.

Dimovit

Dimovit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia,
[39] *Dijudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque nè ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venafranum Campaniæ civitatem animi relaxandi gratia, vide Od. 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBUS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

[1] *DElicta Majorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
Ædeſque labentes deorum,&
[3] *Fœda nigro ſimulacra fumo.*
[4] *Dîis te minorem quòd geris, imperas:*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dii multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Jam bis [9] *Monæſes,& Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adjeciſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *ſeditionibus*
Delevit urbem [12] *Dacus & Æthiops;*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinavere,& genus,& domos.
[16] *Hoc fonte derivata clades*

1 Ob culpam Majorum dabis pœnas quas non es meritus.
2 Donec reædificaveris vel reparaveris templa deorum decidentia.
3 Simulacra ſitu vetuſtatis ſordentia.
4 qui Deos colis, idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuos refer calamitates. Alii hunc verſum ſic interpretantur, ut ſit ſenſus, in exordio rerum deos invoca, iiſdem in exitu gratias agito.
7 Dii minus ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleverunt, noſtroſque conatus inauſpicatos (i. quia contemptimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adjeciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos devictos erant exigui, jam verò facti ſunt ampliores.
11 Bellis civilibus.
12 Scythæ & Ægyptii ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines aſſiduè culpam committunt.
16 Ex adulteriis.

In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Jam nunc, & incestos amores
[19] *De tenero meditatur ungui.*
[20] *Mox juniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed jussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocet [26] *institor,*
Seu navis Hispanæ [27] *magister*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his juventus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
[30] *Pyrrhumque & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemque dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & severæ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes: sol ubi montium*
[36] *Mutaret umbras, & juga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

17 Saltationes lascivas quas primùm Iones invenerunt.
18 Docetur corpus molliter movere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo juniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis nè sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita, è lecto surgit, videnre & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Rom. qui navali bello Pœnos superarunt. vide od. 12. li. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ Regem à M. Acilio superatum.
32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro quibusvis ligonibus & ferrumentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum si matres severæ sic juberent. 36 Vesperi: nam Sol descendens mutat umbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non consumit? 39 Paulò post hic observa elegantem gradationem in tribus versiculis. Avis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode vii.

Conſolatur eam de viri ſui abſentia mœſtam, monétque ut fidem conjugalem ei datam ſervet.

Quid fles Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,
[2] *Thyna merce beatum*
Conſtanti juvenem fide
Gygen? Ille [3] *Notis actus ad Oricum,*
[4] *Poſt inſana Capræ ſydera frigidas*
Noctes non ſine multis
[5] *Inſomnis lachrymis agit.*
[6] *Atque ſollicitæ nuncius hoſpitæ,*
Suſpirare Chloën, & miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Prætum mulier perfida credulum
Falſis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Caſto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat pene datum Pelea tartaro,*
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias monet
Fruſtra. Nam ſcopulis ſurdior [10] *Icari*
Voces audit adhuc integer. At tibi
Nè vicinus [11] *Enipeus*
Plus juſto placeat, cave:
Quamvis non alius [12] *flectere equum ſciens*
Æquè conſpicitur [13] *gramine Martio:*

1 Ordo eſt & ſenſus, O Aſterie, quid fles? i. quid flendo defides Gygen juvenem conſtantis fidei, quem Thyna merce beatum candidi Favonii, i. ſereni venti occidentales primo vere tibi reſtituent?
2 Locupletarum merce advecta è Cilicia.
3 Notis actus, i. quibuſlibet ventis compulſus ad oricum, urbium primam in Epiro.
4 Poſt magnas tempeſtates Capræ occaſu excitatas.
5 Non dormiens.
6 ordo eſt, & ſenſus. atqui vafer nuncius ſollicitæ hoſpitæ (nempè nuncius à Chloe ad virum tuum miſſus) tentat illum miſſe modis dicens Chloen miſeram ſuſpirare & uri tuis ignibus (i. uri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert ut perfida mulier (ſcil. Antea) impulerit Prætum credulum falſis criminibus maturare necem caſto Bellerophonti.
7 Criminationibus.
8 Accelerare mortem.
9 ordo eſt. & nuncius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea propè occiſum fuiſſe) dum abſtinens fugit Magneſiam Hippolyten, & idem fallax nuncius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias hiſtorias quæ peccandi viam docent, ſed fruſtra. 10 Scopulis Icarii maris ſurdior audit integer (i. incorruptus) ita ut verbis nuntii à Chloë miſſi non commoveatur, ſed contemnis eâmque contemnens permaneat. 11 Nomen eſt vicini libidinoſi qui eam amabat. 12 Æquè peritus in equitandi ſcientia. 13 In campo Martio, ubi ſe exercebat Ro. juventus, ut equo uti benè ſciret.

Nec quiſquam citus æquè
[14] Tuſco denatat alveo.
[15] Prima nocte domum clade. [16] neque vias
Sub cantu [17] querulæ deſpice tibiæ:
[18] Et te ſæpè vocanti
Duram difficilis mane.

14 Tyberino fluvio, qui Tuſciam à Sabino dividit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto.
17 querentis ſe immeritò abs te contemni. 18 Denique ô Aſterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & ſævam ſæpe vocanti.

AD MÆCENATEM. Ode viii.

Quum uxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias celebret. Mæcenas mirari non debet.

[1] Martiis [2] Cœlebs quid agam [3] Kalendis:
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] poſitúſque carbo in
Cespite vivo,
Docte ſermones [6] utriuſque linguæ;
Voveram dulces epulas & [7] album
Libero caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte feſtus,
[10] Corticem aſtrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere [11] inſtitutæ
[12] Conſule Tullo,
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] Soſpitis centum: [14] & vigiles lucernas
Profer in lucem, procul omnis eſto
[15] Clamor & ira.
Mitte civiles [16] ſuper urbe curas,

1 Ordo eſt. Mæcenas doctè ſermones utriuſque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martiis Kalend.
2 Sine uxore.
3 Kalendis quas mariti celebrabant ut uxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex vivo cespite erectam. Vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Diis ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè mortui datus caſu arboris in caput ſuum procumbentis. Vide Od. 13. lib. 2.
9 Anno vertente, id eſt, ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum, id eſt, ſuper picatum. 11 Amphora quæ cœpta eſt fieri fumoſa, id eſt, veruſta. intelligit vinum valdè vetuſtum, in utribus ita exſiccatum, ut depromi non poſſet, neque bibi niſi aqua dilutum. 12 In Amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. Vide Od. 20. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalvi ab arboris illius caſu. 14 Et producito vigiles, i. accenſas lucernas in lucem. i. totam noſtram comparemus. 15 Vide Od. 27. lib. 1. 16 De urbe.

Occidit

Occidit Daci [17] *Cotiſonis agmen :*
[18] *Medus infeſtus ſibi luctuoſis*
Diſſidet armis :
Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
[19] *Cantaber, ſera domitus catena :*
Jam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens nè qua populus laboret,*
Parce [22] *privatus nimium cavere: &*
[23] *Dona præſentis cape lætus horæ, ac*
[24] *Linque ſeveræ.*

17 Cotiſon rex fuit Dacorum, quos Octavianus ſuperavit. 18 Medi ſeditionibus civilibus inter ſe diſſentiunt. 19 Cantabri, populi erant Hiſpaniæ, quos bellum ſex annos cum Romanis gerentes devicit Agrippa. 20 Remiſſo arcu, i. armis depoſitis. 21 Negligens eſto, non ſolicitus ne in re aliqua populus periclitetur.

22 quum magiſtratum non geras, parce, i. noli nimium curare Rempub. 23 Rape quod præſens hora donat. 24 Omitte res ſerias.

AD LYDIAM. Ode ix.

Dialogus eſt de præteritis amoribus eiſdémque renovandis.

Ho. [1] *DOnec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quiſquam potior brachia candidæ*
Cervici juvenis dabat,
Perſarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arſiſti, neque erat Lydia* [5] *poſt Chloen :*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romana vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Threſſa Chloë regit*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ ſciens :*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcent animæ fata ſuperſtiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi ;*
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent [13] *puero fata ſuperſtiti.*

1 quamdiu. 2 quem pluris faceres. 3 Florui, vixi. 4 quamdiu non aliena magis amaſti. 5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloë. 6 Ego Lydia magnus famæ. 7 Romuli matre. 8 Chloë ex Thracia mihi imperat & me habet. 9 Muſicæ numeros. 10 Si mea morte aſſequar, ut ſit mihi ſuperſtes, quaſi dicerem: Chloën animæ ſuæ eſſe dimidium. 11 Ordo eſt, Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, i. amore mutuo me urit.

12 Calais eſt nomen amantis, qui fuit ex Thurio civitate in ſinu Tarentino. 13 Calai.

Ho. [14] *Quid*

14 quid ſi Venus intermiſſa redit noſque diſcordes copulat jugo aheneo, i. amore indiſolubili?
15 quid ſi Chloë ejicitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ.
17 Calais.
18 Levior ſubere, quod ob levitatem fertur ſuper aquas.
19 Æſtuoſo mari Adriatico. Vide od. 33. lib. 1.

Ho. 14 *Quid ſi priſca redit Venus,*
Diductóſque jugo cogit aheneo?
Si flava 15 *excutitur Chloë,*
16 *Rejectæque patet janua Lydiæ?*
Ly. *Quanquam ſydere pulchrior*
17 *Ille eſt, tu levior* 18 *cortice, & improbo* 19
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet, ut poſita duritie ſibi ſupplici parcat.

1 o Lyce, ſi extremum Scythiæ fluvium biberes, i. ſi barbara eſſes & Scythæ nupta.
2 ne dormientem ante tuas fores mihi quidem aſperas & inſquas, non pateretis, imó plorares me (inquam) exponere ventis ſeptentrionalibus qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Reſonet.
5 Et quomodo Jupiter, i. æther convertit in glaciem nives demiſſas puro numine, i. aperto & ſereno cœlo?
6 Abjice & depone ſuperbiam.
7 Nè fortuna, quæ nunc tibi faver retrocedat. Similitudo eſt ducta à rotis ſine circumactis, quo rupto, rotæ retró currunt.
8 Tu non es Penelope uxor Ulyſſis, quæ in proco ſuit ſæva & difficilis. Tyrrhenus, i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamvis maritus tuus Fieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum.
11 miſerere tamen mei ſupplicis tui.
12 quæ neque æſculo es flexibilior, nec mitior animum, i. nec mitiorem habes animum quàm ſerpentes mauritaniæ.
13 Non ſemper ero juvenis, ut poſſim ſuperlimen januæ tuæ cubare, idque cœlo pluvioſo, noli igitur occaſionem amoris mei potiundi præterire.
14 Pluviæ.

Extremum Tanaim ſi biberes Lyce,
ſævo nupta viro, me tamen aſperas
2 *Porrectum ante fores objicere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo, 3 *nemus*
Inter pulchra ſitum tecta 4 *remugiat*
Ventis? & poſitas ut glaciet nives
5 *Puro numine Jupiter?*
Ingratam Veneri 6 *pone ſuperbiam:*
7 *Ne currente retro funis eat rota.*
8 *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec 9 *tinctus viola pallor amantium,*
10 *Nec vir Pieria pellice ſaucius*
Curvat: 11 ſupplicibus tuis
Parcas, 12 *nec rigida mollior æſculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
13 *Non hoc ſemper erit liminis aut* 14 *aquæ*
Cœleſtis patiens latus.

AD MERCURIUM. Ode xi.

Mercurium rogat ut cautus ſibi dictet quibus animum Lydes flectat in ejus amorem, propoſita Danaidum fabula.

[1] *MErcuri (nam te docilis magiſtro*
Movit [2] Amphion lapides, canendo)
Tuque [3] teſtudo reſonare ſeptem
[4] Callida nervis,
([5] Nec loquax olim, neque grate, nunc &
Divitum menſis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obſtinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitque tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc protervo
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celeres [13] morari.
Ceſſit [14] immanis tibi [15] blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant [16] angues caput ejus, atque
[17] Spiritus teter [18] ſaniesque manent
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityóſque vultu
[21] Riſit invito: [22] ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo eſt ô mercuri dic modos, quibus Lyde obſtinatas aures applicet, nàm te magiſtro docilis Amphion movit lapides canendo, &c.

2 Amphion Jovis ex Antiopa filius cithara cantu traxit poſt ſe lapides, ex quibus muri Thebani ſunt extructi.

3 Ex qua teſtudine mercurius fecit lyram.

4 Perita, quæ ſcitè ſcis reſonare ſeptem chordis.

5 quæ non eras ſonora abſequam mercurius te chordis inſtruxiſſet.

6 Deorum ſacris veteres muſicam adhibebant.

7 Aures contumaces & à me averſas.

8 Equa trium annorum.

9 Per ſaltationem.

10 Caret nè tangatur.

11 Non nupta, ἄγαμος.

12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. 12. lib. 1.

14 Ingentis & vaſtæ

aulæ, quæ omnium mortalium eſt capax. 15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus ſuam Eurydicen ab inferis reduceret. 16 Vide Od. 13. lib. 11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamvis atrum venenum ſeu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Junoni ſtuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, ut rotæ inter ſerpentes alligatus aſſiduè & ſine requie circumagatur. 20 Tityos eſt nominativus Græcus. vide Od. 4. hujus lib. 1. 21 Riſit propter lyræ dulcedinem, ſed vultu invito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides ſuum laborem intermiſerunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

[24] *Audiat Lyde ſcelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lympha
[25] *Dolium fundo pereuntis imo:*
[26] *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam ſub Orco,
[27] *Impiæ: nam quid potuere majus?*
Impiæ ſponſos potuere [28] *duro*
Perdere ferro.
[29] *Una de multis* [30] *face nuptiali*
Digna perjurum fuit in parentem
[31] *Splendidè mendax, & in omne* [32] *virgo*
Nobilis ævum,
Surge (quæ dixit juveni marito)
Surge, nè [33] *longus tibi ſomnus,* [34] *undè*
Non times, detur: ſocerum & ſceleſtas
[35] *Falle ſorores.*
[36] *Quæ velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant, ego illis
[37] *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Clauſtra tenebo.
[38] *Me pater ſævis oneret catenis,*
Quòd viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
[39] *I, pedes quò te rapiunt &* [40] *aura:*
Dum favet nox & [41] *Venus: I, ſecundo*
Omine: & noſtri memorem ſepulchro
[42] *Sculpe querelam.*

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ ſuis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertuſum eſt & ſine fundo.
26 Fata tardè venientia ad ultionem, ut eò gravius puniant.
27 O impiæ ſorores, nam quid majus impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermneſtra ex quinquaginta ſororibus ſola ſuo pepercit viro.
30 Honore matrimonii digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant veſperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honeſtum eſt pro juſtitia mentiri, in iis præſertim quæ ſunt contra Deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mortem. μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge. λάθρᾳ.
36 Ordo eſt, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant ſingulos.
37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clauſum teuebo.
38 Eſto, quòd paterme in vincula conjiciat, vel in exilium pellat, idque claſſe, ut difficiliùs ſit redire; quod viro, &c.
39 Fugam accelera, ſive terra, ſive mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et ſcribe Epitaphium, cujus memoria ob vitam tuam ſervatam ſit ſempiterna.

AD NEOBULEN. Ode xii.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam.

1 MIſerarum eſt, 2 neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino 3 lavere: aut 4 exanimari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi 5 qualum Cytherææ puer 6 ales,
Tibi telas, operoſaque Minervæ
7 Studium auferi Neobule, 8 Lyparæi nitor Hebri,
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
9 Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis;
10 Catus idem 11 per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem 12 fruticeto 13 excipere aprum.

1 O Neobule, miſerarum eſt, ſ. miſeræ ſunt mulieres quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſe hilarant ut a ſe pellant curas, & quæ merū exanimantur propter patrui objurgationes. ſolet enim patruus fratris liberos ſeverius reprehendere quàm pater ipſe.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, 3 lavo, is, tertiæ conjugationis.
4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maximè præeſt Minerva Dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex Inſula Lypara, eques ſanè melior ipſo Bellerophonte, neque arte pugilli neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox ubi. 10 Ingenioſus vel peritus jaculandi, id eſt, contingendi cervos jaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Ubi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum eſt proprium venatorum, qui ex inſidiis aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDUSIAM. Ode xiii.

Sacrificium fonti promittit ejuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

1 O Fons Blanduſiæ, 2 ſplendidior vitro,
3 Dulci digne mero, non ſine 4 floribus,
5 Cras donaberis hædo:

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in ſacrificiis exhibito: veteres enim fontibus ſacrificabant tanquam diis, vide Od. 1. lib. 1. 4 Floribus quibus vereres ſpargebant fontes, vel, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] *Primis, & Venerem & prælia* [7] *deſtinat*
Fruſtrà. nam gelidos [8] *inficiet tibi*
Rubro ſanguine rivos
[9] *Laſcivi ſoboles gregi.*
Te flagrantis atrox hora [10] *Caniculæ*
[11] *Neſcit tangere: tu frigus amabile*
Feſſis vomere tauris
[12] *Præbes, & pecori vago.*
[13] *Fies nobilium tu quoque fontium,*
Me dicente, cavis impoſitam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ diſſiliunt tuæ.

6 Cornibus ruper ictis & erumpentibus.
7 Hordeus quaſi deliberat ſecum & diligit Venerem cui operam det, aliumque hordeum conſtituit adverſarium cum quo poſſit præliari, ſed fruſtrà, nam mater præviderat & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in unum humorem.
9 Gregis lanuginoſi, eſt enim caper animal laſcivum.
10 Canicula exortus quindecim dies ante Kalendas Auguſti ingruentis calores inferunt.
11 Neſcit tangere propter frondes quæ ſolis ictus ab te excludant. 12 Tu frigus ſuppeditas pecori ſitibundo deſiderabile propter aquæ portum. 13 Tu quoque unus efficieris ex nobilibus fontibus, me illum canente cavis impoſitum ſaxis, à quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id eſt, cum murmure ſonoræ.

AD POPULUM ROM.

Ode xiv.

Hæc Ode laudes continet Auguſti ex Hiſpania devictis Cantabris revertentis.

[1] *Herculis ritu modò dictus, O plebs,*
Morte [2] *venalem petiiſſe laurum,*
Cæſar, Hiſpana repetit [3] *penates*
Victor ab ora.
[4] *Unico gaudens mulier marito,*
Prodeat juſtis [5] *operata divis:*
[6] *Et ſoror clari ducis & decora*
[7] *Supplice vitta,*
Virginum matres, [8] *juvenumque nuper*

1 Ordo eſt. O plebs, Cæſar dictus petiiſſe laurum venalem morte, modò victor ab Hiſpana ora repetit penates Herculis ritu, i. ut olim Hercules extinctu Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendum: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona caſta & pudica quæ unico Auguſti marito. 7 Et filiolum ſuppliciter veſtita ornata. 8 Et matres juvenum qui ruper à bello ſalvi redierunt.

ſoſpitum, vos ô pueri & puellæ
Jam virum [9] *experiæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi feſtus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæſare terras.*
I, pete [14] *unguentum puer & coronas,*
[15] *Et cadum Marſi memorem duelli:*
[16] *Spartacum ſi qua potuit vagantem*
Fallere teſta.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inviſum mora janitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albeſcens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos protervæ.
[22] *Non ego hoc ferrem calidus juventa,*
[23] *Conſule Planco.*

9 Nupræ.
10 A malis verbis ſeu imprecationibus abſtinere, Favere linguis, ut Od. 1. hujus lib.
11 Triſtes curas quæ animam bilem excitare valent.
12 Civilem furorem.
13 Auguſto terrarum imperium obtinente.
14 Unguento homines elegantiores cæſariem in convivils madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum cum bello Marſico Italia arderet.
16 Si qua ratione teſta vel cadus potuit latere Spartacum ex Appennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ſervili bello quod cum populo Rom. geſſit annos ferè xvi. poſt bellum Marſicum. 17 Dic & Neæræ canora fidicinæ, ut properet colligere crinem nodo, id eſt, religare crinem in nodum, ut veniam ſeu nicompta, ad lætitiam repentinam ſignificandam, vide Od. 11. lib. 2. 18 Crinem ſuaviavum myrrhei coloris, vel myrrhino unguento delibutum. 19 Si non ſtatim à janitore adpiccare, noli eſſe moleſtus, ſed abito. 20 qu. d. Ego jam vergo ad ſenectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, ſed in juventute ad ultionem devenirem. 21 Canus capillus mitigat animum jam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuiſſem ſervidus juventute, ſi me aliquis faſtidiret. 23 Conſule Planco. Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno ſcilicet ab urbe condita 1720.

IN CHLORIM.
Ode xv.

Ut jam vetula, petulantiæ & libidini modum conſtituat.

[1] *UXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famoſiſque laboribus:*

1 Tu Chlori, quæ uxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum laſcivæ & obſcenæ libidini. 2 Turpibus & meretriciis laboribus.

[3] *Matura propior deſine funeri*
Inter ludere virgines,
[4] *Et ſtellis nebulam ſpargere candidis,*
[5] *Non, ſi quid Pholoën ſatis,*
Et te Chlori decet, [6] *filia rectius*
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor [7] *Nothi*
Laſciuæ ſimilem ludere capreæ:
[8] *Te lanæ propè nobilem*
Tonſæ [9] *Luceriam, non cytharæ decent.*
[10] *Nec flos purpureus roſæ,*
[11] *Nec poti vetulam face tenus cadi.*

3 Deſine inter virgines ludere, quum ſis propior funeri, i. morti propinquus.
4 Et virginibus ſeruioſis te ſeniculam aridam immiſcere.
5 Non ſi quid ſatis Pholoen filiam tuam decet, hoc etiam decet te
6 Filia tua rectius quam tu ad juvenum fores ultrò currit, inque eos irruit, ſicuti Thyas Bacchi ſacerdos tympanorum pulſu concitata.
7 Nothus eſt nomen amatoris.
8 Æras tua lanificio magis apta eſt quam luxui & obtectati.
9 Luceria civitas eſt Apuliæ circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Serum ex roſis. 11 Nec cadi potati uſque ad facem, te vetulam decent.

AD MÆCENATEM.
Ode xvi.

Auro omnia parent. Horatius verò contentus eſt ſua ſorte, undè beatus exiſtit.

INcluſam [1] *Danaën turris ahenea,*
Robuſtæque fores, & vigilum canum
[2] *Triſtes excubiæ, munierant ſatis*
Nocturnis ab [3] *adulteris:*
Si non [4] *Acriſium virginis abditæ*
Cuſtodem pavidum, Jupiter & Venus
[5] *Riſiſſent.* [6] *fore enim iter & patens,*
Converſo [7] *in precium deo.*
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere [8] *amat ſaxa, potentius*
Ictu fulmineo. [9] *concidit auguris*
Argivi domus, ob lucrum

1 Acriſii filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen triſtem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu ſæpiùs ambulant.
4 Dauses patrem, qui eam acerrimè cuſtodia ſeptam tenebat, quod ab Oraculo reſponſum tulerat ſe ab eo qui è filia ſua naſceretur interfectum iri.
5 Illuſiſſent.
6 Sciebat fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere ſaxa, i. loca munita, quæ viribus expugnari non poſſunt 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirùm, ipſe, & uxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile ejus uxor ab Adraſto acceperat.

10 *Di-*

[10] *Dimerſa excidio.* [11] *diffidit urbium*
Portas [12] *vir Macedo, & ſubruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera navium*
Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Majorúmque fames.* [16] *jure perhorrui*
[17] *Latè conſpicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi [18] *plura negaverit,*
A diis plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus caſtra peto:* [21] *& transfuga divitum*
Partes linquere geſtio:
[22] *Contemptæ dominus ſplendidior rei,*
Quam ſi, quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ rivus aquæ, ſylvaque jugerum
Paucorum, & ſegetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læſtrigonia Bacchus in amphora*
[29] *Langueſcit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Creſcunt vellera paſcuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abeſt:*
Nec ſi plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracto meliùs parva cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm ſi [33] *Mygdoniis regnum* [34] *Alyattici*

10 Terræ hiatu abſorpta.
11 Refregit et proſtravit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia caſtra expugnare poſſe dicebat, in quæ aſellus auro onuſtus poſſit aſcendere.
13 Munera irretiunt ſævos navium duces, i. piratas, vel Munera navium, i. merces peregrinæ quæ navibus ad nos advehuntur ſævos duces illaqueant.
14 Cura ſervandi.
15 Et majorum divitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentum, ego meritò metui caput meum attollere, i. ad ſummas divitias & nimiam potentiam aſcendere.
17 Diffuſè celebrem.
18 Pauciora deſiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O divinum Horatium, quem in hoc ucinam Chriſtiani imitarentur.
21 Et tanquam transfuga, & fugitivus.
22 Nam magis poſſidemus ea quæ contemnimus quàm ea quibus nonnimur, ſi poſſidemus.
23 Laborioſus.
24 Habere recondi-tum.
25 Tam deeſt avaro quod habet quàm quod non habet.
26 Spes indubitata ſegeris meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc eſt, latet eum, vel ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore eſſe ſorte, quàm ipſius ingentes opes. ſic Lambinus hunc locum (me judice) exponit acutiſſimè. 27 In Calabria ſunt flores apibus gratiſſimi. 28 Amphora Formiana, à Formis oppido Campaniæ, ubi ſuas ſedes habuerunt Læſtrigones, qui & Cyclopes dicti ſunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Seneſcit. 30 Fœcunda velleta. Matt. 4. Me pinguis Gallia nutrit. 31 Pauperiès moleſta & extrema in qua nulla eſt requies. 32 Refrænata & coercita divitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal perſolvam quàm ſi Lydiam Phrygiæ adjungam, ut ſit ſenſus. Parvo contentus plus poſſidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygiis. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Cræſi patris.

Campis continuem. MULTA petentibus
Desunt multa. [35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Benè est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIUM LAMIAM.
Ode xvii.

Lamiæ nobilitatem laudat, deindè admonet ut diem crastinum hilaritèr exigat.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrim,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *Cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio. 2 Siquidem hinc, ab eo antiquo Lamo. 3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breviter ad posterorum memoriam notabantur. 4 Primus. 5 Fluvium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, uxoris Fauni, influentem, scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ sibi Marica colitur. 6 Latè regnans, ῥυμοκρείων. Homer. 7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius usus, quam mare ad littus projicit: hinc Proverbium vilius Alga pro re vilissima & nullius pretii. 9 Cornix diu vivens, quæ sua crocitatione pluviæ prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad convivium cum familiaribus habendum, non ut Genio immoles. 12 Cum famulis ab operè vacantibus.

AD

AD FAUNUM. Ode xviii.

Deum sylvestrem infernum & pestilentem precatur, ut per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

1 *Faune, Nympharum* 2 *fugientum amator,*
Per meos fines & aprica rura,
3 *Lenis incedas, abeásque parvis*
Æquus alumnis:
4 *Si tener pleno cadit hœdus anno:*
Larga nec desunt Veneris 5 *sodali*
Vina crateræ: vetus ara multo
Fumat odore.
7 *Ludit herboso pecus omne campo,*
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
8 *Festus in pratis vacat otioso*
Cum bove pagus:
Inter 9 *audaces lupus errat agnos:*
Spargit agrestes 10 *tibi sylva frondes,*
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere Iacunte & Nonis Decemb.

2 Fugiunt Nympho propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.

3 Precor ut accedas mitis sine iracundia, utque transeas parvis meis agnis & hœdis innocuus.

4 Siquidem tenes hœdus anno completo tibi immolabitur.

5 Cratera idcircò dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.

6 Ara per multos jam annos tibi instituta.

7 quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe nonis Decembris, quo tempore Faunalia anniversaria in pratis & sylvis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Invisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHUM. Ode xix.

Reprehendit eum jocosè, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad jucundè vivendum pertinent.

Quantum distet ab 1 *Inacho*
Codrus, 2 *pro patria non timidus mori,*
Narras, 3 *& genus Æaci,*

1 O Telepho, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argivorum Regem, & Codrum ultimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum servilem induitus in medios hostes se immisit ut incognitus interficeretur. 3 Jovem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *sacro bella sub Ilio:*
[5] *Quo Chium pretio cadum*
Mercemur: [6] *quis aquam temperet ignibus:*
[7] *Quo præbente domum, & quota,*
[8] *Pelignis caream frigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ propere novæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murænæ. [10] *tribus aut novem*
Miscentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Musas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates: tres prohibet supra*
Rixarum metuens tangere Gratia,
[15] *Nudis juncta sororibus.*
Insanire [16] *juvat:* [17] *cur Berecynthiæ*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi: [19] *sparge rosas, audiat invidus*
[20] *Dementem strepitum* [21] *Lycus.*
[22] *Et vicina seni non habilis Lyco,*
[23] *Spissa re nitidum* [24] *coma*
Puro te similem Telephe [25] *vespero.*
[26] *Tempestiva petit Chloe:*
Me [27] *lentus Glyceræ* [28] *terret amor meæ.*

4 Sub Ilio à diis instructo. vide Od. 3. hujus lib.
5 Taces, id est, non narras, quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi & laudatissimi.
6 quis balneum calfaciat, nam veteres non nisi loti & uncti discumbebant.
7 Taces cujus domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus.
8 Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quasi jam sit in convivio, dicens puero: Da festinanter lunæ novæ poculum, i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.
10 Cùm paucissimi sunt convivæ, non pauciores essent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm novem, nè rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis convenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero novem. 13 Novies bibet. 14 Poëta attonitus & quasi jam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcircò finguntur Gratiæ quia sine fuco esse debent. 16 Juvat me & inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueverat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parcè ministrantes. 19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe, tempestiva Chloë petit te nitidum spissâ comâ & puero similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes verò calovis defectu calvescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interiùs consumit.

AD

AD PYRRHUM. Ode xx.

Nè formoſum Nearchum à ſua meretricula abſtrahat.

NOn vides quanto [1] moveas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura poſt paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obſtantes juvenum catervas
[4] Ibit inſignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Major an illi.
[6] Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquoſa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 quum ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, utrum tu vinces an illa, i. uter veſtrum Nearcho fit potiturus.
6 Manet poëta in ſuaviſſima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quaſi pugnæ judex dicitur habere in ſua poteſtate victoriam, ut utri velit, victoriam adjudicet.
9 Et ſerpit recreare &c.

10 Rex Nasi, omnium Græcorum qui ad Trojanum bellum venerunt, excepto Achille, formoſiſſimus 11 Ganymedes. 12 Ida Phrygiæ mons eſt fontibus abundans, unde duo reſiliunt fluvii, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode xxi

Jocosè eam admonet ut vinum vetuſtum in Corvini gratiam effundat, undè occaſione oblata vini laudes commemorat.

1 O Nata mecum conſule Manlio,
2 Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:

1 O pia teſta nata mecum, i. cum ego naſcerer Venuſti in Apulia.
2 Varii ſunt vini effectus juxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli cauſa, ſi quis biliosus & iracundus natura, paulò liberiùs bibat, ille ſtatim iracundiam ſtatim declarat, & ſic de cæteris.

3 Quo-

[3] *Quocunque lectum nomine Massicum*
Servas, moveri digna[4] *bono die:*
[6] *Descende, Corvino jubente,*
Promere[6] *languidiora vina:*
[7] *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci[8] *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
[9] *Tu lene tormentum ingenio admoves*
Plerúmque duro: tu sapientium
[10] *Curas & arcanum jocoso*
Consilium retegis[11] *Lyæo:*
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque: & addis[12] *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices neque militum arma.
[13] *Te Liber, & si læta aderit Venus*
[14] *Segnesque nodum solvere Gratiæ,*
[15] *Vivæque producent lucernæ:*
[16] *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

3 Cujuscunque Consulis nomine notaris, & servas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse ut fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 quamvis Corvinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, ut se negligat, sed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus, i. Ipse prudens Cato vino parce sumpto hilaris fuisse dicitur.
9 Laus vini, per te (ô pia testa) quasi per eruleum & lenè tormentum ingenia laveriora explorantur qualia sunt. 10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Bacchо cornua affinguntur. vide Od. 14. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum majestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent convivium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægrè distribuuntur quos Gratiæ conjungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode xxii

Dianæ, cujus officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

[1] *Montium custos nemorumque virgo,*
Quæ[2] *laborantes utero puellas*
[3] *Ter vocata audis,*[4] *adimisque letho,*
[5] *Diva triformis.*

1 Diana venatrix per montes vagatur.
2 Parturientes audis, undè appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.
3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 quæ præstas, ut mulieres salvæ patiant & incolumes.
5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, undè triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

[6] *Imminens*

6 *Imminens villæ tua pinus eſto:*
Quam per 7 *exactos ego lætus annos,*
8 *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine 9 *donem.*

6 Volo ut pinus ſit tua & tibi ſacra quæ fundo meo immineat. 7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis. 8 Verres eſt porcus non caſtratus. 9 quam pinum ego donem ſanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis morſione obliqua cum vulnerare, à quo cædatur in ſacrificium.

AD PHIDILEN. Ode xxiii.

Dii puris manibus & conſcientia vitæ benè actæ ſunt colendi.

CŒlo [1] *ſupinas ſi tuleris manus*
[2] *Naſcente Luna, ruſtica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *avidâque porca:*
Nec peſtilentem ſentiet [5] *Africum*
Facunda vitis, nec ſterilem ſeges
[6] *Rubiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *grave tempus anno,*
[9] *Nam quæ navali paſcitur* [10] *Algido*
[11] *Devota, quercus inter &* [12] *ilices:*
Aut creſcit [13] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum ſecures
Cervice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Parvos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram ſi tetigit manus,*
Non ſumptuoſa blandior hoſtia,

1 Manus ſupplices & ad cœlum expanſas. 2 Luna mater eſt Plantarum, idcircò ruſticæ mulieres in novilunio ei ſacrificabant. 3 Hujus anni vino novello. 4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. diis familiaribus porca immolabatur, propterea quod hæc pecus tantum utilis eſt ad eicam quæ humiliam abundare operatur. 5 Ventum inferentem vitiſum peſtem, quæ vitem ſterilefacit. 6 Rubiginem nigrantis ſpicæ, & ſic infœcundæ. 7 Dulces liberi. Ordo eſt. aut dulces alumni grave tempus anni pomifero, i. nimis parvos pomifera, nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus peſtilens & infalubre. 9 Ordo eſt. Nam victima quæ paſcitur navali Algido inter quercus & ilices aut quæ creſcit in Albanis herbis, tinget ſecures pontificum cervice, i. Magna victimæ à pontificibus ſunt immolandæ. 10 In monte nivibus cooperto. 11 Victima ex voto diis promiſſa. 12 Ilex paſcuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo eſt. te coronantem parvos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipſos deos multa cæde bidentium. 15 Placare parvos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ovium bimarum. 17 Roſmarino. 18 Si rus manus immunis à ſcelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter ſumptuoſam hoſtiam, quam ſi fur aut micum talis offeret, i. Non magna munera ſed mens ſincera deos placat.

Mollibit

[3] *Quocunque lectum nomine Massicum*
Servas, moveri digna[4] *bono die:*
[6] *Descende, Corvino jubente,*
Promere[6] *languidiora vina:*
[7] *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci[8] *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
[9] *Tu lene tormentum ingenio admoves*
Plerúmque duro: tu sapientium
[10] *Curas & arcanum jocoso*
Consilium retegis[11] *Lyæo:*
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque: & addis[12] *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices neque militum arma.
[13] *Te Liber, & si læta aderit Venus*
[14] *Segnesque nodum solvere Gratiæ,*
[15] *Vivæque producent lucernæ:*
[16] *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

3 Cujuscunque Consulis nomine notaris, & servas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse ut fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 quamvis Corvinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, ut se negligat, sed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus, i. ipse prudens Cato vino parce sumpto hilaris fuisse dicitur.
9 Laus vini, per te (ô pia testa) quasi per eruleum & lenè tormentum ingenia severiora explorantur qualia sint. 10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Bacchо cornua affinguntur. vide Od. 14. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum majestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent convivium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægrè distribuuntur quos Gratiæ conjungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode xxii

Dianæ, cujus officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

[1] *Montium custos nemorumque virgo,*
Quæ[2] *laborantes utero puellas*
[3] *Ter vocata audis,*[4] *adimisque letho,*
[5] *Diva triformis.*

1 Diana venatrix per montes vagatur.
2 Parturientes audis, undè appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.
3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 quæ præstas, ut mulieres salvæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, undè triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

[6] *Imminens*

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, ut pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis.
8 Verres est porcus non castratus. 9 quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis morsione obliqua cum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode xxiii.

Dii puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placáris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *avidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] *Rubiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *grave tempus anno,*
[9] *Nam quæ navali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Devota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Cervice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Parvos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcircò rusticæ mulieres in novilunio ei sacrificabant.
3 Hujus anni vino novello.
4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. diis familiaribus porca immolabatur, propterea quod hæc pecus tantum utilis est ad escam quæ familiam abundare optantis.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, quæ vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & sit infœcunda.
7 Dulces liberi, Ordo est. aut dulces alumni grave tempus non sentient anno pomifero, i. anni parte pomifera, nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur navali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum cervice, i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte nivibus cooperto. 11 Victima ex voto diis promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem parvos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare parvos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ovium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offeres, i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit averſos penates,
19 *Farre pio, & 20 ſaliente mica.*

19 Farre piè obla-to.

20 Mica ſalſamenta vel crepitantes nam Sal igni tactus ſaltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS.
Ode xxiv.

1 *INtactis opulentior*
Theſauris 2 Arabum, & divitis 3 Indiæ,
4 *Cæmentis licet occupes*
5 Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
6 *Si figit 7 adamantinos*
Summis verticibus 8 dira neceſſitas
Clavos: non animum metu,
Non mortis laqueis 9 expedies caput.
10 *Campeſtres melius Scythæ,*
(Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos)
Vivunt, & 11 rigidæ Getæ,
12 *Immetata quibus jugera liberas*
Fruges & Cererem ferunt:
13 *Nec cultura placet longior annua:*
14 *Defunctumque laboribus*
Æquali recreat ſorte vicarius.
15 *Illic matre carentibus*
Privignis mulier 16 temperat innocens:
Nec dotata 17 regit virum
Conjux 18 nec nitido fidit adultero:
Dos eſt magna, parentium
Virtus, 19 & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum invaſerant. Ordo eſt. Licet tu opulentior theſauris intactis Arabum & divitis Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cæmentis, tamen tu non expedies animum metu, &c.

2 Ex Arabia proveniunt aromata in omnes partes orbis.

3 India auro, argento lapilliſque pretioſiſſimis abundat.

4 Saxis cæſis ad ædificandum in mari, vide Od. 1.

5 Mare Tuſcum omne per Hyperb. exprimit infana ædificia illius ſæculi.

6 Si fato mors inſtet, non te liberabunt tuæ divitiæ, quamvis ampliſſimæ.

7 Clavos firmiſſimos & infrangibiles ut eſt Adamas. Vide Od. 35. lib. 1.

8 Triſte fatum.

9 Non extricabis caput.

10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta eſt à mutandis paſcuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur aſperi, qui carentes rebus ad victum neceſſariis, equos mulgent, & lac earum vaſis exceptum potant. Appellantur Græci, ἀπημόλγες. 12 quibus jugera nullis metis diſtincta fruges offerunt liberas, i. non unius propria, ſed omnibus communes. 13 Nec plus ferunt quam ad annum ſufficiat. 14 Ad colendum agrum ſingulis annis ſuccedit alius alii, ſicut eum (qui annum laboravit ſuiſque laboribus eſt defunctus) vicarius recreat æquali ſorte, i. ſimili labore, nam ipſe quoque annum laborem explet. 15 Illic noverca non ſævit in privignos. 16 Pacit. 17 Nec imperat viro aut domina eſt mariti. Plaut. Dotem accepi, libertatem vendidi. 18 Nec in ſplendido adultero ponit fiduciam. 19 Et uxoris nolens ab alio viro rangi.

20 *Certo*

[20] *Certo fœdere caſtitas:*
[21] *Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.*
[22] *O quiſquis volet impias*
Cædes, & rabiem tollere [23] *civicam:*
[24] *Si quæret, pater urbium*
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
[25] *Refrænare licentiam,*
[26] *Clarus poſtgenitis:* [27] *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi!
[28] *Quid triſtes querimoniæ,*
[29] *Si non ſuppliciis culpa reciditur.*
[30] *Quid leges ſine moribus*
Vanæ proficiant? ſi, neque ſervidis
[31] *Pars incluſa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] *latus,*
[33] *Duratèque ſolo nives*
Mercatorem abigunt? [34] *horrida callidi*
Vincunt æquora navitæ?
Magnum [35] *paupertas opprobrium jubet*
Quidvis & facere & pati
Virtutiſque viam deſerit [36] *arduæ.*
[37] *Vel nos in Capitolium,*
Quo [38] *clamor vocat & turba faventium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copulæ conjugalis qua fœdus initum eſt, ut alter alteri fidem ſervet.

21 Et apud eos matrimonii fidem violare eſt nefas, i. non licet, aut ſi volent, pœna adulteriis mors eſt.

22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus ſeveriſſimis ſunt coercenda.

23 Civilem ſeditionem.

24 Si cupiet hoc hypogramma ſuæ ſtatuæ opponi, ut pater patriæ appellerur. Romæ patrem patriæ Ciceronem liberæ dixit. Juvenalis.

25 Comprimere cupiditatem inſatiabilem.

26 Clarus, non apud homines ſuæ ætatis, ſed clarus poſteris fama, & nominis gloria futurus, propter ſeveritatis & correctionis leges & inſtituta.

27 quoniam adeò ſumus invidi, virtutem odimus eorum qui vivi ſunt & incolumes, viros autem virtute præſtantes, quando ſunt mortui, deſideramus, requirimus, exſtollimus (proh nefas.) 28 quid triſtes proſunt querelæ? 29 Lex inutilis eſt ſi de improbis pœnæ non ſumantur. 30 Nihil valent leges ſine moribus, i. ſi cives à pueris non ſunt bene inſtituti atque ad virtutem informati. Ego verò Mores hic interpretor cum Varrone rectum animi propoſitum, & reverentiam cultumque numinis populi conſuetudine firmatum, quibus rebus cum deſtituræ ſint leges, eorum inanis ac propè ſepulta vis jacet. 31 Regionæ torridæ ſubjecta. 32 Plaga ſeptentrionalis. 33 Si nives glaciei adſtrictæ ſolo: i. ad ſolum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem equorum docti & ſcientes navitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probroſa, avaris præſertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa eſt, vel quia homines efficit claros & deorum ſimiles. 37 quandoquidem divitiæ ſunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum proficiamus, quod fuaſit olim Crates Philoſophus. 38 Strepitus popularis. 39 inutile eſt aurum ſi materia eſt mali.

Mittamus,

Mittamus, scelerum si [40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Parvi sunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *asperioribus*
Formandæ studiis, nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venarique timet: ludere doctior*
Seu Græco jubeas [45] *trocho,*
Seu mavis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *perjura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet [49] *improbæ*
Crescunt divitiæ, [50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœniter.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda.
42 Studiis fortioribus.
43 Nescit hærere in equo, i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult ad ludendum doctior seu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis invento quem Virgilius appellat Volubile buxum.
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides perjurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet. (properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisivit. Nam malè parta malè dilabuntur.
49 Divitiæ dicuntur improbæ, vel, quia improbè sunt coacervatæ, vel, quia improbos efficiunt.
50 Post multas divitias partas, aliquid semper videtur avaro deesse.

AD BACCHUM. Ode xxv.

Bacchi instinctu concitatus nova quadam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

Quò me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora aut quos* [2] *agor in specus,*
[3] *Velox mente nova?* [4] *quibus*
Antris egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Jovis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.* [7] *non secus in jugis*
[8] *Ex somnis stupet Evius,*

1 Me tuo nomine afflatum?
2 quas ducor in speluncas? sic Od. 19. lib. 2.
3 Expeditus mente non mea, sed divina.
4 In quibus locis secretis. Ordo est quibus antris meditans audiar inserere stellis & consilio Jovis æternum decus egregii Cæsaris?
5 Cœlo consecrare & deorum cœtui.
6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli.
7 Non aliter, sed sic, Evius Bacchi sacerdos concitari solet, ut ego nunc commoveor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas.
8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

9 Hebrum

[9] Hebrum prospiciens & nive candidam
[10] Thracen, ac pede barbaro
Lustratam [11] Rhodopen. [12] ut mihi devio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! [13] O Naiadum potens,
Baccharúmque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. [14] dulce periculum est,
[15] O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluvium, quem hyemis sodalem appellat, Od. 25. lib. 1.
10 Regionem septentrionalem, frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orphei primum imitante.
12 quomodo mihi libet à via usitata aberranti, i. versus lyricos scribenti, flumina & desertum nemus mirari? Sunt hæc verba poetæ admirantis, non sunt comparationis redditio, ut multi existimant. 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluviorum nymphas) & in Bacchus tuas sacerdotes quæ tuo nomine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos evertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est, id facere, Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos chorus habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ λήνου, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.

Ode xxvi.

Senectute jam confectus, lyræ & rebus amatoriis valedicit.

VIxi puellis [1] nuper idoneus,
Et [2] militavi non sine gloria:
[3] Nunc arma [4] defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit.
[5] Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit, hîc hîc ponite lucida
[6] Funalia, & [7] vectes, & arcus
[8] Oppositis foribus minaces.
[9] O, quæ beatam diva tenes [10] Cyprum, &

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido. Ovid.
3 Paries hujus templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finivit & absolvit bellum susceptum, amoris nimirùm. 5 Id est, paries qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & senestras effringerent, sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit. Præcede huc cum vecte Dorax. 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor ut Chloen hactenus amantibus superbam gravi amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 Memphin

[11] *Memphin carentem* [12] *Sythonia nive,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloen semel [14] *arrogantem,*

11 Urbem in Ægypto quæ nive caret, quod regio est calida.
12 Thracia nive.
13 Flagello in altum sublato, ut ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM. Ode xxvii.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

[1] *IMpios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Rava decurrens lupa* [5] *Lanuvino*
[6] *Fœtaque vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[10] *Providus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *divina avis imminentum,*
[13] *Oscinem corvum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licèt felix ubicunque mavis,*
Et memor nostri Galatea vivas:
Teque nec lævus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego [19] *quid sit ater*

1 Homines impii & scelerati iter facientes opto ut habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram avem (cujus vox tristis est) ravam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem, sed ibi jam navigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atque iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eò nimirum, ut impii malè pereant.
4 Lupa coloris rari inter fuvum & nigrum.
5 Undecunque. Species pro genere.
6 Vulpes gravida.
7 Cum serpens transversa ex parte terruit mannos, i. equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurva & contorta pangitur: est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem eventum prænuntiant. 10 Futurorum providus. 11 Paludes quietas, ut stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuncia. 13 Oscinem corvum invocabo, ut ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi recines dicuntur aves quæ ore canentes futura prædicunt, ut corvus, cornix, noctua. 14 Ordo est, Galatea sis fœlix & memor nostri, licèt vivas ubicunque mavis, i. etsi mavis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à læva volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 Dehortatur Galatæam à navigatione, vides (inquit) quantam tempestatem Orion urgens ad occasum denunciet, &c. Vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vento, pluviis aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus vide Od. 9.

Adriæ,

Adriæ, novi, ſinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hoſtium uxores puerique* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Auſtri, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niveum doloſo*
[26] *Credidit tauro latus, &* [27] *ſcatentem*
Belluis pontum, mediáſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *ſtudioſa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex corona,*
[30] *Nocte ſubluſtri, nihil aſtra præter*
Vidit & undas.
[31] *Quæ ſimul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater O relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietáſque dixit*
Victa furore.
Unde? quo veni? [35] *levis una mors eſt*
Virginum culpæ. [36] *vigilanſque ploro*
Turpe commiſſum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc juvencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus, i. ſerenus, peccet, i. peccare ſoleat.
21 Uſitatiſſimum eſt ſcriptoribus mala hoſtibus optare, quæ perire cupiunt.
22 Motus obſcuros.
23 Æquoris tempeſtuoſi.
24 Et ſentiant littora, quæ videntur tremere, undarum ictu conquaſſata.
25 quemadmodum taurus decepit Europam, ſic tauri cave, ab Auſtro decipieris.
26 Commiſit latus fraudulento Jovi in taurum mutato.
27 Exrimuit mare Boſphorum belluis marinis repletum, & quamvis ante audax fuerat, jam vehementer meruit Jovis fraudes in medio dolo cognitas, non ante ſuſpectas.
28 Studioſa ut Nymphis floreas nectereat coronas.
29 Debitæ ex promiſſo.
30 Nocte aliquantulum luminoſa.
31 quæ Europe ſtatim ut rediit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν, Il. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen Patet neglectum à filia, ô pietas in amo amore tauri victa. Hæc & quæ ſequuntur

ferè uſque ad finem Odæ ſunt verba Europæ ingemeſcentis. 34 Pietas eſt grata voluntas in parentes. 35 Una mors levior pœna eſt quam quæ ſufficiat virginitati amiſſæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An ſine vitio ſum? an ſpecies vana, i. phantaſma in ſomnis mihi occurrit, & me decipit? 37 Per portam eburnam vana ſomnia emittuntur. De ſomni portis, vide Virg. lib. 6. Æn. Sunt geminæ ſomni portæ, &c. 38 Si quis in poteſtatem mihi rediget taurum furpens & infremem: Enitar, &c. 39 Cornua diſcerpere. Eſt hoc inprimis muliebre, ut ſuis manibus injurias ulciſci cupiant. 40 Paulò antè.

41 *Impudens liqui patrios penates.*
Impudens 42 *Orcum moror, O deorum*
Si quis hæc audis, 43 *utinam inter errem*
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 *malas,* 54 *teneræque succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
46 *Vilis Europe, pater urget absens:*
47 *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona benè te sequuta
48 *Lædere collum.*
Sive te rupes & 49 *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
50 *Crede veloci: nisi* 51 *herile mavis*
Carpere pensum,
52 *Regius sanguis: dominæque tradi*
Barbaræ 53 *pellex. Aderat* 54 *querenti*
55 *Perfidum ridens Venus, & remisso*
56 *Filius arcu.*
57 *Mox ubi lusit satis,* 58 *Abstineto*
(Dixit) irarum 59 *calidæque rixæ,*
60 *Quum tibi invisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
61 *Uxor invicti Jovis esse nescis?*
62 *Mitte singultus:* 63 *benè ferre magnam*
Disce fortunam: 64 *tua sectus orbis*
Nomina ducet.

41 Inverecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cùm oporteat.
43 Utinam errem nuda inter leones atque ab iis devoret antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vilis habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ me urget & flagitii conscientia excruciat.
47 Europa seipsam alloquitur.
48 Te suspendere potes zona (in usum laquei) quam tecum commodè attulisti.
49 quæ saxa ut morbi acuti te celeriter exaniment
50 Committe te procellæ quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mavis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere.
52 Regis filia.
53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfidè & dolosè, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo jam laxato sagittariorum more, ubi jaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus, Genitivus pro ablativo. Ut ἀπείχου τῆς ὀργῆς. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè, nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam uxorem invicti Jovis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cujusliber. 64 Una pars orbis in tres divisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode xxviii.

Hortatus Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilariter tranſigere.

1 FEſto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde 2 ſtrenua Cæcubum:
3 Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
4 Inclinare meridiem
Sentis, 5 ac, veluti ſtet volucris dies,
6 Parcis deripere 7 horreo
8 Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus 9 invicem
10 Neptunum, & virides 11 Nereidum comas:
12 Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula 13 Cynthiæ:
14 Summo carmine quæ Cnidon,
Fulgentéſque tenet 15 Cycladas, & 16 Paphon
Junctis viſit 17 oloribus,
Dicetur meritâ nox quoque 18 neniâ.

1 Ordo eſt. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (ut bibam) quid enim Potius feſto Neptuni die facere poſſum? 2 Strenuè, mox. 3 Sapientiæ ſeptæ ac munitæ contra voluptates vim inferentibus vino ſic lætitia expugna, ut joco & ludo aliquis ſit locus. 4 Sentis diem decrescere, & ad occaſum vergere. 5 Ac quaſi dies non celeriter abeat, puncis, &c. 6 Ceſſas deripere horreo vini cadum Bibuli conſulibus recondítum. 7 Antiqui in horreis teſtas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſſim. 10 Deum marinum, Saturni filium in dicti feſti honorem. 11 Nereides ſunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum, iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia, quæ celeris dicitur, quia venatrix eſt. 14 Ultimo ſeu ſupremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon urbem Cariæ, vide Od. 30. lib. 1. 15 Vide Od. 14. l. 1. 16 Urbem in Cypro clariſſimam. 17 Junctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum utitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine deliro, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſomno & tenebris (quæ ſunt mortis imago) optimè convenit.

AD MÆCENATEM. Ode xxix.

Invitat eum ad Cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

1 TYrrhena regum progenies, 2 tibi
3 Non antè verſo lenè merum cado

1 Ab Herruſcis regibus oriunde, ſic Od. 1, lib. 1. Ordo eſt. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, jamdudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado cum flore roſarum & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non ante in verſo ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] *Pressa tuis balanus capillis*
[5] *Jamdudum apud me est.* [6] *eripe te moræ:*
Nè semper [7] *udum Tibur &* [8] *Æsulæ*
Declive contempleris arvum,
[9] *Telegoni juga parricidæ.*
[10] *Fastidiosam desere copiam &*
[11] *Molem propinquam nubibus arduis:*
Omitte mirari beatæ
[12] *Fumum & opes strepitúmque Romæ.*
Plerumque gratæ divitibus [13] *vices,*
[14] *Mundæque parvo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & ostro,
[15] *Sollicitam explicuere frontem.*
Jam clarus occultum Andromedæ [17] *pater*
[18] *Ostendit ignem, jam* [19] *Procyon furit,*
[20] *Et stella vesani leonis,*
Sole dies referente [21] *siccos.*
Jam pastor umbras cum grege [22] *languido*
Rivúmque fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] *Sylvani: carétque*
Ripa vagis [24] *taciturna ventis.*
Tu civitatem quis deceat status,
Curas, & urbi sollicitus, times
Quid [25] *Seres & regnata Cyro*
[25] *Bactra parent,* [27] *Tanaísque discors.*
PRUDENS futuri temporis exitum
[28] *Caliginosa nocte premit Deus:*
Ridetque si mortalis [29] *ultra*

4 Glans unguentaria pressa, i. oleum balani-num ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Jam diu domi mecæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Udum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tybur insalubre.
8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum Tiburi propinquum.
9 Et Tusculum urbem conditam à Telegono Ulyssis ex Circe filio qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, undè totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem vel ambitionem, per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sunt neque sordidæ, neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt. lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus, 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo sit solstitium æstivum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Sylvano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat poeta rempuè ventosum jam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti. 26 Tu cures quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluvius Asiam ab Europa disterminans, qui perhibet populos discordes & belligerantes. 28 Existimat nobis ignorum voluit. 29 Ultra id quod ei licet.

Fas trepidat: [30] *quod adeſt, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc [32] *lapides adeſos,*
[33] *ſtirpéſque raptas, & pecus & domos*
Volventis una, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ.
[34] *Quum fera diluvies quietos*
Irritat amnes, [35] *ille potens ſui*
Lætúſque deget, cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: [36] *Cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel ſole puro, non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò eſt, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumque reddet,*
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna [40] *ſævo læta negotio, &*
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *ſi celeres quatit*
Pennas, [43] *reſigno quæ dedit:* [44] *& meâ*
Virtute me involvo, [45] *probámque*
Pauperiem ſine dote quæro.
[46] *Non eſt meum, ſi mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miſeras preces*
Decurrere: [48] *& votis paciſci*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *avaro divitias mari.*

30 quod præſens eſt memento adminiſtrare & cum æquitate & cum tuo arbitratu finire.

31 Fœtura curſum ſuum habent inſtar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quietè, nunc rapidè & violenter.

32 Excavatas rupium ſaxa.

33 Arbores extirpatas.

34 Cùm tempeſtas incitat & quaſi ad iracundiam provocat amnes quietos, i. cum deluvies ex imbribus oritur.

35 Ille liber eſt, & compos ſui hilariſque vivet, cui licet dixiſſe, vixi in diem, i. bonis præſentibus fruor, futura non curo.

36 Cras ſit cœlum nubilum an ſerenum nihili æſtimat, i. non pendet ex fortunæ inconſtantia, ſed parvi facit utrum adverſa ſit, an fœlix futura fortuna.

37 Cœlum atra nube Jupiter occupet.

38 quodcunque jam præteriit non poteſt mutari.

39 Neque deſtruet, vel immutabit.

40 Fortuna in rebus adverſis gaudens fœvire & pertinaciter ludere ludum novum. Juvenal. quoties voluit fortuna jocari.

41 Fortunam ſtabilem. 42 Si fugit & adverſa eſt. 43 Reddo. 44 Et meis me virtibus ornо, non rebus externis. Eſt Metaph. ducta à veſtibus, quibus involvimur. 45 Pauperiem cum virtute conjunctam ſine opibus quæro. 46 Nec vitæ, nec propoſiti mei eſt navigationis periculo me committere ut rem augeam, etenim pauper eſſe malo. 47 Arbor navis. 48 Cum diis quodammodo votis & precibus paciſci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuſcunque, ſpecies eſt pro genere. 50 Mari inſatiabili, quod omnia abſorbet.

51 quando maris periculo me expono, tunc Aura & gemini Pollux feret me per Ægeos tumultus tutum præſidio biremis ſcaphæ, quod nunquam eſt futurum. 52 Scapha, parva navis eſt qua tutò navigare poteſt nemo in Mari Ægeo. 53 Caſtor & Pollux gemini nati nautis favent.

51 *Tunc me biremis præſidio* 52 *ſcaphæ,*
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, 53 *geminúſque Pollux.*

AD MELPOMENEN MUSAM.

Ode xxx.

Horatius Lyricos verſus ſcribendo æternam gloriam eſt conſecutus.

1 Perfici carminum volumen ingenii mei monumentum ære ſtatuis durabilius.
2 Altus regali conſtructione pyramidum, quæ ſunt regum Ægyptiorum ſepulchra.
3 Aquilo vehementer ſæviens, ut qui ſibi non poſſit temperare.
4 Temporis longinquitas & curſus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina eſt dea funerum: ſignificat etiam Capulum vel feretrum in quo cadavera aſſeruntur ad ſepulturam.

1 *Exegi monumentum ære perennius,*
2 *Regalique ſitu Pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Poſſit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum ſeries, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar,* 6 *multáque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *uſque ego poſtera*
Creſcam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, quà violens obſtrepit* 13 *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ 14 *Daunus, agreſtium.*
15 *Regnavit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxiſſe modos. 19 *ſume ſuperbiam*
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

8 Semper ego recens creſcam poſtera laude, dum pontifex ſcandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non ſenescens. 10 Donec Imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex aſcendet in Capitolium ad ſacra Idulia peragenda cum virgine Veſtali tacita, i. cum virgine tacente dum ſacra celebrantur. 12 Ordo eſt. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxiſſe Æolium carmen ad Italos modos qui obſtrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus reguavit agreſtium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluvius, ubi natus eſt Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cujus nomine fluvius ſic appellatus eſt, qui fluvius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agreſtium populorum. Græca eſt ſtructura, ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 qui liberrimo patre natus potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine Æolio uſus eſt Alcæus à Lesbo inſula in qua regnavit Æolus. 19 O Melpomene ſume ſuperbiam, i. gloriam & nobilitatem quæſitam meritis, i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro conſecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula ſub monte Parnaſſo.

Q. HORATII FLACCI ODARUM SEU CARMINUM LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. Ode i.

Horatius jam ea eſt ætate, ut à rebus amatoriis & carminibus ludicris alieno eſſe animo debeat, & tamen Ligurini veſano amore torretur.

INtermiſſa Venus diu,
Rurſus[1] *bella moves : parce, precor, precor.*
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ, deſine dulcium
Mater[3] *ſæva Cupidinum,*
Circa luſtra decem flectere[5] *mollibus*
Jam durum imperiis. Abi
Quò blandæ juvenum te revocant preces.
Tempeſtiviùs in domo
Pauli, purpureis[8] *ales oloribus,*
Commeſſabere Maximi,
Si torrere[10] *jecur quæris idoneum.*
Namque & nobilis & decens,
Et pro ſollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Latè ſigna feret militiæ tuæ.
Et quandoque potentior
Largis muneribus riſerit æmuli :
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris urges. Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.
2 Sub Cynaræ dominio. Cynaram bonam appellat forſitan, quòd eſſet ipſi inter cæteros amatores benevolentior, idque ſine mercede.
3 Venus aliquando crudelis eſt & ſæva inter dulces voluptates.
4 Cum nunc annos quinquaginta ſim natus.
5 Imperiis voluptuoſis, quæ molliunt animos.
6 Me jam ſenio induratum.
7 Opportunius & tempore magis idoneo
8 quæ velox es & celeriter vehi ſoles in curru oloribus juncto.
9 Jocaberè & libidinoſè vives.
10 Jecur amoribus aptum. Jecur enim eſt ſedes libidinis.
11 P. Max. juvenis nobilis, formoſus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem.
12 Et pro iis, quorum cauſa in periculo verſatur, patronus non mutus, ſed eloquens.
13 Et multis artibus inſtructus.
14 Multum amabit & animo libenti.
15 Et quandocunque Paulus riſerit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga rivalis munera, ille marmoream eriget tibi ſtatuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream, [16] *ſub trabe Cypria.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyræque [18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatient humum.*
[21] *Me nec fœmina, nec puer*
Jam, nec ſpe animi credula [22] *mutui,*
[23] *Nec certare juvat mero,*
Nec vincire novis tempora floribus.
[24] *Sed cur, heu, Ligurine, cur*
Natat [25] *rara meas lachryma per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua ſilentio?*
[27] *Nocturnis te ego ſomniis*
Jam captum [28] *teneo: jam* [29] *volucrem ſequor*
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, [30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure ſacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ à monte Berecynthio ubi primum inventa dicitur tibia.
19 Manè & veſperi.
20 In morem Saliorum Martis ſacerdotum ſaltabunt.
21 Me nec fœmina juvat hoc, &c.
22 Ut mutuò amet ab ea cujus amavero.
23 Nec juvat contendere poculis, nec capiti in epulis coronare.
24 Apoſtrophe pathetica, ac ſi diceret: Eheu Ligurine, quamvis ætate jam ingraveſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas revocor laſcivias.
25 Lachryma guttatim & rarò decidens non amoris parvitate, ſed ætatis verecundia; nam turpe eſt ſeni præ amore flere.
26 Cur lingua in medio ſermone riruber? quod nimii amoris eſt indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque ſomnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu evolantem ſequor, quaſi ludentem in campo Martio, te ſequor quaſi deambulantem in Tiberi, qui fluit juxta campum Martium, in quo juventus Romana ſe curſu, luſtâ, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD JULUM ANTONIUM M.
Antonii Triumviri filium.
Ode iii.

Antiquos Poetas imitari periculum eſt.

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari,
Jule, ceratis ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem ſi quis imitari velit, is hoc conatus irritos ſentiet, ut olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

[2] *Nititur*

[2] *Nititur pennis,* [3] *vitreo daturus*
Nomina ponto
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem ſuper notas [5] *aluere ripas,*
Fervet, [6] *immenſuſque ruit profundo*
Pindarus ore.
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces nova* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *devolvit, numeriſque* [11] *fertur*
Lege ſolutis:
[12] *Seu deos regeſque canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere juſta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Sive, quos Elea domum reducit*
Palma cœleſtes: [16] *pugilemve equumve*
Dicit, & centum potiore ſignis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili ſponſæ juvenemve raptum*
Plorat: & vires animumque moreſ-
-que [19] *aureos deducit in aſtra, nigro-*
-que [20] *invidet Orco.*
Multa [21] *Dirceum levat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modoque,

2 Suſtentatur pennis cera junctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido inſtar vitri, quod ab Icaro mare Icarium eſt appellatum.
4 Ordo eſt. Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere ſuper notas ripas, & ruit immenſus ore profundo. Significat Horatius Metaphoricè copioſam Pindari ſapientiam, & celerem in dicendo uberratem
5 Ira aluere, ut extra ripas erumpat.
6 Propter deluvium.
7 Coronandus lauro Poëtis conſerta: vide Od. ult. l. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege ſolutis conſtant, vel ſunt verſus valdè vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi ſunt metri genus liberius in honorem Bacchi compoſitum.
10 Deorſum volvit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vares rapitur numerorum Dithyrambicorum majore licentia.
12 Deos, ut Apollinem.

Reges, ut Hieronem Syracuſanum, qui ſuo tempore regnavit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) devicti ſunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poëtis finguntur eſſe media pars viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cujus tria capita ignem effiant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Sive dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœleſtes, i. cœleſtibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugillatu, ſeu equorum curſu ſuperiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ ſunt centum ſtatuis diuturniora. 18 Sive in Epitaphio exprimit ploratum flebilis ſponſæ propter juvenem ſponſum immatura morte ſibi ereptum 19 Et bonos mores ejuſdem juvenis effert ad aſtra. 20 Invidet morti, i. à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poëtam Thebanum ſic dictum à Dirce fonte Thebano. 22 Poëtam, nam ut cygnus aura & vento levatus in altum volat, ſic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, ſua eloquentia ſublimis volat, & ſuaviter canit. 23 In eam uſque regionem cœli ubi nubes condenſantur, i. in cœlos ipſos. 24 Ego, ut apis Calabra in Matino monte paſcens, carpenſque grata thyma, i. ſcribens depreſſe, ſuavi tamen ſtylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus,[25] *uvidique*
Tiburis ripas, operoſa parvus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines majore Poeta plectro*
Cæſarem,[28] *quandoque trahet feroces*
[29] *Per ſacrum clivum, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil majus meliuſve terris*
Fata donavere,[31] *bonique divi:*
Nec dabunt,[32] *quamvis redeunt in aurum*
Tempora priſcum.
[31] *Concines lætóſque dies, & urbis*
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (ſi quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & O ſol
Pulcher, O laudande, canam, recepto
[36] *Cæſare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non ſemel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis: dabimúſque divis
Thura[38] *benignis.*
[39] *To decem tauri, totidemque vaccæ,*
[40] *Me tener ſolvet vitulus relicta*
Matre, qui largis[41] *juveneſcit herbis*
In mea vota.
[42] *Fronte curvatus imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laborioſa exiſtens parvus.
27 O Poëta, tu canes Cæſarem ſtylo grandiore, i. carmine heroico.
28 quandocunque Cæſar merita laurea decorus trahet per ſacrum clivum Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie Gelarenſes appellamus.
29 Per ſacrum viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 quo Cæſare.
31 Divi largi.
32 quamvis redeant aurea ſæcula, vel aurea ætatis mores.
33 Decantabis etiam feſtos diis & publicam civitatis lætitiam pro Auguſti reditu à diis impetrato & conceſſo.
34 Et canabis forum conventionibus vacuum propter feriας, ſeu poëtis propter Cæſaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars adderur tuo poemati ſi quid loqui poſſum auditu dignum.
36 Et Cæſare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id eſt, ô dies pulcher laudibuſque celebrande, quo victor Cæſar urbem ingreſſus eſt. 37 & ô triumphe nos (omnis civitas) non ſemel dicemus Io, Io triumphe. 38 Divis liberalibus ergo nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæſaris reditu. 40 Parva victima, nempe vitulus à matre, id eſt, à vacca depulſus me ſolvet à votis, quæ pro Cæſaris incolumitate diis feci. 41 qui ſit juvencus. 42 qui cornua habet parva & curva inſtar Lunæ, tertio die à ſuo novilunio.

43 *Quà notam duxit, niveus* 44 *videri,*
45 *Cætera fulvus.*

43 qua parte nomberatur, i. in fronte candidus erat, ſed fulvus reliquo corpore. 44 Niveus videri, Græca eſt loquendi figura, ut, Cervus amari. habens cætera fulva. 45 Per Synecdochen id eſt,

AD MELPOMENEN. Ode iii.

Natus eſt Horatius ad artem Poëticam, cujus beneficio immortalem gloriam eſt conſecutus.

1 *Quem tu Melpomene ſemel*
Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Iſthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Deliis*
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et ſpiſſæ nemorum comæ.
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis urbium*
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et jam dente minus mordeor invido.*
13 *O teſtudinis aureæ*
Dulcemque ſtrepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piſcibus*
Donatura cygni, ſi libeat, 15 *ſonum:*
16 *Totum muneris hoc tui eſt,*

1 Melpomene, quem tu ſemel oculis benevolis aſpexeris naſcentem, is non athleta neque miles erit, ſed Poëta.
2 Labor ſuſceptus in ludis Iſthmiis, à Syſipho in honorem Neptuni inſtitutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Græco vel Eleo, i. quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene geſta oſtendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delis quod contuderit tumidas minas regum, i. quod minantes & ſuperbos reges ſuperaverit.
6 Laurea Apollinari à Delo inſula Apollinis ſacra.
7 Non hæc ſupra memorata eum reddent nobilem, ſed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo deſcriptæ Æolio carmine facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. udum appellat Tibur, ubi carmina ſua conſcribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico, Vide Od. 30. lib. 3. 11 Poſteritas Romæ (quæ urbium princeps eſt & caput) dignatur me numerare inter Poetas Lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et jam virtute ſupero invidiam. 13 O Pieri Melpomene Muſa, quæ moderatis dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ 14 Muti ſunt piſces quia paucis exceptis, non ſpirant neque reſpirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent ſanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulciſſimè. 16 Hoc munus eſt mihi à te datum.

17 Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ 18 fidicen lyræ.
19 Quòd ſpiro, & placeo (ſi placeo) tuum eſt.

17 Sic olim Demoſthenes. Ὅτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic eſt ille Demoſthenes. 18 Lyricus Poëta. 19 quòd vivo.

AD URBEM ROMAM DE INDOLE Druſi ejuſque inſtitutione ſub Auguſto, Ode iv.

1 Qualem miniſtrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aves vagas
3 Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in 4 Ganymede flavo)
Olim juventas & 5 patrius vigor
6 Nido laborum pepulit inſcium:
Vernique jam nimbis remotis,
7 Inſolitos docuere niſus
Venti paventem: mox 8 in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam 10 lacte depulſum leonem,
11 Dente novo peritura vidit
12 Videre Rhæti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem & Vindelici: 13 quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
(Nec ſcire 14 fas eſt omnia) ſed diu
Lateque 15 victrices catervæ,

1 Longum eſt hic hyperbaton, ſenſus ex, qualis eſt Aquilæ in ovium greges, ejuſque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis eſt catuli leonis in carnem ejus dentibus jam dilacerandam, talem Rhæti & Vindelici videre Druſum &c.
2 Aquilam Jovis armigeram.
3 Propter ejus fidem erga Jovem.
4 In pulchro Ganymede Jovis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrudit volandi & prædandi inſcium.
7 Primos & non aſſuetos volatus.
8 Ut agnos rapiat.
9 Amor dapis egit, ut agnos ſit ſibi eſca; amor etiam pugnæ egit in dracones propter mutuum inter ſe odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ aſſuefacto.
12 Talem Rhæti & Vindelici videre Druſum ſub Alpibus bella gerentem, i. quo erant ſubjugati.
13 qui Vindelici cur ſecuribus in prælio (Amazonum more) utantur, non jam quærendum cenſui. Ordo eſt, quibus ut mos obarmet ſuas dextras Amazonia ſecuri, undè deductus ſit, quærere diſtuli.
14 Potè eſt, ἀνατον, Vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhæti ſemper ante victores, nunc conſiliis Druſi vicißim victi ſenſere & experti ſunt, quid, &c.

Conſiliis

Conſiliis juvenis revictæ,
Senſere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina ſed vim promovet inſitam,*
[19] *Rectique cultus pectora roborant:*
[20] *Utcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Teſtis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Aſdrubal*
Devictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies, Latio tenebris?
Qui primus alma [24] *riſit adorea:*
[25] *Dirus per urbes Afer ut Italas,*
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas:
[26] *Poſt hoc ſecundis uſque laboribus*
Romana pubes crevit, & [27] *impio*
Vaſtata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuere rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cervi, luporum præda rapacium,*
Sectamur ultrò quos opimus
[31] *Fallere & effugere eſt triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Jactata Tuſcis æquoribus, [33] *ſacra*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Druſum.
18 Doctrina virtutum ignículos nobis natura inſitos provehit ad perfectionem.
19 Recti amor & ſtudium, i. rectæ diſciplinæ & bonæ inſtitutiones mentem muniunt & robuſtam reddunt.
20 Ubicunque boni mores deficiunt, culpæ, i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoréque afficiunt.
21 Flumen Umbriæ, ubi Aſdrubal cum quinquaginta ſex millibus hominum Claudii Neronis opera cæſus eſt.
22 Aſdrubal in Italiam venerat fratri ſuo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, i. Carthaginenſibus & Afris ex Italia pulſis.
24 qui latus eſt bellica gloria partis & frugum copiam ſignificat adorea, quæ abundantem putabant gloriolum.
25 Ut, i. poſtquam crudelis Annibal equitavit & aufugit per urbes Italas, veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit undas.
26 Poſt cædem Aſdrubalis, & victoriam à Nerone partam proſperis ſemper prœliis creverunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana ſtatuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginenſibus fuerant de ſuis ſedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violavit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Hannibalis ad ſuos milites. Nos (inquit) Carthaginenſes tanquam cervi Romanos veluti lupos inſequimur. 31 quos latere & fallendo effugere magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troja. 33 Deos penates.

[34] *Natoſque, maturoſque patres*
Pertulit [35] *Auſonias ad urbes:*
[36] *Duris ut ilex tonſa bipennibus*
[37] *Nigræ feraci frondis in* [38] *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipſo
[39] *Ducit opes animúmque ferro:*
Non [40] *Hydra ſecto corpore* [41] *firmior*
Vinci [42] *dolentem crevit in Herculem:*
[43] *Monſtrumve ſummiſere Colchi*
Majus, [44] *Echioniæve Thebæ.*
[45] *Merſes profundo,* [46] *pulchrior evenit:*
[47] *Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude [48] *victorem: geréntque*
Prælia [49] *conjugibus loquenda.*
Carthagini jam non [50] *ego nuntios*
Mittam ſuperbos. [51] *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto.
[52] *Nil Claudiæ non efficient* [53] *manus:*
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & [54] *curæ ſagaces*
[55] *Expediunt per acuta belli.*

34 Virgil Aſcanium Anchiſemque patrem Teucroſque penates Commendo ſociis, &c.
35 Ad Italiæ urbes.
36 Ut ilex ramis ſpoliata magis repullulat, ſic Romani adverſis prælliis magis invaleſcunt.
37 Frondis umbroſæ.
38 Algidum mons eſt in agro Tuſculano. Vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipſis cædibus. Vide Virg. l. 2. Æn.
40 Hydra, ſerpens monſtroſa in Lerna deliteſcens, cujus uno capite ab Hercule abſciſo, ſeptem ſubitò renaſcebantur.
41 Subintellige quam fuit hæc gens in nos.
42 qui dolebat & ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi edidérunt majus monſtrum aut urbs Thebana, quàm ſunt ipſi Romani. Hæc eſt hujus loci ſententia: Non tantum duo dracones ex dentibus diſſeminatis pullularunt, quantum gens Trojana ex ſuis damnis & prælliis adverſis.
44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero.
45 quamvis in mari Romanum merſes, à verbo inuſitato Merſo, as.
46 Fortior emergit.
47 Si luctere & pugnes, ipſe proſternet & evincet te hoſtem intregrum, i. hoſtem incolumem, cui exercitus non ſit imminutus.
48 qui paulò ante viceras.
49 Prædicanda à conjugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permoti.
50 Ego Hannibal (occiſo jam Aſdrubale) poſthac deſinam ſuperbos meorum victoriarum nuntios Carthaginem mittere.
51 Spes omnis interiit.
52 Hæc loquitur Poëta, non Hannibal.
53 Vires Neronum perficiant omnia.
54 Induſtria & cura cum conſilio conjuncta.
55 Expeditum faciunt per ſubtilitates belli quæ à Græcis Στρατηγήματα nominantur.

AD AUGUSTUM. Ode V.

Ut tandem in urbem redeat.

DIvis orte [1] *bonis, optime* [2] *Romulæ*
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu;

1 Divis propitiis & beneficiis orte.
2 Romanæ, à Romulo Romæ conditore.

[3] *Maturum*

[3] Maturum reditum pollicitus patrum
[4] Sancto conſilio, redi
[5] Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
[6] Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit, populo gratior it dies,
Et ſoles melius [7] nitent.
[8] Ut mater [9] juvenem, quem Notus [10] invido
Flatu [11] Carpathii trans maris æquora
[12] Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci detinet à domo,
Votis [13] ominibuſque & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore [14] dimovet:
Sic [15] deſideriis ictu fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
[16] Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaque [17] Fauſtitas:
[18] Pacatum volitant per mare navitæ:
[19] Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
[20] Mos & lex maculoſum edomuit nefas:
[21] Laudantur ſimili prole puerperæ:
[22] Culpam pœna premit comes.
[23] Quis Parthum paveat? quis gelidum [24] Scythen?
[25] Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæſare? quis feræ
Bellum curet [26] Iberiæ?
[27] Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem [28] viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & [29] alteris
Te menſis adhibet deum.

3 Cæſarem.
4 Sancto ſenatorum cœtui.
5 O bone Auguſte, redde te patriæ, cui lux es.
6 quando vultus tuus ad ſimilitudinem veris affulſerit, populo major eſt dierum ſerenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo eſt ut mater vocat voris, ominibus & precibus juvenem cunctantem trans æquora Carpathii maris, quem Notus invido flatu detinet à dulci domo longius anni ſpatio, nec, &c.
9 Filium ſuum.
10 Adverſo flatu.
11 A Carpatho inſula contra Ægyptum poſita, à qua vicinum mare ad Ægyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem ultra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem movet de littore ad quod filium appulſurum ſperat.
15 Sic patria juſtis deſideriis affecta.
16 Te præſente, ô Cæſar, omnia terra marique ſunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ ſine meru piratarum navigant.
19 Fides cavet commiſiſſe quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit.
20 Boni mores & lex Julia de adulteriis coercendis ſuſtulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filii ſunt parentibus ſimiles. Non generantur ſpurii. 22 Sic valeat leges, ut pœna celeriter ſequatur culpam. 23 Bella jam ceſſant ſalvo Cæſare. Nemo enim extimeſcit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & nivibus eſt frigida. 25 quis extimeſcat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit. 26 Bellicoſæ Hiſpaniæ à flumine Ibero. 27 quiſque diem finit in operibus ruſticis. 28 Ad ulmos, populos & ſimiles arbores, quæ viduæ dicuntur antequam jungantur vitibus. 29 Secundis menſis tibi honor exhibetur cultu divino. Veteres, primâ menſâ ſublatâ, ſecundam elegantèr apparatam in deorum honorem exhibebant.

Te

Te multa prece,[30] *te proſequitur mero*
Defuſo pateris.[31] [32] *& Laribus tuum*
Miſcet numen,[33] *uti Græcia Caſtoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas O utinam dux bono[35] *ferias*
Præſtes[36] *Heſperiæ: dicimus*[37] *integro*
[38] *Sicci mane die, dicimus*[39] *uvidi,*
[40] *Cum ſol Oceano ſubeſt.*

30 Tibi ſacrificat. 31 Vino de pateris fuſo. 32 quiſque colens Lares ſimul, & tuum nomen colit. 33 quemadmodum Græcia Herculem, Caſtora & Pollucem inter deos penates enumerat, ſic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta. 35 Dies feſtos, id eſt, otioſam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane quando nihil bibitum eſt, nihil guſtatum. 38 Non pori, ſed ſobrii. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum ſol eſt ſub Oceano, i. veſperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen ſæculare. Ode vi.

[1] *Dive, quem*[2] *proles Niobæa*[3] *magnæ*
Vindicem linguæ,[4] *Tityuſque raptor*
Senſit, & Trojæ[5] *propè victor altæ*
[6] *Pithius Achilles.*
Cæteris major,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamvis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanas turres quateret tremenda
[9] *Cuſpide pugnax.*
[10] *Ille, mordaci velut icta*[11] *ferro*
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
[12] *Procidit latè,*[13] *poſuitque collum*
Pulvere Teucro.
[14] *Ille non incluſus*[15] *equo, Minerva*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami chorcis
[16] *Falleret aulam:*

1 Apollo. 2 Sex filii Niobes. 3 Vindicem magnificæ & ſuperbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ ſe contemneret. 4 Tityus ſtuprum Dianæ inferre voluit, vide Od. 4. l. 1. 5 Cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilius Trojæ capi potuit. 6 Erat Pithia Achillis patria, Theſſaliæ urbs. 7 Tibi impar, quia ære ſub figura Paridis Achilles fuit occiſus; vel, quia eo conſilio ab ipſo Paride fuit intercemptus juxta illud Virg. Dardanæ qui Paridis direxti tela manuſque corpus in Æacidæ. 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Tugax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta ſecuri, quæ quaſi mordet & paulatim exeſt arborem inciſam. 12 Procidit in larum, unde denotatur violenta caſus Achillis, & corporis ejus magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non inſidiis aut dolo ſed aperto Marte Trojam expugnaſſet, niſi à Paride tuâ operâ & impulſu, primus eſſet interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ ſacra mentiebatur & ſimulabat. Nam Græci ideò equum fabricarunt fingebant, ut Palladem offenſam placarent. 16 Achilles non ſefelliſſet Trojanos ſuo malo otiantes & dies feſtos celebrantes.

17 Sed

17 *Sed palam captis gravis (heu nefas, heu)*
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
18 *Ni tuis victus Veneriſque gratæ*
Vocibus divûm pater, annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 *Doctor argutæ fidicen Thaliæ*
Phœbe, qui 20 *Xanthe lavis amne crines:*
21 *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
22 *Lævis Agyeu,*
23 *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenque dedit Poetæ,
Virginum 24 *primæ puerique claris*
Patribus orti,
Deliæ 25 *tutela deæ fugaces*
Lyncas & cervos 26 *cohibentis arcu,*
27 *Lesbium ſervate pedem, meique*
Pollicis 28 *ictum,*
29 *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè creſcentem 30 *face* 31 *noctilucam,*
32 *Proſperam frugum,* 33 *celeremque pronos*
Volvere menſes.
34 *Nupta jam dices ego diis* 35 *amicum,*
36 *Sæculo feſtas referente luces,*
37 *Reddidi Carmen, docilis modorum*
Vatis Horatii.

17 Sed aperto bello ſævus & immitis, etiam parvos infantes & materno ventre incluſos combuſiſſet.
18 Niſi Jupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus conceſſiſſet Æneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite, i. melioribus auſpiciis.
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Muſam argute canentem.
20 Trojæ fluvio.
21 Latinæ Camœnæ, i. carminis ſui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quòd in viis publicis ei ſolebant ſacrificare.
23 Divinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 qui eſtis ſub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & cervos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ ſtrepitum.
29 Ex veterum inſtituto & ſolenni conſuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.
30 Creſcentem lumine. 31 Lunam noſte lucentem, quæ ſingulis menſibus creſcit & decreſcit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, ſuoque nocturno humore fruges proſperat. Nota quod adjectivum verbale cum patrio caſu jungitur. 33 Celerem ad volvendos menſes. Nam Luna 18. circiter diebus orbem ſuum conficit. 34 Cum ſueris supra hoc dices. Ego docilis modorum varis Horatii, reddidi carmen amicum dils, ſæculo referente feſtas luces. Poeta unam è puellis alloquitur omnium nomine. 35 Carmen gratum & amabile. 36 Anno centeſimo feſtos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici verſus Horatianos, eoſdem cecini & recitavi.

AD L. MANLIUM TORQUATUM.

Ode vii.

Omnia tempore mutantur, jucundè igitur vivendum est.

1 *DIffugere nives: redeunt jam* [2] *gramina campis,*
Arboribusque [3] *comæ.*
[4] *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
[5] *Flumina prætereunt.*
[6] *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet*
Ducere nuda [7] *choros.*
[8] *Immortalia ne speres monet annus, & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] *mitescunt Zephyris:* [10] *ver proterit æstas,*
Interitura [11] *simul,*
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] *iners:*
[13] *Damna tamen* [14] *celeres reparant* [15] *cœlestia lunæ:*
[16] *Nos ubi decidimus,*
[17] *Quò pius Æneas, quo* [18] *Tullus dives, & Ancus,*
[19] *Pulvis & umbra sumus.*
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina [20] *summæ*
Tempora dii superi?
[21] *Cuncta manus avidas fugient hæredis,* [22] *amico*
Quæ dederis animo.
[23] *Quum semel occideris, & de te splendida* [24] *Minos*
Fecerit [25] *arbitria,*
Non Torquate [26] *genus, non te facundia, non te*

1 Veris adventu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas, fluunt neque eas transiliunt, ut hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum provocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne, vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19. lib. 2. sed hic fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephyris.
8 Annus ejusque varietates docent nos, nè immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere cujus nuntii sunt Zephyri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes adversus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, scil. ad inferos, non (ut anni tempora) redimus, sed transimus in pulverem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus Reges Romani fuerunt admodum divites. 19 Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos usque ad hodiernum diem viximus. 21 Hortatur ad liberalitatem. quæ tu consumpseris, ad avarum hæredem non pervenient. 22 Liberali animo. 23 Ubi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adjudicatus, non iterum revivisces. 24 Minos Judex inexorabilis apud inferos. 25 Judicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet

Reſtituet pietas :
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum :
Nec Lethea valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

27 Non poſſunt dii mortem propulſare ab iis, quos charos habent: quis igitur ab ea liberabitur unquam?

28 Hippolytum caſtum, quia ſua temperantia compreſſit libidinem Phædræ ſuæ novercæ. 29 Vincula infernalia, ex Lethe flumine apud inferos. 30 Theſeus & Perithous inter rariſſima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos deſcendentes, ut indè Proſerpinam raperent, ibidem victi remanſerunt. Vide Plutarch. in vita Theſei.

AD MARTIUM CENSORINUM.
Ode viii.

Nihil eſt, quod homines magis immortales reddere poſſit, quàm Poetarum carmina.

Donarem [1] pateras gratáque [2] commodus
Cenſorine meis [3] æra ſodalibus :
Donarem [4] tripodas, præmia fortium
Graiorum, neque tu peſſima munerum
Ferres : divite me ſcilicet [6] artium,
Quas aut Parrhaſius [7] protulit, aut [8] Scopas :
Hic ſaxo, liquidis [10] ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis : non tibi talium
Res eſt, aut animus delicium egens.
Gaudes carminibus : carmina ſſumus
Donare, [14] & precium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus : non celeres fugæ
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ,

1 Vaſa argentea quibus olim Pontifices & ſacerdotes in ſacrificiis utebantur.

2 Commodus donarem, i. in eo commodus eſſem & benignus, quòd donarem pateras meis ſodalibus, &c.

3 Statuas vel pocula ex ære facta.

4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro ſuſtentaculo habebat, ut fortiter ſtaret, & viris fortibus dari ſolebat in ſignum victoriæ.

5 Neque tu auferres & acciperes peſſima munera.

6 Si eſſem dives & abundarem artibus, i. ſignis & tabulis pictis, quas, &c. 7 quas artes evulgavit populo Parrhaſius pictor clarus natus Epheſi, vel (ut alii volunt) Athenis. 8 Sculptor ſtatuarius inſignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhaſius. 12 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non eſt. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re, tum animo. 14 Potumus dicere quàm precio ſum ſit munus carmen & quanti æſtimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à republ. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennii ſcripta. 16 quæ efficiunt ut homines fortes etiam mortui quodammodo reviviſcant. 17 Repulſæ in Africam, quando ex Italia fugatus eſt Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Ejus, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod benè feceris,*
[22] *Mercedem tuleris: quid foret Iliæ*
Mavortísque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *invida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygiis fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & favor & lingua* [27] *potentium*
Vatum divitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNUM laude virum Musa vetat mori:
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Jovis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum bellum renovabant Carthaginenses.
19 Scipionis qui ab Africa domita dictus est Africanus.
20 Quàm versus Ennii, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria monte Bœotiæ, ubi natæ sunt ex Jove & Mnemosyne
21 Si nemo rectè facta literis mandaverit.
22 Præmium acceperis.
23 quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet?
24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ invidere de quibus filetur. 25 Æacum ereptum morti & oblivioni. 26 Vis Ingenii. 27 The tongue or pen of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, vel Elysiis campis, i. consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, i. Castor & Pollux fratres, filii Tyndari clara sydera Poetarum, carminibus dignoscuntur esse dii qui naves tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina Poëtarum Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIUM. Ode ix.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope oblivione deletur. Lolii laudes, ille cantabit, cujus virtutes etiam celebrat.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquar socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Nè tu fortè credas, i. ut non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longe sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per novas & inusitatas artes, scil. apud Latinos; primus enim erat Poëta Lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

5 Non

[5] *Non ſi priores* [6] *Mæonius tenet*
Sedes Homerus Pindaricæ latent,
[7] *Cæaque &* [8] *Alcæi minaces,*
[9] *Steſichoríque graves camœnæ:*
Nec, ſi quid olim [10] *luſit Anacreon,*
[11] *Delevit ætas.* [12] *ſpirat adhuc amor,*
Vivúntque commiſſi calores
[13] *Æoliæ fidibus puellæ.*
[14] *Non ſola comptos arſit adulteri*
Crines, & [15] *aurum veſtibus illitum*
Mirata, regaléſque cultus
[16] *Et comites, Helenæ Lacenæ:*
[17] *Primúſque Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non ſemel [19] *Ilios*
Vexata, [20] *non pugnavit ingens*
Idomeneus, [21] *Stheneléſve ſolus.*
Dicenda Muſis prælia, non ferox
[22] *Hector, vel acer Deiphobus graves*
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerique primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes [23] *illachrymabiles*
[24] *Urgentur ignotique longa*
Nocte: [25] *carent quia vate ſacro.*
[26] *PAULUM ſepultæ diſtat inertiæ*
Celata virtus: non ego te meis

5 quamvis Homeras priores ſedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. ſunt obſcuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ, Vide Od. 1. l. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat, præſertim Tyrannis, ac tribus ſuis veribus multos è civitate ejiceret, minaces igitur erant ejus Camœnæ.
9 Steſichorus poëta fuit, ex Himera, civitate Siciliæ, qui maxima bella, & clariſſimos cecinit duces, graves ergo erant ejus Camœnæ.
10 Canavit Anacreon. Luſit verò, quia res amatorias ſcripſit.
11 Conſumpſit vetuſtas.
12, Recens eſt adhuc Amor quem Sappho poëtria ſuis lyricis verſibus commiſit.
13 Sappho fuit ex Æoliâ, in qua Leſbos, undè Leſbia ſæpè appellatur.
14 Non ſola Helena Lacæna arſit, id eſt, vehementer amavit Paridis crines accuratè pexos, &c.

Intelligit Poëta multas ante Helenam amaſſe, quæ belli cauſam præbuerant, & magna olim bella etiè geſta memoria digna, ſed hæc omnia fuiſe oblivioni tradita, quod poëtæ vel ſcriptores deeſſent qui poſterorum memoriæ ea commendarent. 15 Veſtes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus jaculator. 18 Arcu Cretenſi, à Cydone urbe in Creta, ubi primùm de pecudum cornibus arcus curvati & facti ſunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non ſolus pugnavit prælia Idomeneus, &c. 21 Stheneleus ſciens pugnæ. Vide Od. 15. lib. 1. 22 Non ſolus Hector ab Ajace, vel ſolus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, ſed multi alii in bello Trojano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum jam ſunt ſepulti. 23 Propter quos in bello cæſos nemo lachrymat. 24 Urgentur longa nocte, id eſt, æterna oblivione obruuntur. 25 quia nullum habuere Poëtam, à quo egregia ſua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multùm differt à vita ignava. Nota quod verbum diſtat cum dandi caſu jungitur.

Chartis [27] *inornatum ſileri,*
Tóve tuos patiar labores
[28] *Impune, Lolli carpere lividas*
Obliviones, eſt animus tibi,
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubiiſque [30] *rectus:*
[31] *Vindex avaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſúlque non unius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili, &
Rejecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes catervas*
Explicuit ſua victor arma,
Non [35] *poſſidentem multa vocaris*
Rectè beatum: rectiùs occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter uti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Pejuſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar invidas obliviones immeritò carpere, i. immunere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergo verè ex Philosophus.
30 Æquabilis in utráque fortuna.
31 Punitor Avaritiæ, & abstinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Estque tuus animus non unius anni consul, sed semper est ille Consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert utilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per mediam hostium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor expromsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. Est optima Allegoria. 35 Non rectè vocaveris beatum, qui multa possidet. 36 Merito. 37 Sapit & acutè novit. 38 Et turpitudinem odit pejus letho, id est, mori mahit quàm flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGURINUM PUERUM speciosum. Ode x.

Futurum dicit, ut Ligurinum suæ adversus amatores arrogantiæ peeniteat, cùm flos ætatis suæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & formæ potens.
2 quum barba longo, quam adhuc non habes, venier & adjicietur tuæ superbiæ, id est, levitati oris & corporis tui.

[3] *Et quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ:*
Nunc & qui color eſt puniceæ flore [4] prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] hiſpidam:
Dices. Heu (quoties te in ſpeculo videris [6] alterum)
[7] *Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?*
Vel cur his animis, [8] incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detenſa ecit comæ, quæ humeris tuis jam paſſa eſt & diffuſa. Pueri concubini puellarum more comam alebant.
4 Meſſor flore purpureæ roſæ.
5 In faciem piloſam & horridam.

6 Videris mutatum. 7 quaſi diceret, Utinam in puerili ætate prægnoſciſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deperdere ſit neceſſe, vel, utinam lævis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei ſenſum, id eſt, Utinam ſenſus iſte fuiſſet in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam morſuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEN.

Ode xi.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, invitat eam ad epulas.

Eſt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus [1] Albani cadus, eſt in horto
Phylli nectendis [2] apium coronis:
[3] Eſt hederæ vis
Multa, [4] qua crines religata fulges:
[5] Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta [6] verbenis, avet immolato
Sparzier [7] agno.
[8] Cuncta feſtinat manus, huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
[9] Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Ut tamen noris [10] quibus advoceris
Gaudiis: idus tibi ſunt [11] agendæ:

1 Vini Albani.
2 Apium avrienſem pellit & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamvis Græcis ſemper fuit lugubre, vide Od. 36. l. 1.
3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ ſuccho conſecrata eſt.
4 qua (ſi corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere ſoles.
5 Domus ſplendet argento.
6 Caſtis & puris herbis frondibuſque ſectis ad aras coronandas.
7 Agni victimi ſanguine adſpergi & immolari avet, id eſt, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu ſurſum ſeruntur. 10 Ut intelligas ad quod convivium inviteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies menſem Veneris marinæ
[12] *Findit Aprilem:*
[13] *Jure ſolennis mihi, ſanctiorque*
Pene natali proprio: [14] *quod ex hac*
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] *petis, occupavit*
([16] *Non tuæ ſortis juvenem) puellæ*
Dives & laſciva: tenetque grata
[17] *Compede vinctum.*
[18] *Terret ambuſtus Phaeton avaras*
Spes: & exemplum grave præbet [19] *ales*
Pegaſus, terrenum equitem [20] *gravatus*
Bellerophontem:
Semper ut [21] *te digna ſequare:* [22] *& ultra*
Quam licet ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. [23] *age jam meorum*
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia [24] *calebo*
Fœmina) condiſce modos amanda
Voce quos reddas, minuentur [25] *atræ*
Carmine curæ.

12 Dividit Aprilem Veneris menſem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῆς ἀφρᾶς, id eſt, à ſpuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare projectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ, vide Od. 26. l. 3.
13 Meritò mihi celebrandus, ut dies feſtus, ſtatus & ſirus quotannis.
14 quia ab hoc die Mæcenas meus accreſcentes annos ſuæ ætatis ordine numerat.
15 quem tu amas.
16 Juvenem tibi valdè diſſimilem loco, re, genere.
17 Grata ſervigiure.
18 Exemplis docet Phyllidem deſipere omnem ſpem Telephi deponere cum ille ſit ſuprà fortunam ſuam. Phaëton verat avidè ſperare, qui negotium ſuprà vires ſuſcipiens, ſcil. paterni currus moderationem igne combuſtus periit. 19 Pegaſus penniger vel alatus. 20 Gravatim ferens Bellerophontem qui cœlos conſcenſurus, ut quid rerum ageret Jupiter, cognoſceret, in terram decidit. 21 Ut ſequare 22 Ordo eſt. Et vites diſparem, putando nefas eſſe, ſperare ultrà quàm licet. 23 O Phylli quam omnium poſtremam amare conſtitui, condiſce lyræ modos, quos ſuavi & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id eſt, non aliam amabo. 25 Triſtes curæ.

AD VIRGILIUM. Ode xii.

Deſcribit veris adventum, & Virgilium ad convivium ſub conditione invitat.

JAm veris comites, quæ mare [1] *temperant,*
[2] *Impellunt animæ lintea Thraciæ:*
Jam nec prata [3] *rigent, nec fluvii ſtrepunt*
Hyberna nive [4] *turgidi,*

1 quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracii venti, i. Favonii impellunt vela.
3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.

Nidum

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
5 Infelix avis, & 6 Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
7 Regum est ulta libidines.
8 Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula:
Delectantque 9 deum, cui pecus & 10 nigri
Colles Arcadiæ placent.
11 Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
12 Si gestis, 13 juvenum nobilium cliens,
14 Nardo vina merebere.
Nardi parvus 15 onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitiis accubat 16 horreis,
17 Spes donare novas largus, 18 amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, 19 cum tua
Velox merce veni. 20 non ego te meis
21 Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verùm 22 pone moras, & studium lucri:
23 Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
24 Misce stultitiam consiliis brevem.
25 Dulce est desipere 26 in loco,

5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Iryn filium gemens à se intersectum, iam nidum ponit.
6 Familia regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium, unde domus Cecropia pro familia Atheniensi.
7 Infœlix quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomela consumpta ulta est malè, i. parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fistulæ inventorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima, vel nigri colles, i. colles umbrosi propter sylvas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam & invitant ad voluptatem.
12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Drusi privignorum Augusti. 14 Propter unguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum unguenti multum vina eliciet. Onyx hic significat vasculum ex onyche factum ad servandum unguentum. 16 Apothecis vinariis, cujusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, iisque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, ut faciunt divites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent jocum non infacetum fortasse, tamen Virgilium taxat tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conjicere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos sive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigros, i. tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludicra, ita tamen, ut sis brevis in stultitia. 25 Jucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, i. à severitate animum joco remittere. 26 Ἐν καιρῷ, opportunè.

[14] *Indomitas propè qualis undas*
[15] *Exercet Auſter,* [16] *Pleïadum choro*
Scindente nubes: impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes.*
Sic tauriformis volvitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni perfluit Appuli:*
[20] *Quum ſævit, horrendámque cultis*
Diluviem [21] *meditatur agris:*
Ut barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vaſto diruit impetu:*
[24] *Primoſque & extremos metendo,*
[25] *Stravit humum, ſine clade victor:*
Te copias, te conſilium, & tuos
[26] *Præbente divos: nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandria ſupplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,
Laudémque, & optatum peractis
Imperiis decus [30] *arrogavit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medúſque, & Indus, te [32] *profugus Scythes*
Miratur ô tutela præſens
Italiæ, [33] *dominæque Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúſque, & [35] *Iſter, te rapidus* [36] *Tigris,*

14 Ordo eſt, Tiberius iam impiger vexare hoſtium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qualis propemodum eſt Auſter cùm undas exercet, Pleiadum choro ſcindente nubes.
15 Agitat Auſter.
16 Virgiliarum ortus & occaſus pluvioſus eſt & tempeſtuoſus nubibus à vento ſciſſis.
17 Per medium pugnæ fervorem.
18 Aufidus Appuliæ fluvius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto alveo, exundabat rapius.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cum eum auxerit cœleſtis imber.
21 Metaph: eſt à re animata, ad inanimatam. alii legunt, minitatur.
22 Tiberius Nero.
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Aſiam cædendo. Sic Virg. Proxima quæque metit gladio.
25 Operuit humum victor ſine ulla ſuorum militum jactura.
26 Te ſuppeditante divos tuos, i. divos tibi faventes. 27 Eodem quaſi fatali die, Alexandria ab Auguſto fuit capta, quo Druſus Vindelicos ſuperavit, tertio luſtro (i. quindecem annis) interpoſito.
28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoſte vacuam. Nam deviſta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit divinos honores, tuis imperiis jam finitis attribuendos: ut Horat. in Epiſt.

Præſenti tibi maturos largimur honores
Jurandumque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hiſpaniæ à nullo ante Cæſarem victus. Vide Od. 6. l. 2. & Od. 8. l. 3. 32 Scythes campeſtris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. Vide Od. 35. l. 1. & Od. 24. l. 2. 33 Romæ principis urbium, vide ſupra Od. 3. 34 Nilus Ægypti fluvius qui celat originem ſuorum fontium (i. cujus fontes & origines adhuc nemo ſcivit) audit te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluvius permagnus. 36 Tigris Armeniæ fluvius, adeò velox, ut aliquando ſaxa ingentia ſecum rapiat.

Te,

Te,[37] *belluoſus qui remotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis [38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræque tellus audit Iberiæ:*
Te cædo gaudentes [40] *Sicambri*
[41] *Compoſitis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in ſe continens, Britannos circumſonat à nobis longè ſejunctos.
38 Galli mortem non extimeſcebant, vel, propter ingeniram ferocitatem, vel quia ſibi perſuadebant, quòd aliquando renaſcerentur. 39 Laborioſæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide ſupra Od. 2. 41 Armis in uno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & finito.

AUGUSTI LAUDES. Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & urbes, increpuit, lyra:
[2] *Nè parva Tyrrhenum per æquor*
Vela darem, tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit [3] *uberes:*
[4] *Et ſigna noſtro reſtituit* [5] *Jovi,*
[6] *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
[7] *Janum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
[8] *Injecit:* [9] *emovitque culpas:*
Et veteres revocavit [10] *artes.*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Crevere vires, famáque & imperi
[11] *Porrecta majeſtas ad ortum*
Solis, [12] *ab Heſperio cubili.*
Cuſtode rerum Cæſare, non [13] *furor*
Civilis aut vis eximet otium:
Non ira quæ [14] *procudit enſes,*
Et miſeras [15] *inimicat urbes.*

1 Apollo increpuit, i. objurgavit & admonuit me volentem prælia & victas urbes loqui lyra, i. lyrico carmine.
2 Nè res grandes tenui Muſa canerem. Allegoricè ſignificat id æquè periculoſum eſſe, ac ſi parvo navigio in mari Tyrrheno navigaret.
3 Copioſas fruges.
4 Signa quæ Craſſus amiſerat à Parthis interfectus.
5 Jovi Capitolino, ubi ſigna militaria ſervari ſolebant.
6 Signa detracta à ſuperbis poſtibus Parthorum qui nè victi viderentur ſigna Craſſiana ſua ſponte Romam ad Auguſtum remiſerunt.
7 Et tua ætas clauſit Janum quirini, i. clauſit Jani templum apud Romam, facta pace per univerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Jani patebat. 8 Et injecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, i. bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veluti fræniis reprimerent. 9 Gravibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Majeſtas eſt amplificata. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum civile, aut violentia, ejiciet pacem. 14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit urbes.

Non

Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Julia : non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidive Perſæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nóſque & [20] *profeſtis lucibus & ſacris,*
[21] *Inter jocoſi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matronisque noſtris*
[23] *Ritè deos priùs apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remiſto carmine tibiis,*
Trojámque & [25] *Anchiſen, Almæ*
Progeniem Veneris canemus.

16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Julias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quaſcunque.
18 Infideles, quia Craſſum ſimulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus ſacros dies præcedentibus qui laboribus & privatis & publicis ſunt conceſſi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & uxoribus.
23 Nos ritu majorum deos primum invocantes canemus claros duces qui pro patriæ ſalute cum gloria ſunt mortui. 24 Tibiarum varii erant modi, tres præcipui, Dorius ſive Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem Æneæ ipſumque Æneam Veneris filium, & totam gentem Julian, nempe Julium Cæſarem, Auguſtum, Tiberium, Druſos, &c.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epod. i.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiſcente ad bellum Actiacum contra Antonium.

[1] *Bis* [2] *Liburnis inter alta navium,*
Amice, propugnacula :
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

1 Amice Mæcenas, tu paratus ſubire omne periculum Cæſaris (idque tuo periculo) bis Liburnis navibus inter alta navium propugnacula, i. inter turritas naves Antonianas. 2 In navibus humilioribus, ſic dictis a Liburnorum gente.

3 *Quid*

3 *Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite*
Jucunda: ſi contra gravis:
Utrúmne 4 *juſſi perſequimur otium,*
Non dulce ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente 5 *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
6 *Feremus: & te vel per Alpium juga,*
7 *Inhoſpitalem & Caucaſum,*
8 *Vel Occidentis uſque ad ultimum ſinum,*
Forti ſequemur pectore.
9 *Roges, tuum labore quid juvem meo,*
Imbellis, ac firmus parum,
10 *Comes minor ſum futurus in metu,*
11 *Qui major abſentes habet:*
Ut aſſidens implumibus pullis avis,
Serpentium 12 *allapſus timet*
13 *Magis relictis:* 14 *non, ut adſit auxilî*
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc & omne 15 *militabitur*
Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
16 *Non ut juvencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
17 *Pecúſve Calabris ante ſydus fervidum*
Lucana mutet paſcua:
18 *Nec ut ſupremi villa candens Tuſculî*
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit, haud paravero,
19 *Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,*
20 *Diſcinctus aut perdam ut nepos.*

3 quid nos faciemus, qui Romæ reſtamus? quibus vita eſt jucunda, te ſuperſtite & incolumi, gravis vero te mortuo.
4 Juſſi ab Auguſto domi manere, curamus per otium componimus, quod ſine te eſt injucundum?
5 An laturi ſimus hunc laborem militarem, ea mente, quia viros fortes decet?
6 Sibi ipſe dat reſponſum.
7 Caucaſus eſt Scythiæ mons inhoſpitalis propter glaciem & nives.
8 Uſque ad fretum Gaditanum in Hiſpania juxta columnas Herculis.
9 Si roges, quid ego non bellicoſus, poſſim meo labore te juvare?
10 Si tuus ſim comes, minus tibi metuam præſens quam abſens.
11 qui metus.
12 Serpentum incurſiones.
13 Magis timet pullis relictis. Relictis eſt Dativi caſus
14 Non eſt latura plus auxilii præſentibus quamvis adſit.
15 Militabitur à me.
16 Eſt Hypallage, non ut plures juvenci meî nitantur aratris illigatis, i. non ut plura habeam aratra, vel, ut plura agri jugera poſsideam.
17 Non ut habeam multa armenta, quæ poſt ortum Caniculæ paſcua mutent, ſc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec ut villa mei fundi Tuſculani in colle ſita & marmore candenti extructa, ſe extendat ad oppidum Tuſculum à Telogono Circes & Ulyſſis filio ædificatum. 19 quod in terra occultem, ut Chremes ille ſenex Terentianus. 20 Ut diſſolutus nepos prodigè expendam. Nepos propter propriam & vulgatam ſignificationem, luxurioſum & perditum hominem ſignificat.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES, Epod ii.

BEatus ille, qui [1] procul negotiis,
([2] Ut priſca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet ſuis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur claſſico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat [7] & ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutileſque falce ramos amputans,
Fœliciores inſerit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Proſpectat errantes greges:
Aut [12] preſſa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oves.
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
[14] Ut gaudet [15] inſitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam [16] purpuræ!
[17] Qua munereatur te Priape, & te pater
[18] Sylvane, tutor finium.
Libet jacere modò ſub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in ſylvis aves:
Fonteſque lympbis [22] obſtrepunt manantibus,
Somnos [23] quod invitet leves.
At quum tonantis [24] annus hybernus Jovis
Imbres nive ſque comparat:

1 Separatus ab urbanæ vitæ moleſtiis.
2 Ut primi homines in aureo ſæculo, qui in agris habitabant.
3 qui rura à parribus accepta, propriis non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque navigat.
6 Forum vitat ubi lites aguntur & adjudicantur.
7 Et divitum domos non frequentat favoris ineundi cauſa.
8 Cum adulta vitium propagine conjungit altas populos.
9 Ramos ſupervacaneos.
10 In valle longa aut flexuoſa.
11 Procul ſpectat.
12 Mella è favis expreſſa.
13 Caput quaſi pomis coronatum.
14 quem gaudet ruſticus, Eſt admirantis.
15 Pyra non ex ſemine nata, ſed pyra priuprii laboris.
16 Et decerpens uvam purpuream. Participium certandi diutius jungitur.
17 qua donet te Priape hortorum deus.
18 Sylvanus & agrorum cuſtos.
19 Sub ilice annoſa quæ lætorum umbram præbet.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aves. 22 Et fontes ſtrepitum & murmur faciunt. 23 quæ res. 24 Hyems. Eorum pro parte.

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc.[25] *multa cane*
Apros in[26] *obſtantes plagas,*
Aut[27] *amite levi rara tendit retia,*
Turdis edacibus[28] *dolos.*
Pavidumque leporem, &[29] *advenam*[30] *laqueo gruem,*
[31] *Jucunda captat præmia.*
Quis non[32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliviſcitur?
Quòd ſi[33] *pudica mulier in partem juvet*
Domum atque dulces liberos:
(*Sabina*[34] *qualis, aut*[35] *peruſta ſolibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli*)
[37] *Sacrum vetuſtis extruat lignis focum.*
Laſſi[38] *ſub adventum viri:*
Claudenſque[39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Diſtenta ſiccet ubera:*
Et[41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes[42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina juverint conchylia,*
Magniſve[44] *rhombus, aut ſcari*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non[46] *Afra avis deſcendat in ventrem meum,*
Non[47] *Attagen Ionicus,*
Jucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum.
Aut herba[48] *Lapathi prata amantis, &*[49] *gravi*
Malvæ ſalubres corpori:
Vel agna feſtis cæſa[50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In oppoſita retia.
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 quæ reria ſunt doli turdis, avibus voraciſſimis.
29 Avenam tranſmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria tranſmittunt, trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, ſunt ruſticis jucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem ſuſcipiuntur.
33 Mulier caſta.
34 quales ſunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ caſtiſſimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra uxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Eſt Hypallage, ſi extruat ligna ſuper focum laribus ſacrum.
38 Paulò ante adventum mariti.
39 Septis.
40 Si plena ubera mulgeat.
41 cujus anni vina.
42 Eſcas ſuo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrina capta (quæ ſunt omnium præſtantiſſima) non magis me delectaverint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo eſt piſcis magni pretii, ſic etiam Scarus. 45 Si quis Scaros hyems, (i. tempeſtas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non poteſt mihi eſſe cibus jucundior. 47 Attagen eſt avis Aſiatica inter nobiliſſimas habita. Ionia eſt pars Aſiæ, in qua fuit urbs Epheſus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cujus variis virtutibus conſule Dioſcoridem. 49 Corpori ægroranti. 50 Feſtis in honorem Terminhi dei celebratis, in cujus tutela veteres putabant eſſe agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus ſuavior eſt ruſticis, quàm qui deſumptus eſt ex ſuo hœdili. Nam miporis conſtat.

Has inter epulas,[52] *ut juvat paſtas oves*
Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inverſum boves
Collo trahentes languido:
Poſitóſque vernas, ditis[53] *examen domus,*
Circum[54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc ubi loquutus fœnerator Alphius,*
Jam jam futurus ruſticus,
Omnem[56] *relegit idibus pecuniam;*
Quærit Kalendis ponere.

52 quantum delectat.
53 Vernæ ſunt, quaſi examen apium, in diviriis domo.
54 Circum Lares ſplendentes & hilares, vide Od. 18. l. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem ſuperiora omnia dixiſſe quaſi is approbaret vitæ ruſticæ jucunditatem, ſed ad ingenium ſuum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam. 56 Omnem pecuniam congregavit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiarum menſem) ſuderque iterum in fœnore collocare ſequentis menſis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. iii.

Allium deteſtatur quod apud Mæcenatem ederat, cujus æſtu torquebatur.

Parentis[1] *olim ſi quis impia manu*
Senile[2] *guttur fregerit:*
Edat[3] *cicutis allium nocentius.*
O dura[4] *meſſorum ilia!*
Quid hoc venenum[5] *ſævit in præcordiis?*
Num viperinus hic[6] *cruor*
Incoctus herbis me[7] *fefellit? an malus*
[8] *Canidia tractavit dapes?*
[9] *Ut Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit[10] *hoc Jaſonem:*
[11] *Hoc delibutus ulta donis pellicem,*
Serpente fugit alite
Nec tantus unquam ſiderum inſedit[12] *vapor*

1 Poſthac.
2 Cervicem patris ſenis.
3 Edat, pro ſupplicio, allium ſuo calore nocentius cicuris, quæ frigore venenato necant.
4 Meſſoribus allium dare ſolebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æſtuat.
6 Sanguis viperæ ſerpentis, i. venenum
7 Me lœſit, i. me inſcio fuit incoctus?
8 An mulier venefica malè contrectavit dapes?
9 Poſtea quam Medea mirata eſt, adamavit Jaſonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc unguento, ſc. juga inſuera injiceret. per æthera vecta à dracone alato. allio, perunxit Jaſonem, illigaturum juga ignota tauris, i. qui tauris ignivomis 11 Medea Glaucam Creontis filiam veſtibus hoc allio delibutis ulta, aufugit. 12 Nec tantus calor ſyderum, Caniculæ præſertim, aridam invaſit Apuliam.

Siticuloſa

Siticuloſæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarſit æſtuoſius:
At, ſi quid unquam [14] *tale concupiveris,*
Focoſe Mæcenas, precor
[15] *Manum puellæ ſuavio opponat tuo,*
Extrema & in ſponda cubet.

12 Nec rustica ad Herculem à Dejanira amiſſa, Neſſi Centauri ſanguine inuncta, ardentius inflammavit humeros Herculis efficacis, i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, ut puella halitum earum effugiens, opponat manum oſculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, nè alii fœtore offendatur, i. precor, ut neque te oſculetur, neque ſe tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIUM MENAM LIBERTUM Pompeii Magni. Epod. iv.

Lupis & agnis quanta [1] *ſortitò obtigit,*
[2] *Tecum mihi diſcordia eſt,*
[3] *Iberiçis peruſte funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet ſuperbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus:*
Vidéſne, [6] *ſacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter ulnarum toga,*
[8] *Ut ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumviralibus,*
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni melle fundi jugera,
Et Appiam mannis terit:
[11] *Sedilibúſque magnus in primis eques*
Othone contemptò ſedet:

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum diſcordia eſt.
3 qui latus habes peruſtum & valdè flagellarium ſimilibus Hiſpanicis. Species pro genere.
4 Cujus crura peruſta ſunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Libertino nobilem non efficiunt.
6 Te incedente per viam ſacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam ſeu ulnarum laxam & amplam more divitum.
8 Vidéſne quo modo libertina indignatio hominum prætereuntium ora in te convertat?
9 Indignatio aperta fuit ſuco, aut aliqua diſſimulatione. 10 Eſt hæc oratio indignantis populi in Menam. Hic cæſus flagellis triumvirum juſſu uſque ad ſatietatem præconis, arat mille jugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis, i. equis gradariis ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accomodatis. Arg. Fit for a foot-cloth. 11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem à Roſcio Othone latum, qui ſanctum erat, nè quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando ſuerat ſervus, & jam quadraginta millia ſeſtertium habeat.

12 *Quid attinet* 13 *tot ora navium gravi*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

12 quid prodest assem ab Augusto mari contra piratas servos fugitivos (quos Sextus Pompeius armis astrinxit) si Menas ipse Pirata & servus sit tribunus militum. 13 Naves rostratas, quarum summæ partes ære & ferro muntmunitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epod. v.

1 *AT te deorum quisquis in cælo regis*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iste fert tumultus,* 3 *quid omnium*
Vultus in unum me truces?
4 *Per liberos te, si vocata partubus*
5 *Lucina veris affuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hæc Jovem.*
Quid ut noverca me intueris, aut uti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Ut hæc trementi quæstus ore, constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire 12 *Thracum pectora:*
Canidiæ brevibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Jubet sepulchris caprificos erutas,*
Jubet cupressus 15 *funebres,*
Et uncta turpis ova 16 *ranæ sanguine.*

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, ut ex ejus jecore & medulla, arte Necromantica Philtrum, seu poculum amoris conficerent, Exclamat, inquam, O omnes dii qui regitis terras hominesque.
2 quid affert, vel quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?
3 quid omnium vultus contra me solum volunt?
4 O Canidia rogo te per liberos tuos si quos verè peperisti.
5 Diana à parturientibus invocabatur, quod nascentibus opem ferre putabatur.
6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam.
7 Te rogo per Jovem hæc maleficia vindicaturum. 8 Ut bellua ferro sauciata. 9 Postquam puer hæc tremula voce quæstus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis ejus raptis scil. prætexta & bulla quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impune corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Jubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas quasi diis inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia ut Cupressus cæsa nunquam revirescit, sic mortui ad vitam minimè redeunt. Vide Od. 14. lib. 2. 16 Rubetæ.

Plumám-

Plumámque nocturnæ [17] *strigis,*
Herbásque quas [18] *Jolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis,*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *Avernales aquas,*
[24] *Horret capillis, ut* [25] *marinus, asperis*
Echinus aut [26] *currens aper*
[27] *Abacta nulla Veia conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quo possit infossus puer*
Longo die bis térve mutatæ dapis
Inemori [30] *spectaculo.*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aquæ*
Suspensa mento corpora:
[32] *Exsucta uti medulla, & aridum jecur,*
Amoris esset poculum:
[33] *Interminata cum semel fixæ cibo*
Intabuissent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam*
Et [37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ sidera excantata voce* [39] *Thessala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] *irresectum sæva dente livido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix est avis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & stridorem pro cantu habet.
18 Jolcos est urbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed civitas montibus Colchicis vicina.
20 quæ creduntur aviditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum ejúsque filiam Creusam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Averno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis.
25 Ut marinus Echinus cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est confertus.
26 Ut aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia tertia venefica nullius maleficii conscientia deterrita.
28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem ut puer, &c. 30 Aspectu dapis novæ sæpiùs appositæ sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est causa hujus facinoris. Alii legunt exerta vel execta. 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cum intabuissent semel, i. cum tabidæ apparuissent uno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeo exarsit, ut tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est urbs in Italia. 37 Neapolis fita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 quæ Folia deripit sidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus utentes Thessali lunam & sidera è cœlo in terram devocant. Virg. Carmina vel cœlo possunt deducere lunam. 40 Unguem pollicis non resectum. Nam mulieres veneficæ ungues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quam animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit?[41] *O rebus meis*
Non infideles[42] *arbitræ,*
Nox, &[43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana cum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste, nunc[45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent sylvis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent[48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum, quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus[51] *superbam fugit ulta pellicem*
Magni Creontis filiam,
Quum[52] *palla, tabo munus imbutum, novam*
Incendio[53] *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens[54] *in asperis*
Radix[55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit unctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris[57] *carmine.*
[58] *Non usitatis Vare potionibus*
[59] *(O multa fleturum caput)*
Ad me recurres,[60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priúsq; cœlum[62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, O rebus meis, &c.
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potiùs maleficia celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram divinam vertite.
46 Noctu.
47 Ut Varum scortatorem canes allatrent in subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter juvenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in urbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem jacet meretricum strax.
49 Unguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent quam ea quibus usa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subitò incendio conflagravit.
53 Creusam Jasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus unctis oblivione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Novis & insolitis veneficiis tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem revertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerunt. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Priùs cœlum subsidebit mari, quam, &c. Natura mutabitur, Hyperbole est.

63 *Tellure*

[63] *Tellure porrecta ſuper:*
Quàm non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen [64] *atris ignibus.*
[65] *Sub hæc puer, jam non, ut antè, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias:*
Sed dubius [67] *unde rumperet ſilentium,*
Miſit [68] *Thyeſteas preces.*
[69] *Venena magnum fas nefaſque, non valent*
Convertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos: dira deteſtatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] *ubi perire juſſus expiravero,*
Nocturnus occurram furor:
[73] *Petamque vultus umbra curvis unguibus;*
(74 *Quæ vis deorum eſt manium*)
Et inquietis [75] *aſſidens præcordiis,*
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba [76] *vicatim hinc & hinc ſaxis petens*
Contundit obſcænas anus.
Pòſt inſepulta membra [77] *different lupi,*
Et [78] *Eſquilinæ alites.*
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi ſuperſtites,*
Effugerit ſpectaculum.

63 Tellure ſuperjecta.
64 Ignes ex bitumine nigreſcunt.
65 Paulò poſtquam hæc locuta eſt Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi ſumeret.
68 Emiſit diras execrationes, qualibus Thyeſtes in fratrem Atreum uſus eſt.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere ſuiſque venenis humana & divina pervertere poſſunt, ſed humanæ vitæ ſortem nequeunt immutare: neque poſſunt effugere quin ſuorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miſerabili. Alii aliter hunc locum exponunt. per me libera eſt ſua cuique opinio.
70 Execrationibus vos perſequar.
71 Nullo purgatur ſacrificio.
72 Ubi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & pertergo umbra involabo in

refaciam, ſic Dido: Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas. 73 Et faciem veſtras. 74 quæ umbra vis eſt & ultio deorum manium ſic ut per umbras dii manes ſe vindicent. 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quieſcentibus auferam ſomnos, &c. 76 Et ſingulis vicis. 77 Diſcerpent & diſſipabunt corpora veſtra inſepulta, quo nihil reteribus fuit horribilius. 78 Vultures aves, in Eſquiliis (colle urbis Romæ) volitare ſolent. 79 Parentes mei mihi ſuperſtites (ad ſuum luctum leniendum) videbunt has veneficas inſepultas, atque earum membra à canibus & avibus dilacerata.

IN CASSIUM SEVERUM POETAM maledicum & petulantem Epod. vi.

Quid [1] *immerentes hoſpites vexas,* [2] *canis,*
[3] *Ignavus adverſum lupos?*

1 Cur hoſpites vexas nihil mali merentes?
2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere poſſunt.

4 *Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,*
Et me 5 *remorſurum petis?*
6 *Nam qualis aut* 7 *Moloſſus, aut fulvus* 8 *Lacon,*
*(*9 *Amica vis paſtoribus)*
Agam per altas aure ſublata nives,
Quæcunque præcedit fera.
10 *Tu quum timenda voce complêſti nemus,*
11 *Projectum odoraris cibum,*
Cave, cave: namque in malos aſperrimus
12 *Parata tolle cornua,*
13 *Qualis Lycambæ ſpretus infido gener,*
14 *Aut acer hoſtis Bupalo.*
An 15 *ſi quis atro dente me petiverit,*
Inultus ut flebo puer?

4 Cur non in me converras minas inanes. quæ præter verba nihil ſunt?
5 qui pares tibi referam gratias.
6 Ordo eſt. Nam ego agam, i. perſequar per altas nives alacer & aure ſublata omnem ferain quæcunque præcedit me, & agam relis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defenſo paſtoribus chara. quia canes à lupis greges protegunt.
10 Tu cum conviciis & carmine maledico aliquem ei inſectatus, pretio tibi oblato, latrare deſinis. 11 More canis ignaviſſimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum qualis fuit Poëta Archilocus lamborum ſcriptor, qui carminis ſui amaritudine, Lycambem ſocerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poëta acerrimus, quem dicunt ad ſuſpendium adegiſſe Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpſerit, an, ut puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Eſt enim pueri injurias flere, viri verò ulciſci. Sed hoc vetat lex divina. Nam vindictam mihi, & ego retribuam, inquit Dominus.

AD POPULUM ROMANUM.

Epod vii.

Execratio belli civilis geſti hinc Bruto & Caſſio, illinc Octaviano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

Quò quò 1 *ſcelęſti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enſes 2 *conditi?*
Parumne 3 *campis atque Neptuno ſuper*
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas 4 *invidæ Carthaginis*
Romanus arces ureret:

1 Scelęſti, id eſt, impii ſunt in patriam, ubi civis à cive interficitur.
2 Cur enſes in vaginis inclufi jam diſtringuntur?
3 Terra marique.
4 Carthago ſemper ſuis imperiis Romani æmula.
5 Romanus miles.

6 *Intactus aut Britannus ut deſcenderet*
7 *Sacra catenatus via:*
Sed ut, ſecundum 8 *vota Parthorum,* 9 *ſua*
Urbs hæc periret dextera:
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, 10 *niſi in diſpar feris,*
11 *Furorne cæcus, an rapit vis acrior,*
An culpa? reſponſum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
12 *Menteſque perculſæ ſtupent.*
13 *Sic eſt, acerba fata Romanos agunt,*
Scelúſque fraternæ necis:
14 *Ut immerentis fluxit in terram Remi*
15 *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Ut per ſacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum veſtrorum.
9 Sua dextra, id eſt, bellis civilibus.
10 Niſi in animal alterius generis, veſtra igitur crudelitas eſt plus quàm ferina.
11 Inſaniâne, an major vis, (utpote fatalis neceſſitas) an culpa cauſa eſt civilis furoris?
12 Mentes ſcelcris conſcientia obſtupuerunt. 13 Sic eſt, ut dii irati ob ſcelus Romuli (qui fratrem Rhemum dominandi cauſa interemit) immiſerunt in Romanos hæc bella civilia. 14 Poſtquam cruor innocentis Rhemi effuſus eſt in terram. 15 Cruor nepotibus ſacer, id eſt, execrabilis, vel perniciоſus poſteris qui pœnas haerent ejuſdem ſcelcris.

AD ANUM LIBIDINOSAM.

Epod. viii.

1 *Rogàre longo putidam te ſæculo*
Vires quid enervet meas?
Quum ſit tibi dens ater, 2 *& rugis vetus*
Frontem ſenectus exaret:
3 *Hietque turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bovis.
4 *Sed incitat me pectus, & mammæ* 5 *putres,*
Equina 6 *quales ubera:*
7 *Venterque mollis, & femur* 8 *tumentibus*
Exile ſuris additum.

1 Poëta iratus orationem non profert integram ſed præciſam, eſt igitur ſubaudiendum, Oportet, decet, æquum eſt, aut ſimile. Non te pudet putidam, i. marceſcentem longa ætate rogare me quid vires meas debiliter & ad Venerem ineptas reddat?
2 Et cum ſenectus frontem tibi rugoſam effecerit.
3 Cumque dehiſcat turpis podex veluti podex bovis, quæ eruditate laboret, unde cibum malè concoquit, atque ideò cruda excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad Venerem, &c. Ironia eſt amariſſima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, ut in puellis. 6 Tales mammæ, qualia ſunt equina ubera. 7 Venter rugoſus & luridus. 8 Et hydropicis ſuris gracile femur oppoſitum, quod ſæpè ſis rabidis.

9 Dives esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum Imagines triumphales, id est, imagines majorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandam generis tui antiquitatem.
11 Unionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se fert, ut adveniente amatore, docta & honesta videretur esse. Absit, ut hac nostra ætate sint hujus farinæ ullæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter pulvinaria reponentes, de rebus divinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eò nimirùm ut piæ atque religiosæ specie tantum non revera esse videantur. Non est meum judicare. Hoc tantùm dico, ut virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nervi, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minùs arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cujus species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, ut salva verecundia explicari non possint.

9 Esto beata, funus atque imagines,
10 Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 baccis ambulet.
Quid, quòd 12 libelli Stoici inter sericos
Jacere pulvillos 13 amant?
14 Illiterati num minus nervi rigent?
Minúsque languet 15 fascinum?
Quod ut 16 superbo provoces ab inguine,
17 Ore allaborandum est tibi.

AD MÆCENATEM. Epod. ix.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria adversus Antonium & Cleopatram.

Quando 1 repostum cæcubum ad festas dapes,
2 Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta (sic Jovi 3 gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
4 Hac Dorium illis barbarum?
5 Ut nuper, 6 actus quum freto 7 Neptunius
Dux fugit, 8 ustis navibus,
Minatus urbi 9 vincula, quæ detraxerat.
Servus amicus perfidis.
10 Romanus (heu posteri negabitis)

1 Vinum Cæcubum servatum & repositum ad festas epulas.
2 In prælio navali apud Actium, ubi Antonium & Cleopatram Cæsar superaverat.
3 Gratum, quia Jupiter author est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium tibiis sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium.
5 Ut nuper tecum bibi.
6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Ustis navibus ab Augusto. 9 Minatus compedes civibus Romanis, quas servis detraxerat in Sicilia, eos ut armaret contra patriam, vide supra, Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum, Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Eman-

Emancipatus fœminæ
[11] *Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus*
Servire [12] *rugoſis poteſt:*
Interq; ſigna turpe militaria,
Sol aſpicit [13] *canopeum.*
[14] *Ad hunc frementes verterunt his mille equos*
Galli canentes Cæſarem.
Hoſtiliumq; navium portu latent
Puppes [15] *ſiniſtrorſum* [16] *citæ.*
[17] *Io triumphe,* [18] *tu moraris aureos*
Currus & [19] *intactas boves.*
Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportaſti [20] *ducem,*
[21] *Neque Africano,* [22] *cui ſuper Carthaginem*
Virtus ſepulchrum condidit:
Terra marique victus [23] *hoſtis, Punico*
Lugubre mutavit ſagum:
Aut ille [24] *centum nobilem Cretam urbibus,*
Ventis iturus [25] *non ſuis,*
[26] *Exercitatas aut petit Syrtes Noto:*
[27] *Aut fertur incerto mari,*
[28] *Capaciores affer huc puer ſcyphos,*
Et [29] *Chia vina aut* [30] *Lesbia:*
Vel, quod fluentem nauſeam coerceat,
Metire nobis [31] *Cæcubum.*
Curam metúmque Cæſaris rerum juvat
[32] *Dulci Lyæo ſolvere.*

11 Portat palum, qui caſtra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amiſſa, undè multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugoſi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib. 1.
13 Canopeum eſt tentorii genus ad culices excludendos thalamis non caſtris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæſarem transfugientes converterunt his mille frementes equos ſpadonibus Ægypti ſervire dedignantes. Notat, quòd Cæſar & Antonius exercitus habebant in littore & pedeſtres & equeſtres pro tempore chiles ad bellum navale erant paratæ.
15 Alexandriam verſus.
16 Puppes ad fugam celeres & paratæ.
17 Vox eſt exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem proſequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumphalibus qui jam parati ſunt.

19 Juvencas à tauro integras & paratas ad ſacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Jugurtha Afrorum duce triumphavit. 21 Neque Africano bello reportati ducem (nempe Scipionem) Auguſto parem. 22 Scipioni ſua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & everſam, quæ victoria illi ſemper erit loco ſepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. veſtem mœroris induit, purpureo ſago depoſito. 24 Creta centum habuit civitates, vide Od. 27. lib. 2. 25 Ventis adverſis & contrariis. 26 Syrtes tempeſtuoſas & à Noto vexatas. 27 Neſciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores culices ut bibamus liberalius. Vina ſic dicta à Chio, inſula in Ægeo. 30 A Lesbo inſula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni eſt utile: quamobrem cum ſtomachi eruditatem tollat, fluentem etiam nauſeam ſedat & coercet. Alii aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum auſterum eſt & pungens. 32 Juvat dulci vino relaxare metum propter incertum belli eventum, vide Od. 7. lib. 1. Lyæus eſt nomen Bacchi, ἀπὸ τῶ λύειν, i. ſolvere.

IN MÆVIUM POETAM, CUI naufragium precatur. Epod. x.

[1] MAla ſoluta navis exit alite,
Ferens [2] *olentem Mævium.*
Ut horridis utrumque verberes [3] *latus*
Auſter memento fluctibus.
Niger [4] *rudentes Eurus,* [5] *inverſo mari,*
Fractóſque remos [6] *differat.*
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit [7] *trementes ilices.*
Nec ſidus [8] *atra nocte amicum appareat,*
[9] *Qua triſtis Orion cadit,*
Quietiore nec feratur æquore,
Quam [10] *Graia victorum manus:*
Quum Pallas usto vertit iram ab Ilio
[11] *In impiam Ajacis ratem.*
[12] *O quantus inſtat navitis* [13] *ſudor tuis,*
Tibíque pallor [14] *luteus,*
[15] *Et illa non virilis ejulatio,*
Preces & [16] *averſum ad Jovem:*
[17] *Ionius udo quum* [18] *remugiens ſinus*
Noto carinam ruperit.
[19] *Opima quòd ſi præda curvo littore*
[20] *Porrecta mergos* [21] *juveris,*
[22] *Libidinoſus immolabitur caper,*
[23] *Et agna tempeſtatibus.*

1 Malo auſpicio navis de ſtatione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & ruſpem poëtam, de quo Virg. qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi.
3 Utrumque latus navis.
4 Funes navales.
5 Mari ventis contrariis agitato.
6 Diſſiper & diſperſos ferat.
7 Ilice concuſſas.
8 Tenebroſa nocte ſine lunæ lumine.
9 qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cujus occaſus tempeſtates excitans, triſtes mauras efficit.
10 quam Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Ajax Caſſandram Minervæ ſupplicem, in ejus templo ſtupraverat.
12 Apoſtropha Poëtica ad Mævium.
13 Labor & metus propter tempeſtatem impendentem.
14 Color croceus ex fulvo pallidóque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cujus vertice flores emicant lutei. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragii. Ejulatio eſt fœminarum clamor, & gemitus virorum, vagitus Infantium. 16 Ad Jovem preces non audientem, vel irarum. 17 Cum Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpè murmurans navem fregerit. 18 Metaph. eſt à bobus. 19 quòd ſi ru facto naufragio in littus eris ejectus mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Paveris mergos, aves marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tempeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mævius Poëta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus Album.

AD

AD PETTIUM CONTUBERNALEM, Epod xi.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] nihil me, ſicut antea juvat
Scribere verſiculos
[2] Amore perculſum gravi:
[3] Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
[4] Hic tertius December, ex quo deſtiti
Inachia furere,
Sylvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
[6] Fabula quanta fui!
Conviviorum & pœnitet,
[7] In queis amantem & languor & ſilentium
[8] Arguit,[9] & latere
Petitus imo ſpiritus.
[10] Contráque lucrum, nil valere candidum
Pauperis [11] ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12] Simul calentis [13] inverecundus deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordiis
[14] Libera bilis, [15] ut hæc
Ingrata ventis dividat
[16] Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Deſinet imparibus
Certare [17] ſummotus pudor.

1 Nihil me juvat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt, annus) decutit ſylvis honorem, id eſt, frondes quæ ſunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 quam multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus convivis languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probavit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra rivalium munera & largitiones.
11 querebar candidos mores, ingenii acumen, ſapientiam, & hujuſmodi, nihil valere apud avaram puellam.
12 Simul ut Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo, id eſt, peſtore meo qui calebam (id eſt, ebriuseram (vino fervidiore.
13 Bacchus facit homines inverecundos.
14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Ut hæc ingrata amoris pabula diſſiper, & ex animo meo dimoveat. 16 Suſpiria, lachrymas, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri levamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum rivalibus ſuperioribus & ditioribus.

Ubi

[18] *Ubi hæc severus te palam laudaveram,*
[19] *Jussus abire domum,*
Ferebar [20] *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
[21] *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
[22] *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
[23] *Unde expedire non amicorum queant*
[24] *Libera consilia,*
Non [25] *contumeliæ graves:*
[26] *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut [27] *teretis pueri,*
Longam [28] *renodantis comam.*

18 Postquam hæc magnificè dixeram te palam, i. coram te ô Petri.
19 A te jussus.
20 Incertus quo irem quidve agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura ejus vestibula, super quæ jacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me extricare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera.
25 Non objurgationes, vel injuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Ovid. Successore novo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. quod faciebant pueri impudici, Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANUM LIBIDINOSAM
quæ se ab eo subigi cupiebat.
Epod. xii.

Quid tibi vis mulier nigris dignissima [1] *barris?*
Munera cur mihi, quidve [2] *tabellas*
Mittis, [3] *nec firmo juveni,* [4] *neque naris obesæ*
[5] *Namque sagacius unus odoror,*
Polypus, an gravis hirsutis cubet [6] *hircus, in alis:*
Quam canis acer, ubi lateat sus.
[7] *Quis sudor* [8] *victis & quàm malus undique membris*
Crescit odor, quum [9] *pene soluto*

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis Epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas?
3 Mihi Juveni, in certamine veneteo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solus citiùs odoror utrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an gravem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quam canis rimatur ubi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 Poëta secum loquitur, de hac anu exclamans in tertia persona. 8 Senilibus & flaccidis ejus membris. 9 Pene meo languente, nec ullam vim habente propter tui fastidium.

10 Indo-

10 *Indomitam properat rabiem ſedare:* 11 *neque illi*
Jam manet humida creta, colorque,
12 *& tercore fugatus crocodili: jamque* 13 *ſubando*
Tenta cubilia 14 *tectaque rumpit.*
15 *Vel mea quum ſævis agitat faſtidia verbis.*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte 16 *potes: mihi ſemper ad unum*
17 *Mollis opus,* 18 *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtravit inertem?
Quum mihi Gous adeſſet 19 *Amyntas,*
Cujus in indomito conſtantior inguine 20 *nervus,*
Quam nova collibus arbor inhæret:
21 *Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ*
22 *Cui properabantur?* 23 *tibi nempe.*
Ne foret 24 *æquales inter conviva magis quem*
Diligeret 25 *mulier ſua quam te.*
26 *O ego non fœlix, quam tu fugis,* 27 *ut pavet acres*
Agna lupos, capreæque leones.

10 quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui jam manet crera ſudore humefacta nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim mora in opere venereo ſeipſam agraverat, ut fucus, quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili teneſtris fimo & ceruſſa (quam poëta hic ceream appellat) fit medicamentum ad cutem nitidam ſervandam.
13 Clunes agitando, tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus itacundis dictis mea ſui faſtidia increpat: ſic loquitur, ô Horati, tu minas langues.

Inachiæ complexu quàm meo, id eſt, validior es in illa quàm in me. 16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad unum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. juvenem in re venerea robuſtum, monſtravit te inertem, i. ignavum & pigrum. 19 Juvenis robuſtus ex Choo civitate, cujus mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyria veſtes bis tinctas, quas Dibaphes nominant. 22 Cui? ad cujus uſum texebantur à me vellera, i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe invalido atque ad Venerem inepto. 24 Inter convivas & contubernales. 25 quem ſua amica magis diligeret, quam ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 quam tu fugis ut agni lupum, & ut capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS UT Hyemem hilariter traducant: Epod. xiii.

Horrida tempeſtas 1 *cælum contraxit, & imbres,*
Niveſque 2 *deducunt Jovem. Nunc mare, nunc* 3 *ſyl-*
Threicio Aquilone ſonant, & rapiamus amici
Occaſionem de die? 6 *dumque virent genua:*

1 Tempeſtas coegit nubes in unum locum.
2 Cum imbribus Jupiter in terram deſcendit, ut veterum fuit opinio.

3 Eſt dictio triſſyllaba per Diærefin. 4 Aquilone ventro frigidiſſimo à Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, covivandi opportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. Nam in genibus robur & tum corporis repoſitum videtur.

Et

Et decet,[8] *obducta ſolvatur fronte ſenectus.*
Tu vina Torquato move Conſule[10] *preſſa meo,*
Cætera mitte loqui:[11] *deus hæc fortaſſe benigna*
Reducet in ſedem vice. Nunc &[14] *Achæmenia*
Perfundi nardo juvat, &[15] *fide Cyllenea*
Levare diris pectora ſollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit[16] *centaurus alumno,*
Invicte mortalis, dea Nate[17] *puer Thetide,*
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt[19] *Scamandri flumina,*[20] *lubricus &*[21] *Simois.*
Unde tibi reditum certo[22] *ſubtemine Parcæ*
Rupere: nec[23] *mater domum Cærula te revehet:*
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.

7 Et dum pudor abeſt, longè abſit à nobis ſeveritas ſenilis.
8 Solvatur ſenectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promove & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Conſ. quorum nominibus notabatur vini cadus, vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte divis cætera, ſic Od. 29. lib. 1.
12 Poeta (ut miſi videretur) amicum ſuum triſtem conſolatur.
13 Deus reſtituet hæc benigna viciſſitudine, in priſtinum ſtatum. 14 Unguento Nardino Perſico, ſic dicto ab Achæmene Perſarum rege, vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Ut Chiron (præſtantiſſimus doctor & magiſter) prædixit Achilli ſorti, quem aluit & erudivit. 17 O invicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troja expectat. Aſſaracus fuit avus Anchiſæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluvii Trojani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Ubi pro certo tibi eſt moriendum. 22 Subtemen eſt filum, quod ſtamini ſubtexitur. 23 Theris dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Trojam fueris, levato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquiis, quæ (ſc. vinum & cantus) ſunt ægritudinis ſolatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. xiv.

Phrynes amore detentus Iambos promiſſos non poteſt abſolvere.

Mollis inertiæ cur tantam diffuderit imis[1]
Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethæos[2] *ut ſi ducentia ſomnos*
Ardente fauce[3] *traxerim:*
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando.
Deus, deus nam me vetat,[4]
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum[5] *adducere.*

1 Ordo eſt, ô candide Mæcenas, tu occidis me ſæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiſerit meis ſenſibus tantam oblivionem.
2 Veluti ſi biberim pocula afferentia ſomnos Lethæos, i. lethargum quæ inexpugnabile ſetè dormiendi deſiderium conſequitur. Lethe fluvius eſt infernalis, cujus latices ſi quis guſtaverit, omnium rerum præteritarum ſtatim obliviſcitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. Tranſlatio eſt ab umbilico corporis, ad cujus formam ſolebant veteres librorum ſuorum tegumenta umbilicis ex ebore, ligno aut ſimili materia factis, exornare.

Non

Non aliter Samio dicant arſiſſe [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui perſæpe [8] *cava teſtudine flevit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Ureris ipſe miſer.* [12] *quod ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam [13] *Ilion,*
Gaude ſorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque uno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poëtam Lyricum ex civitate Teia. vide Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Flevit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mecænas amas etiam miſer.
12 quod ſi Helena, quæ incendii Trojani cauſa fuit, non fuit tua puella pulchrior. 13 Trojam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua quæ mea ſorte eſt melior. Nam ego Phrynen amo fœminam infimæ ſortis & meretricem, non uno amatore contentam, ſed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cujus perjurio conqueritur.
Epod XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læſura deorum,*
[3] *In verba jurabas mea,*
[4] *Arctius atque hedera procera aſtringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachiis:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra,*
Nam ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *feret aſſiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem,*
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*

1 Dii magni ſunt, Jupiter, Minerva, Apollo, &c.
2 Numen læſura propter perjurium & fidem poſtea violatam.
3 Jurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctius quam ab hedera aſtringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachiis mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cujus ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat. vide Od. 28. lib 1.
8 Cur ſol depingitur intonſus, vide Od. 21. lib. 1. 9 Jurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in F. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quam ego ſum. 14 quæ mihi in amore reſpondebit. 15 quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrarit in animam meam.

17 Apoſtrophe ad rivalem ſuum.
18 quod ſpernor à Neæra.
19 quamvis ſis dives, ſapiens & pulcher, quæ ſunt cauſa amoris.
20 Pactolus eſt fluvius Lydiæ auri ramenta ſecum in decurſu trahens.
21 Pythagoræ denuò nari. De animæ tranſmigratione in alia corpora juxta Pythagoræ opinionem. Vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formoſi ſimum. Vide Ode 26. lib. 3. 23 In alium, ac relicto. 24 Ridebo te alternacim.

17 *At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Sis pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibique 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati,*
Formâque vincas 22 *Nirea:*
Eheu tranſlatos 23 *alio mœrebis amores:*
Aſt ego viciſſim 24 *riſero.*

AD POPULUM ROM. Epod. xvi.

Commiſeratio eſt reipub. propter civilia bella.

1 Altera jam [1] teritur bellis civilibus ætas
Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere [3] *Marſi,*
[4] *Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,*
4 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* [6] *Spartacus acer,*
Noviſque rebus infidelis [7] *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania [8] *pube,*
Parentibuſque [9] *abominatus Annibal:*
[10] *Impia perdemus devoti ſanguinis ætas:*
[11] *Feriſque rurſus occupabitur ſolum.*
Barbarus heu cineres [12] *inſiſtet victor & urbem*
Eques ſonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & ſolibus, oſſa [13] *Quirini,*
(14 *Nefas videre*) *diſſipabit inſolens.*

1 Altera ætas quæ cædem C. Cæſaris conſecuta eſt.
2 Conſumitur bellis civilibus, quibus Auguſtus Brutum & Caſſium (Cæſaris interfectores) perſequebatur.
3 Populi Italiæ bellicoſi.
4 Porſena dux Etruſcorum minabatur ſe velle Romam demoliri, niſi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in ſpem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præſertim, cum Hannibal vaſtaret Italiam. 6 Belli civilis author & dux. Vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges ſunt populi Galliæ, qui per ſuos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius conſeſſerant, rectè igitur dicuntur infideles novis rebus, i. qui novis rebus ſtudebant. 8 Juventute cærulea. (habent enim omnes ferè Germani oculos cæruleos) 9 Hannibal à parentibus eſt deteſtatus, propter liberos ejus crudelitate in prælios cæſos. 10 Nos ætas impia devoti ſanguinis, i. quorum ſanguis morti deſtinatus eſſe videtur propter majorum ſcelera perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi, &c. Ut ſupra. 11 A feris ſolum urbis Romæ iterum poſſidebitur, ſicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Scabit ſuper cineres urbis vel civium. 13 Romuli oſſa in ſepulchro condita, & ſic neque ventis commota neque ſolis radiis exuſta, inſolens victor diſſipabit. 14 Contra fas eſt, videre Romuli cineres diſſipatos.

Forte

15 *Fortè quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia: 16 Phocæorum
Velut profugit 17 execrata civitas:
Agros atque lares proprios habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
18 *Ire pedes quocunque ferent, quocunque per undas*
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? 19 ſecunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus 20 in hæc: 21 ſimul imis ſaxa renârint
Vadis levata, nè redire ſit nefas:
Neu converſa domum pigeat dare 23 lintea, quando
24 Padus Matina laverit 25 cacumina:
In mare ſeu celſus procurrerit 26 Apenninus
27 Novâque monſtra junxerit libidine
Mirus amor: juvet ut tigres 28 ſubſidere cervis,
29 Adulteretur & columba milvio:
Credula nec flavos timeant armenta leones:
Amétque ſalſa 31 lævis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis execrata civitas:
Ut pars indocili melior 33 grege. 34 mollis & exſpes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
35 Etruſca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus 37 circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites & inſulas:
Reddit ubi 38 Cererem tellus inarata quotannis,
Et 39 imputata floret uſque vinea;

15 Fortaſſe aut vos omnes generatim, aut certè melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis civilibus.
16 Phocæi à Phocæa Joniæ civitate diſcedentes, venerunt in Galliam, atque illic Maſſaliam, urbem nobiliſſimam condiderunt.
17 Execrationibus uſa.
18 Sit hæc ſententia, (nempe) quo pedes ducunt, ire.
19 Bonis avibus.
20 In hæc verba juremus, ſcil. ut neſas ſit prius in patriam redire, quam ſaxa è maris fundo enatarint, i. juremus nunquam redire.
22 Poſt aquam.
23 Non pigeat navibus tum domum revehi, quando, &c.
24 Galliæ fluvius.
25 Verticem montis Matini, qui eſt in Calabria.
26 Apenninus eſt mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subjacere ad coitum.
29 Et Columba coeat cum milvo.

quando armenta adeò fuerint credula, ut non rimeant leones. 31 Hircus ſine ſexu. 32 Talis ratione cum tota Roma, vel pars melior eſt uſa: tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. At verò, quæ pars civitatis mollis erit & ſine ſpe, malè ominatos, & infelices lectulos pertinò premat. 35 Prætervolare, id eſt, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos expectat Oceanus circumnavigandus, in quo ſunt inſulæ fortunatæ. 37 qui univerſam terram circumvagatur. 38 Meſſe copioſam. 39 Vinea non putata, non præciſa ſemper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes olivæ,*
[41] *Suamq;* [42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis [43] *crepante lympha deſilit pede.*
Illic [44] *injuſſæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus ubera:*
Nec veſpertinus [46] *circumgemit urſus ovile,*
[47] *Nec intumeſcit alta viperis humus:*
Pluraq; felices mirabimur: ut neq; largis
Aquoſus Eurus [48] *arva radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis:*
[50] *Utrumq; rege temperante cœlitum.*
Non huc Argo contendit remige [51] *pinus,*
Neq; impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonii torſerunt cornua nautæ,*
[54] *Laborioſa nec cohors Ulyſſei.*
Nulla nocens pecori contagia, nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret [55] *impotentia.*
Fupiter illa piæ ſecrevit littora [56] *genti,*
[57] *Ut inquinavit ære tempus aureum:*
Ærea dehinc ferro [58] *duravit ſæcula: quorum*
Piis ſecunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus olivæ tam fidelis, ut ſpem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non inſitam. Nam in inſitis fortunaris omnia ſine arte paſcuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id eſt, cum leni murmure.
44 Ultrò veniunt.
45 Et grex charus domum refert diſtenta ubera.
46 Urſus non inſidiatur ovibus quæ ſunt in ovili.
47 Hypallage eſt.
48 Ut neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis inſulis nulla eſt ſiccitas.
50 Hyemem & æſtatem Jove modificante.
51 Navis (in qua Jaſon & Heroes Græciæ vecti ſunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id eſt, Argois remigibus. 52 Medea quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum ſociis non huc convertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius aſtri, (ut Syrii) torret gregem. 56 Littora hominibus piis habitanda. 57 Poſtquam Jupiter ſæculum aureum ære permutaverat. 58 Dura fecit, id eſt, ferrea ſæcula induxit, quorum tempore, fuga & proſpera declinatio piis datur. 59 Me ſuaſore.

AD CANIDIAM. Epod. xvii.

Petit eam ut ſibi ignoſcat cujus ſe veneficiis ſuperatum fingit.

JAm jam efficaci [1] *do manus ſcientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proſerpinæ,*

1 Agnoſco me victum & potenti veneficiorum ſcientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempè Proſerpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ [3] *non movenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo devocare ſydera:
Canidia, parce [5] *vocibus tandem ſacris,*
Citúmque retro ſolve [6] *turbinem.*
[7] *Movet nepotem Telephus Nereïum,*
In quem ſuperbus [8] *ordinârat agmina*
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atq; canibus [9] *homicidam Hectorem:*
[10] *Poſtquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *pervicacis ad pedes Achillei,*
Sætoſa duris exuêre pellibus
Laborioſi [12] *remiges Ulyſſei,*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & ſonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & inſtitoribus.*
Fugit [16] *juventas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus eſt odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium.*
[20] *Urget diem nox, & dies noctem:* [21] *neque eſt*
Levare [22] *tenta ſpiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor ut credam miſer,*
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marſa [24] *diſſilire nænia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina quæ nolunt moveri & à ſuis decretis ſteti, (vel) quæ inceſſita graves ſumunt pœnas à peccantibus.

4 quæ valent in terras deducere ſydera cœlo detracta.

5 Parce cantionibus ſua diritate execrandis.

6 Retrò ſolve, (vel) (ut alii volunt) retrò volve, i. converte in contrariam partem Rhombum magicum, quo mentem meam obligâſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coegiſti.

7 Telephus Myſorum rex ad miſericordiam flexit Achillem, cujus mater Theris, Nerei fuit filia.

8 In quem inſtruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem, i. virum bellicoſum intelligit, (Hectoris cadaver ab Achille canibus deſtinatum.)

10 Poſtquam relicta Troja Priamus ſeſe ad pedes Achillis abjecit, orans ut corpus Hectoris ſibi redderet.

11 Obſtinati in ſententia.

12 Socii Ulyſſis exuerunt ſetoſa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe jam ab Ulyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtituta eſt. 15 O Canidia quam nautæ & inſtitores, homines ſordidi multum amant. 16 Fugit flos juventutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis ineſt pueris erubeſcentibus; non carnes ſed oſſa tantum mihi reliquit ſub nigra pelle veſtita. 18 Tuis unguentis & veneficiis canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte-diéque animi doloribus exerceor. 21 & δ' ἔξεστι neque licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor ut nunc credam à me negatum, nempe, Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes poſſe perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine. Marſi Sabinis ſunt vicini à Circes filio originem trahentes.

[25] *Neſſi cruore,* [26] *nec Sicana fervida*
Furens in Ætna flamma, tu, [27] *donec cinis*
Injuriſi aridus ventis ferar,
[28] *Cales venenis officina Colchicis.*
[29] *Quæ finis?* [30] *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: [31] *juſſas* [32] *cum fide pœnas tuam:*
Paratus [33] *expiare, ſeu poposceris*
[34] *Centum juvencos: ſeu* [35] *mendaci lyra*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
[36] *Perambulabis aſtra ſidus aureum*
[37] *Infames Helenæ Caſtor offenſus vice,*
[38] *Fratérque magni Caſtoris, victi prece*
Adempta [39] *vati reddidere lumina.*
[40] *Et tu (potes nam) ſolve me dementia,*
[41] *O nec paternis* [42] *obſoleta ſordibus,*
Nec in ſepulchris pauperum [43] *prudens anus*
[44] *Novendiales diſſipare pulveres.*
[45] *Tibi hoſpitale pectus, &* [46] *puræ manus:*
Tuúſque venter [47] *partum ejus: & tuo*
[48] *Cruore rubros obſtetrix pannos lavit.*
[49] *Utcunque fortis exilis puerpera.*

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur, unde ſupra Epod. 5.
26 Nec tantum flammavirens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætna, quæ eſt in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. (Erat enim Medea ex Colcho.)
29 quis terminus erit iſtis meis malis?
30 quæ pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas tuam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & laſſam te placare.
34 Pro ſacrificio tibi immolandos.
35 Si vobis laudari mendacibus carminibus, quod fieri ſic dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu fidus aureum inter aſtra verſaberis. 37 Helenam Steſichorus verſibus contumeliosis infamaverat. 38 Pollux. 39 Steſichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo ſolve me dementia quam patior. 41 Hæc Palinodia ſeu potius contumelia eſt urbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obſcuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta ſepultos pauperum cineres diſpergere aut abducere. 44 Nono poſt eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus eſt & humanum. 46 Puræ ſunt tibi manus à ſcelere, quod falſum eſt, ut reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 quotieſcunque tu exilis, & è lecto ſurgis fortis puerpera, id eſt, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QUA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia divulgaverat Poeta.

[1] *Quid obſeratis auribus fundis preces?*
[2] *Non ſaxa nudis ſurdiora navitis*

1 Auribus clauſis & ſurdis.
2 Non ſaxa naufragis auris ſunt ſurdiora, quam ego ſum tibi.

Neptunus

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *ſalo.*
[5] *Inultus ut tu riſeris* [6] *Cotyttia.*
[7] *Vulgata ſacrum* [8] *liberi Cupidinis*
[9] *Et Eſquilini Pontifex venefici*
[10] *Impunè ut urbem nomine implêris meo?*
Quid proderit ditâſſe [11] *Pelignas anus,*
Velociúſque miſcuiſſe [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *miſero vita ducenda eſt, in hoc,*
[15] *Novis ut uſque ſuppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
[17] *Egens benignæ Tantalus ſemper dapis:*
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti.*
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
[19] *Voles modò altis deſilire turribus*
Modò enſe pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Faſtidioſa triſtis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An quæ movere [24] *cereas imagines,*
Ut ipſe noſti curioſus, & [25] polo
Deripere Lunam [26] *vocibus poſſum meis,*
Poſſim crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Deſiderîque temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egóne pariar ut tu impunè deriſeris?
6 Corytia, id eſt, ſacra nocturna & flagitioſa (ſic dicta à Corytone dea turpitudinis.
7 Tuis verſibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinem, vagantis, ſine ullo pudore.
9 Et quaſi Cenſor ac Judex factus veneficiorum quæ tradito extra portum Eſquilinam, (ubi multa erant ſepulchra.
10 Patiarnè ut ſuæ vindicta me urbis fabulam feceris?
11 quid proderit pretio conduxiſſe veneficas anus Pelignas? (Anus Sabinas à Peligno monte ſic nominaras.)
12 Præſens venenum miſcuiſſe & ſtatim morlaris.
13 Si tardius quam optas es moriturus.
14 Tibi miſero vita producenda eſt in hoc, i. propter hoc.
15 Ut ſemper ſufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi novos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgavit, quapropter apud inferos in media rerum copia ſiti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 quierem optat Prometheus Vulturi firmiſſimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modo optabis deſ. &c. 20 Noricus enſis ponitur pro quovis enſe. Vide Od. 16. lib. 1. 21 Fruſtra, quia non morieris. 22 Exiſtens triſtis, animi ægritudine, quæ vitam faſtidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quaſi nullius ſit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN SECULARE, PRO Imperii Romani incolumitate.

* Carmen ſeculare fuit à Poëta compoſitum, ut caneretur ludis ſecularibus, qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.

PHœbe, ſylvarúmque [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, O colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempore ſacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] verſus,
Virgines [6] lectas, puerósque caſtos,
Diis, [7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliuſque & idem
Naſcèris, [12] poſſis nihil urbe Roma
[13] Viſere majus.
Ritè matures aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres;
[15] Sivè tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diva producas ſobolem; patrúmque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Fœminis, prolíſque novæ feraci
[18] Lege marita.
[19] Certus ut denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiéſque grata
Nocte frequentes.

1 Domina.
2 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum altera diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integræ.
7 quibus Roma placuit, ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alit.
9 quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & ſemper unus.
12 Urinam poſſis.
13 Nihil majus videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempeſtivis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Sive eligis vocari Lucina, quia opem ſers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu mavis vocari Luna ad gignendum valens: Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diva, te rogamus ut producas ſobolem Romanam, utque proſperes Senatus conſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege maritali, quæ ſit ferax prolis novæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de maritandis ordinibus, Auguſto imperium tenente.
19 Precamur ut certos orbis (i. ſæculum quod continet 109 annos) cantus referat & ludos ſæculares.
20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

[21] Voſque

[21] *Voſque veraces cecinisſe Parcæ,*
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervet, bona jam peractis
Fungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecoriſque tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
[24] *Et Jovis auræ.*
[25] *Condito mitis placidúſque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma ſi veſtrum eſt opus,* [28] *Iliæque*
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
[29] *Fuſſa pars mutare lares & urbem*
[30] *Soſpite curſu;*
[31] *Cui per ardentem* [32] *ſine fraude Trojam,*
Caſtus Æneas [33] *patriæ ſuperſtes*
[34] *Liberum munivit iter daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dii probos mores docili [36] *juventæ,*
Dii ſenectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date rémque prolémque,*
Et decus omne.
[38] *Quique vos bobus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchiſæ Veneríſque ſanguis,
Imperet [40] *bellante prior jacentem*
[41] *Lenis in hoſtem.*
Jam mari terraque [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanaſque timet ſecures:*
Jam Scythæ [44] *reſponſa petunt, ſuperbi*
Nuper, & Indi.

21 Et vos Parcæ, quæ veraces eſtis in iis quæ cecinistis, jungite bona fata fatis jam tranſactis. & ſtabilis rerum terminus id ſervet, quod ſemel à vobis dictum eſt, nempe ut Rom. Imperium permaneat in perpetuum, juxta illud Virg. Imperium ſine fine dedi, &c.
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cererem coronâ ſpicea donabant, propter frugum ubertatem.
24 Aer ſalubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abjecto.
26 Luna præſertim tridua, bicornis apparet.
27 Idcircò Romam opus Apollinis dicunt, quia Æneas cum ſuis, Apollinis reſponſa ſequutus, ſedes in Italia novas collocavit.
28 Troianæ turmæ Tiberinum tenuere.
29 Juſſa ab Apolline.
30 Salvo curſu & ſecundis velis.
31 Turmæ Troianæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Exiſtens incolumis patriæ ſuæ incenſa.
34 Iter ignium. (Flammam inter & hoſtes, Virg.)
35 Suis. Troianis (quos ſecum in Italiam adduxit) darurus plura quam in patria amiſſa reliquerant.
36 Juvenibus ad diſcendum aptis. 37 Romanæ genti date divitias, & liberos, & omnem imperii majeſtatem. 38 Clarus ſanguis, i. gens Romana, poſteritas Anchiſæ & Veneris. 39 quia Apollo & Diana lucidi ſunt, albæ victimæ iis conveniunt. 40 Superior hoſte bellum inferente. 41 Miſericors in hoſtem devictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magiſtratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Auguſto amicitiam petunt.

Jam

Fam fides, & pax, & honer, pudorque
Priſcus,[45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetque beatâ pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus,[49] *acceptuſque novem Camœnis,*
Qui [50] *ſalutari levat arte feſſos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Rémque Romanam, Latiumque [53] *felix,*
[54] *Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæque Aventinum tenet, [56] *Algidumque,*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Jovem ſentire deoſque cunctos,*
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *Chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſupericri tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum ubertas, vide Od. 17. lib 1.
47 Divinus Apollo qui à Jove vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Artc Medicinali. (Ovid. Inventum medicina meum eſt, opiferque per orbem Dicor.)
51 Crepora morbo defatigata.
52 Si faveat meibus Palatinis. (Pars pro toto Roma.)
53 Propitius.
54 In alterum & ſemper meliorem ætatem.
55 Producat jam Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum ſæculariurn procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam domum reporto. Jovem & omnes deos hæc ſentire, id eſt, hæc velle & approbare. 61 quamvis chorus ex multis perſonis conſtet, unius tamen perſonam gerit, atque unius partes agit.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONUM SIVE SATYRARUM LIBER I.

ARGUMENTUM SATYRÆ PRIMÆ.

Invehitur primùm in pravam hominum conſuetudinem, qua ſit, ut nunquam ſua ſorte ſint contenti, nec in ſuo vitæ inſtituto ſibi placeant, ſed alienum ſuo anteferunt, & ſuæ conditionis ſemper eos pœniteat. Deinde avaritiam, capta ex hoc ſermone occaſione, inſectatur.

1 Quî fit, Mæcenas, ut nemo, quam ſibi 2 ſortem
Seu 3 ratio dederit, ſeu 4 fors objecerit, 5 illa
Contentus vivat? laudet 6 diverſa ſequentes?
O fortunati Mercatores, 7 gravis annis
Miles ait, multo 8 jam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior, 9 quid enim? 10 concurritur: horæ
11 Momento, aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legúmque peritus,
12 Sub Galli cantum 13 conſultor ubi oſtia pulſat.
14 Ille datis 15 vadibus qui rure extractus in urbem eſt
Solos fœlices viventes clamat in urbe.
16 Cætera de genere hoc (adcò ſunt multa,) loquacem
Delaſſare valent 17 Fabium, nè te morer, audi
Quò rem deducam. ſi quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modò, miles,
Mercator: 18 tu, conſultus modò, ruſticus. 19 hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite 20 partibus. eia,

1 quomodo fit?
2 Vitæ profeſſionem.
3 Ratio quæ certo conſilio, judicióque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa ſorte.
6 Diſſimilia vivendi ſtudia ſequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Conſultor eſt, qui diſcit & juriſconſultum conſulit.
14 Agricola.
15 Sponſoribus datis. Angl. having put in Client.

plèdges. 16 Cæteri ſunt tam multi qui per inconſtantiam diverſa laudant ut delaſſare valeant. &c.
17 Clamoſum cauſidicum, vel, philoſophum quendam qui libros aliquos conſcripſerat ſatis verboſos
18 Tu modò juriſconſultus, eris ruſticus. 19 Abito. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 Quid

[21] *Quid statis?* [22] *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causa est, meritò quin illis Jupiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet, neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis ut præbeat aurem?*
Prætereà, ne sic, [25] *ut qui jocularia, ridens*
Percurram, quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? ut pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille gravem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles nautæque per omne*
Audaces mare, qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes ut in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta [33] *cibaria: sicut*
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri,*
Quæ, [35] *simul inversum contristat* [36] *Aquarius annum*
Non usquam [37] *prorepit: & illis utitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque fervidus æstus
[39] *Dimoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quod si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id fit, quod habet pulchri constructus acervus?*
Millia frumenti tua [46] *triverit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quam meus: ut si*
[49] *Reticulum panis venales inter onusto*
Fortè vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viventi [52] *jugera centum an*

21 Cur non disceditis?
22 Non possunt.
23 quin Jupiter irascatur.
24 Ut eorum vota audiat.
25 Ut qui res joculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfidè perquisivit.
31 In hunc finem.
32 Ut senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atq; hyems advenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluviis & frigore; Sol Aquarium ingreditur.
37 Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Utitur æstivo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem uti peruniis, nè amittas.
43 Responsio avari.
44 Ad nummum unum, ferè ad nihillum.
45 Horatii replicatio, Nisi aurum tuum minuatur, &c.
46 quamvis area tua triveris (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia.
47 Non ex hoc, non ideò.
48 quamvis non multa possideam.
49 Sacculum ad panem gerendum retis in modum factum.
50 Inter venalitios servos.
51 Responde ô avare: quid proficiat homini paucis contento?
25 Agri jugera.

Mille

Mille aret? [53] *at ſuave eſt ex magno* [54] *tollere acervo.*
[55] *Dum ex parvo nobis tantundem* [56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cumeris* [58] *granaria noſtris?*
[59] *Ut tibi ſi ſit opus* [60] *liquidi non amplius urna,*
Vel cyatho: & dicas, magno de flumine mallem
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere [61] *eo fit,*
Plenior ut ſi quos delectat copia [62] *juſto,*
Cum ripa ſimul [63] *avulſos ferat Auſidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto eſt opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in undis.
At [65] *bona pars hominum decepta* [66] *cupidine falſa,*
Nil ſatis eſt, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, ſis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *jubeas miſerum eſſe libenter,*
[70] *Quatenus id facit ut* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac dives, populi contemnere [72] *voces*
Sic ſolitus: Populus me [73] *ſibilat, at mihi plaudo*
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris ſitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur: congeſtis undiq; [77] *ſaccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *ſacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Neſcis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat uſum?*
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
[82] *Queis humana ſibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctéſq; dieſque,*
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
[84] *Ne te compilent fugientes;* [85] *hoc juvat? horum*
Semper ego optarim [86] *pauperrimus eſſe bonorum.*
At ſi condoluit [87] *tentatum frigore corpus;*

53 Avari reſponſio.
54 Sumere.
55 Poëta iterum interrogat avarum. Eſt quaſi dialogus inter duos.
56 Sumere concedas.
57 Vaſis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere ſolebant.
58 Horrea.
59 Exempli cauſa.
60 Liquoris vel aquæ urna.
61 Ex eo fit.
62 quam par fit.
63 Abreptos auferat Auſidus, Apuliæ fluvius.
64 quantum naturæ neceſſitas poſtulat.
65 Major pars.
66 Viciosa cupiditate.
67 quia tantus tibi defertur honos, quantorum habeas, i. pro divitiarum magnitudine.
68 qui in tali ſententia eſt conſtitutus.
69 Permitte ut ſit miſer animo æquo miſeriam ſuam ferens.
70 quamdiu id facis.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen ſua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratioſos theatrum ingredientes, populus plauſu excipiebat; malos verò exibilabat.
74 Tantalus ſitiens captat flumina à labris fugientia.
75 O avare, cur rides? 76 qui rebus omnibus abundas, nec tamen iis ureris-plenis. 77 Saccis pecuniarum 78 Timens nè per fraudem ſacci evacuarentur. 79 Sacris nil adimi verat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecuniis. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Avari hæc omnia patiuntur. Ergò ſunt pauperrimi quoad bonorum uſum. 84 Nè fugituri tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempè timere & ſemper eſſe ſollicitum 86 Ego optarem carere his bonis, quorum cuſtodia me cruciat. 87 Corpus malè affectum morbo ex rigore contracto.

88 *Aut*

88 *Aut alius casus lecto te affixit ; 89 habes qui*
90 *Assideat ? fomenta paret ? medicum roget ut te*
91 *Suscitet, 92 ac reddat natis charisq; propinquis :*
93 *Non uxor salvum te vult, non filius ; omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atq; puellæ.
94 *Miraris, 95 quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non merearis amorem ?
Ac si cognatos, 96 nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos ;
Infelix operam perdas ; ut si quis 97 asellum
In campo doceat 98 parentem currere frænis,
Deniq; sit finis 99 quærendi, quoq; habeas 1 plus.
Pauperiem metuas minus : & finire laborem
Incipias, 2 parto quod avebas : nec facias quod
Avidius quidam (non longa est fabula) dives,
3 *Ut metiretur nummos : ita sordidus, ut se*
Non unquam servo melius vestiret, ad usque
Supremum 4 tempus nè se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 liberta securi
Divisit 6 medium, 7 fortissima Tyndaridarum.
8 *Quid mi igitur suades ? ut vivam 9 Mævius ? aut sic*
10 *Ut Nometanus ? pergis pugnantia secum*
Frontibus adversis 11 componere. non ego, avarum
Quum veto te fieri, 12 vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter 13 Tanaim quiddam socerúmq; Viselli.
14 *Est modus in rebus : sunt certi denique fines,*
15 *Quos ultrà citráque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, undè abii, redeo : nemon' ut avarus*
17 *Se probet, ac potiùs laudet 18 diversa sequentes ?*
Quodque aliena capella gerat distentius uber

88 Aut alius morbus ad lectum te dejecit.
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.
90 qui propè lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O avare, tu omnibus adeò es odiosus, ut nemo te salvum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse invisum.
95 Cum tu omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis, id est, frænarum.
99 Divitiarum cupiditati finem facito. (Utere quæsitis.
1 Plus, quàm ante habebas.
2 quum habeas acquisitum, quod avidè cupiebas.
3 Ut metiretur, non ut numeraret, quia innumerabiles erant ejus divitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, forsasse uxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia quæ Agamemnonem interfecit.
8 Loquitur avarus, quid me vis facere ?
9 Ut vivam avarus & sordidus ?
10 Ut homo luxuriosus.
11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus adversis pugnant.
12 Non jubeo te omnia profundere & vappam fieri. (Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.)
13 Inter Mæcenatis libertum spadonem, sc. & socerum viselli ferniosum multum interest.
14 Est mediocritas.
15 Ultra aut citra quos fines.
16 Eò undè reversus sum, revertor, nempe, ut nemo forte sua contentus vivat.
17 Ut nemo se beatum putet sibique placet ?
18 Aliena vitæ studia.

19 *Tabescat ?*

19 *Tabeſcat ? neque ſe majori* 20 *pauperiorum*
Turbæ comparet ? hunc atque hunc ſuperare laboret ?
21 *Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat.*
Ut cum carceribus 22 *miſſos rapit* 23 *ungula currus,*
Inſtat equis auriga 24 *ſuos vincentibus, illum*
25 *Præteritum temnens* 26 *extremos inter euntem,*
Indè fit 27 *ut raro, qui ſe vixiſſe beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
28 *Cedat, uti conviva ſatur reperire queamus.*
29 *Jam ſatis eſt ; nè me Criſpini ſcrinia Lippi*
30 *Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.*

19 Et mœrore contabeſcat quod aliena, &c.
20 Sed cum divitioribus, quos aſſiduè ſuperare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam divitiis amplificandis, ei aliquis locupletior eſt ſemper impedimento.
22 Currus emiſſos à carceribus pateſactis, ubi ſtant equi ad currendum parati.
23 Ungula ponitur, pro ungularis equis.

24 Equis ſuos equos curſu præverrentibus. 25 quem præteriit. 26 Inter ultimos currentem 27 Ut raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita, quemadmodum ſolet conviva à menſa decedere exaturatus. 29 Hæc ſufficiant. 30 Nè putes me ſoratum eſſe arculas (i. libros qui in ſcriniis reponuntur) Cr. Lippi Philoſophi loquaciſſimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat : (Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.) Inſanas quorundam circa adulteria libidines inſectatur.

1 *AMbubaiarum collegia,* 2 *pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, 3 *balatrones, hoc genus omne*
Mœſtum ac ſolicitum eſt cantoris morte 4 *Tigelli,*
Quippe 5 *benignus erat. contrà* 6 *hic, nè prodigus eſſe*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
7 *Hunc ſi perconteris ; avi cur atque parentis*
8 *Præclaram ingrata* 9 *ſtringat malus ingluvie rem,*
Omnia 10 *conductis coëmens obſonia nummis ;*
Sordidus atque animi quòd 11 *parvi nolit haberi,*
Reſpondet, laudatur 12 *ab his, culpatur* 13 *ab illis.*
14 *Fuſidius* 15 *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 *mercedes execat ; atque*

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium oſtentatores erant & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi, ſic dicti à Servilio Balarrone.
4 Muſici peritiſſimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius ſc. avarus metuens nè, &c.
7 Alium nempè prodigum.
8 Præclarum patrimonium à majoribus ſibi relictum.
9 Cur devoret ſine ulla grata ſatietate.
10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces ſolvitur. 11 Non parvi ſed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbiſſimus 15 Hominis nequam & profuſi. vide Saty. 16 Quinas uſuras ſorti detrahit, Ang. taketh five from the principall.

Quanto

Quanto [17] *perditior quisque est,* [18] *tanto acrius urget,*
Nomina [19] *sectatur, modò* [20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus [21] *duris, tyronum, Maxime, quis non,*
Jupiter, exclamat, simul atque audivit? [22] *at in se*
Pro quæstu [23] *sumptum facit. hic, vix credere possit*
[24] *Quam sibi non sit amicus: ita ut* [25] *pater ille, Terenti*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse* [27] *fugato*
Inducit, non se pejus cruciaverit [28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat, quò res hæc pertinet? illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat:* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis usque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius,* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est, sunt qui nolint tetigisse* [36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac [41] *venas inflavit tetra libido,*
[42] *Huc juvenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæ pretium, [45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis, [46] *ut omni parte laborent:*
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos,*
Hunc [51] *perminxerunt calones. quinetiam illud*

15 quanto luxuriosior & negligentior.
18 Tanto graviore usura onerat.
19 Nomina adolescentum investigat in mercatorum libris.
20 Cum à pædagogis sunt liberi, post annum ætatis xvi.
21 quorum parres sunt duri & præparci.
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæstui parem, i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 quam hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est, & risum movet.
32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, ut vix tegant partes corporis obscenas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaves odores efflantur. Ang.

Pomanders.

34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla est mediocritas.
36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partem instita, i. fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorinus. 41 Posteaquam penem inflavit venerea libido. 42 Ad lupinar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ alba stola amictæ. 45 qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Utque hæc voluptas rara eveniat, &c. 48 A tecto se præcipitavit ut insequentes effugeret. 49 Crispus Salustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Nè castraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo, vide Aristoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit ut cuidam teſtes [52] *caudamque ſalacem*
Demeteret ferrum. [53] *jure, omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx eſt in claſſe [55] *ſecunda?*
Libertinarum dico: Salluſtius [56] *in quas*
Non minus inſanit quam qui [57] *mœchatur,* [58] *at hic ſi*
[59] *Qua res, qua ratio ſuaderet,* [60] *quaque modeſtè*
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe: daret quantum [61] *ſatis eſſet, nec ſibi damno*
Dedecorique foret, verum hoc ſe amplectitur [62] *uno,*
Hoc amat, hoc laudat Matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marſæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundumque laremque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit) cum uxoribus unquam alienis.*
[66] *Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: unde*
[67] *Fama malum gravius,* [68] *quam res, trahit. an tibi abunde*
[69] *Perſonam ſatis eſt, non illud* [70] *quicquid ubique*
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum eſt ubicunque: quid inter-*
Eſt in matrona, ancilla, peccéſve [72] *togata?*
Villius in [73] *Fauſta, Syllæ* [74] *gener (hoc miſer uno*
[75] *Nomine deceptus) pœnas dedit uſque, ſupérque*
Quam ſatis eſt: pugnis cæſus, ferroque petitus,
Excluſus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic ſi* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum depoſco Conſule cunnum,*
Velatúmque [83] *ſtola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid reſponderet?* [86] *Magno patre nata puella eſt.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiaque iſtis,*
Dives opis natura ſuæ ſi tu modo [89] *rectè*

52 Ut ferro mentulam abſcinderent.
53 Omnes jure factum id eſſe dicebant.
54 Galba juriſconſultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant claſſes meretricum, i. matronarum. 2. libertinarum. 3. ancillarum.
56 In quas libertinas.
57 quam qui matronas adulterat.
58 At Salluſtius ſi vellet bonus eſſe.
59 Si quo modo res, quo modo ratio ſuaderet.
60 Et quatenus licet ei eſſe munifico, non profuſè ſed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc ſolo ſibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marſæus inquit, ſuam libidinem extenuans.
66 Reſpondet Horatius.
67 Tua exiſtimatio.
68 quam res familiaris.
69 Perſonam matronæ evitare?
70 quicquid ex ſui natura malum eſt. qualis eſt mima & libertina meretrix.
71 Conſumere.
72 In meretrice vulgo expoſita, quæ toga utebatur, ut à matronis ſtolatis diſtingueretur. 73 In Fauſta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener revera, ſed ita appellatus quod Syllæ filiam ſtupraſſet. 75 Hanc unam ob cauſam, quod nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus excluſus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius ſuſtinuit. 81 Lepida Proſopopœia, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola veſtis eſt matronarum. 84 quum jacendor libidine. 85 quid reſponderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda eſt Libertinæ. 87 Natura ſuis opibus contenta, quanto meliora monet quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vivere.

Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere.[90] *tuo vitio rerúmne labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Deſine matronas ſectarier:[91] *unde laboris*
Plus haurire mali eſt,[92] *quàm ex re decerpere fructus.*
[93] *Nec magis huic inter niveos virideſque lapillos,*
(*Sit licet hoc*[94] *Chærinte*[95] *tuum*) *tenerum eſt femur, aut*
Rectius:[96] *atque etiam melius perſæpè togatæ,* (*crus*
Adde huc, quòd[97] *mercem ſine fucis*[98] *geſtat: aperte*
Quod venale habet, oſtendit: nec ſi quid[99] *honeſti eſt,*
[1] *Factat: habetque palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos eſt: ubi equos mercantur,[3] *opertos*
Inſpiciunt: ne, ſi facies (ut ſæpè) decora
[4] *Molli fulta pede eſt, emptorem*[5] *inducat hiantem,*
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix:
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplere oculis,[9] *Hypſeâ cæcior, illa*
Quæ mala ſunt[10] *ſpectes.*[11] *O crus! O brachia!*[12] *verùm*
[13] *Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.*
Matronæ præter faciem,[14] *nil cernere poſſis,*
Cætera, ni[15] *Catia eſt,*[16] *demiſſa veſte tegentis.*
Si[17] *interdicta potes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit inſanum) multa tibi tum officient res:*
Cuſtodes,[20] *lectica,*[21] *ciniſiones, paraſitæ,*
Ad talos[22] *ſtola demiſſa, & circundata*[23] *palla?*
[24] *Plurima, quæ invideant pure apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obſtat: Cois tibi penè videre*[27] *eſt*
Ut nudam: ne crure malo, ne ſit pede turpi:
[28] *Metiri poſſis oculo latus, an tibi mavis*
[29] *Inſidias fieri, precióque*[30] *avellier, antè*

90 Nihil intereſſe putas vitioſa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i. ex coitu cum matrona.
92 Plus incommodi eſt ex adulterio quam ex re faciendæ utilitatis.
93 Nec femur magis tenerum eſt huic matronæ nobili quam togatæ.
94 Apoſtrophe ad Chærinthum puerum formoſum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc ſit tuum, nempe uniones & ſmaragdos geſtare.
96 quinetiam ſæpè femur plebeiæ anrillæ decentius eſt.
97 Corpus mercenarium eſt.
98 Togata geſtat.
99 Si quid pulchri eſt.
1 quod factiunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo ſua turpia celet amatores.
3 Equos teſtor.
4 Tenera ungula.
5 Decipiat emptorem cupientem, quod acciderit, ſi emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Nè corporis partes venuſtiſſimas contemperis.
8 Oculis acutiſſimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypſea vitioſos habuit oculos.
10 Ne ſpectes illa, &c.
11 Verba ſunt laudantis rogaram. 12 Verba ſunt ejuſdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel ut alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra 15 Catia, quamvis matrona, veſtitu breviſſimo utebatur. 16 Ad talos uſque. 17 Si peris matronas, quas adulterare leges vetant. 18 quæ cuſtodiis nequam valle muniuntur. 19 Difficultas potiundi. 20 Vehiculum. 21 Ciniflarii, qui calamiſtris caleſactis crines criſpant. 22 Veſtis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes uſque demiſſum. 24 Prima ſunt quæ tibi obſtent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata val meretrix, cujus veſtes Coæ ſunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo inſula ubi fiebant. 27 Licet. 28 Indicare poſſis ſolo aſpectu. 29 Decipi. 30 Fretiam ſolvi.

Quam

Quàm mercem oſtendis? [31] *leporem venator ut alta*
In nive ſectatur, [32] *poſitum ſic tangere nolito:*
Cantat [33] *& apponit: meus eſt amor huic ſimilis, nam*
[34] *Tranſvolat in medio poſita,* [35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,*
Atque [37] *æſtus, curaſque graves è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum? [38] *quem*
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere [39] *plus prodeſt,* [40] *& inane abſcindere ſoldo?*
Num tibi quum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter (num ſi
Pavonem, Rhombumque? [41] *tument tibi quum inguina:*
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namque* [44] *parabilem amo Venerem facilemq;*
[45] *Illam poſt paulo: ſed pluris, ſi exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, quum eſt juſſa, venire.
Candida [47] *rectaq; ſit:* [48] *mundam hactenus, ut neq;* [49] *longa*
Nec magis [50] *alba velit, quam det natura, videri,*
[51] *Hæc ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi lævum,*
[52] *Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure* [54] *recurrat:*
Janua [55] *frangatur, latret canis: undique magno*
Pulſa domus ſtrepitu reſonet [56] *vel pallida lecto*
Deſiliat mulier: miſeram ſe [57] *conſcia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,* [59] *doti deprenſa, egomet* [60] *mi*
[61] *Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo,*
[62] *Ne nummi pereant,* [63] *aut pyga; aut denique fama.*

31 Hæc verba ſunt ſectatoris matronarum.
32 Leporem ſic appoſitum, i. ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi jubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile eſt habere.
35 Et matronas petit, quas difficile eſt aſſequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 quem modum quærere plus prodeſt.
39 quam cupiditates habere non neceſſarias.
40 Et ſupervacaneas cupiditates à neceſſariis reſecare.
41 quum inflammantur libidine.
42 Diſtentione membri virilis.
43 Ego certè non ita faciam.
44 quæ facilè parari poteſt.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres reſponſiones, nempe, 1. poſt Paulo veniam. 2. ſed majori pretio. 3. ſi modo exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis evitaris Cybeles ſacerdotibus relinquendam, ut qui facilius ejus moram ferre poſſunt.

46 Sibi oprabat eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec ceruſi malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in meis eſt complexibus. 52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli, & inſtar Egeriæ Nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid ſuſpicans de uxoris impudicitia. 55 Nè janua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona miſerè pallida è lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conſcia. Angl. the maid-bawd.
58 Nè crura compedibus innectantur. 59 Nè dotem amittat uxor à viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cincta. 62 Nè ſim nummis me redempturus propter adulterium commiſſum. 63 Nè pereat pyga, i. nè nates vapulent, aut ut alii volunt, nè pariat ſughaniſſimum, de quo ſupra.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit judex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

64 *Deprendi miserum est :* 65 *Fabio vel judice vincam.*

SATYRA III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniveant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deindè amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMnibus hoc vitium est cantoribus,[1] *inter amicos*
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati :
[2] *Injussi nunquam desistant.* [3] *Sardus habebat*
Ille Tigéllius [4] *hoc.* [5] *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam [6] *patris, atq; suam, non*
Quicquam proficeret. [7] *si collibuisset,* [8] *ab ovo*
Usq; [9] *ad mala* [10] *citaret, Io Bacche, modo* [11] *summa*
Voce, modò hac resonat [12] *cordis quæ quatuor ima,*
[13] *Nil æquale homini fuit illi.* [14] *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem : persæpè velut qui
[15] *Junonis sacra ferret, habebat sæpè ducentos,*
Sæpè decem servos : modò reges atq; [16] *tetrarchas,*
Omnia magna loquens : modo, Sit mihi mensa tripes &
[17] *Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus*
Quamvis crassa, queat. [18] *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinq; diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit unquam
[19] *Sic impar sibi, nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullâne habes vitia ? imo alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Novium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) [20] *ignoras te ? an ut ignotum* [21] *dare nobis*
Verba putas ? [22] *Egomet mî ignosco, Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari,
Quum tua pervideas oculis mala [23] *lippus inunctis,*

1 Inter amicos sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Julii Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 Et si Tigellio collibuisset.
8 Ab ovo quod erat cœnæ initium.
9 Usq; ad poma, i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi; sic incipiens : Io Bacche.
11 Modo voce acutissima, modo gravissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant, τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 qui sæpè currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpè tardus incedebat, velut Virgines κανηφόροι.
16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non novisti tua vitia ? 21 Putat nos fallere ? 22 Egomet mihi do veniam. 23 quasi lippus, cujus oculi sunt uncti.

Cur

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut ſerpens [24] *Epidaurius? at tibi con-* (tra
[35] *Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.*
Iracundior eſt paulò. [26] *minus aptus acutis*
Naribus [27] *horum hominum: rideri poſſit, eo quod*
[28] *Ruſticiùs tonſo toga deſluit,* [29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret, at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam, [30] *at tibi amicus, at ingeniũ ingens*
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim*
Natura, aut etiam [3] *conſuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis urenda filix innaſcitur agris.*
[34] *Illuc prævertamur: amatorem quod amicæ*
Turpia, [35] *decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipſa hæc*
Delectant, veluti Balbinum [36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia ſic erraremus: & iſti
Errori nomen [37] *virtus poſuiſſet honeſtum.*
[38] *At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,*
Si quod ſit vitium, non faſtidire, [39] *ſtrabonem*
Appellat [40] *paetum pater: & pullum,* [41] *malè parvus*
Si cui filius eſt: ut abortivus fuit olim
[42] *Siſyphus:* [43] *hunc varum, diſtortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit ſcaurum pravis fultum malè talis.*
Parcius hic vivit: [45] *frugi dicitur: ineptus*
Et jactantior hic paulo eſt: [46] *concinnus amicis*
Poſtulat ut videatur. at eſt truculentior, atq;
[47] *Plus æquo liber:* [48] *ſimplex fortiſq; habeatur:*
[49] *Caldior eſt: acres inter numeretur, opinor,*
Hæc res & jungit, junctos & ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas [50] *invertimus, atque*
Sincerum cupimus vas [51] *incruſtare.* [52] *probus quis*
Nobiſcum vivit? multum eſt [53] *demiſſus homo* [54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quovis dracone.
25 Ut ſint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congreſſus hominum dicacium, quorum ſcommata ferre non poteſt.
27 qui hodie vivunt.
28 quod illi imperitiùs tonſo toga male eſt compoſita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipſum diligenter examinato, num qua vitia tibi natura ingeneraverit.
32 Aſſiduitas peccandi.
33 Sic animus ſine philoſophiæ cultura ſcatet viriis.
34 Nos eò vertamus priuſquam de amicorum officio aut vitiis agimus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cœcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amatore.
36 Morbus puridus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars impoſuiſſet.
38 Ut pater non faſtidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi ſunt diſtorti.
40 Pætus habet oculos ſemiclauſos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumviri, ſtaturæ vix bipedalis, ſed ingenii acutiſſimi. 43 Hunc qui diſtorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat ſcaurum, i. habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Liberè verè rem eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Fervantior & iracundior eſt. 50 Amicorum virtutes malè interpretamur. 51 Vitioſo ſucco vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Eſt Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abjectus dicitur à nobis. 54 Si quis tardus eſt (i. tardius ſentit) eum pinguem appellamus, i craſſum & rudem.

Tardo, recognomen pinguis damus,[55] *hic fugit omnes*
Insidias, nullique malo latus[56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur,*[58] *ubi acris*
Invidia atque vigent ubi[59] *crimina)*[60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior si quis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) ut fortè legentem
[62] *Aut tacitum impellat quovis sermone*[63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus, eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus[64] *iniquam*
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis[65] *urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,*
Cum mea compenset vitiis bona: pluribus[66] *hisce*
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet: hac lege,[67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus[68] *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat[69] *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique;*[71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisque suis ratio utitur? acres*
Ut quæque est, ita suppliciis delicta[73] *coercet?*
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces tepidumque[74] *ligurierit jus,*
In cruce suffigat:[75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur.*[77] *quanto hoc furiosius atque*
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi[78] *concedas, habeare insuavis: acerbus*
Odisti, & fugis, ut[79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes[80] *misero venere*[81] *calendæ,*
[82] *Mercedem aut nummos*[83] *unde, unde extricat, amaras*
[84] *Porrecto jugulo historias, captivus ut audit.*
Comminxit lectum[85] *potus: mensâve catillum*

55 Si quis cautior est adversus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit, translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Gravis interturbator.
64 Gravissimam legem nobis imponimus.
65 Gravatur.
66 Hisce meis virtutibus, cum sint vitiis plures, inclinet, id est, faveat.
67 In eadem libra ponderabatur, i. eandem æquitatem inveniet.
68 Suis peccatis gravioribus, Allegoria est.
69 Levioribus amici vitiis.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 quoniam.
72 Æquo judicio & conveniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leviter exorbuerit.
75 Labeo jurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustum.
76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quam quod servus admisit. 78 quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Calendis, creditam pecuniam reddebant debitores, vide Epod. 3. 82 Usuram. 83 Alicundè parat. 84 quasi jugulari mallet, quam Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus benè potus.

Eu andri

Euandri manibus [86] *tritum dejecit:* [87] *ob hanc rem*
Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens: [88] *minus hoc jucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit? aut ſi
Prodiderit commiſſa [89] *fide? ſponſumve negarit?*
[91] *Queis paria eſſe ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quum ventum [93] *ad verum eſt; ſenſus* [94] *moreſque repug-*
Atque ipſa utilitas, juſti [95] *propè mater & æqui.* (*nant*
Quum prorepſerunt [96] *primis animalia terris,*
Mutum & turpe [97] *pecus,* [98] *glandem atq; cubilia propter*
Unguibus & pugnis, dein fuſtibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat [2] *uſus.*
Donec verba, quibus voces ſenſuſque [3] *notarent,*
Nominaque invenere. dehinc [4] *abſiſtere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Cauſa: ſed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos Venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum;*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, ut in grege taurus.*
Jura inventa [10] *metu injuſti fateare neceſſe eſt,*
Tempora ſi [11] *faſtoſque velis evolvere mundi.*
Nec natura poteſt juſto [12] *ſecernere iniquum,*
[13] *Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis;*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem ut peccet idemque*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus divum ſacra legerit: adſit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *ſcutica dignum, horribili ſectere flagello.*
Nam ut [19] *ferula cædas meritum majora ſubire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas eſſe pares res*
[21] *Furta* [22] *latrociniis, & magnis parva mineris*
[23] *Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum*

86 Catinum antiquiſſimum, quo uſus eſt Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 quia catillum dejecit.
88 Minus oh hoc.
89 Commiſſa fidei.
90 Promiſſum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri iniquiſitionem.
94 Judicium hominum repugnat, qui aliter furem, aliter homicidam puniunt.
95 quaſi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage eſt.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Poſt temporis intervallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abſtinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli cauſas præbuerunt.
6 Perierunt, quia ſcriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expoſitam, non certi mariti.
8 Vir robuſtior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Diſtinguere juſtum ab injuſto.
13 quo modo poteſt ſeparare bona à malis.
14 Nec ratio probabit. 15 Ut eum graviter peccet. 16 qui nocte rem ſacram furatus fuerit. 17 Pœnas parvas parvis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Ut minore ſupplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia ſunt violentæ direptiones. 23 quam mineris pœna ſimili te amputaturum parva cum magnis flagitiis.

Permittant homines. [24] *Si dives, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex? [25]
Cur optas quod habes? [26] *non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens,* [29] *quo?*
Ut quamvis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *ut Alfenus vafer, omni*
Abjecto inſtrumento artis, clauſaque [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex, ſic rex ſolus, [34] *vellunt tibi barbam*
Laſcivi pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Urgeris turba circum te ſtante: miſerque
[36] *Rumperis & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam dum te [37] *quadrante lavatum*
[38] *Rex ibis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſectabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccavero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Privatúſque magis vivam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum Paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, ut tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti &c.
27 Chryſippus vaferrimus Stoicorum ſommiorum erat interpres.
28 Poteſtne non uſu.
29 quo iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen canere.
31 Alfenus ex ſutore, juriſconſultus clariſſimus evaſit.
32 Clauſa ſurtrina.
33 Ordo eſt, ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis.
34 Adeò ſtultè loqueris, ô Stoice, ut te pueri contumelioſi illudant.
35 Niſi abigis baculò tanquam ſcepiro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede habitatori debita, non à rege ſed ab uno de multis. 38 Non revera rex, ſed ſecundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtulticiam. 42 Et viciſſim. 43 Et non rex. 44 qui te regem putas. Senſus eſt. quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui unicum habet ſtipatorem; ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IV.

Lucilium veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua autem Scriptâ non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitii alicujus conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum jocosè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitiis homines uti profitetur.

Eupolis, atque [1] *Cratinus, Ariſtophaneſque poëtæ,*
Atque alii quorum comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulò maledicentior quam ut aures hominum ferre poſſent.

Si

Si quis erat dignus [3] *describi quod malus, aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet* [6] *Lucilius, hosce sequutus,*
[7] *Mutatis tantum pedibus numerisque facetus,*
[8] *Emuncti naris, durus componere versus.*
Namque fuit [9] *vitiosus, in hora sæpe ducentos,*
[10] *Ut magnum, versus dictabat,* [11] *stans pede in uno.*
[12] *Quum flueret lutulentus,* [13] *erat quod tollere velles,*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi rectè:* [15] *nam ut multum, nil moror, ecce,*
Crispinus [16] *minimo me provocat:* [17] *accipe si vis,*
Accipe jam tabulas. detur nobis [18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus uter plus scribere possit,*
[20] *Dii benè fecerunt, inopis me quodque pusilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas* [22] *hircinis follibus auras*
[23] *Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,*
Ut mavis, imitare. beatus [24] *Fannius,* [25] *ultro*
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] *timentis ob hanc rem,*
Quod sunt quos genus hoc minimè juvat. utpote plures
Culpari dignos, [28] *quemvis media erue turba:*
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor. stupet Arabus* [31] *ære:*
Hic mutat merces surgente à sole, [32] *ad eum quo*
Vespertina tepet regio: quin [33] *per mala præceps*
Fertur, uti pulvis collectus [34] *turbine, nequid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.*

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam Latinam fecit satyram.
7 quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri judicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore brevissimo.
12 Cum versus profunderet invenustos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum
14 Ut rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen provocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium provocantis.
18 In quo scribamus.
19 Nec aliena opera utamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.
24 Fannius poeta loquacissimus.
25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri ejus in Augusti bibliotheca reponerentur, una cum sua imagine ad memoriam ejus prodendam. 26 quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. Primitivum in possessivo subintelligitur. 27 Hoc genus poematis, scilicet Satyræ. 28 De medio populo quamvis in medium producito. 29 Alius est adulter qui matres-familias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupuit statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Nè aliquid diminuat de summa, id est, de bonis congestis.

36 *Omnes*

36 *Omnes hi metuunt* 37 *verſus, odere poetas.*
38 *Fœnum habet in cornu, longè fuge: dummodo riſum*
39 *Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quocunque ſemel 40 *chartis illeverit, omnes*
41 *Geſtiet à furno redeuntes ſcire,* 42 *lacúque,*
Et pueros, & anus. 43 *agedum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, 44 *dederim quibus eſſe poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere verſum*
Dixeris eſſe ſatis; neque, ſi quis ſcribat uti nos,
46 *Sermoni propiora, putes hunc eſſe poetam:*
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, 47 *des nominis hujus honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, nenie poema*
Eſſet, 49 *quæſivere: quod* 50 *acer ſpiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus ineſt: niſi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt ſermoni* 53 *ſermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sævit, quod meretrice* 56 *nepos inſanit amica,*
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus. numquid* 59 *Pomponius iſtis*
60 *Audiret leviora,* 61 *pater ſi viveret? ergo*
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis,
62 *Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem*
Quo 63 *perſonatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
65 *Tempora certa modoſque: & quod prius ordine verbum*
Poſterius facias, præponens ultima primis: (*eſt,*
66 *Non, ut ſi ſolvas,* POSTQUAM DISCORDIA TETRA

36 Omnes improbi & virioſi homines.
37 Veteres Satyricos.
38 Eſt ſermo vulgi in poëtas, qui acres ſunt in homines virioſos. Metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus fœnum alligabant Romani, ut ſibi ab illo cavérent homines in via fortè occurrentes.
39 Dummodo moveat riſum profuſum ſibi, i. ad ſuam voluptatem.
40 quodcunque ſemel ſcripſerit.
41 Cupiet, ut omnes à piſtrino redeuntes ſciant.
42 Undè aquam hauriunt.
43 Reſpondet Horatius adhuc, quæ in ſatyrarum ſcriptores dicta fuerant.
44 Iis quos agnoſco eſſe poetas, non dico me eſſe poetam.
45 Verſum certis pedibus claudere.
46 Similiora ſermoni quotidiano & orationi ſolutæ, quam verſibus.
47 Ut poeta nominetur.
48 quæſivere quia comœdiæ ſtylus proſæ orationi eſt ſimilis.
49 Dubitaverunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.
51 Ac definito numero. 52 Differe ab oratione ſoluta, differt pro diſſidet, cum dativo ponitur. 53 Solus ſermo verbis puris perſcriptus comœdiam merum eſſe ſermonem. 54 Eſt Anthypophora ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt helluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inviſebant amaſias ſuas. 59 Pomponius adoleſcens libidinoſus, 55 Iraſcitur & Demea apud Terentium. 56 Luxurioſus quem Horat. velificat quaſi aliud agens. 60 Imo æquè aſperè objurgare tur. 61 Pomponii pater. 62 quem verſum. 63 Comicus pater, qui patris perſonam in comœdia ſuſtinet. 64 Si eripias hæ carmitibus quæ nunc ſcribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita invenies, quemadmodum ſi ſolus hunc verſum Ennianum, ſc. poſtquam diſcordia, &c.

BELLI

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQUE REFREGIT,
Invenias etiam [67] *disjecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc,* [69] *alias, justum sit necne poema:*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritòne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus uterque [75] *timor latronibus: at benè si quis*
[76] *Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.*
[77] *Ut sis tu similis Cœli Berrique, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non ubivis, coramve quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] *quique lavantes:*
[86] *Suave locus voci resonat conclusus* [87] *inanes*
Hoc juvat, haud illud quærentes num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio pravus facis: unde petitum*
[91] *Hoc in me jacis,* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famamque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane cavето.*
Sæpè tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus unus avet [2] *quavis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquam: post, hunc quoque potus,*

67 Lacerati Poetæ veſtigia.
68 Hactenus utrum ſatyra & comœdia ſint poema? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 quæram à te & Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accuſator acerrimus, ſic & Caprius.
73 Aſſiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accuſatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant ſcripta.
75 Uterque horribilis latronibus.
76 Si vivat manibus abſcedere puris.
77 quamvis tu ſis ſimilis Cœli, &c.
78 Si ego ſum accuſatoribus diſſimilis, cur meruas me?
79 Et cur vis meruere, ſi nulla tab. &c.
80 Pila, eſt bibliopolarum columna, ad quam proſtabant libri venales.
81 quos vulgus manibus terat & Tigellius unus è vulgo?
82 Præterea non recito. &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis Horatii conſuetudinem improbans. At multi ſunt, &c.
85 Lavantes in balneis.
86 Locus cameratus in balneis ſuaviter voci reſonat.
87 Leves poetas hoc juvat.
88 Stultè.
89 Tempore incongruo.
90 Dara opera.
91 Hoc mihi objicis.
92 Denique quis eorum eſt author, id eſt, delator, cum quibus vixi? nullus.
93 Horatius oſtendit qui ſunt fugiendi tanquam homines pernitioſi.
94 Immoderatos riſus.
95 Dicax ſignificat jocoſum cum mordacitate. Angl. A ſcoffing jeſter.
96 qui poteſt fingere ſe vidiſſe, quæ non vidit.
97 Arcana.
98 Hic eſt pernitioſus & infelix.
99 Lectis diſcubitoribus.
1 Duodecim convivas in uno triclino.
2 quavis ratione cunctos diſcertis & ſalibus aſpergere.
3 Præter convivii magiſtrum.
4 qui præbet aquam qua lavarent convivæ.
5 Convivatorem etiam maledictis infectatus cum potus eſt.

Condita

[36] *Omnes hi metuunt* [37] *verſus, odere poetas.*
[38] *Fœnum habet in cornu, longè fuge: dummodo riſum*
[39] *Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quocunque ſemel [40] *chartis illeverit, omnes*
[41] *Geſtiet à furno redeuntes ſcire,* [a] *lacúque,*
Et pueros, & anus. [43] *agedum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, [44] *dederim quibus eſſe poetas,*
Excerpam numero. neque enim [45] *concludere verſum*
Dixeris eſſe ſatis; neque, ſi quis ſcribat uti nos,
[46] *Sermoni propriora, putes hunc eſſe poetam:*
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, [47] *des nominis hujus honorem.*
Idcirco quidam, [48] *comœdia, necne poema*
Eſſet, [49] *quæſivere: quod* [50] *acer ſpiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus ineſt: niſi quòd [51] *pede certo*
[52] *Differt ſermoni* [53] *ſermo merus.* [54] *at pater ardens*
[55] *Sævit, quod meretrice* [56] *nepos inſanit amica,*
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] *ante*
Noctem [58] *cum facibus. numquid* [59] *Pomponius iſtis*
[60] *Audiret leviora,* [61] *pater ſi viveret? ergo*
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis,
[62] *Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem*
Quo [63] *perſonatus pacto pater.* [64] *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
[65] *Tempora certa modoſque: & quod prius ordine verbum*
Poſterius facias, præponens ultima primis: (eſt,
[66] *Non, ut ſi ſolvas,* POSTQUAM DISCORDIA TETRA

36 Omnes improbi & virioſi homines.
37 Verſus Satyricos.
38 Eſt ſermo vulgi in poëtas, qui acres ſunt in homines virioſos. Metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus fœnum alligabant Romani, ut ſibi ab illo caverent homines in via fortè occurrentes.
39 Dummodo moveat riſum proſiſum ſibi, i. ad ſuam voluptatem.
40 quodcunque ſemel ſcripſerit.
41 Cupiet, ut omnes à piſtrino redeuntes ſciant.
42 Undè aquam hauriunt.
43 Reſpondet Horatius adſenſ, quæ in Satyrarum ſcriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnoſco eſſe poetas, non dico me eſſe poetam.
45 Verſum certis pedibus claudere.
46 Simillora ſermoni quotidiano & oratori ſoluta, quam verſibus.
47 Ut poeta nominetur.
48 quæſivere quia comœdiæ ſtylus proſæ orationi eſt ſimilis.
49 Debiti averaur.
50 Spiritus ardens & veherens.
51 Ac definito numero. 52 Differe ab oratione ſoluta, differt pro diſidet, cum dativo ponitur. 53 Solus ſermo verbis puris perſcriptus. 54 Eſt Anthypophora ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum eſſe ſermonem. 55 Iraſcitur & Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus helluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inviſebant amaſias ſuas. 59 Pomponius adoleſcens libidinoſus, quem Horat. vellicat quaſi aliud agens. 60 Imo æquè aſperè objurgaretur. 61 Pomponii pater. 62 quem verſum. 63 Comicus pater, qui puris perſonam in comœdia ſuſtinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc ſcribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita invenies, quemadmodum ſi ſolus hunc verſum Ennianum, ſc. poſtquam diſcordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQUE REFREGIT,
Invenias etiam [67] *disjecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc,* [69] *alias, justum sit necne poema:*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus uterque [75] *timor latronibus: at benè si quis*
[76] *Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.*
[77] *Ut sis tu similis Cœli Berrique, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non ubivis, coramve quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: quique lavantes:
[85] *Suave locus voci resonat conclusus* [87] *inanes*
Hoc juvat, haud illud quærentes num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio pravus facis: unde petitum*
[91] *Hoc in me jacis,* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famamque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane cavето.*
Sæpè tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus unus avet [2] *quavis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquam: post, hunc quoque potus,*

67 Lacerati Poetæ veſtigia.
68 Hactenus utrum ſatyra & comœdia ſint poema? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 quæram à te ô Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accuſator acerrimus, ſic & Caprius.
73 Aſſiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accuſatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant ſcripta.
75 Uterque horribilis latronibus.
76 Si vivat manibus à ſcelere puris.
77 quamvis ru ſis ſimilis Cœli, &c.
78 Si ego ſum accuſatoribus diſſimilis, cur meruas me?
79 Et cur vis mereare, ſi nulla tab. &c.
80 Pila, eſt bibliopolarum columna, ad quam proſtabant libri venales.
81 quos vulgus manibus terat & Tigellius noſter è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis Horatii conſuetudinem improbans. At multi ſunt, &c.
85 Lavantes in balneis.
86 Locus cameratus in balneis ſuaviter voci reſonat.
87 Leves poetas hoc juvat.
88 Scultè.
89 Tempore incongruo.
90 Dara opera.
91 Hoc mihi objicis.
92 Denique quis eorum eſt author, id eſt, delator, cum quibus vixi?
93 nullus.
94 Horatius oſtendit qui ſunt fugiendi tanquam homines pernitioſi.
95 Immoderatos riſus.
96 Dicax ſignificat jocoſum cum mordacitate. Angl. A ſcoffing jeſter.
97 qui poteſt fingere ſe vidiſſe, quæ non vidit.
98 Arcana.
99 Hic eſt pernitioſus & infelix.
1 Lectis diſcubitoriis.
2 quavis ratione cunctos diſſeriis & ſalibus aſpergere.
3 Præter convivii magiſtrum.
4 qui præbet aquam qua lavarent convivæ.
5 Convivatorem etiam maledictis inſectatur cum potus eſt.

Condita

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber:*
[8] *Hic tibi comis & urbanus, liberq; videtur,*
[9] *Infesto nigris? ego, si risi, quod ineptus*
[10] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,*
[11] *Lividus & mordax videor tibi? mentio si qua*
De Capitolini furtis injecta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas, ut tuus est mos:
[13] *Capitolinus* [14] *convictore usus, amicoq;*
A puero est, causáque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] *judicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est*
[17] *Ærugo mera.* [18] *quod vitium procul abfore* [19] *chartis*
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto liberius, si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis: insuevit [20] *pater optimus hoc me,*
[21] *Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.*
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi, [22] *ut malè vivat filius? atque*
Barrus inops [23] *magnum documentum, ne* [24] *patriam rem*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere uti*
Posset, deprensi non bella est fama [27] *Treboni,*
Aiebat [28] *sapiens, vitatu quidque petitu*
Sit melius. [29] *causas reddet: tibi mi satis est, si*
[30] *Traditum ab antiquis morem servare, tuamque*
Dum [31] *custodis eges, vitam famámque tueri*
Incolumem possim. [32] *simulàc duraverit ætas*
Membra animúmque tuum, [33] *nabis sine cortice: sic me*

6 Bacchus veritatem dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proximè descripsit.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra, Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillius cum coram è Capitolio surripuisset, judicio absolutus est.
13 Defendas his utens verbis, Me Capit. &c.
14 Conviva & familiaris.
15 quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Hujusmodi oratio occulti odii est. Metaph. ab atramento piscis loliginis, qui alba est extrinsecùs, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitiæ tegmine.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inserebat hanc bonam in me, vel, pater meus insectando docuit me hoc.
21 Ut quæq; vitiorum fugerem, ea vitia notando exemplis.
22 quomodo in penuria vivat?
23 qui magno est documento.
24 Rem familiarem à Majoribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus.
26 Matronas.
27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus.
28 Philosophus (inquit Horatii puer) causas reddet.
29 Rationes.
30 Traditam è veteribus consuetudinem servare.
31 Fundamenta.
32 Postequam ætas corroboraverit membra.
33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. dicta à pueris qui corticis ope natare discunt.

34 For-

[34] Formabat puerum dictis: & ſive jubebat
Ut facerem quid,[35] habes authorem quo facias hoc:
[36] Unum ex judicibus ſelectis [37] objiciebat:
Sive vetabat: [38] An hoc inhoneſtum & inutile factu
Nec ne ſit, addubites,[39] flagret rumore malo quum
Hic atque ille? [40] Avidos vicinum funus ut ægros
[41] Exanimat, mortiſq; metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpè
Abſterrent vitiis. [42] ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcunq; ferunt, mediocribus, & quibus
Ignoſcas, vitiis [43] teneor fortaſſis, & [44] iſtinc
Largiter abſtulerit longa ætas,[45] liber amicus
[46] Conſilium proprium. neq; enim quum [47] lectulus aut me
Porticus excepit,[48] deſum mihi: [49] Rectius hoc eſt:
Hoc faciens, vivam melius. [50] ſic dulcis amicis
Occurram. [51] hoc quidam non belle: num quid ego illi
[52] Imprudens olim faciam ſimile? Hæc ego mecum
[53] Compreſſis agito labris, ubi quid datur oti,
[54] Illudo chartis, hoc eſt mediocribus illis
Ex vitiis unum, cui ſi [55] concedere nolis,
[56] Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit Mihi. nam [57] multo plures ſumus: ac veluti te
[58] Judæi cogemus in hanc concedere [59] turbam.

34 Sic me pater erudiebat.
35 Sunt verba patris ſui.
36 Unum ex equeſtri ordine, unde judices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 Dicebat pater, An hoc &c.
39 quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes, ut quoſvis cibos ſine diſcrimine vorent.
41 quemadmodum mors vicini terret ægros avidos: Sic, &c.
42 Ex hac patre ejuſq; præceptis.
43 Obnoxius ſum fortaſſe vitiis parvis & quibus ignoſcere debes.
44 Ab his vitiis mediocribus.
45 Amicus liberè vitia noſtra etiam occultiſſima exagitat.
46 Conſilium, quod quiſque ſuapte ſponte capit.
47 quum in lectulo jaceo vel in porticu deambulo.

48 Negligo quod mei eſt officii. 49 Hæc tacitus mecum loquor. 50 Sic, i. ſi illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit bellè. 52 Faciam inſciens? Dii prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando lineris & ludibundus Satyras ſcribo. 55 Ignoſcere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valdè multi. 58 Judæi ſub imperio Octaviani, Romæ cogebant multos ad ſuam religionem tranſire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter ſuum ab urbe Roma Brunduſium uſque deſcribit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter ſuum deſcripſerat. Narrat autem quæ riſu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum ſcurrarum Sarmenti & Meſſii faceta contentio.

EGreſſum magna me excepit[1] Aricia Roma
Hoſpitio modico: rhetor[2] comes Heliodorus,
Græcorum

1 Aricia, parva civitas in via Appia, diſtans ab urbe Roma ſtadia 60.
2 Facundus comes in via pro veſticulo eſt.

Græcorum longè doctissimus. [3] *inde Forum Appi,*
[4] *Differtum nautis, cauponibus atque* [5] *malignis,*
Hoc iter ignavi [6] *divisimus, altius ac nos*
[7] *Præcinctis* [8] *unum, minus est* [9] *gravis Appia tardis.*
Hic ego, [10] *propter aquam, quod erat deterrima, ventri*
[11] *Indico bellum, cœnantes* [12] *haud animo æquo*
Expectans comites. [13] *jam nox inducere terris*
Umbras, & cœlo diffundere [14] *signa parabat.*
[15] *Tum pueri nautis, pueris convitia nautæ*
[16] *Ingerere:* [17] *huc appelle,* [18] *trecentos inseris: ohe*
Jam satis est. [19] *dum æs exigitur, dum* [20] *mula ligatur,*
Tota abit hora. [21] *mali culices, ranæque palustres*
[22] *Avertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus [23] *vappâ nauta, atque* [24] *viator*
[25] *Certatim, tandem fessas dormire viator*
Incipit: ac missæ pastum [26] *retinacula mulæ*
Nauta piger [27] *saxo religat, stertitque supinus.*
Jámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus, donec [28] *cerebrosus prosilit unus,*
Ac mulæ nautæque caput lumbósque saligno
Fuste [29] *dotat. quarta vix demum* [30] *exponimur hora.*
Ora manusque tua lavimus, [31] *Feronia lympha.*
Millia tum pransitria, [32] *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè condentibus [33] *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus atque
[34] *Cocceius, missi magnis de rebus uterque*
Legati, [35] *aversos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis [36] *collyria lippus*
[37] *Illinere, interea Mæcenas advenit, atque*
Cocceius: Capitoque simul Fonterus, [39] *ad unguem*

3 Indè venimus ad mercatum Apii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueverunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Unius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tandè ambulantibus propter diversoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Gravatè.
13 Jam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum servi.
16 Ingerebant.
17 Huc navem applica. Verba sunt servorum a dominis præmissorum.
18 Nimis multos in navim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quæ navim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo, vidè supra, Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiose uter præcellerer in amicæ laudibus decantandis.
26 Funes, quibus mula trahebat navim. 27 Nè navis per paludes vagaretur. 28 Temerè irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. braine sick. 29 Verberat. 30 Exponimur è nave, i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cujus sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lentè ambulamus propter loci acclivitatem & stomachi repletionem. 33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Jurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] *Antoni, non ut magis alter, amicus,*
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter
Linquimus,[41] *inſani ridentes præmia ſcribæ,*
Prætextam & latum[43] *clavum, prunæq;*[44] *batillum,*
In Mamurarum laſſi deinde urbe manemus;
Murana præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Poſtera lux oritur multo gratiſſima: namque
Plotius & Varius[48] *Sinueſſæ, Virgiliuſque*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque quas me ſit devinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo[52] *ſanus amico.*
Proxima Campano ponti quæ villula,[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, ſalemque.*
Hinc muli Capuæ clitellas[57] *tempore ponunt.*
Luſum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliuſque.
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis.*
Hinc nos[61] *Cocceli recipit*[63] *pleniſſima villa,*
Quæ ſuper eſt Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti ſcurræ pugnam Meſſique Cicerri
Muſa velim memores:[65] *& quo patre natus uterque*
Contulerit lites.[67] *Meſſi clarum genus Oſci:*
Sarmenti[68] *domina exta,*[69] *ab his majoribus orti*
Ad pugnam venêre[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Eſſe[71] *feri ſimilem dico. Ridemus: & ipſe*
[72] *Meſſius, Accipio.*[73] *caput & movet:*[74] *O, tua cornu*
Ni foret[75] *exceſſo frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonii amicus ut non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextror um.
41 Scribæ ſuperbientis ob prætu am, in qua ſe geſſit inſolenter, dignitatis inſignibus ornatus in Fundis, parvo municipio, quàm Romæ prætor fuiſſet.
42 Togam prætoriam.
43 Veſtem ſenatoriam latis clavis ornatam.
44 Foculum in quo ſub adventum hoſpitum vel convivarum ſuavis ſuffitus fiat.
45 In Formiis, ubi natus eſt Mamurra eques Ro. nobiliſſimus.
46 Hoſpitium ſive reſtum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinueſſa eſt civitas ad Lirim fluvium clara ob vini copiam.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non ſit alter me devinctior.
52 quandiu ſum memor ſim, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima eſt, &c.
54 Teſto non recipimiſſis res neceſſarias ſuppeditare.
55 Parochi præbuerunt ligna, &c. Parochorum erat unus, legatis publicè
56 Ab hac villula.
57 Temperi, tempeſtivè, ita ut Capuæ pernoctarent.
58 Pilæ palmaria.
59 Lippus erat Horatius, Virgilius μαχόμαχος.
60 Vehemens exercitatio cibaria malè decoquentibus plurimùm nocet.
61 A villula Capuana.
62 Villa quam Cocceius condidit.
63 Villa copioſiſima, quæ eſt ſupra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi.
64 Facetè in re ridicula Horatius invocat Muſas.
65 quo genere natus.
66 Litigarint.
67 Oſci (populi Italiæ turpiſſimi) erant clarum genus Meſſi; ſatis Ironicè dictum.
68 Ergo Sarmentus ſervus erat, & adhuc vix liber.
69 Ab obſcœnis & obſcuris parentibus orti.
70 Sarmentus loquitur, Dico, &c.
71 Indomiti & grandis equi te ſimilem dico.
72 Meſſius reſpondens, accipio (inquit) convicium quo me proſcindis.
73 Caput agitat quaſi minitans Sarmento.
74 Sarmentus Meſſium acerbius deridet.
75 Cornu exectum apparebat ex inſigni cicatrice quæ frons erat deformata. Notat fortaſſe veſtigium exectæ verrucæ.

76 Sic

[76] *Sic mutilus minitaris? At* [77] *illi fœda cicatrix*
[78] *Setoſam* [79] *lævi frontem turpaverat oris.*
[80] *Campanum in morbum, in faciem permulta jócatus,*
Paſtorem ſaltaret uti [81] *Cyclopa rogabat:*
Nil illi [82] *larva aut tragicis opus eſſe* [83] *cothurnis.*
[84] *Multa Cicerrus ad hæc donaſſet jámne* [85] *catenam*
[86] *Ex voto Laribus, quærebat ſcriba quod eſſet,*
[87] *Deterius nihilo dominæ jus eſſe, rogabat*
Denique cur unquam [88] *fugiſſet: cui* [89] *ſatis una*
Farris libra foret, gracili ſic, támque puſillo.
Prorſus jucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta [90] *Beneventum: ubi* [91] *ſedulus hoſpes*
Penè arſit, macros dum turdos verſat in igne.
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
[92] *Vulcano ſummum properabat* [93] *lambere tectum.*
Convivas avidos, cœnam, ſervoſque timentes
[94] *Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle* [95] *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia [96] *notos*
Oſtentare mihi, quos torret [97] *Atabulus: & quos*
Nunquam [98] *erepſemus, niſi nos vicina* [99] *Trivici*
Villa recepiſſet, [1] *lachrymoſo non ſine fumo,*
[2] *Udos cum foliis ramos urente camino.*
Hic ego [3] *mendacem ſtultiſſimus uſque puellam*
Ad mediam noctem expecto, [4] *ſomnus tamen aufert*
[5] *Intentum veneri: tum immundo ſomnia* [6] *viſu*
[7] *Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.*
Quatuor [8] *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Manſuri [9] *oppidulo, quod verſu dicere* [10] *non eſt:*
[11] *Signis perjacile eſt.* [12] *venit villiſſima rerum*
Hic aqua: ſed panis longè pulcherrimus, ultro
[13] *Callidus ut ſoleat humeris* [14] *portare viator,*

76 quaſi bos mutilatus.
77 Cicero.
78 Impoſitam & hirſutam frontem.
79 Ex ſiniſtra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ inſtar cornuum innaſcebantur in fronte genris Campani.
81 Ut ſaltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirſuriem.
83 Propter magnum corporis ſtaturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quaſi ſervus, & quæ jam manumiſſus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco diis Laribus ſacro catenam ſuſpendiſſet.
87 Nihilo minus ſervum eſſe.
88 quod à domina ſua nimis parcè aleretur.
89 Ad diuturnum victum.
90 Urbem in agro Samnitum.
91 Hoſpes diligens & officioſus.
92 Igni diſperſo.
93 Contingere.
94 Rapere è flamma ut cœnam ſervarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipſe natus eſt in Appulia.
97 Ventus Appuliæ infeſtus.
98 Nunquam erepſiſſemus, i. tranſviſſemus.
99 Trivicum, oppidum eſt in finibus Campaniæ.
1 Fumo lachrymas excutiente.
2 Ramos humidos vel virides.
3 Puellam quæ promiſſis non ſtetit.
4 Somnus me opprimit.
5 Animo & corpore.
6 Viſione aliqua & ſpecie animo oblata.
7 Seminis eruptione, quæ fit in ſomno.
8 A villa Trivici celeriter vehimur rhedis.
9 Equorutio.
10 Non licet, quia in verſu hexametro hæc dictio Equorutium ſtare non poteſt.
11 Per ſigna hoc oppidum deſcribere.
12 Aqua venditur.
13 Viator providus.
14 Panem portare.

15 *Nam*

15 *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior urna,*
16 *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius 17 *discedit mœstus amicis,*
Inde 18 *Rubos fessi pervenimus, utpote longum*
Carpentes iter, & factum 19 *corruptius imbri.*
20 *Postera tempestas, melior:* 21 *via pejor, ad usque*
22 *Bari mœnia piscosi: dehinc* 23 *Gnatia lymphis*
24 *Iratis extructa dedit risusque jocósque:*
Dum 25 *flamma sine, thura* 26 *liquescere limine sacro*
Persuadere 27 *cupit,* 28 *credat Judæus* 29 *appella:*
Non ego, namque deos 30 *didici* 31 *securum agere ævum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
32 *Tristes ex alto cœli* 33 *demittere tecto.*
34 *Brundusium longæ finis chartæque viæque.*

15 Canusii oppidi Appuliæ durus est panis.
16 Non ditior, i. haud multò magis abundans aqua, quam Equoturium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluviam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluviam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.
23 Gnatia est oppidum Salentinum.
24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam.

25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Judæus sacrificium sine igne absumi. 29 Judæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos solicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & hujus sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom: de nobilitate judicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, posse quenquam invidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longè meliorem, in vita privata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

NOn, quia, 1 *Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos nasi adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] magnis legionibus imperitarint:
[3] Ut plerique ſolent, [4] naſo ſuſpendis adunco
[5] Ignotos: ut me [6] libertino patre natum.
Quum [7] referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, [8] dum ingenuus: perſuades hoc tibi verè,
Ante poteſtatem [9] Tulli, atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros [10] nullis majoribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis & honoribus auctos.
Contra, Lævinum, [11] Valerii genus, [12] unde ſuperbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris [13] licuiſſe: [14] notante
Judice, quem noſti, populo: [15] qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, & [16] famæ ſervit ineptus:
Qui ſtupet in titulis & [17] imaginibus. [18] quid oportet
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
[19] Namque eſto: populus [20] Lævino mallet honorem
Quam Decio mandare [21] novo: cenſorque [22] moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus:
[23] Vel meritò quoniam in propria non [24] pelle quieſſem.
[25] Sed fulgente trahit conſtrictos [26] gloria curru
[27] Non minus ignotos generoſis, [28] quò tibi Tulli
[29] Sumere depoſitum clavum, fierique [30] tribunum?
Invidia accrevit, [31] privato quæ minor eſſet.
Nam [32] ut quiſque [33] inſanus nigris medium impedit crus
[34] Pellibus, & latum demiſit pectore [35] clavum:
[36] Audit continuò, quis homo hic eſt? quo patre natus?
[37] Ut ſi qui ægrotet, quo morbo [38] Barrus, haberi

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus continebant.
3 Ut ſolent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vaſre derides.
5 Ignobiles & infimæ ſortis homines.
6 Libertinus eſt filius Liberti, i. ſervi manumiſſi.
7 Intereſſe negas.
8 Dum bonis moribus eſt imbutus, & cujus pater ſervitutem non ſervivit.
9 Ante poteſtatem Tulli ſexti regis Rom. ex ſerva captiva nati, cujus regnum idcirco appellat, ignobile, regnavit tamen optimè.
10 Obſcuris.
11 Valerii Publicolæ filium.
12 A quo, cum Junio Bruto.
13 Æſtimatum eſſe.
14 Populo judicante.
15 Stultus populus nullo conſilio ductus.
16 Generis ſplendori.
17 Majorum ſtatuis antiquitatis teſtibus.
18 qui populo ſumpſe ſapientiores.
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobiliſſimo.
21 Ignobili familia nato. 22 A perendo magiſtratu me ac indignum ſummoverat. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio ſtatu, ducta Metaph. ab aſino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quaſi victos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 quo tibi profuit? 29 Recipere ſenatoriam veſtem, i. dignitatem tibi à Cæſare adempram. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Strictim ut. 33 Ideò inſanus, quia ignobilis & obſcurus homo inſignia ſenatoria ſibi ſumat. 34 Calceis ſenatoriis uſque ad medium crus ſubductis. 35 Tunicam lati clavi cui lati clavi erant aſſuti: quod erat inſigne majorum magiſtratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, ſcil. adulterandi ſtudio. 38 Homo nimis compti & muliebroſus.

Et

Et cupiat formoſus: eat quacunque puellis
Injiciat curam quærendi ſingula: qualis
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit cives, urbem ſibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Tune Syri Damæ, aut Dionyſi [41] filius, audes
[42] Dejicere è ſaxo cives? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Novius collega gradu poſt me ſedet uno.
Namq; eſt [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Meſſala videris, at hic, ſi plauſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, [47] magna ſonabit
Cornua, quod vincatque tubas: [48] ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum;
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc quia Mæcenas tibi ſum [51] convictor: [52] at olim
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Diſſimile hoc illi eſt, quia non ut [55] forſit [56] honorem
Jure mihi [57] invideat quivis, ita te quoque [58] amicum:
Præſertim [59] cautum dignos aſſumere, prava
Ambitione procul: felicem dicere [60] non hoc
Me poſſum caſu, quòd te [61] fortitus amicum.
Nulla etenim mihi te ſors obtulit: optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem,
[62] Ut veni coram, [63] ſingultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Saturejano vectari rura caballo
Sed quod eram narro. [67] reſpondes (ut tuus eſt mos)
Pauca: abeo, & revocas nono poſt menſe, jubeſque

39 Cogit curioſè percontari de ſe & ſuis natalibus.
40 Apoſtrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium evectos.
41 E ſervo quopiam natus.
42 Audes præcipitare à ſaxo Tarpejo noxium, & damnarum, id eſt, audes eu tribunatu fungi
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet filius Damæ, dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobiliorem.
45 Eſt ille libertus, cum ego ſim libertinus.
46 In hoc quod collega tuo ſis ſuperior, videris eſſe nobilis ut Paulus, ſunt verba Horatii vel alius civis Romani.
47 Vocem edit, quæ omnem ſtrepitum vincat.
48 quæ vocis magnitudo facit nos ſuſtinere ejus ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Sum tibi familiaris & conviva.
52 Olim mordebant. 53 quia tribunus militum fui. 54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe & tibi hodie familiarem eſſe. 55 Fortaſſe. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Invidere poſſit. 58 Tuo judicio electum, non fortuito. 59 Conſideratum. 60 Non hac ſorte poſſum prædicare me felicem. 61 quod naſtus ſim te amicum. 62 Poſtquam. 63 Sermone interruptus 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Saturejanis, id eſt, Apulis paſcuis nato. 67 Tu Mæcenas reſpondes pauca.

Eſſe in amicorum numero: magnum hoc ego dico,
Quòd placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
[68] *Non patre præclaro, ſed vita & pectore puro.*
Atqui ſi vitiis [69] mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioquí recta (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque ſordes, [70] ac mala luſtra
Objiceret verè quiſquam mihi: [71] purus & inſons
(Ut me collaudem) ſi vivo, & charus amicis:
[72] *Cauſa fuit pater his: [73] qui macro pauper agello,*
Noluit in [74] Flavi ludum me mittere, [75] magni
Quòd pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo [76] ſuſpenſi loculos [77] tabulámque lacerto
Ibant [78] octonis referentes idibus [79] æra.
[80] *Sed puerum eſt ausus Romam [81] portare, docendum*
Artes, quas docet quivis eques atque ſenator
[82] *Semet prognatos: [83] vellem, ſervoſque ſequentes*
In magno ut populo ſi quis vidiſſet, [84] avita
Exire præberi ſumptus mihi crederet illos,
[85] *Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] pudicum
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum [87] opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret [88] olim,
[89] *Si præco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor*
Mercedes ſequerer: [90] neque ego eſſem quæſtus. ob hoc
nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me [91] pœniteat ſanum patris huius: [92] eóque
[93] Non, ut magna [94] dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quòd non ingentes habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. longè mea diſcrepat iſtis
Et vox & ratio, nam ſi natura juberet

68 Non generis ſplendore, ſed vitæ probitate.
69 Vitiis parvis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si vivo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi cauſa fuit.
73 qui quamvis eſſet pauper macro agello.
74 In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos ſuſpenſos.
77 In qua tabula numerare diſcunt.
78 Idibus quarum octo ſunt dies.
79 Mercedem Flavio numerandi magiſtro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes ſuos.
83 Adeo ut ſi quis veſtitum & comitatum meum in turba vidiſſet.
84 Ex avito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc inſtituiſſet, ut præco eſſem vel coactor, i. e. publicarum mimister.
90 Si me feciſſet præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu ſanus ſum.
92 Atque ideo.
93 Non ſic me defendam.
94 Suo vitio & culpa.

A certis annis ævum [94] *remeare peractum,*
Atque alios [96] *legere ad faſtum quoſcunque parentes*
[97] *Optaret ſibi quiſque: meis contentus,* [98] *honeſtos*
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quod
Nollem [99] *onus (haud unquam ſolitus) portare moleſtum,*
Nam mihi continuo major quærenda foret [1] *res,*
[2] *Atque ſalutandi plures: ducendus & unus*
[3] *Et comes alter, uti ne ſolus rúſve peregréve*
Exirem: plures calones atque caballi
Paſcendi: ducenda [4] *pretorrita, nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum:
[6] *Mantica cui lumbos onere ulceret, atq; armos* [7] *eques*
Objiciet nemo [8] *ſordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via prætorem quinque ſequuntur*
Te pueri, [11] *laſanum portantes,* [12] *ænophorúmque,*
[13] *Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque aliis, vivo, quacunque [14] *libido eſt,*
Incedo ſolus: percontor [15] *quanti olus, ac ſar:*
[16] *Fallacem circum,* [17] *veſpertinumque pererro*
Sæpe forum: ſiſto [18] *aſſiſto divinis: inde domum me*
Ad porri & ciceris refero [19] *laganique catinum.*
Cœna miniſtratur [20] *pueris tribus: & pueris* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet, [22] *aſtat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana ſuppellex.*
Deinde eo dormitum, non ſolicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, [26] *obeundus Marſya, qui ſe*
Vultum ferre negat Noviorum poſſe [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam jaceo poſt hanc vagor; aut ego* [29] *lecto*
Aut ſcripto quod me tacitum juvet; unguor [30] *olivo*

94 Repuerascere.
96 Eligere ad aſtentationem.
97 Ut alios parentes quiſque ſibi optaret. Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magiſtratuum inſignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Divitiæ & opes.
2 Suffragiorum vel ambitionis cauſa.
3 Honoris gratia.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res neceſſariæ ferebantur.
7 Seſſor.
8 Avaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo ſuperius.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alvus exoneratur. Angl. a cloſe ſtoole.
12 Vas, in quo vinum ferebatur.
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluntas.
15 quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Aſtrologi & ſomniorum interpretes erant frequentes.
17 Veſperi.
18 Interſum rebus divinis vel rerum futurarum divinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris cariimum.
20 A pueris tribus.
21 mensa marmorea.
22 Aſtat mihi cœnanti echinus, id eſt, vas fictile, ſic nominatum à ſimilitudine Echini marini.
23 Parvi pretii.
24 Ex gutto vinum guttatim ſeu minutatim fundebatur.
25 Vaſa fictilia in Campania facta.
26 Obeunda prima pars fori, ubi poſita eſt ſtatua marſyæ in litigatorum terrorem.
27 Diſcordia fratrum Noviorum junior erat improbiſſimus litigator, qui ad hanc ſtatuam ſummo mane turpiſſime ſonerabatur.
28 Ad horam quartam.
29 Lecto aut ſcripto.
30 Oleo, non ex lucernis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta lacernis.*
Aſt ubi me feſſum ſol [32] *acrior ire lavatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non avidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. Hæc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione gravique:
[37] *His me conſolor victurum ſuavius,* [38] *ac ſi*
Quæſtor avus, pater atque meus patruúſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Canicularis.
34 Pranſus moderatè & parcè.
35 quantum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me conſolor.
38 Suavius quam ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilii cognomento Regis cum Græculo quodam Perſio deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, ubi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam ulciſci velit.

PRoſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus, atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius ultus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum & tonſoribus eſſe.*
Perſius hic permagna negotia dives habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem:*
[10] *Confidens* [11] *tumidúſque: adeo ſermonis amari,*
[12] *Siſennas, Barro,* [13] *ut equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo, poſtquam nihil inter utrumque
Convenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,*
Quo ſortes, quibus adverſum bellum incidit; inter
Hectora [15] *Priamiden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *ut ultima divideret mors:*
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit: [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites exiterunt. Rupilius ab Auguſto in triumviratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum.
3. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Romana natus. Angl. a Mongrel.
4 Lippi ad ſe alliciunt loquaces.
5 Apud tonſores anxitas diei horas conterunt loquaces.
6 Urbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio
8 Dura cervicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos convitiatores. 13 Ut longè ſuperaret. Equi albi dicuntur omnium celerrimi. 14 Omnes moleſti eo ſunt jure, quo ſortes, id eſt, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Ut ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignavos.

Aut

Aut ſi [18] *diſparibus bellum incidat, ut Diomedi*
Cum Lycio [19] *Glauco: diſcedat pigrior, ultro*
Muneribus miſſis.) Bruto Prætore [20] *tenente*
Ditem Aſiam, Rupili & Perſi par [21] *pugnat uti non*
[22] *Compoſitus melius* [23] *cum Bitho Bacchius in jus*
Atres [24] *procurrunt, magnum* [25] *ſpectaculum uterque.*
Perſius exponit [26] *cauſam: ridetur ab omni*
Conventu: laudat Brutum laudátque cohortem.
Solem Aſiæ Brutum appellat. ſtellaſque ſalubres,
Appellat [27] *comites* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum*
Inviſum agricolis ſidus, veniſſe. [30] *ruebat*
Flumen ut hybernum, [31] *fertur quò rara ſecuris*
Tum [32] *Præneſtinus ſalſo multumque fluenti*
[33] *Expreſſa arbuſto* [34] *regeris convitia,* [35] *durus*
Vindemiator, & invictus: cui ſæpe [36] *viator*
Ceſſiſſet, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Græcus poſtquam eſt Italo perfuſus [38] *aceto,*
Perſius exclamat. Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges conſueris tollere, cur non*
Hunc Regem jugulas? operum [40] *hoc (mihi crede) tuorum eſt.*

18 Forti & ignavo.
19 Glaucus ignavior, ultro Diomedi, ut ab armis diſcederet, munera miſit aurea pro æreis.
20 Bruto Aſiam occupante.
21 Verbis acerbè contendit.
22 In certamen congreſſurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & judicii.
26 Cauſam ſuam.
27 Gemines Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Caniculam peſtiferam, ſydus horribile.
30 Inconſultè dicebat.
31 quo frondator rarò perringit ut ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Præneſte natus.
33 Convitia deprom-
pta ex pectore mor-
daci & copioſo. 34 Retorquet. 35 Ut durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori convitiatus, coactus eſt cedere. 37 Deridens vinitorem - & eum appellans avem gigram ac nidi ſui obliviſcentem. 38 Aſperſus mordacitate Italica. 39 Julium Cæſarem. 40 Hunc Rupilium regem jugulare ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum Deum, cuſtodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent deſcribentem.

OLim [1] *truncus eram* [2] *ficulnus* [3] *inutile lignum:*
Quum faber [4] *incertus ſcamnum, faceretne Priapum*
Maluit eſſe Deum. deus inde ego, furum aviumque
Maxima [5] *formido. nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obſcœnóque ruber porrectus ab inguine [7] *palus:*
Aſt importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem utile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetátque[8] *novis considere in hortis.*
Huc prius angustis ejecta[10] *cadavera cellis*
Conservus vili portanda locabat[11] *in arca:*
Hoc miserae plebi[12] *stabat commune sepulchrum,*
Pantolabo scurrae, Nomentanóque[14] *nepoti.*
Mille pedes[15] *in fronte, trecentos*[16] *cippus*[17] *in agrum*
Hîc dabat:[19] *haeredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet[20] *Esquiliis habitare*[21] *salubribus, atque*
Aggere in aprico spatiari,[23] *quo modò tristes*
Albis[24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi[25] *non tantum furesque feraeque, suetae*
Hunc vexare locum, curae sunt atque labori:
Quantum, carminibus quae[26] *versant atque venenis*
Humanos animos,[27] *hos nullo perdere possim*
Nec prohibere modo,[28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa[29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra[30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana[31] *majore ululantem (pallor utrasque*
Fecerat: horrendas aspectu)[32] *scalpere terram*
Unguibus,[33] *& pullam divellere mordicus agnam*
Coeperunt:[34] *cruor in fossam confusus: ut inde*
Manes elicerent, animas responsa daturas.[35]
Lanea & effigies erat,[36] *& altera cerea:*[37] *major*
Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat.[38] *servilibus, utque*
Jam peritura modis.[39] *Hecaten vocat altera, saevam*
Altera[40] *Tisiphonen, serpentes atque videres*
Infernas errare canes:[41] *Lunámque*[42] *rubentem,*

1 In hortis nuper factis, vel, nuper à Maecenate institutis.
9 Ad hunc locum ubi Priapus stabat.
10 Cadavera inopum, & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus universum patrimonium abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum, quibus testatores, declarabant, se certum loci spatium à suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiae relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquiliis datos significabat.
19 Haec verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium haeredibus esse adimpsum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Maecenas domum pulchram sibi extruxerat, hortosque amenos adjunxerat.
21 Sepulchris remotis.
23 In colle aperto deambulare. 24 In quo nuper tristes homines. 25 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quam. 26 Insaniunt. 27 Veneficis. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, majorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agni discerpti in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duae erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Major effigies erat lanea, quae inferiorem, id est, eorum verberaret. 38 Ut miserabiliter peritura. 39 Proserpinam umbrarum dominam. 40 Unam ex tribus furiis, quas caedes ulciscitur. 41 Stygias canes Proserpinae comites. 42 Lunam subterraneam.

Nè

Nè foret [43] *his teſtis, poſt magna* [44] *latere ſepulchra.*
Mentior at ſi quid, merdis caput [45] *inquiner albis*
Corvorum, atque in me veniant mictum atque cacatum
Julius & [46] *fragilis Pedatia, furque Vocanus.*
Singula quid memorem? quo pacto [47] *alterna loquentes*
Umbræ cum Sagana reſonarent triſte & [48] *acutum?*
Utque lupi barbam [49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? & [50] *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & ut non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] *duarum?*
Nam, [52] *diſſoluta ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate [53] *ficus.* [54] *at illæ currere in urbem.*
Canidiæ [55] *dentes altum Saganæ* [56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas. atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno riſuque jocoque* [58] *videres.*

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Ultimam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 mollius Pedarius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ macuſſoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquefactebat, in perniciem ejus, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 quantum ſonat veſica rupta & diſſiſa.
53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos arte infitos. 56 Saganæ comam oppoſitam, i. crinem hypocriticum, Acr. A Periwig. 57 Licia ex diverſis coloribus. 58 Videre licet.

SATYRA IX.

Deſcribit cujuſdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua jactabundè quædam nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, dies invitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via [1] *ſacrâ (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus [2] *in illis:*
Occurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, [3] *Quid agis, dulciſſime rerum?*
[4] *Suaviter, ut nunc eſt, inquam: & cupio* [5] *omnia quæ vis;*
Quum aſſectaretur, Nunquid vis? [6] occupo. at ille,
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus. Hic ego, Pluris*

1 In via ſacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tatium.
2 In illis nugis.
3 quomodo vales Horati? inquit ille.
4 Rectè valeo ſecundum temporum conditionem.
5 Capiò uti tibi proveniant omnia ex animi ſententia. 6 Prævenio illum his verbis. Nunquid aliud vis? 7 Hoc volo ut nos noris.

[8] *Hoc (inquam) mihi eris,* [9] *miſere diſcedere quærens,*
[10] *Ire modò ocyus, interdum* [11] *conſiſtere: in aurem*
[12] *Dicere neſcio quid puero, quum ſudor ad imos*
[13] *Manaret talos: O te* [14] *Bollane cerebri*
Felicem, aiebam tacitus, quum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret: [15] *ut illi*
Nil reſpondebam, [16] *Miſerè cupis (inquit) abire,*
Famdudum video, [17] *ſed nil agis:* [18] *uſque tenebo,*
Perſequar. [19] *hinc quò nunc iter eſt tibi?* [20] *nil opus eſt te*
[21] *Circumagi: quendam volo viſere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is prope Cæſaris hortos.
[22] *Nil habeo quod agam, & non ſum piger: uſque ſequar (te,*
[23] *Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,*
Quum gravius dorſo [24] *ſubiit onus.* [25] *incipit ille:*
Si benè me novi, non [26] *Viſcum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus? quis membra [27] *movere*
[28] *Mollius? invideat quod &* [29] *Hermogenes, ego canto,*
[30] *Interpellandi locus hic erat. Eſt tibi mater.*
Cognati, [31] *queis te ſalvo eſt opus?* [32] *Haud mihi quiſquam,*
Omnes [33] *compoſui.* [34] *Felices. nunc ego reſto.*
[35] *Confice, namque inſtat fatum mihi triſte,* [36] *Sabella*
Quod [37] *puero cecinit,* [38] *divina mota anus urna.*
[39] *Huc neque dira venena nec* [40] *hoſticus auferet enſis:*
[41] *Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec* [42] *tarda podagra:*
Garrulus hunc [43] *quando conſumet cunque, loquaces*
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.
Ventum erat [44] *ad Veſtæ, quarta jam parte diei*
Præterita: & caſu, tunc reſpondere [45] *vadato*

8 Idcirco qui doctus es, pluris à me fieri.
9 Vehementer, uſque ad miſeriam.
10 Ibam aliquando ceſſerius.
11 Aliquando conſiſtebam.
12 Dicebam puero.
13 quum ſudor deſineret præ animi angore.
14 Bollanus nullo ſtrepitu conturbabatur, ergo felicis erat cerebri.
15 Poſteaquam.
16 Valdè cupis abire.
17 Fruſtra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba ſunt Horatii qui multas fingit cauſas ſeſe ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc illuc circumduci.
22 Reſpondet garrulus affectator.
23 Tranſlatio eſt à jumentis, quorum aures demiſſæ corporis defatigationem ſignificant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viſcus & Varius Poetæ diſerti, amici fuere Horatii & Virgilii.
27 Saltare.
28 Facilius quam ego.
29 Cantor optimus.
30 Loquitur Horatius.
31 quibus tua ſalus eſt neceſſaria. 32 Reſpondet Garrulus. 33 Omnes ſepelivi. 34 Sunt verba Horatii, qui mortuos appellat felices hujus loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus ſortilega, fortaſſe Horatii nutrix. 37 quod cecinit mihi puero. 38 Commota urna divina, in quam ſortes erant ad divinandum futura conjecta. 39 Puerum Horatium. Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per ſortes urna eductas 40 Enſis hoſtilis. 41 Pleuriſis. 42 Podagra quas tardas facit. 43 Cumque aliquando gar. &c. 44 Ad Veſtæ templum. 45 Ei, qui illum in jus vocaverat.

Debebat, quod ni feciſſet,[46] *perdere litem.*
Si me amas [47] *inquit paulum hîc ades.* [48] *Inteream ſi*
Aut valeo [49] *ſtare, aut novi civilia jura:*
Et propero [50] *quo ſcis. Dubius ſum quid faciam inquit.*
Tene relinquam, [51] *an rem,* [52] *Me ſodes, non faciam* [53] *ille*
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum eſt
[54] *Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?*
[55] *Hinc repetit.* [56] *Paucorum hominũ,* [57] *& mentis bene*
Nemo [58] *dexterius fortuna eſt uſus.* [59] *Haberes (ſanè,*
Magnum adjutorem poſſet qui ferre [60] *ſecundas:*
[61] *Hunc hominem velles ſi* [62] *tradere, diſpeream ni*
[63] *Summoſſes omnes.* [64] *Non iſto vivimus* [65] *illic*
Quo tu rere modo. domus hæc nec purior ulla eſt,
Nec magis bis aliena [66] *malis. nil mi officit unquam;*
Ditior hic, aut eſt quia doctior, eſt locus uni-
Cuique ſuus. [67] *Magnum narras, vix credibile.* [68] *Atqui*
Sic habet. [69] *Accendis quare* [70] *cupiam magis illi*
Proximus eſſe, [71] *Velis tantummodo.* [72] *quæ tua virtus*
Expugnabis, & eſt [73] *qui vinci poſſit: eoque*
Difficiles aditus primos habet. [74] *Haud mihi deero:*
Muneribus ſervos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam. [75] *tempora quæram:*
Occurram in triviis: [76] *deducam. Nil ſine magno*
Vita labore dedit mortalibus. [77] *Hæc dum agit, ecce,*
[78] *Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum*
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Unde venis? & Quò tendis? [79] *rogat. &* [80] *reſpondet: vellere cœpi,*
Et [81] *prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,*
[82] *Diſtorquens oculos, ut me eriperet.* [83] *malè ſalſus*
Ridens [84] *diſſimulare: meum jecur* [85] *urere bilis*

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit Garrulus.
48 Utinam inteream, inquit Horatius.
49 Stare in judicio ſeu in jure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio Garrulus ſermonem intermiſſum ſic repetit. quomodo Mæcenas tecum agit.
56 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexterius quam tu, inquit Garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes, i. qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo ranpit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummovere poſſes omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Invidia, æmulationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, inquit Garrulus.
68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (inquit Garrulus) cupiditate talis familiaritatis. 70 quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, ut facilè ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpe inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit Garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur Garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Arctius comprimere brachia. 82 Huc illuc movens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum jecur urebat, id eſt, vehementer irascebar.

86 Certè

86 *Certè neſcio quid ſecreto velle loqui te*
Aiebas mecum 87 *Memini benè, ſed meliori*
Tempore dicam: hodie 88 *triceſima ſabbata, vin' tu*
89 *Curtis Judæis* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Religio eſt. 92 *At mi ſum paulo* 93 *infirmior, unus*
94 *Multorum ignoſces: aliàs loquar.* 95 *Hunccine ſolem*
96 *Tam nigrum ſurrexe mihi?* 97 *fugit improbus, ac me*
98 *Sub cultro linquit, caſu venit obvius illi*
99 *Adverſarius: &* 1 *Quò tu turpiſſime? magna*
Exclamat voce: & 2 *Licet antеſtari? Ego vero*
3 *Oppono auriculam,* 4 *rapit in jus clamor utrinque,*
Undique concurſus: ſic me ſervavit 5 *Apollo.*

86 Sunt verba Horatii ad Fuſcum. 87 Reſpondet Fuſcus. 88 Sabbata triceſimo quoque die menſis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnum Judæorum Sabbat. quo die Agnum comedebant. 89 Judæis recutitis, qui glandem penis habent circumciſam. 90 Contradicere & eorum religionem irridere. 91 Sunt verba Horatii. 92 At mihi aliqua eſt religio, inquit Fuſcus. 93 Sum aliquanto ſuperſtitioſior. 94 Unus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infelicem diem mihi ſurrexiſſe oportuit? 97 Fugit Fuſcus malè falſus. 98 Linquit in ſummo periculo, ut victimam jamjam mactandam. 99 Garruli adverſarius. 1 quo pergis improbiſſime? 2 O Horati, liceatne te teſtem facere in garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam ut me teſtem ſumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal ubi Prætor jus dicit. 5 Auguſti forum, in quo erat eburnea Apollinis ſtatua.

SATYRA X.

Hæc Satyra reſpondet iis quos offenderat ſuprà Satyra quarta, quum Lucilii verſus reprehenderet: ac ſuæ reprehenſionis rationem reddit, qua eam fuiſſe juſtam oſtendit.

1 *NEmpe* 1 *incompoſito dixi pede currere verſus*
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 *inepte eſt,*
Ut non hoc fateatur? 3 *at idem, quod ſale multo*
4 *Urbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederim quoq; cætera, nam ſic*
7 *Et Laberi mimos, ut pulchra Poemata, mirer.*
Ergo non ſatis eſt 8 *riſu diducere rictum*
Auditoris: & eſt quædam tamen 9 *hic quoque virtus*
Eſt brevitate opus: 10 *ut currat ſententia, neu ſe*
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpè jocoſo:

1 Dixit Lucilium aſperum eſſe & duriuſculum in componendis verſibus. 2 Stulte. 3 Lucilium. 4 quod cives Romanos acrius notarit. 5 In eadem Poemata laudatur, ſed ironicè. 6 Dare debeo. 7 Scenicos verſus Laberii ſcriptoris dicaciſſimi. 8 Non ſatis eſt audientes riſum movere. 9 Eſt quædam virtus riſum movere. 10 Ne ſententia claudicet.

11 De-

[11] *Defendente vicem modo rhetoris, atque Poetæ,*
Interdum [12] *urbani, parcentis viribus atque*
Extenuantis eas [13] *consulto.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque* [19] *pulcher*
Hermogenes unquam legit, neque [20] *Simius iste,*
[21] *Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit, [22] *O seri studiorum.* [23] *quine putetis*
Difficile & mirum Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior. [25] *ut Chio nota si commistâ Falerni est.*
Quum versus facias, te ipsum percontor. [26] *an & quam*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Corvinus.* [30] *patriis intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canusini more bilinguis:*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In sylvam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere catervas,*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *jugulat dum Memnona, dumq;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia judice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atq; iterum [46] *spectanda theatris*
[47] *Arguta meretrice potes, Davóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Data opera.
14 Jocus interdum plus valet quam acrimonia.
15 Melius mordet, vel melius decidit & finit, ut vult Lambinus.
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 Ironicè homo bellus.
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis staturæ.
21 qui nihil cantare didicit præter Calvum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς, qui sero studiis operam dedistis.
23 qui puteris: Nam particula Ne, abundat in sententia, vel, Conjunctio est confirmans.
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 quemadmodum si vino Chio Falernum sit commistum.
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis?
27 Accusati Petilli, qui auream coronam Jovis furatus est. 28 quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Corvinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliundè. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, partim Græcè partim Latinè loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo utitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille jugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 quasi luteum esset Rheni caput, vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis, & Musarum. 44 Ad certaminis provocationem venientia. 45 Ludimagistro. 46 quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida.

Elu-

Eludente ſenem,[48] *comis garrire libellos,*
Unus vivorum, Fundani. [49] *Pollio regum*
Facta canit.[50] *pede ter percuſſo: forte*[51] *epos acer,*
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto fruſtra Varrone*[54] *Atacino,*
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
[55] *Inventore minor, neque ego illi detrahere auſim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere[56] *hunc lutulentum ſæpe*[57] *ferentem*
Plura quidem[58] *tollenda relinquendis: age quæſo,*
[59] *Tu nihil in magno doctius reprendis*[60] *Homero?*
Nihil comis tragici[61] *mutat Lucilius*[62] *Acci?*
Non videt verſus Enni[63] *gravitate minores,*
Quum de ſe loquitur,[64] *non ut majore reprenſis?*
Quid vetat, & noſmet Lucili ſcripta legentes,
Quærere?[65] *num illius, num*[66] *rerum dura negarit*
Verſiculos natura[67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac ſi*[69] *quis pedibus quid claudere*[70] *ſenis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet ſcripſiſſe ducentos*
Ante cibum verſus, totidem cœnatus.[72] *Etruſci*
Quale fuit Gaſſi rapido ferventius amni
Ingenium:[73] *capſis quem fama eſt eſſe libriſque*
Ambuſtum propriis[74] *fuerit Lucilius: inquam,*
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis, &[75] *Græcis intacti carminis autor:*
Quamque Poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
[76] *Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,*
[77] *Detereret ſibi multa:*[78] *recideret omne quod ultra*
Perfectum traheretur, & in verſu faciendo

48 Tu Fundani unus ex iis qui hodie vivunt, potes angustam Comœdiam ſcribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris verſibus.
51 Acer Varius ducit fortè Epos, i. carmen heroicum, ut nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica ſcripſerat, non Æneida.
53 Hoc erat quod ego melius poſſem ſcribere Satyras, quam Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonenſis Galliæ fluvio.
55 Lucilio Satyræ inventore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura ſumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & rejiciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Accius apud Latinos primus ſcripſit Tragœdiam.
63 Verſus minùs graves quam oportet.
64 Nonne videt, quaſi major ſit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa?
66 Rerum quas tractavit.
67 Verſus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac ſi aliquis. 70 Hexametris verſibus ut aliquid claudat & finiat. 71 Hoc uno contentus. 72 Caſſi Parmenſis. Parma eſt Etruriæ civitas. 73 qui tam multa ſcripſit, ut mortuus ſuis libris fuerit combuſtus; nulla alia materia adhibita. 74 Demus quod Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hac noſtra ætate natus eſſet. 77 Detraheret. 78 Ampurare omne ſupervacaneum.

79 Sæpè

79 Sæpe caput ſcaberet, 80 vivos & roderet ungues.
81 Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus, an tua demens
83 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego, nam ſatis eſt 84 equitem mihi plaudere: ut audax
Contemptis aliis exploſa 85 Arbuſcula dixit.
Men' moveat 86 cimex Pantilius? aut crucier quòd
87 Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
88 Fannius Hermogenis lædat convivia Tigelli?
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliúſque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus: & hæc utinam 89 Viſcorum laudet uterque
Ambitione 90 relegata, te dicere poſſim
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre ſimulque
Vos Bibuli & Servî 91 ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
93 Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
94 Deterius noſtra: 95 Demetri, téque Tigelli
96 Diſcipulorum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo 97 citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis alterius aliquid cogitantis.
80 Ad vivum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris.
Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quam evulgentur.
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. ut Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta putidus, ut Cimex?
87 quod Demetrius faceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quam ſperamus.
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtuderis) jubeo plorare. Vobis malum precor & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Minarum. 97 Subſcribe cito.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONUM SIVE SATYRARUM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti; potius quàm Satyris (utpote in quibus alii aliud desiderent) exponit; & cur ei parere non possit, ostendit.

Sunt quibus in Satyra videar [1] *nimis acer:* [2] *& ultra*
Legem tendere opus: [3] *sine nervis* [4] *altera quicquid*
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam, [6] *præscribe.* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis*
Omnino versus? [9] *aio.* [10] *peream malè, si non*
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] *ter uncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumque mero* [13] *sub noctem corpus habento,*
Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt: neque enim quivis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [17] *fractæ pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & justum poteras, & scribere fortem,*
[21] *Scipiadam ut sapiens Lucilius:* [22] *haud mihi deero,*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci*

1 Nimium asper.
2 Ultra legem Satyræ, i. ultra modum in vitiis insectandis opus intendere.
3 sine rebus & sententiis.
4 Altera pars, i. alii homines.
5 Tanquam istam deduci, i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. Nam tu es clarus jurisconsultus.
7 Respondet Trebatius. quiescas, i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatii.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatii consilium. Narraturi ungebantur, ut olei calore adversus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulo ante noctem.
14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis. i. Romanorum justis. 17 Cuspide quam fracius hostis e corpore non posuit evellere, nisi fractam. 18 Parthi ex equo dejecti. 19 Posset describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti justitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Facturus quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatii verba.

Verbi

Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem:
Cui malè? ſi [26] *palpere,* [27] *recalcitrat undique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu*
[29] *Pantolabum ſcurram, Nomentanumque* [30] *nepotem:*
Cum ſibi quiſque [31] *timet quanquam eſt* [32] *intactus & odit?*
[33] *Quid faciam? ſaltat* [34] *Milonius,* [35] *ut ſemel* [36] *icto*
Acceſſit fervor capiti, [37] *numeruſque lucernis.*
Caſtor gaudet equis: ovo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis* [40] *quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilii ritu,* [42] *noſtrum melioris utróque.*
[43] *Ille velut fidis arcana ſodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *ſi malè ceſſerat, unquam*
[46] *Decurrens aliò, neque ſi benè. quo fit, ut omnis*
[47] *Votivâ pateat veluti deſcripta tabellâ,*
[48] *Vita ſenis: ſequor hunc, Lucanus an Appulus* [49] *anceps.*
Nam Venuſinus erat finem ſub [50] *utrumque colonus.*
[51] *Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,*
[52] *Quò ne per vacuum Romano incurreret hoſtis:*
Sive quòd Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet [53] *ultrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti cuſtodiet enſis*
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis [55] *latronibus? O pater, & rex*
Jupiter, [56] *ut pereat poſitum rubigine telum:*
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commorit (melius non tangere, clamo)*
[58] *Flebit, & inſignis tota* [59] *cantabitur urbe*
[60] *Servius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *urnam:*
[63] *Canidia Albuti, quibus eſt inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem rejicit ex omni parte.
28 Rectius eſt (inquit Trebatius) Cæſaris laudes quam Satyram ſcribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxurioſum.
31 Scelerum conſcientia.
32 quanquam carmine non notatus.
33 Reſponder Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Poſteaquam.
36 Capiti percuſſo à vini vaporibus.
37 Ebrius rem unam cernens, plures videtur aſpicere.
38 Pollux.
39 Ceſtibus & pugilatu delectatur.
40 quot homines, tot ſententiæ. Trahit ſua quemque voluptas.
41 More Satyrio.
42 qui fuit & te & me melior.
43 Lucilius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei male evenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad liberos ſuos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto ſuſpendebatur in templo à naufragis.
48 Vita Lucilii.
49 Sum dubius.
50 Inter Lucaniam & Appuliam. Eſt enim Horatius in oppido Venuſio natus.
51 A Roma miſſus.
52 Ne per vacuum locum Sabellis expulſis, pervium iter eſſet Lucanis ad Romanos.
53 Niſi ſim laceſſitus.
54 quenquam vivum.
55 A maledicis.
56 Utinam pereat telum (i. hic ſcribendi ſtylus) ut non ſit cauſa cur illo utar.
57 qui me laceſſerit.
58 Plorabit.
59 Cantabitur ad infamiam ſui nominis ſempiternam.
60 quæſitor vel accuſator.
61 Minitatur conditionem ex legibus latis.
62 Et minitatur ſortitionem in rebus dubiis, poſt factam ab accuſatore & reo judicum rejectionem.
63 Albutii filia veneficæ.
64 minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, si quis se judice certet.*
Ut, [66] *quo quisque valet* [67] *suspectos terreat.* [68] *utque*
Imperet hoc natura [69] *potens.* [70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit: unde, [71] *nisi intus*
Monstratum? Scævæ [72] *vivacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet sceleris* [74] *pia dextera mirum:*
Ut neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat, [78] *seu mors atris circumvolat alis.*
Dives, inops, Romæ, [79] *seu sors ita jusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam, [80] *color.* [81] *O puer ut sis*
Vitalis metuo, [82] *& majorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cum est Lucillius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem,*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet introrsum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere* [90] *Metello,*
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumque tributum.*
Scilicet uni [93] *æquus virtuti. atque* [94] *ejus amicis.*
[95] *Quin ubi se à vulgo,* [96] *& scena; in secreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *soliti. quicquid sum ego, quamvis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse* [5] *invita fatebitur usque*
Invidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem*
[7] *Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,*

55 Judex nummarius & venalis.
66 quomodo quisque plurimum potest.
67 Ut terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Nisi à natura.
72 Scævæ longævam matrem committe quam nimium vivere molestè fert.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 quæ pia videtur, nec tamen est.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne sim longior.
78 Sive mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita jusserit.
80 quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati, inquit Trebatius, ne non sis vivax, metuo si Satyras scribas.
82 Et ne quis gratiosus apud majores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit?
85 In morem Satyricum.
86 Uniuscujusque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. ut civis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilii ingenio sunt offensi? 90 Ob Metellum & Lupum homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpavit. 92 Plebem infimam & tunicarum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Insuper. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Jocari cum ipso Lucilio. 99 Et à rebus seriis laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucilii qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem solidam incurret.

Dissentis

Diſſentis. [8] *equidem nihil hîc diffingere poſſum.*
Sed tamen ut monitus caveas, nè forte negoti
Incutiat tibi quid [9] *ſanctarum inſcitia legum:*
Si [10] *mala condiderit in quem quis carmina,* [11] *jus eſt,*
[11] *Judiciumque.* [13] *eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis*
Judice condiderit laudatur Cæſare. ſi quis
Opprobriis dignum [14] *laceraverit,* [15] *integer ipſe:*
[16] *Solventur riſu tabulæ,* [17] *tu miſſus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non poſſum differre quin pro te pronunciem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid jubent aut vetant pœna ſancita, à verbo ſancior.
10 Carmina maledicta.
11 Lex. id. tabularum lata eſt.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus ita eſſe (inquit Horatius) ſi quis carmina ſcripſerit mala, i. indocta. 14 Si laceraverit. 15 Cum ſi ipſe purus & innocens. 16 Diſſolventur cum judicum riſu tabularum leges. 17 Tu dimiſſus abſolveris.

SATYRA II.

Sub Oſelli perſona, luxui deditos inſectatur. De eo loquens qui gulæ ſervit, eum dicit non certo judicio ſed opinione quadam ſtultè concepta delitias in nonnullis cibis conſectari. Atque ut incommoda recenſet quæ comitantur hunc qui circa victum & luxum, ſic commoda quæ tenui & frugali inſunt, enumerat.

Quæ virtus, & quanta, [1] *boni, ſit vivere parvo:*
(Nec meus hic ſermo eſt: ſed quem præcepit Oſellus
Ruſticus, [3] *à normis ſapiens,* [4] *craſſâque Minerva)*
Diſcite non inter [5] *lances, menſaſque* [6] *nitentes,*
Cum ſtupet inſanis [7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclivis falſis animus* [9] *meliora recuſat:*
Verum hic [10] *impranſi mecum diſquirite.* [11] *cur hoc?*
Dicam ſi potero. MALE verum examinat omnis
[11] *Corruptus judex.* [13] *leporem ſectatus, equóve*
Laſſus ab indomito: vel ſi Romana fatigat
Militia [14] *aſſuetum græcari,* [15] *ſeu pila, velox,*
Molliter auſterum [16] *ſtudio fallente laborem,*
Seu te [17] *diſcus agit:* [18] *pete cedentem aëra diſco.*
Cum labor [19] *extuderit faſtidia:* [20] *ſiccus, inanis*

1 Ordo eſt. ô boni diſcite quæ virtus, &c.
2 Præmonſtravit & docuit.
3 Sapiens, ſed non ſecundum normam ſapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exculta.
5 Vaſa pretioſa propolis.
6 Menſis opiparis.
7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum judicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propenſus ad aſſentiendum falſis, quod multo cibo repletus acciderit.
9 Veram virtutem repudiat. 10 Jejuni. 11 Cur velim ut impranſi verum diſcatis? 12 Sic animus cibo potuque corpoſtrus verum à falſo diſtinguere neſcit. 13 Leporem venatus. 14 Te aſſuetum gentiliter vivere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, id eſt, delectat. 16 Pilæ ludo oblivionem laboris afferente molliter, id eſt, cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia uſitatus. 18 Jacta diſcum in aerem, qui cedit corporibus gravioribus. 19 Cum labor fugaverit faſtidientem, quæ nauſeam parit. 20 Siticulo-ſus, & famelicus.

[21] *Sperne cibum vilem: niſi* [22] *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta: [23] *foris eſt promus: & atrum*
Defendens piſces [24] *hyemat mare. Cum ſale panis*
[25] *Latrantem ſtomachum benè leniet.* [26] *Unde putas aut*
[27] *Qui partum?* [28] *non in caro nidore voluptas*
Summa, ſed in te ipſo eſt. [29] *Tu pulmentaria quære*
Sudando. [30] *pinguem vitiis, albumque, nec Oſtrea,*
Nec Scarus, aut poterit [31] *peregrina juvare* [32] *Lagois.*
Vix tamen [33] *eripiam, poſito pavone, velis quin*
[34] *Hoc potius quam gallina* [35] *tergere palatum,*
Corruptus [36] *vanis rerum: quia væneat* [37] *auro*
Rara avis, & picta pandat ſpectacula cauda:
[38] *Tanquam ad rem attineat quicquam. num veſcêris iſta*
Quam laudes, plumâ? [39] *coctóve num adeſt honor idem?*
Carne tamen quamvis diſtat nihil [40] *hoc magis illa*
[41] *Imparibus formis deceptum te patet.* [42] *eſto.*
[43] *Unde datum ſentis,* [44] *lupus hic Tiberinus, in alto*
Captus [45] *hiet?* [46] *ponteſne inter jactatus an amnis*
[47] *Oſtia ſub Tuſci? laudas inſane trilibrem*
Mullum: [48] *in ſingula quem minuas pulmenta, neceſſe eſt.*
[49] *Ducit te ſpecies, video.* [50] *quo pertinet ergo*
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet [51] *illis*
Majorem natura [52] *modum dedit: his breve pondus.*
FENUS rarò ſtomachus [53] *vulgaria temnit.*
Porrectum magno [54] *magnum ſpectare catino*
Vellem, ait Harpyis [55] *gula digna rapacibus at vos*
[56] *Præſentes Auſtri,* [57] *coquite horum obſonia: quanquam*
[58] *Putet aper, Rhombuſque recens: mala copia* [59] *quando*
[60] *Ægrum ſolicitat ſtomachum: cum rabula* [61] *plenus,*
Atque [62] *acidas mavult inulas, necdum omnis abacta*

21 Ironica eſt conceſſio, quaſi dicat, non ſpernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Eſt Hypallage.
23 Cellarius domi non eſt.
24 Mare in tempeſtatem inſurgit.
25 Stomachum inanem
26 Unde puras hanc voluptatem naſci in tam tenui victu?
27 quomodo paratum?
28 Non in carorum obſoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento ſuaviores quære exercitio laborioſo.
30 Nam pinguem vitiis, i. crapula turgidum & pallidum, neq; Oſtrea nec Scarus poterit juvare.
31 Peregrè advecta.
32 Piſcis Romæ carus & rarus.
33 Vix perſuadebo.
34 Pavone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum, ut delitiis luxurioſis.
37 Majori pretio.
38 quaſi ad guſtum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pavoni manent illæ plumæ.
40 Forma pavonis magis quam illa, i. forma gallinæ.
41 Formis pulchritudine diſſimilibus.
42 Concedo.
43 quomodo ſcis?
44 An piſcis ipſe ſit in fluvio Tiberi caprus, an alto, i. in mari? 45 Piſces omnes capti ſtatim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, ubi lupus eſt porior, propter aquam concitatiorem. 47 Circa Oſtia Tiberis. 48 quem dividas neceſſe eſt in fruſta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum Mullum. 56 Obſoniorum helluo, cujus dapes dignæ ſunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Auſtri precibus meis faveutes. 58 Humido veſtro calore putrefacite. 59 quamquam aper nauſeam movet & contemnitur. 60 quia. 61 Copia faſtidientem gravat ſtomachum. 62 Helluo exaſperatus. 63 Inulæ ſunt utiles ad appetitum excitandum, quia viſcoſam pituitam incidunt.

64 *Pau-*

[67] *Pauperies epulis* [65] *regum, nam* [66] *vilibus ovis*
[67] *Nigriſque eſt oleis hodie locus. Haud ita pridem*
Præconis [68] *Galloni erat acipenſere menſa*
Infamis. quid? tum [69] *Rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:*
Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos ſuaveis [72] *edixerit aſſos:*
Parebit [73] *pravi docilis Romana juventus.*
[74] *Sordidus à tenui victu diſtabit,* [75] *Oſello*
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris [76] *illud,*
Si te [77] *aliò pravum detorſeris. Avidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret,*
[79] *Quinqueneis oleas* [80] *eſt, & ſylveſtria corna:*
Ac [81] *niſi mutatum, parcit defundere vinum, &*
[82] *Cujus odorem olei nequeas perferre* ([83] *licebit*
Ille [84] *repotia, natalcis, alióſve dierum*
Feſtos [85] *albatus celebret) cornu ipſe* [86] *bilibri*
Caulibus inſtillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu ſapiens utetur, & horum (*angit.*
[88] *Utram imitabitur? hac urget* [89] *lupus, hac,* [90] *canis* [91]
[92] *Mundus erit, qui non offendat,* [93] *ſordidus, atque*
[94] *In neutram partem cultus miſer.* [95] *hic neque ſervus*
[96] *Albuti ſenis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sævus erit: neque ſic, ut [98] *ſimplex Nævius* [99] *unctam*
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum
Accipe nunc, victus tenuis. [1] *quæ, quantaque ſecum*
Afferat: imprimis valeas bene; nam variæ res
Ut noceant homini, [2] *credas, memor illius eſcæ,*
Quæ [3] *ſimplex olim tibi* [4] *ſederit. at ſimul aſſis*
[5] *Miſceris elixa: ſimul conchylia turdis:*

64 Vilibus tenuis.
65 majorum virorum epulis.
66 Parvi pretii.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obſoniorum gurges, qui primus convivio poſuit acipenſerem piſcium omnium habitum nobiliſſimum.
69 Rhombus piſcis ſummo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc ferè Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Ruſus guloſus, præturam experens tulit repulſam
72 Pro imperio dixerit.
73 Juventus quæ citò prava diſcit.
74 Inter victum ſordidum & luxurioſum victus medius eſt interjectus, qui etiam laudabilis eſt.
75 Philoſopho inculto de quo ſupra.
76 Luxuriam.
77 In aliud victum contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & ſordibus.
79 Oleas vetuſtate corruptas.
80 Comedit.
81 Niſi acidum, ut acerum.
82 Et inſtillat caulibus oleum, cujus odorem, &c.
83 quamvis.
84 Convivia facta die Angl. Child-feaſts.
87 Aceri morientis & languidi. 88 Gallonium luxurioſam an Avidienum ſordidum? 89 Edacitas vel ingluvies. 90 Immunditia vel ſordes. 91 Ut eſt in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parſimonia. 94 Et in neutram partem cultus, ſive ſordidi ſive luxurioſi erit miſer. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius ſervos prius caſtigabat, quam aliquis eorum peccaſſet. 97 Dum officia diſtribuit. 98 Ut Nævius parum prudens. 99 Aquam unguentis dilutam, quod eſt luxuriæ non ſerendæ. 1 quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Una. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in ſtomachum ingeſſeris.

secundo à nuptiis vel comeſſationes quæ liberis natis intervicipos celebrantur.
85 Alba veſte indutus. 86 E vaſculo corneo quod duas olei libras continet.

Dulcia ſe [6] *in bilem verterit, ſtomachoque* [7] *tumultum*
Lenta ferat pituita. vides, ut pallidus omnis
Cœna deſurgat [10] *dubia? quin corpus onuſtum*
[11] *Heſternis vitiis, animum quoque* [12] *prægravat una:*
[13] *Atque affigit humo divinæ particulam auræ:*
[14] *Alter, ubi dicto citius* [15] *curata ſopori*
Membra dedit, [16] *vegetus præſcripta ad munia ſurgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;*
Sive diem feſtum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] *ubique*
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus [19] *præſumis, mollitiem, ſeu*
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus? (ſus
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia* [21] *na-*
Illis nullus erat: ſed, credo, [22] *hac mente, quod hoſpes*
Tardius adveniens, [23] *vitiatum commodius quam*
Integrum edax dominus conſumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tuliſſet.*
Das aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt una cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos:* [29] *te tibi iniquum,*
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium, jure, inquis,* [31] *Thraſius iſtis*
Fungatur verbis, ego vectigalia magna
Divitiaſque habeo [32] *tribus amplas regibus.* [33] *ergo*
[34] *Quod ſuperat, non eſt* [35] *melius quo inſumere poſſis?*
Cur eget [36] *indignis quiſquam te divite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe chara
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris acervo?*
Uni nimirum tibi [38] *rectæ ſemper erunt res?*

6 In cholerum amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna eſt dubia ubi convivæ dubitant quid de mulris ſumant.
11 Heſterna crapula.
12 Animum bebetem reddit.
13 Atque ad humum dejicit animum divini ſpiritus partem.
14 Alter cujus victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 qui parce vivit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et ubi ſenectus advenerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum lecter paconem.
21 Judicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri ſit gratior quam quodvis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cujus ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum, quia omnia tua das aliis.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idemque pauper. 32 quæ ſufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34 quod tibi ſupereſt. 35 Non melius quam in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus, qui non mereatur, nec debet egenus eſſe. 37 E tanto acervo. 38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus [39] *poſthac inimicis riſus, utérnam*
[40] *Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui*
[41] *Pluribus aſſuerit mentem, corpúſque* [42] *ſuperbum:*
An qui contentus parvo, metuenſque futuri,
In pace ut ſapiens, [43] *aptarit idonea bello?*
Quò magis his credas: puer hunc eſto parvus Oſellum
[44] *Integris opibus novi* [45] *non latius uſum,*
[46] *Quam nunc acciſis.* [47] *Videas* [48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis [49] *fortem* [50] *mercede colonum:*
[51] *Non ego, narrantem temerè edi luce* [52] *profeſta*
Quicquam, præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
Ac mihi ſeu [53] *longum poſt tempus venerat hoſpes,*
[54] *Sive operum vacuo gratus conviva* [55] *per imbrem*
Vicinus: [56] *bene erat.* [57] *non piſcibus urbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: tum [58] *penſilis uva ſecundas,*
Et nux ornabat menſas, [59] *cum duplice ficu.*
[60] *Poſt hoc ludus erat* [61] *cuppa potare magiſtra:*
[62] *Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,*
[63] *Explicuit vino contracta* [64] *ſeria frontis.*
[65] *Sæviat, atque novos moveat fortuna* [66] *tumultus:*
Quantum [67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri [68] *nituſtis,* [69] *ut hæc novus incola venit?*
[70] *Nam propriæ telluris herum natura neque illum,*
Nec me, nec quenquam ſtatuit, nos expulit [71] *ille,*
Illum aut [72] *nequities,* [73] *aut vafri inſcitia juris,*
Poſtremò expellet certè [74] *vivacior hæres.*

39 Commutata fortuna.
40 Ad mutationem fortunæ conſtantior erit hic, &c.
41 qui rerum omnium copiæ animum & corpus aſſueverit?
42 Corpus deliciis elatum.
43 Præparaverit, quis in rebus adverſis uſuri eſſe poſſint.
44 Omni re ſua familiari inconſumi.
45 Non largius.
46 quam nunc proſcriptione imminutis.
47 quilibet videre poterit Oſellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenſo & ab Umbreno, Auguſti milite, conducto.
49 Temporum injuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro ſuo ad Umbrenum tranſlato.
51 Totus uſque ad finem Satyræ, ſermo eſt Oſelli.
52 Die non feſta, Angl. a Work-ing-day.
53 Hoſpes raro veniens lautius & libentius eſt accipiendus.
54 Sive cum vacarem ab opere.
55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abundè erat nobis ad hilaritatem. 57 Menſa non piſcibus inſtructa. 58 Uva, quæ pendens ſervabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas matriſcas appellant. 60 Poſtquam nos cibo & potu expleviſſemus. 61 Nullo alio bibendi Magiſtro ad potandum adhibito quam ipſa cuppa, id eſt, ut ſuo quiſque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres ut culmum faceret exurge e altum. 63 Diſcuſſit. 64 Res ſerias, curas, & moleſtias quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna ſæva (inquit Oſellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in uſu habeo. 68 Minus ſplendidè vixiſtis? 69 Poſtquam hæc venit Umbrenus. 70 Sunt autem privata nulla natura Cic. Offic. 1. 71 Umbrenus per Auguſtum. 72 Luxuria & ſumptus profuſus. 73 Aut vafri juris ignoratio. Sed cur poeta jus, vafrum, appellat? An quod hujuſmodi vafrities eſt in juriſconſultis, ut in utramque partem jus exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 mors poſſeſſoris, cui hæres diutius vivens ſuccedit.

Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus erit nulli [75] proprius: sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite [76] fortes:
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Vivite forti animo adversus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damasippum indueit ipsum accusantem quod nihil scriberet: deinde sub persona Damasippi Stoicum Paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

SIc rarò scribis, ut toto non quater anno
[2] Membranam poscas, [3] scriptorum quæque retexens,
Iratus tibi quod vini somnique [4] benignus
Nil dignum [5] sermone canas. quid fiet? ab ipsis
[6] Saturnalibus huc fugisti, sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est.
Culpantur frustra [7] calami, [8] immeritûsque laborat
Iratis natus [9] paries diis atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara [10] minantis.
Si [11] vacuum [12] tepido cepisset villula tecto,
Quorsum pertinuit [13] stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] Invidiam placare paras [15] virtute relicta?
Contemnêre miser. vitanda est improba Siren
[16] Desidia: aut quicquid [17] vita meliore parâsti,
[18] Ponendum æquo animo. [19] Dii te, Damasippe, deæque
[20] Verum ob consilium donent [21] tonsore, sed unde
Tam bene me nosti? [22] Postquam omnis res mea [23] Ianum
Ad medium [24] fracta est, aliena negotia cura,
[25] Excussus propriis. [26] olim nam [27] quærere amabam,

1 O Horati.
2 Chartam in qua scribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando scripseras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc i. ad villam fugisti ut scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immerito abs te vexatur paries ædificatus diis & poetis malè propitiis.
9 In patiete cerato solebant poetæ siquid noctu in mentem veniret, inscribere.
10 multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 quasi stipatores tecum ducere in villulam rusticam? 14 Invidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita ut mavis otiari, & nihil scribere. 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est, & abjiciendum patienter. 19 Horatius satis ridiculè gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Janum Deum bifrontem in foro positum ubi mercatores & fœneratores conveniebant. 24 quasi ad scopulos illisa est, id est, diminuta & consumpta. 25 Ejectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum, prius quam sit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

28 Quo

[28] *Quo vaſer ille pedes laviſſet* [29] *Siſyphus ære:*
Quid ſculptum [30] *infabre,* [31] *quid fuſum durius eſſet.*
[32] *Callidus huic ſigno ponebam* [33] *millia centum;*
Hortos egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram. unde frequentia [34] *Mercuriale*
Impoſuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Novi;*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius* [38] *Atqui*
Emovit veterem mirè [39] *novus, ut ſolet,* [40] *in cor*
Trajecto [41] *lateris miſeri capitiſque dolore;* (get.
Ut [42] *lethargicus hic, quum ſit* [43] *pugil, & medicum* [44] *ur-*
[45] *Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet.* [46] *O bone, ne te*
[47] *Fruſtrere: inſanis & tu,* [48] *ſtultique propè omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *unde ego mirè*
Deſcripſi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solutus juſſit [52] *ſapientem paſcere barbam,*
Atque à Fabricio non triſtem [53] *ponte reverti.*
Nam [54] *matè re geſta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen; [56] *dexter ſtetit, & cave ſaxis*
Te quicquam indignum: pudor (inquit) te [57] *malus urget,*
Inſanus qui inter vereare inſanus haberi
Primum nam inquiram, quid ſit furere? hoc ſi erit in te
ſolo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala ſtultitia & quæcunque inſcitia veri*
Cæcum agit, inſanum Cryſippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat: hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto ſapiente, tenet; nunc accipe quare
[64] *Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Inſano [65] *poſuere.* [66] *velut ſylvis, ubi paſſim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit;*
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit; unus utrique
[69] *Error,* [70] *ſed variis illudit partibus. Hoc te*

28 In quo vaſe æreo.
29 Siſyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 minus artificioſe.
31 quid minus eleganter eſſet conflatum.
32 In eo callidius eram quod ſciebam ſignatis operibus juſtum pretium imponere.
33 Seſtertium nummum 100000.
34 mercurius præſt mercaturis.
35 Omnes populariter, qui in compitis auctionabantur, me appellabant mercurialem.
36 Novi, inquit Horatius.
37 Illius negotii.
38 Reſpondet Damaſippus.
39 Novus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, κατὰ διαλγίαν Galeno appellat.
41 Pluritidis.
42 Ut vetemoſus.
43 quum ſit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dummodo ne quid facias huic phrenetico ſimile (inquit) Horatio inſanus ſi voles.
46 Loquitur Damaſippus.
47 Ne decipias re.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Sterr. philoſophus Stoicus.
50 A quo.
51 Ex eo tempore.
52 Philoſophicum barbam nutrire ad præcipitare voluit damni Aſtitit mihi Sterninius
60 Definitio inſaniæ.
64 quare ſtulti ſint.
65 Impoſuere.
66 quemadmodum in ſylvis.
67 Vagantes.
68 A via recta abducit.
69 Unus eſt error utrique.
70 Sed error ille quaſi ludibundus in variis verſatur partibus, ut pura dextra & ſiniſtra.

umbilicum uſque, aut ad pubem demiſſam. 53 Unde Damaſippus ſe dolore commorut. 54 Re familiari mea conſumpta. 55 Pudoris cauſa. 56 fortunatus. 57 Vitioſus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 61 Schola Stoica. 62 Inſanum putat. 63 Hæc definitio.

Crede modo insanum: nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, [71] *caudam trahat. est genus unum*
Stultitiæ, [72] *nihilum metuenda timentis: ut ignes,*
Ut rupes, fluviosque [73] *in campo obstare quæratur:*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios fluviosque ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: [75] *serva:*
Non magis audierit, quam [76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit, [77] *catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum [78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi [79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tunc insanus eris si acceperis? an magis [80] *excors*
[81] *Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde* [83] *cicuta*
Nodosi tabulas centum: mille adde [84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula [85] *Proteus.*
Quum rapies in jus, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò avis, modò saxum: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est: [86] *contra bene, sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam* [89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam* [91] *jubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, [92] *tristive superstitione,*
Aut alio mentis morbo [93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est [94] *ellebori multo pars maxima avaris:*

71 Sit stolidus & stultus cujus tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serva te, tibi cave.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, serio dormivit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polidoti partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater, te appello.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 qui Damasippi fidei cedat.
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius affert.
82 O debitor, scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem milia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & juris laqueos.
85 Tergiversator, qui nê solvat debitum, varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere. In codice suo scribere scripturam reddere.
87 Multo insanior est Perillus.
88 Mutuo dantis vel jubentis Argentarium nomina Creditoris & Debitoris.
89 Rependere atque per Argentarii
90 Sunt verba Sterrinii sub persona Damasippi.
91 Se ad audiendum parare.
92 Tristes efficit superstitio.
93 Æstuat.
94 Elleborus melancholiam purgans, remedium est insaniæ.

Nescio

Nescio an [95] *Anticyram r[illegible] illis destin[illegible] omnem.*
Hæredes [96] *Staberi summam incidêre sepulchro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio* [99] *Acri:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Sive ego pravè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne sis patruus mihi* [5] *credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem annum vidisse. Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredis voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cavit nihil [8] *acrius: ut si*
Fortè [9] *minus locuples uno quadrante perimet,*
Ipse videretur sibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex*
Et quicquid volet. [13] *hoc veluti virtute paratum,*
Speravit [14] *magnæ laudi fore. quid simile isti*
[15] *Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum*
In media jussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] *uter est insanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite resolvit.*
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus ulli:
Si [18] *scalpra &* [19] *formas,* [20] *non sutor: nautica vela,*
[21] *Adversus mercaturas: delirus & amens*
Undique dicatur merito. quid discrepat [22] *istis*
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
[23] *Compositis, metuensque velut contingere* [24] *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliis parcus vescatur [28] *amaris:*

95 quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Homines avarissimi, qui jussit hæredes, quantam quisque summam ex testamento accepissent in ejus sepulchro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt ejus testamento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est ultima mea voluntas sive sit prava sive recta.
4 Noli me objurgare ut solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus sive quis alius.
6 Ironicè.
7 quam diu vixit.
8 Nihil cavit vehementius quam paupertatem.
9 Si uno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberii.
12 Ex avari judicio.
13 Has divitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor, non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus?
17 quod ex lite dissolutam novam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium radit quibus utuntur sutores ad calceos componendos. Angl. Lasts. 20 Si ille qui scalpra. 21 Alienis à mercatura. 22 Ab istis. 23 Bonis quæ sitis. 24 Vide 26 Illius cumuli. 27 quamvis sit dominus, & esuriat. 28 Foliis agrestibus. 19 Pedes ligneos sutor non est, emat Sat. 1. lib. 1. 25 Jacens.

Si positis intus Chii veterisque Falerni?
Mille cadis (29 *nihil est: ter centum millibus*) *acre*
Potet acetum: age, si & 30 *stramentis incubet,* 31 *unde*
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
32 *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius aut etiam libertus 33 *ut ebibat hæres,*
34 *Diis inimice senex custodis?* 35 *ne tibi desit?*
Quantulum enim 36 *summæ curtabit quisque dierum,*
37 *Ungere si caules oleo meliore caputque*
Cœperis impexa fœdum 38 *porrigine? quare,*
39 *Si quidvis satis est, perjuras, surripis,* 40 *aufers*
Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servosque tuos quos ære 41 *pararis:*
Insanum omnes te pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
42 *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis.*
43 *Argis.*
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum 44 *occisa insanisse parente?*
Ac non antè malis dementem 45 *actum furiis, quam*
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin 46 *ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non 47 *Pyladen ferro violare aususve sororem*
Electram: tantùm maledicit utrique vocando
Hanc furiam, hunc 48 *aliud jussit quod* 49 *splendida bilis.*
50 *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui 51 *Vejentanum festis potare diebus*
52 *Campana solitus trulla,* 53 *vappámque profestis:*
Quondam 54 *lethargo grandi est oppressus: ut hæres*

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos uno minus octoginta, id est, septuaginta novem.
32 Epulæ vermium qui vestes corrodunt velut tineæ.
33 Ut consumat.
34 Diis invise.
35 Custodis nè tua, ne tibi quippiam desit?
36 quantulum de summa pecuniaria amputabit unusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore uteris.
38 Porrigo est morbus capitis ubi inter pilos surgunt quædam squamulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem pejeras? &c.
40 quare aufers per vim?
41 quos emisti pecuniis.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret?
45 Impulsum furiis.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 quod furor proveniens ex atra bile jusserat. Bilis est splendida & mordax instar aceti. 50 Opimius avarus pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. Vejentana civitas est Campaniæ. 52 Vase potario fictili? 53 Vinum insipidum. 54 Veterno.

Jam

Jam circum loculos & [55] claves lætus ovanſque
Curreret, [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic erigit: addit & illud,
Ni tua cuſtodis, avidus jam hæc auferet hæres.
[57] Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: [58] hoc age.
[59] Quid vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat ſtomacho [62] fulturа ruenti.
Quid ceſſas? agedum, ſume hoc [63] ptiſanarum oriza.
[64] Quanti emptæ? parvo. quanti ergo? octo aſſibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereâmne rapinis?
[66] Quiſnam igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid avarus?
Stultus & inſanus. Quid? ſi quis non ſit avarus?
Continuò ſanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non eſt cardiacus ([68] *Craterum dixiſſe putato)*
Hic æger. [69] Rectè eſt igitur, ſurgetque? [70] Negabit;
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitioſus & audax
[72] Naviget anticyram. quid enim differt, [73] barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam utare [74] paratis?
Servius Oppidius [75] Canuſi duo prædia dives
Antiquo cenſu natis [76] diviſſe duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te [77] talos Aule nuceſque
[78] Ferre ſinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cavis abſcondere [81] triſtem,
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tu ne ſequerere [84] Cicutam.
Quare per dives oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas, tu, ne majus facias id

55 quibus cunctis recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba ſunt Opimii. Mene vivo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, ut convaleſcas.
59 quid vis faciam, inquit Opimius, eſt dialogiſmus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Priſanam ex oryza confectam.
64 quærit Opimius quanti empta ſit oryza in genitivo caſu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damaſippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Eſtne igitur corpore ſano, & è lectulo ſurget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Ut ſe gratum oſtendat Laribus qui eum à periuria & avaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro quia inſanus eſt.
73 Ventri omnivoro. Athenienſes in Barathrum locum profundiorem malefico demittebant.
74 quæſitis.
75 Canuſium, eſt oppidum in Apulia.
76 Diviſſe.
77 Teſſeras.
78 Id dicimur laxo ſinu ferre cujus nullam curam geritis.
79 Donare nuces & ludere talis.
80 Numerare nuces & locis occultis abſcondere. 81 Solicitum. 82 Timui ne prodigum ſequerere. 83 Ne tu O Tiberi. 84 Avarum ſectaretur. tu Aule Nomentanum

Quod

Quod ſatis eſſe putas pater, & [85] natura coercet.
Præterea, ne vos [86] titillet gloria, jure-
--Jurando obſtringam [87] ambo: uter ædilis fuerit, vel
Veſtrûm prætor, is [88] inteſtabilis [89] & ſacer eſto.
[90] In cicere atque faba, bona tu perdâſque lupinis,
[91] Latus ut in circo ſpatiare, [92] aut æneus ut ſies,
Nudus agris, nudus nummis inſanz paternis?
Scilicet [93] ut plauſum, quos fert [94] Agrippa feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Ne quis humaſſe velit Ajacem [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex ſum. [98] Nil ultra quæro plebeius. [99] Et æquam
Rem imperito: ac ſi cui videor non juſtus, [1] inulto
Dicere quæ ſentit, permitto. [2] Maxime regum
Dî tibi dent capita claſſem reducere Troja:
Ergo [3] conſulere, & mox reſpondere [4] licebit?
[5] Conſule. [6] Cur Ajax heros ab Achille [7] ſecundus
[8] Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis?
Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque inhumato,
Per quem [9] tot juvenes patrio caruere ſepulchro?
[10] Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem,
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide, [12] natam
Ante aras, ſpargiſque [13] mola capus improbe ſalſa,
[14] Rectiù animi ſervas? [15] Quorſum? [16] Inſanus quid enim
Fecit, quum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim (Ajax
Uxore, & gnato, mala multa precatus? [17] Atridis.
Non ille aut Tencrum aut ipſum violavit Ulyſſem.
[18] Verum ego, ne hærentes adverſo littore naves
Eripiam, [19] prudens placavi ſanguine divos.
[20] Nempe tuo furioſe? [21] Meo, ſed non furioſus,
[22] Qui ſpecies [23] alias veris, ſceleriſque tumultu

85 Natura paucis contenta eſt.
86 Ne vos gloria allicit.
87 Ambos.
88 Is eſto cui jus teſtandi eſt adempſum, vel cui nemo jure cogitur teſtimonium perhibere.
89 Execrandus eſto.
90 Ædiles talia munera apud priſcos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Ut in lato circo ſuperbus ambules.
92 Ut æneus ſtatua tibi erigatur.
93 Ut populi applauſus feras.
94 Genet Auguſti, qui virtute fuit leo, cum tu ſis vulpes imbellis.
95 Dialogus eſt inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 Agamemnon.
97 Reſpondet Agamemnon.
98 Verba ſunt plebeii.
99 Agamemnon orationem ſuam continuat.
1 Impune.
2 Verba plebeii captantis benevolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, inquit Agamemnon.
6 Loquitur plebeius.
7 Uno Achille inferior.
8 Jacet inſepultus.
9 Toc Trojani.
10 Mille oves (inquit ait) occidit.
11 Verba ſunt plebeii.
12 Iphigeniam.
13 Mola ex farre molito & ſale ſacra.
14 Rectum animum ſervas? id eſt, ſanus ne es?
15 quorſum hæc? inquit Agamemnon.
16 Verba plebeii.
17 Agamemnon propter furioſum fuiſti.
18 Reſpondet Agamemnon.
19 Prudenter.
20 Tuo ſanguine (inquit Plebeius) ſed non ideo furioſus fuiſti.
21 Meo ſanguine veluti placavi (inquis Agamemnon) ſed non ideo furioſus fui.
22 Loquitur plebeius.
23 Diſſimulata à vera.

Permiſtas

Permiſtas capiet,[24] commotus habebitur: atque
ſtultitiane erret,[26] nihilum diſtabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos[27] admittis inanes,
Stas animo?[29] & purum eſt vitio tibi,[30] quam tumidum eſt cor?
Si quis lectica[31] nitidam geſtare amet agnam,
Huic veſtem ut gnatæ, paret ancillas, paret aurum:
Puſam aut puſillam appellet: fortique marito
Deſtinet uxorem: interdicto[33] huic omne adimat[34] jus
Prætor, & ad ſanos[35] abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro muta[36] devovet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, ubi parva
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit[37] vitrea fama.
[38] Hunc circumtonuit gaudens[39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & [40] Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim ſtultos[41] ratio inſanire[42] nepotes.
[43] Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
[44] Edicit, piſcatur uti, pomarius auceps,
Unguentarius,[45] ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor,[46] cum Velabro omne[47] macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras:
Accipe, quid contra juvenis reſponderit[48] æquum:
In nive Lucana[49] dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego. [50] tu piſces hyberno ex æquore[51] vervis:
[52] Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam: aufer:
[53] Sume tibi decies: [54] tibi tantundem: [55] tibi triplex,
[56] Unde uxor media currat de nocte[57] vocata.
[58] Filius Æſopi detraxtam ex aure[59] Metellæ,
(Scilicet[60] ut decies ſolidum exorberet) aceto

24 Et cum ſcelere conjunctas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filiam occidis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitii.
30 quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam ablego vellere candidum.
32 Spondeat uxorem.
33 Tanquam furioſo.
34 Jus bona ſua adminiſtrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Deſtinet uxori.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc arronirum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſotum.
41 Rerum eventus probabit.
42 Luxurioſos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publicè proclamat.
45 Lenones cupediarii? id genus homines perdiri, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant unguentarii.
47 Locus publicus obſoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus quo animo orationem lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.
51 Hyeme piſcaris.
52 Segnis ſum ego.
53 O venator ſume

tibi decies centena ſeſterrium nummum millia. 54 O Piſcator. 55 O leno ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius Æſopi tragœdi filius. 59 quo Clodium Æſopium adamarit. 60 Ut decies centum millia ſeſterrium nummum devoraret.

61 Dilúit

61 Diluit insignem baccam, qui sanior ac si
62 Illud idem in rapidum flumen jacerétve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, pravorum & amore 64 gemellum,
Luscinias soliti 65 impenso prandere coemptus.
66 Quorsum abeant sani? creta, an carbone notandi?
67 Ædificare casas, plostello adjungere 68 mures.
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 barbatum: 70 amentia versèt.
Si puerilius 71 his, ratio esse evincet amare:
Nec quicquam differre, utrúmne in pulvere 72 trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 Sollicitus plores: Quæro, faciasne quod olim
74 Mutatus Polemo: ponas 75 insignia morbi,
76 Fasciolas, 77 cubital 78 focalia. 79 potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 coronas.
Postquam est impransi correptus voce 81 magistri.
Porrigis irato puero quum popa, recusat.
Sume catelle: negat, si non des, optat amator
82 Exclusus qui distat? ait ubi secum, eat, an non,
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 Invisis foribus, Nec nunc quum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire 84 dolores?
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret, ecce
85 Servus, non paulo sapientior, 86 O here, qua res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia 87 & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi 88 nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 semina pomis,
90 Gaudes si 91 cameram percussti forte, 92 penes te es?

61 Liquefacit Margaritam.
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenii levitate.
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Ut solent pueri.
68 Veluti jumenta.
69 Virum gravem.
70 Amentia cum agitur, id est, pro insano habeatur.
71 Ædificare casas, & similia.
72 Utrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Caprus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti vel brachiorum regumentum.
78 quibus homines molles utebantur.
79 Ut Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaïde exclusus. Torus hic locus desumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus sibi odiosis unde erat exclusus.
84 quos amando patior.
85 Parmeno. 86 O Phædria. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum genus. 90 Gaudes tanquam felicis amoris omine. 91 Tectum in curvitatem formatum. 92 Esne mentis compos?

Quid

Quid? [93] quum balba [94] ſeris annoſo verba palato,
[95] Ædificante caſas, qui ſanior adde cruorem
[96] Stultitiæ, atq; [97] ignem gladio ſcrutare modo (inquam)
[98] Hellade percuſſa, Marius quum præcipitat ſe,
[99] Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis
[1] Abſolves hominem, & ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula [2] rebus?
[3] Libertinus erat qui [4] circum compita [5] ſiccus
[6] Lautis mane ſenex manibus currebat: & unum
(Quoddam magnum addens) [7] unum me ſurpite morti:
Dii enim facile eſt: orabat: ſanus utriſque
[8] Auribus atque oculis, mentem, niſi litigioſus
Exciperet [9] dominus, quum venderet, [10] hoc quoq; vulgus
Chryſippus ponit [11] fœcunda in gente [12] Meneni.
[13] Jupiter ingentes qui das adimiſque dolores,
(Mater ait pueri menſes jam quinque [14] cubantis)
[15] Frigida ſi puerum [16] quartana reliquerit: [17] illo
Mane die quo tu [18] indicis jejunia, [19] nudus
In Tyberi ſtabit, [20] caſus medicuſve levaret
Ægrum [21] ex præcipiti, [22] mater delira necabit
In gelida fixum ripa, [23] febrimque reducet.
Quóne malo mentem [24] concuſſa? [25] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius [26] ſapientum octavus amico,
[27] Arma dedit, poſthac ne [28] compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet [29] pendentia tergo.
[30] Stoice, poſt damnum [31] ſic vendas omnia pluris:

93 Cum blandiuſculè verba pronuncias more pueri balburientis ad gratiam puellæ captandam.
94 quum verberas, eſt Hypallage.
95 quomodo ſanior es puero nugas agente?
96 Amaroris ſtultitiæ adde ſcelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adjunge cædem.
98 Hellade interfecta à mario quum ab ea ſpernererur.
99 Cereris furore vexatus, id eſt, fuit ne furioſus?
1 An abſolves inſanum & eundem condemnabis ſceleratum?
2 Vocabula criminibus apta, ſed diverſa?
3 Pro liberto Horatius, ſub perſona Stertinii ſuperſtitioſos taxans omnem rides religionem.
4 In compitis deos penates conſtirui & coli juſſerat Auguſtus.
5 Jejunus.
6 manibus ablutis, ut eas puras ad deos tenderet.
7 me unum immortalitate donare. quo quid majus à diis potuit peti?
8 Sanus toto corpore, ſed mente non ſanus, quia ſuperſtitioſus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia ejus tacère non debuit, niſi lites amaret. 10 Hos ſuperſtitioſos. 11 In multiplici familia meneni, id eſt, in ſtultorum numero qui numerus eſt infinitus. 12 menenus vixit ætate Horatii, homo ſuperſtitioſus, & mente captus. 13 Alterum exemplum ſuperſtitionis. 14 Ægrotantis. 15 Vorum matris per hypothefin. 16 quartana, quæ ab atra bile proficiſcitur, corpus in principio paroxyſmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Jovis. 18 quo magiſtratus vel ſacerdotes tuo nomine jejunia imperant. 19 Ut vivo flumine ablutus ad rua ſacra purus accedat. 20 Si caſus hunc liberarit, qui in quartana ſæpe plus valet quàm medicus. Eſt enim quartana medicorum opprobrium. 21 Ex morbo periculoſo in ſene præſertim. 22 Exiſtimans ſe voti religione obſtrictam. 23 Febrem renovabit per aquæ frigiditatem. 24 mentem habens percuſſam. 25 Reſponſio eſt. 26 Stertinius ſeptem ſapientibus Græcis adnumerandus, Ironicè. 27 Hanc defenſionem dedit. 28 Ne inſanus diceret. 29 Diſcet ſua peccata quæ pendent in mantica à tergo ſibi ignoto. Nemo enim ſuum tergum novit. 30 Dialogus eſt inter Hor. & Damaſippum uſque ad Satyræ finem. 31 O Damaſippe, ſic poſt merces amiſſas quantuſcùm mercaturam facias. Sic, particula eſt bene precantis.

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus:
[31] *Quid? caput abſciſſum demens quum portat* [33] *Agavi*
[34] *Gnati infelicis, ſibi tum furioſa* [35] *videtur?*
[36] *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam inſanum: tantum hoc [37] *ediſſere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. [38] *Accipe: primum*
[39] *Ædificas, hoc eſt,* [40] *longos imitaris ab imo*
Ad ſummum totus [41] *moduli bipedalis, & idem*
Corpore majorem rides [42] *Turbonis in armis*
[43] *Spiritum & inceſſum:* [44] *qui ridiculus minus illo?*
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque [45] *verum eſt,*
[46] *Tanto diſſimilem,* [47] *& tanto certare minorem?*
[48] *Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,*
Unus ubi effugit matri denarrat, ut ingens
Bellua [49] *cognatos eliſerit.* [50] *illa rogare,*
[51] *Quantane? nam tandem (ſe inflans) ſic magna fuiſſet?*
[52] *Major dimidio.* [53] *Num tanto? Quum magis atque*
Se magis inflaret, Non, ſi te ruperis ([54] *inquit)*
Par eris. [55] *Hæc à te non multum* [56] *abluit imago.*
[57] *Adde poemata nunc (hoc eſt,* [58] *oleum adde camino)*
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis & tu,
[59] *Non dico horrendam rabiem (*[60] *jam deſine,) cultum*
Majorem cenſu ([61] *teneas Damaſippe tuis te)*
[62] *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
[63] *O major tandem parcas inſane minori.*

31 Reſpondet Damaſippus.
33 Filii Cadmi.
34 Penthei.
35 Furioſa viderur? minime.
36 Loquitur Horatius.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damaſippus.
39 Magnifice ædificas.
40 Incedendo te effers ut longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Brevis es ſtaturæ, i. res tua familiaris eſt tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & geſtum ridiculum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 Æquum eſt te idem facere.
46 Tanto viro diſſimilem.
47 Et cum tanto.
48 Æſopi fabula.
49 Ut ſimul natos oppreſſerit.
50 Illa rogabat.
51 quantus fuit ille vitulus?
52 Reſpondet pullus.
53 Num tanto major eſt, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damaſippus Horatium alloquitur. 56 Diſcrepat. 57 Adjunge ad inſanium tuam in ædificando aliam, qua furis in poematis ſcribendis. 58 Ut major ſiat tua inſania, proverbium eſt. 59 Miſſam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto veſtitum tuum ſumptuoſiorem quam cenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horatius ſua vitia à Damaſippo enumerari invitè audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horatius. O Damaſippe (qui me ſtultior es, & inſanior) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATYRA

SATYRA IV.

Sub persona cujusdam Catii Philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

UNde, &[1] quò Catius?[2] Non est mihi tempus,[3] aventi
[4] Ponere signa novis præceptis: qualia[5] vincant
Pythagoram[6] Anytique reum, doctumque Platona.
[7] Peccatum fateor, quum te sic tempore[8] lævo
Interpellârim: sed des veniam bonus, oro,
Quod si[9] interciderit tibi nunc aliquid,[10] repetes mox.
Sive est naturæ hoc, sive artis:[11] mirus utroque.
[12] Quin id erat curæ quo pacto cuncta[13] tenerem:
Utpote res[14] tenues tenui sermone[15] peractas.
[16] Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
[17] Ipsa memor præcepta canam. celabitur autor.
Longa quibus[18] facies ovis erit, illa memento,
[19] Ut succi melioris, & ut [illegible]is alba rotundis
[20] Ponere:[21] namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano,[22] qui siccis crevit in agris
Dulcior,[23] irriguo nihil est elutius horto.
[24] Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum[25] responset dura palato,
[26] Doctus eris vivam[27] misto mersare Falerno.
[28] Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est:[29] aliis malè creditur. ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] Finiet,[31] ante gravem quæ legerit arbore solem.
Aufidus[31] forti miscebat mella Falerno
Mendosè: quoniam vacuis committere venis

1 Unde venit Catius & quo vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam â quoquam traditis homina imponere & vocabula quæ sunt rerum σημεῖα, i. signa.
5 qualia, vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horatii.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam revocabis, sive memoria constat natura, sive arte.
11 Tu in utroque es admirandus. Ironica est commendatio, ut eum impellat ad dicendum.
12 Profecto (inquit Catius) hoc agebam.
13 Ut tenerem memoria.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen magistri tui, inquit Horatius.
17 Verba Catii.
18 Forma vel figura.
19 Ut gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen masculi continent. 22 Dulcior caule agresti, qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes advenerit. 25 Ne gallina malè adversetur palato & faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Aliis fungis periculosum est vesci. 30 Terminabit. 31 quæ mane ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] *mulso*
Prolueris melius, [34] *si dura morabitur alvus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obstantia conchæ:*
[38] *Et lapathi brevis herba, sed albo non sine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica nascentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare est [42] *generosæ fertile testæ.*
Murice Bajano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Ostrea Circæis,* [45] *Miseno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis jactat se* [47] *molle Tarentum.*
Nec sibi cœnarum quivis temerè arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces avertere [49] *mensa,*
Ignarum [50] *quibus est jus aptius, & quibus assis*
[51] *Languidus in cubitum jam se conviva reponet.*
[52] *Umber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curvet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *summittit caprea[illegible]n semper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *sapiens [illegible]bitur armos.*
Piscibus atque avibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæsita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium nova tantum [61] *crustula promit,*
[62] *Nequaquam satis in re una consumere curam:*
Et siquis solum [63] *hoc, mala nè sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces [64] *securus olivo.*
[65] *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna siquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor nervis inimicus:) [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna

33 Melicrato.
34 Si venter sese non exoneret.
35 Musculus, Angl. a mussel.
36 Conchæ parvi pretii.
37 Ut venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam evacuat.
39 Non sine vino, sic dicto ab insula Co.
40 Conchylia generosa lubricam reddunt alvum.
41 Luna accrescente conchilia implentur.
42 Generosorum testaceorum.
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, ubi Circe filia solis habitavit.
45 In Miseno Bajarum portu, ubi Misenus Æneæ nauclerus undis submersus periit.
46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. cockles.
47 Parentum mollitie & luxu diffluens.
48 Nisi prius explorata saporum ratione quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello piscatorio, caro pretio emere & auferre.
50 quibus piscibus jus conveniat.
51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad novas delicias excitatus.
52 Ex Umbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti. quod est Latii oppidum. 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Plancentas adinvenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Nassico nata, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Massica. 67 Lineo sacculo percolata.

Vina,

Vira, columbino [68] *limum bene colligit ovo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *volvens aliena vitellus.*
Toſtis [71] *marcentem ſquillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Poſt vinum ſtomacho. perna magis ac magis, [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morſus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis fervent allata [75] *popinis.*
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. [76] *ſimplex è dulci conſtat olivo:*
Quod pingui miſcere mero muriaque decebit,
[77] *Non alia quam quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc ubi confuſum* [80] *ſectis inferbuit herbis,*
[81] *Corytioque croco ſparſum* [82] *fletit:* [83] *inſuper addes*
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit olivæ,
Picenis cedunt pomis [84] *Tyburtia ſuco:*
Nam [85] *facie præſtant.* [86] *Venucula convenit ollis,*
Rectius [87] *Albanam fumo duraveris uvam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [illegible]*cem primus & halec,*
Primus & invenior pipe[illegible]*, cum ſale nigro*
[90] *Incretum, puris circumpoſſe catillis.*
Immane eſt vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Anguſtoque vagos piſces urgere catino.*
[93] *Magna movent ſtomacho faſtidia, ſeu puer* [94] *unctis*
Tractavit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit.*
Sive gravis [96] *veteri crateræ limus adhæſit.*
[97] *Vilibus in ſcopis,* [98] *in mappis,* [99] *in ſcobe,* [1] *quantus*
Conſiſtit ſumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 quoniam in fimdum decidit vitellus.
70 Deducens aliena natura vini, id eſt, fæces.
71 Potorem languentem ſquillis revocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam poſt epulas & vinum largius ſumptum, eſurire ſolebant.
73 Tenuiſſimis interſtinis ex carnibus ſuillis & arvina factis.
74 Conviva nauſeans vult refici, &c.
75 E popinis, quas ſolent eſſe immundæ.
76 Simplex jus.
77 Non garvia muria ſed ea quæ, &c.
78 Orca eſt vas fictile Conſtantinopolitanum ventricoſum & ore anguſto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concifis & incoctis.
81 Ciliicio croco ſic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Probemodum concrevit.
83 Superinfundes oleum Venafranum.
84 Poma Tybure nata.
85 Pulchritudine præſtant. 86 Uva Venucula melius in ollis condicur. 87 Uvam Albanam. 88 Hanc uvam Albanam ego primus inveniorem circumpoſuiſſe in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem ſæcatam per hendiaden. 90 Permixtum, vel incrementum purgatum. 91 Tria millia ſeſtertium inſumere piſcibus in macello venalibus. 92 Et in anguſtis patinis grandes piſces continere. 93 magnam nauſeam movent hæc, ſive, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificii. 97 In ſcopis parvo pretio habendis. 98 quibus convivæ manus unctas tergant. 99 quo vaſa defricata ſplendeant. 1 quam parvus ſumptus? 2 quo ſummus eſt minor, eo culpa eſt major. 3 Tene decet (ô Horati) pavimenta marmorea verſicoloria, ſcopa ex palma mandare?

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant tanto reprendi justius [5] *illis,*
Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?
[6] *Docte Cati, per amicitiam divosque,* [7] *rogatus*
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas [8] *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen [9] *interpres tantundem juveris. adde*
[10] *Vultum habitumque hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, [11] *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, [12] *fontes ut adire remotos,*
[13] *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

4 Et purpureas vestes obtinere toralibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 Jocatur Horatius suburbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renunciando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronunciationem Magistri tui. 11 quia tibi contigit audire & videre eum decentem. 12 Ut audiam ipsos auctores & inventores hujus disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Ulyssis Ti[illegible]bram apud inferos consulentis, Poeta insidiat[illegible] captatores testamentorum describit.

Hoc quoque [1] *Tiresia,* [2] *præter narrata, petenti*
Respondit: quibus amissa reparare queam [3] *res*
[4] *Artibus atque modis. quid rides? Jamne* [5] *doloso,*
Non satis est Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere? [6] *O nulli quicquam mentite. vides ut*
Nudus inopsque domum redeam [7] *te vate, neque illic*
Aut [8] *apotheca procis intacta est, aut pecus, atqui*
Et genus, & virtus, [9] *nisi cum re, vilior* [10] *alga est.*
[11] *Quando pauperiem, missis* [12] *ambagibus, horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. [13] *turdus,*
Sive aliud [14] *privum dabitur tibi,* [15] *devolet illuc*
Res ubi magna [16] *nitet domino sene: dulcia poma,*

1 Tiresias fuit vates Thebanus cujus judicio Juno offensa eum oculis orbavit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Jacturas præteritas resarcire.
4 Jure vel injuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci? O Ulysses, &c. Sunt verba Tiresiæ.
6 O Vates veridice, inquit Ulysses.
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum divitiis.
10 Herba nullius usus, vide Epod. 17. lib. 1. 11 quoniam, &c. inquit Tiresias. 12 Longo verborum circuitu omissis.
13 Sive turdus. 14 Sive aliud privatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est divitiarum.

Et

Et quoſcunque feret cultus tibi fundus[17] *honores,*
[18] *Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives.*
Qui quamvis perjurus erit,[19] *ſine gente,*[20] *cruentus*
Sanguine fraterno fugitivus: ne tamen illi
Tu comes[21] *exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.*
[22] *Viſne tegam ſpurco*[23] *Damæ latus? haud ita Trojæ*
Me geſſi, certans ſemper[24] *melioribus.*[25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem[26] *hoc animum tolerare jubebo.*
Et quondam majora tuli, tu protinus unde
Divitias, æriſque[27] *ruam, dic augur, acervos.*
[28] *Dixi equidem, & dico: captes aſtutus ubique*
Teſtamenta ſenum, neu ſi vaſer unus & alter
[29] *Inſidiatorem*[30] *præroſo fugerit hamo,*
Aut ſpem[31] *deponas,*[32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, minórve foro ſi res[33] *certabitur olim,*
Vivet uter locuples ſine gnatis,[34] *improbus ultro,*
Qui meliorem audax vocet in jus, illius eſto
Defenſor: fama civem, cauſaque[35] *priorem*
Sperne domi ſi natus erit, [illegible] dave conjux,
[36] *Quinte puta, aut Publ[illegible]ent*[37] *prænomine molles*
Auriculæ) tibi me[38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Jus anceps novi, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quivis oculos citius mihi quàm te
Contemptum[40] *caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas,[41] *neu ſis jocus*[42] *ire domum atque*
[43] *Pelliculam curare jube:*[44] *ſis cognitor ipſe.*
Perſia atque obdura, ſcu[45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes ſtatuas, ſcu pingui*[47] *tentus omaſo*
[48] *Furius hybernas cana nive conſpuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fructus honor bus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, ut libertus vel libertinus.
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Ulyſſis.
23 Homini abjecto & ſervili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 Tireſiæ concluſio.
26 Ut præter meam conſuetudinem, hominem infimæ ſortis colam diteſcendi cauſa inquit Ulyſſes.
27 Unde erum.
28 Loquitur Tireſias.
29 Si quis vaſer te fugerit inſidiatorem qui capiendæ hæreditatis cauſa munera quaſi ex inſidiis offers.
30 Hamo præguſtato. metaph. à piſcibus.
31 Aut ſpem abjicias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur poſthac.
34 Eſto ultro, id eſt, eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patronus, qui audax, &c.
35 Sperne civem meliorem.
36 Tireſias captatorem docet formulam ſenis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, ut, M. Tull. Cicero. 38 Non pecunia. 39 Quod in utramque partem trahi poteſt? 40 quum te inani nuce fraudet. 41 Ne ſis cuiquam ludibrio. 42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Ulyſſem. 43 Delicatè vivere. 44 Eſto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, id eſt, ſive ætas fuerit, ſive bruma. 46 Statuas mutas, intelligit forſitan inſacundos auctores, vel judices inceptos. 47 Diſtentus pinguibus inteſtinis. 48 Poeta bitaculus, qui cum brumam deſcriberet, utebatur hoc verſu, Jupiter hybernas cana, &c.

[49] *Inquiet*) [50] *ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?*
[51] *Plures annabunt thynni,* [52] *& cetaria crescent,*
Si cui præterea [53] *validus male filius in re*
[54]*Præclara ſublatus aletur: ne manifeſtum*
[55] *Cœlibis obſequium* [56] *nudet te,* [57] *leniter in ſpem*
Arrepe officioſus: ut & ſcribare ſecundus
[58] *Hæres, & ſi quis caſus puerum* [59] *egerit Orco,*
[60] *In vacuum venias,* [61] *perrarò hæc alea fallit.*
[62] *Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,*
[63] *Abnuere,* [64] *& tabulas à te removere memento:*
Sic tamen [65] *ut limis rapiat,* [66] *quid prima ſecundo*
Cera velit verſu. ſolus, multíſne cohæres.
Veloci percurre oculo, plerunque [67] *recoctus*
Scriba ex quinque viro corvum [68] *deludet hiantem;*
Captatorque [69] *dabit riſus Naſica Corano.*
[70] *Num furis? an prudens* [71] *ludis me, obſcura canendo?*
[72] *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit [illegible]*ula, ſi licet, ede.*
Tempore quo [73] *juvenis* [illegible] *horrendus, ab alto*
Demiſſum genus Æneæ, tellure marique
Magnus erit: [74] *forti nubet procera Corano*
Filia Naſicæ, [75] *metuentis reddere ſoldum.*
Tum [76] *gener hoc faciet: tabulas* [77] *ſocero dabit, atque*
Ut legat orabit. multum Naſica [78] *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: invenietque
Nil ſibi legatum, [79] *præter plorare,* [80] *ſuiſque*
[81] *Illud ad hæc jubeo: mulier ſi forte doloſa*
Libertuſve ſenem delirum [82] *temperet,* [83] *illis*

49 Dicet de te.
50 quam patiens eſt Ulyſſes?
51 Plures ſenes ſine liberis accedent, qui ruæ fidei cauſam ſuam committent.
Thynni ſunt piſces admodum celeres quorum multi capiuntur in Hiſpania ad columnas Herculis.
52 Vivaria & piſcinæ, ubi piſces prægrandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In cenſu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obſequium hominis ſine liberis.
56 Ne fallaciam tuam prodat.
57 Senſim, & paulatim tuis officiis demerere.
58 Filio languenti ſubſtitutus.
59 Si quis caſus ad mortem puerum perduxerit.
60 In locum hæredis vacuum.
61 Perraro hic eventus fruſtratur.
62 quicunque teſtator. Eſt Tmeſis.
63 Recuſare.
64 Tabulas teſtamenti.
65 Ut obliquis oculis inſpicias.
66 quid prima tabula cerata (id eſt, primus verſus in quo ſcribebatur nomen teſtatoris) velit in ſecundo verſu, id eſt, quem hæredem conſtitueret teſtator.
67 Sæpe ſcriba ætate grandis & in multis negotiis verſatus, ex quinque viro iterum in ſcribam rediit.
68 Hæreditati inſidiantem decipiet, ut vulpes olim Æſopi corvum.
69 Præbebit ridendi occaſionem.
70 Loquitur Ulyſſes.
71 Ludificas me?
72 O Ulyſſe fili Laertis.
73 Auguſtus.
74 Diviti.
75 Fugientis vel nolentis reddere univerſum debitum. Dotem cum filia fortaſſe intelligit.
76 Coranus.
77 Naſicæ dabit teſtamenti tabulas.
78 quas inſpicere negavit.
79 Præter ploratum & fletum.
80 Suæ filiæ.
81 Aliud Tireſiæ præceptum ad captandum ſenem.
82 Si regat.
83 Liberto, uxori, vel concubinæ.

Acce-

Accedas ſocius : [84] *laudes, lauderis ut abſens.*
[85] *Adjuvat hoc quoque : ſed vincit longè prius* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors ?*
Landato-ſcortator erit ? cave te roget : [89] *ultro*
Penelopen facilis potiori trade, [90] *putaſne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica ?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere curſu ?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca juventus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ,*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt : quæ ſi ſemel uno,*
[98] *De ſene guſtârit, tecum partita* [99] *lucullum :*
Ut canis [1] *à corio nunquam abſterrebitur uncto.*
Me ſene, quod dicam, factum eſt. anus improba Thebis
[2] *Ex teſtamento ſic eſt* [3] *elata. cadaver*
Unctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua, credo,
[5] *Quod nimium inſtiterat viventi, cautus adito :*
Neu deſis [6] *operæ, neve immoderatus abundes.*
Difficilem & moroſum offendet garrulus : ultro
[8] *Non etiam ſileas.* [9] *Davus ſis comicus : atque*
Stes Capite [10] *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
[11] *Obſequio graſſare. mone,* [12] *ſi increbuit aura,*
[13] *Cautus uti velit carum caput ! extrahe turba,*
[14] *Oppoſitis humeris :* [15] *aurem ſubſtringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari ? donec* [17] *obe. jam*
Ad cœlum manibus [18] *ſublatis, dixerit, urge, &*
Creſcentem tumidis inſta ſermonibus [19] *utrem.*
Quum te ſervitio longo curaque [20] *levârit :*
[21] *Et certum vigilans, quartæ ſit partis Ulyſſes,*

84 Laudare debes libertum vel mulierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum ſenem capere.
87 Si ſcribet.
88 Stultus vel inſanus.
89 Non rogatus uxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 Verba ſunt Ulyſſis ad Tireſiam.
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterum impellere.
93 Reſponder Tireſias.
94 Venit juventus illiberalis, & reſtricta in magnum donando.
95 Rei veneræ.
96 Ventris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel experta.
99 Lucrum à ſene acceptum.
1 quod rodere didicit.
2 Ipſius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege inſtitutus eſt hæres ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 quia nimio officio eam vivam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 qui non provocatus garrit, offendet, &c.
8 Ne ſis etiam nimium taciturnus.

9 Indue perſonam Davi timidè cum domino ſuo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum parati. 11 quovis genere obſequii divitem capta eique inſidiare. 12 Si ventus factus eſt acrior. 13 Sibi cavens. 14 Objectis humeris tuis nè in turba jacterur. 15 Aurem tuam ſubſtringe loquaci ſeni, id eſt, auribus tuis ſubſtrictis & arrectis finge te attentè auditurum longas ſenis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Obe jam ſatis eſt. 18 Præ gaudio. 19 Inſta hominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus velut uter intumeſcit. 20 morte ſua. 21 Et quum tu certo vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba; quartæ partis hæres ſis Ulyſſes.

Audi-

Audieris, hæres; [22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque* [24] *fide-* (lem?
[25] *Spargo subinde: & si paulum potes, illacrymare* [26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare sepulchrum*
Commissum [29] *arbitrio* [30] *sine sordibus extrue.* [31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. si quis
Fortè cohæredum senior [32] *male tussiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, seu fundi sive domus sit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere.* [36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: vive valéque.*

22 Post obitum senis sic dicis voce queribunda. Ergo nunc, &c.
23 Mortuus est.
24 Unde tam fidelem parabo amicum?
25 Divulga hæc verba, unde mihi, &c.
26 Licet, vel utile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare.
29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem, à te factam. 32 Graviter & periculosè. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obvenit. 35 Dic te malentem nummum, quam fundum addicere ei fundum pecunia. 36 Tiresiæ umbra, apud inferos hæc omnia loquitur. 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum iis quæ habet, vivere, ac plura non optare dicit. Deinde otii sui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam urbanam comitantur, comparat.

HOc erat in [1] *votis:* [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus ubi, & tecto vicinus [3] *jugis aquæ fons,*
Et paulum sylvæ [4] *super his foret.* [5] *auctius atque*
Dii melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maja nate, nisi ut* [7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque majorem feci [8] *ratione malarem,*
Nec sum facturus [9] *vitio culpave minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum:* [11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O si urnam argenti [13] *fors qua mihi monstret (ut illi,*
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, [14] *dives amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Ultra hæc.
5 Amplius quam optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi ut hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Injuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriave.
10 Si nihil horum à diis precor quæ proxime dicam.
11 Utinam angulus ille, &c.
12 qui facit agellum inæqualem.
13 Pertusa alicubi.
14 Dives factus favente Hercule, qui thesauris recludendis præesse creditur.

Hercule,

Hercule) [15] *ſi quod adeſt, gratum juvat : hac prece te oro,*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera, præter*
[17] *Ingenium : utque ſoles,* [18] *cuſtos mihi maximus adſis.*
Ergo ubi me in montes & [19] *in arcem ex urbe removi,*
Quid prius illuſtrem [20] *Satyris, muſaque pedeſtri ?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auſter,*
Autumnuſque gravis, [23] *Libitinæ quæſtus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, ſeu Jane libentius* [25] *audis,*
[26] *Unde homines operum primos vitæque labores*
Inſtituunt (ſic dîis placitum) tu carminis eſto
Principium, [27] *Romæ ſponſorem me rapis : eia,*
[28] *Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge.*
Sive Aquilo [29] *radit terras, ſeu bruma nivalem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire neceſſe eſt*
[32] *Poſtmodo quod mî obſit, clare certumque loquuto,*
Luctandum in turba : facienda injuria [33] *tardis,*
[34] *Quid vis inſane ? & quas res agis ? Improbus urget*
[35] *Iratis precibus,* [36] *tu pulſes omne quod obſtat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori ſi mente recurras.*
[38] *Hoc juvat, & melli eſt : non mentiar, at ſimul atras*
Ventum eſt [39] *Eſquilias, aliena negotia centum*
Per caput, [40] *& circa ſaliunt latus. Ante ſecundam*
Roſcius orabat [41] *ſibi adeſſes ad puteal cras.*
[42] *De re communi ſcribæ magna atque nova te*
Orabant hodie meminiſſes, Quinte, reverti.
[43] *Imprimat his cura Mæcenas ſigna tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar, Si vis, potes, addit : & inſtat,*
[45] *Septimus octavo proprior jam fugerit annus,*

15 Si eo, quod poſtideo, deleſtor.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue, i. hebes ingenium.
18 Sub Mercurii tutela ſunt Poetæ Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tuſculanam in monte poſitam.
20 Satyrico carmine & verſibus qui ſtant pedibus ſoluta oratione ſimilibus.
21 quando in aere ſum, nulla perturbatione afficior.
22 Inſalubris auſter, cujus intemperie corpora ingraveſcunt.
23 quam multi in Autumno intereunt, quæſtum faciunt ii, qui in funeribus procurandis ſunt occupati, dicti libitinarii à Libitina funerum dea.
24 A Matuta, i. aurora.
25 Libentius appellaris.
26 A quo.
27 quum Romæ ſum, O Jane, tu cogis me eſſe fideiuſſorem, id eſt, pro altero ſpondere.
28 Urge ne quis me officioſior exiſtat.
29 Sive Aquilo ſtat & devaſtat terras.
30 Sive Bruma breviore ambitu diem contrahit.
31 Ad ſpondendum pro altero.

32 Laborandum eſt mihi in turba id clarè & aperte locuto, quod mihi damnum afferat, ſpondendo Nimirum. 33 Tardius euntibus, ſcilicet, dum propero. 34 Verba ſunt ejus qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulſare quicquid obſtat euntibus. 37 Si recurras mente, memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Reſponder Horatius hoc (nempe in turba jactari & malè audire) eſſe ſibi voluptati inſtar mellis. 39 In Eſquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat, vel quod olim erat plebis ſepulcretum, vel quod eo veſtitus atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte inſiliunt. 41 Ut tu Horati, ſibi eſſes advocatus ad puteal, id eſt, ad locum, ubi prætor jus dicebat. 42 De re, quæ ad rem publicam pertinet. 43 Da operam ut Mæcenas ſubſcribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit ſubſcribere? 45 Septimus annus elapſus eſt, ferè octavus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero: duntaxat ad hoc, [46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:* [48] *hora quota eſt? [49] Thrax eſt Gallina*
Matutina, [50] *parum cautos jam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimoſa benè deponuntur in aure,*
[52] *Per totum hoc tempus ſubjectior in diem & horam*
Invidiæ. [53] *noſter ludos ſpectaverat unà,*
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à noſtris manat per compita rumor?*
Quicunque obvius eſt, [55] *me conſulit.* [56] *O bone (nam te*
Scire, [57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid [58] *de Dacis audiſti? [59] Nil equidem,* [60] *ut tu*
Semper eris deriſor ad omnes. Dii [61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquam.* [63] *Quid militibus promiſſa* [64] *Triquetra*
Prædia, Cæſar an eſt Itala tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil mirantur. ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilenti.
[65] *Perditur hæc inter* [66] *miſero lux, non ſine votis:*
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno [67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere ſollicitæ jucunda oblivia vitæ?*
O quando [69] *faba Pythagoræ cognato ſimulque*
Uncta ſatis pingui [70] *ponentur oluſcula lardo?*
[71] *O noctes cœnæque deûm: quibus ipſe, meique*
[72] *Ante Larem proprium veſcor.* [73] *vernaſque procaces*
Poſco [74] *libatis dapibus, prout cuique libido eſt,*
[75] *Siccat inæquales calices conviva; ſolutus*
Legibus [76] *inſanis: ſeu quis capit* [77] *acria fortis*

46 Futurus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas hujus generis.
48 mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignaviæ cauſa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui ſub finem Autumni utuntur adhuc veſte æſtiva.
51 quæ garrulis ſine periculo poſſunt committi.
52 Per totum hoc ſeptennium ſui magis ac magis invidiæ expoſitus.
53 Noſter Horatius (dicunt omnes invidi) Fortunæ filius. id eſt, homo felicisſimus unà cum mæcænate verſatus eſt in theatro, & in campo martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 me rogat.
56 Horati.
57 Auguſtum & mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dii malè me vexent.
62 Audivi.
63 quid (inquit percunctator) utrum prædia militibus promiſſa daturus eſt Cæſar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta eſt Triquetra à tribus promontoriis. 65 Conſumitur dies inter hæc nugatoria. 66 mihi in miſeriis. ſed non ſine optatis. 67 quæ dantur joco, & otio. 68 Hujus vitæ urbanæ ſollicitudines obliviſci. 69 A faba Pythagoras abſtinuit, quaſi ſibi cum ea cognatio aliqua eſſet, veritus nè in ſabam aliquam animus parentis immigraſſet. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ ſuaves & jucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante deum domeſticum & familiarem. 73 Audaculos ſervos domi noſtræ natos. 74 Dapibus à me prius deguſtatis & leviter taſtis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro ſuo quiſque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat convivis à bibendi magiſtro, quantum quiſque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocu-

Pocula, [78] *ſeu modicis uveſcit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibuſve alienis.*
Nec male, necne [80] *Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos*
Pertinet, & neſcire malum eſt, agitamus: utrumne
Divitiis homines an ſint virtute beati:
Quidve ad amicitias [81] *uſus rectumne trahat nos:*
Et quæ ſit natura boni, [82] *ſummumque quid ejus.*
Cervius, hæc inter, vicinus [83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam ſi quis laudat* [85] *Arelli*
Sollicitas [86] *ignarus opes,* [87] *ſic incipit:* [88] *Olim*
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe [89] *cavo, veterem vetus hoſpes amicum:*
[90] *Aſper & attentus quæſitis,* [91] *ut tamen arctum*
Solverit hoſpitiis animum, quid multa? neque illi
[92] *Sepoſiti ciceris nec longæ invidit avenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, ſemeſáque lardi*
Fruſta dedit: [94] cupiens varia faſtidia cœna
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo:
[95] *Quum pater ipſe domus palea porrectus in horna*
[96] *Eſſet ador, loliumque,* [97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat (inquit) amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?*
Vis tu homines urbemque [99] *feris præponere ſylvis?*
Carpe viam (mihi crede) [1] *comes:* [2] *terreſtria quando*
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
[3] *Aut magno aut parvo lethi fuga,* [4] *quo bone circa,*
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor quam ſis ævi brevis. [5] *Hæc ubi dicta*
Agreſtem pepulere, domo levis exilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia [6] *nocturni ſubrepere. jamque tenebat*

78 Seu modico patri deleſtatur.
79 Sermo convivaſſis, in cœna ruſtica.
80 Lepos inſignis ſaltator, Auguſti ſcurra.
81 Utiſitas an honeſtas.
82 Et quid ſit Summum bonum.
83 Cervius jucunde narrat vulgares fabulas.
84 Ex uſu.
85 Cujuſdam avari nomen eſt Arellius.
86 Non expertus, quantas ſecum curas trahunt amplæ divitiæ.
87 Cervius ſic incipit.
88 quondam.
89 Anguſto cubili.
90 Laborioſus, non delicatus.
91 Ita tamen ut animum parcum laxaret hoſpitiis, id eſt, hoſpiribus accipiendis.
92 Helleniſmus. Invideo cum genitivo caſu pro quo Latini dicerent. Neque invidit illi ſeopoſitum cicer neque longam avenam, ſed liberaliter ei appoſuit.
93 Acinum defecatum.
94 Cupiens variorum eduliorum depellere urbani faſtidia muris dente ſuperbo ſingula degeſtantis.
95 Cum mus ruſticus ſtrarus in palea hujus anni.
96 Ederet ador, farris genus.
97 Relinquens dapes meliores.

98 Nemoris alti. 99 Deſertis regionibus. 1 Comitare me in urbem. 2 quandoquidem terreſtria animalia mortales habent animas. Horatius: vel ex Atheorum ſententia, vel in perſona muris urbani & cæterarum animantium (homine excepto) iſta loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 quo circa O bone. 5 Poſtquam hæc verba muris urbani, murem ruſticum impulerunt vitæ genus commutare. 6 Noctu.

Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi [7] cocco
Tincta super lectos [8] canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] extructis inerat hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea [10] porrectum in veste locavit
Agrestem, [11] veluti succinctus cursitat [12] hospes,
[13] Continuatque dapes: necnon [14] vernaliter ipsis
Fungitur officiis, [15] prælambens omne quod affert.
[16] Ille cubans gaudet mutata sorte, [17] bonisque
Rebus agit lætam convivam: quum subito ingens
Valvarum strepitus [18] lectis excussit utrumque.
[19] Currere per totum pavidi conclave, magisque
[20] Exanimes trepidare. [21] simul domus alta [22] Molossis
Personuit canibus. [23] tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) [24] & valeat: me sylva [25] cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur [26] ervo.

7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar servi ad ministrandum expediti.
12 Mus urbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiose in morem vernarum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætum convivam
18 Lectis discubitoriis.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant. robusti gignuntur.
21 Simul atque. 22 Canibus Epiroticis à Molossa civitate Epiri, ubi canes
23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita urbana, turbulenta & timoris plena.
25 Caverna, ubi ante habitabat. 26 Ervum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quàm promiserat aut præ se ferat.

JAmdudum [1] ausculto: & cupiens tibi dicere [2] servus
Pauca, reformido [3] Davúsne? [4] ita, Davus, amicum
Mancipium domino, [5] & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes. [6] Age, libertate Decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
[7] Pars hominum vitio gaudet [8] constanter, [9] & urget

1 Audio te loquentem.
2 Existens in servitute.
3 Nam Davus audet hæc loqui? inquit dominus suus.
4 Ita est, ego Davus servus tibi utilis cupio te paucis convenire.
5 Servus, inquam, tanta frugalitate præditus, ut me meo merito judicare possis vitalem, i. melior vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur, inquit, dominus, servis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba servi. 8 Pertinaciter. 9 Perseverat in consilio suscepto.

Pri-

Propositum: par, multa [10] *natat, modo* [11] *recta capessens,*
Interdum [12] *pravis obnoxia. sæpe natatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modo læva Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis:* [16] *clavum ut mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, undè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè,*
Jam mœchus Romæ, jam mallet [20] *doctus Athenis*
Vivere: [21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *justa chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro se* [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pavit. quanto constantior idem
In vitiis; [27] *tanto levius miser, ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui jam contento, jam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant*
Furcifer? [32] *Ad te, inquam,* [33] *quo pacto pessime?* [34] *laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis:* [36] *& idem*
Si quis ad illa deus [37] *subito te agat,* [38] *usque recuses:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmus rectum defendis:* [41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens. [42] *evellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, absentem* [44] *rusticus urbem*
Tollis ad astra [45] *levis. si nusquam es fortè vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus, ac* [47] *velut usquam*
Vinctus eas, ita te felicem dicis, [48] *amásque,*
Quod nusquam tibi sit [49] *potandum.* [50] *jusserit ad se*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire*

10 Instabilis est huc illuc fluctuans.
11 Virtutes sequens.
12 Vitiis obnoxia.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquando sine ullo annulo, quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quam in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clavum aut latum aut angustum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abjectam.
18 Unde, id est, ex qua exiret paulo elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus, Deus est animum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, unde multis formis & mutabilis apparet. quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 quotquot sunt Vertumni, non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depingebatur, modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, &c. 23 Chiragra gravis & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alveo sumeret. 26 In vasculum ex quo ad evitandum dolum tali ab aleatoribus in alveum conjiciebantur, ne si manu jacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tanto minus miser. 28 Illo Prisco. 29 Modo ita contendit funem, ut periculum sit ne rumpatur, modo nimis laxat, id est, in omni vitiorum genere volutatur. 30 Verba sunt heri. 31 Verba raucida & auditu injucunda. 32 Responder servus. 33 Loquitur herus. 34 Sunt verba Davi ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valde recuses. 39 quod esseris. 40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 quando Romæ es. 44 quando es rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 quasi, quo vocaris, eo coactus & invitus eas. 48 Estque tibi jucundum. 49 Epulandum. 50 Si jusserit. 51 Sero paulo ante vesperum.

Con-

Convivam,[52] *Nemon' oleum ferat ocyus? ecquis*
Audit? cum magno[53] *blateras clamore,*[54] *fugisque*
Milvius,[55] *& scurræ tibi non*[56] *referenda precati*
Discedunt,[57] *etenim fateor, me dixerit*[58] *ille*
[59] *Duci ventre lovem:* [60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis adde[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis*[63] *quod ego, & fortassis nequior, ultrò*
[64] *Insectere, velut melior?* [65] *verbisque decoris*
Obvolvas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? [66] *aufer*
Me vultu terrere, manum[67] *stomachumque teneto,*
Dum quæ[68] *Crispini docuit me janitor edo.*
[69] *Te conjux aliena capit, meretricula Davum.*
Peccat uter nostrûm cruce dignius? acris ubi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris[75] *meiat eodem,*
[76] *Tu, quum*[77] *projectis insignibus, annulo equestri*
[78] *Romanoque habitu,*[79] *prodis, ex judice, Lama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris, atque*
[83] *Altercante libidinibus*[84] *tremis ossa pavore.*
[85] *Quid refert, uri virgis, ferroque necari,*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati*[87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum genibus tangas caput? est ne marito*
Matronæ peccantis[89] *in ambos justa potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem propensantis. Cœnaturi oleo unguebantur.
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Dixi sunt verba, non Horatii.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suavem odorem obsonii percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Servus nimirum.
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi, vide Sat. 2. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui ut meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentula tumentis.
73 Aut superincumbendo me clunibus agitavit veluti equo insidens.
74 me nullum facit illæsa fama. 75 Cum eadem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In vestitum servilem sumis (ne ab aliis agnoscaris) & ex Judice factus es Lama, cogs. 79 quum tu Servus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædes mulieris. 83 Pugnante meru cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 quid interest utrum eas gladiator auctoratus (id est, obligatus pretio) virgis uri, (id est, verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi. quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam, 87 ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

[98] *In corruptorem vel juſtior? illa tamen ſe*
[91] *Non habitu* [92] *mutatve loco,* [93] *peccatve ſuperne*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] *amanti.*
[95] *Ibis ſub furcam* [96] *prudens:* [97] *dominoque furenti*
Committes rem omnem & vitam, & cum corpore famam.
[98] *Evaſti? credo,* [99] *metues,* [1] *doctuſque cavebis:*
[2] *Quæres quando iterum paveas, iterumque perire*
Poſſis. [3] *ô toties ſervus! quæ bellua ruptis*
Quum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum mœchus, ais, neque ego, herculè, fur, tibi vaſa
Præterco [4] *ſapiens argentea.* [5] *tolle periclum,*
Jam [6] *vaga proſiliet frænis natura remotis.*
[7] *Tune mihi dominus,* [8] *rerum imperiis hominumque*
Tot tantiſque [9] *minor? quem ter* [10] *vindicta quaterque*
[11] *Impoſita haud unquam miſera formidine* [12] *privet?*
Adde ſupradictis, [13] *quod non levius valeat nam*
[14] *Sive vicarius eſt, qui ſervo paret (uti mos*
Veſter ait) ſeu conſervus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
[15] *Duceris ut nervis alienis mobile lignum.*
[16] *Quiſnam igitur liber? ſapiens,* [17] *ſibique imperioſus:*
Quem neq; pauperies, neque mors, neque vincula terrent,
[18] *Reſponſare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis & in ſeipſo totus [19] *teres atque rotundus:*
[20] *Externi ne quid valeat* [21] *per læve morari.*
In quem [22] *manca ruit ſemper fortuna: poteſne*
[23] *Ex his* [24] *ut proprium quid noſcere? quinque talenta*
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum

98 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec ſe mutat, ut ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi ſubjacenti, vel non palam peccabit, ut vult Eraſ.
94 Neque credat tibi dicenti, te eam amare.
95 Feres furcam in collo, ut ſervus. Unde dictus eſt furcifer, qui talem Furcum circumtulit.
96 Sciens.
97 Libidini furioſæ, quæ tibi impera, concredes te, tuaque omnia.
98 Evaſiſti periculum?
99 Ironicè, id eſt, non metues.
1 Doctus periculo tuo cavebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te ferum admittat, ut paveas, & pereas.
3 quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi ſapiens.
5 Tolle merum pœnæ.
6 Proclivis ad vitium.
7 Tune re mihi dominum eſſe dicis, qui me nequior es, & duriorem ſervis ſerviturem.
8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c.
9 Inferior. 10 Virga, qua prætor ſervum liberabat. 11 Capiti ſapius impoſita. 12 Poſſit liberare. 13 quod ſuperioribus par eſt. 14 Soletis vos diſputare, utrum ſervus ſervi ſit dicendus vicarius, an conſervus? cum tu igitur mihi imperites & aliis ſervias (id eſt, vitiis, & furioſæ libidini) quid conſervus ne ſum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia poteſtate velut imaguncula quæ ex ligno fatæ certis nervis ſua ſponte moventur. 16 Concludis ex Stoicorum ſententia. 17 qui ſibi ſuiſque affectibus imperat. 18 Fortis ad reſpondendum, id eſt, ad obſiſtendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus ut rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoveat. 21 Nequid poſſit, quaſi per læve lignum, ſive marmor hærere; eſt Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi, 24 quid poſſis verè fateri tuum eſſe?

[25] *Perſundit gelida: rurſus vocat: eripe turpi*
Colla jugo, liber, liber ſum, dic age. [26] *non quis.*
Urget enim [27] *dominus mentem non lenis, & acres*
Subjectat [28] *laſſo ſtimulos, verſatque* [29] *negantem,*
[30] *Vel quum Pauſiaca torpes inſane tabella,*
Quî peccas minus [31] *atque ego? quum* [32] *Fulvi* Rutu- (bæque
Aut placideiani [33] *contento poplite miror*
Prælia, [34] *rubrica picta aut carbone, velut ſi*
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. [35] *nequam & ceſſator Davus: at ipſe*
Subtilis veterum judex & callidus [36] *audis,*
[37] *Nil ego. ſi ducor libo fumante:* [38] *tibi ingens*
Virtus atque animus cœnis reſponſat opimis.
[39] *Obſequium ventris mihi* [40] *perniciosius eſt. cur?*
[41] *Tergo plector enim. quî tu impunitior illa*
[42] *Quæ parvo ſumi nequeunt cum obſonia captas?*
Nempe [43] *inamareſcunt epulæ* [44] *ſine fine potitæ,*
[45] *Illuſique pedes* [46] *vitioſum ferre recuſant*
Corpus: an hic peccat, [47] *ſub noctem qui puer uvam*
Furtiva mutat ſtrigili? qui prædia vendit,
Nil ſervile gulæ [48] *parens, habet? adde, quòd idem*
[49] *Non horum tecum eſſe potes, non otia* [50] *rectè*
Ponere: [51] *teque ipſum vitas fugitivus,* [52] *ut erro:*
Jam vino quærens, jam ſomno [53] *fallere curam,*
Fruſtra. nam [54] *comes atra premit ſequiturque fugacem.*
[55] *Unde mihi lapidem?* [56] *quorſum eſt opus?* [57] *unde ſagittas?*
[58] *Aut inſanit homo,* [59] *aut verſus facit? hoc Ocyus hinc te*
Ni rapis, [61] *accedes* [62] *opera agro nona Sabino.*

25 Perfuſum aqua gelida repellit à foribus.
26 Non poteſ dicere te eſſe liberum, qui ſervis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi laſſo. Eſt Allegoria ab equis ducta.
29 Libido vexat te negantem ſervire.
30 quum admiraris tabulam à Pauſia pictam.
31 quomodo peccas minus quàm ego?
32 quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite extento, altero leviter inflexo.
34 Rubrica eſt terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te ſervus nequam & piger.
36 Callidus dicerisſ.
37 Si tibi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (id eſt, nullius pretii) me dicis eſſe.
38 Tu ſapiens & magnanimus haberis, ſi cœnas opiparas contemnas. Eſt Ironia. Nam herus ſuus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, ut cœnas opimas contemnere non poſſet.
39 Luxuria. 40 Mihi quam tibi perniciosius. 41 Vapulo. 42 quæ magno conſtant. 43 Epulæ non ſapiant, vel naſum acidum generant. 44 quæ immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu recuſant, &c. 46 Corpus morboſum. 47 Peccatne puer, qui ſub noctem data ſtrigili furtiva uvam accipit? 48 Gulæ ſervicns 49 Adeo es inconſtans, & in variis diſtractus. 50 In re ſeria & honeſta. 51 Tu teipſum fugis, tecum pugnas, es præſens abſens. 52 Ut ſervus vagabundus aliquando ad Dominum reverteris. 53 Lenito curam. 54 Ipſa cura. 55 Unde mihi ſumam lapidem? inquit herus inſanus propter ſervi orationem nimis liberam. 56 Sunt verba ſervi. 57 Petit ira ingenſus ſagittas eriam petit. 58 Verba ſunt ſervi. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus mittendi ſervo, ſe illum militurum in Sabinos, ſic ut ex ſervo urbano efficiatur ſervus ruſticus & abjectus. 61 Accedes nonus ad octo ſervos operarios, quos miſi in agrum Sabinum. 62 Opera in hoc loco, ut ſæpe apud Ciceronem, hominem ſignificat ſordidum, & vilis conditionis.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum ſuum interrogat, qualis Naſidieni fuit cœna, cui ipſe interfuerat.

UT Naſidieni juvit te cœna [1] beati?
Nam mihi quærenti convivam, [2] dictus heri illic
De medio potare die, [3] Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. [4] Da (ſi grave non eſt)
Quæ prima [5] iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat [7] cœnæ pater [8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia laſſum
[9] Pervellunt ſtomachum: [10] ſiſer, alec [11] fæcula Coa
His ubi ſublatis, [12] puer altè cinctus [13] acernam
[14] Gauſape purpurco menſam præterfit, & alter
[15] Sublegit quodcunque jaceret [16] inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere: [17] ut attica virgo
Cum ſacris Cereris, præcedit fuſcus [18] Hydaſpes,
[19] Cæcuba vina ferens: [20] Alcon, Chium, maris expers.
[21] Hic herus, Albanum, Mæcenas, ſive Falernum
Te magis [22] appoſitis delectat, habemus utrumque.
[23] Divitias miſeras! [24] Sed quis cœnantibus unà,
Fundani, [25] pulchrè fuerit tibi, noſſe laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viſcus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Servilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] umbras:
Nomentanus erat [28] ſuper ipſum, Porcius infrà.
[29] Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.

1 quomodo te cœne divitis Naſidieni delectavit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Naſidienum à meridie potare.
3 Sic me juvit (inquit Fundanius) ut nunquam libentius cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Auſtro leniter flante, ex quo carnes putrefcunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex convivii, Naſidienus.
8 Rapula acero condita.
9 Provocant ſtomachum languentem.
10 Genus paſtinacæ, Anglice.

Skirwort.

11 Fæcula eſt genus condimenti quod purum profuit ex craſſiori ſedimento vini Coi.
12 Servus ad miniſtrandum bene expeditus.
13 Terſit menſam, ex acere arbore factam.
14 Panno villoſo. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut caniſtrifera virgo. 18 Puer formoſus. 19 Vina generoſa. 20 Alter ſervus vinum ferens Chium non ex Chio inſula advectum, ſed in Italia factum, imitatum igitur. 21 Naſidienus ait, ô Mæcenas, ſi vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ ſunt appoſita. 23 O miſeras divitias, inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis convivis. 25 quam jucundè cœnaris. 26 Summus ego ſui primo lecto, inquit Fundanius. 27 Umbras appellat convivas, à convivatore nos invitatos. 28 Supra Naſidienum. 29 Porcius ideo fuit ridiculus, quod uno hauſtu totas obſorberet placentas.

[30] *Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid fortè* [31] *lateret,*
Indice monſtraret digito: nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto [32] *celantia ſuccum.*
Ut vel continuò patuit, quum [33] *paſſeris, atque*
Inguſtata mihi [34] *porrexerit ilia rhombi.*
Poſt hoc me docuit [35] *melimela rubere minorem*
[35] *Ad lunam delecta.* [37] *quid hoc interſit,* [38] *ab ipſo*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] *Nos niſi* [40] *damnos ebibimus, moriemur inulti,*
Et calices poſcunt majores. [41] *vertere pallor*
Tum [42] *parochi faciem, nil ſic metuentis,* [43] *ut acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Fervida quòd ſubtile [44] *exurdant vina palatum:*
[45] *Invertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatróque ſequutis omnibus: [46] *imi*
[47] *Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Aſſertur ſquillas inter murena [48] *natantes.* (quit
In patina porrecta. [49] *ſub hoc herus, Hæc gravida, in-*
Capta eſt, deterior [50] *poſt partum carne futura.*
[51] *His miſtum jus eſt oleo,* [52] *quod prima Venafri*
Preſſit cella: [53] *garo de ſuccis piſcis Iberi,*
Vino quinquenni, verum citramare [54] *nato,*
Dum coquitur: ([55] *cocto Chium ſic convenit, ut non*
Hoc magis ullum aliud) pipere albo: non ſine aceto,
[56] *Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi [57] *incoquere, illutos* [58] *Curtillus echinos;*
[59] *Ut melius muria quàm teſta marina remittat.*

30 Nomentanus ingignis ſtelluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, ut, &c.
31 Si quid aliis erat incognitum.
32 Intra ſe continentis ſuccum longe meliorem ſucco noto, id eſt, ſucco uſitato.
33 Piſcis plani.
34 quum Naſidienus porrexerit, &c.
35 Mala meſſei ſaporis.
36 Creſcente luna.
37 quæ ſit differentia inter melimela colletta, creſcente vel decreſcente luna.
38 Ab ipſo Naſidieno, qui me docuit.
39 Nos obſoniorum ſœtore propemodum enecati morie-mur inulti.
40 Niſi largè bibimus cum damno convivatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Naſidieni convivatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum unde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & Balatro evacuant totos vini cados poculis Alliphanis, id eſt, poculis majoribus factis in Aliphe oppido Samnii.
46 Convivæ qui accumbebant in imis lectorum partibus.
47 Convivæ electi & honoratiores, id eſt, Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In juſculo. 49 Hoc ipſo tempore Naſidienus convivii dominus inquit, &c. 50 Deterior futura ſi capta eſſet poſtquam peperiſſet. 51 Ex his jus eſt temperatum, nempe oleo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 quod ex olivis Venafranis primum eſt expreſſum. 53 Garum eſt genus muriæ ex ſcombris confectum. 54 Dum coquitur juſculum vino Italico. 55 Juri cocto vinum Chium eſt aptiſſimum. 56 quod ſuo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monſtravi incoquere herbas in illo jure, quod deſcripſi. 58 Curtillus unus ex hoc genere Epicureorum docuit incoquere echinos non maceratos (id eſt, non muriam ex eis factam) ſed echinos integros. 59 Tanquam ſapidius cum ex muria, quam quod teſta. 60 Græca ad nos remittet.

Interea

Interea ſuſpenſa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia [61] *pulveris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli*
Senſimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, poſito capite, ut ſi*
Filius immaturus obiſſet, flere, quis eſſet
Finis? ni ſapiens hic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna quis eſt crudelior in nos*
Te Deus? [66] *ut ſemper gaudes illudere rebus*
Humanis! Varius mappâ compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] *ſuſpendens omnia naſo,*
[68] *Hæc eſt conditio vivendi, aiebat:* [69] *eoque*
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] *labori.*
[71] *Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni*
Solicitudine diſtrictum? [72] *ne panis aduſtus.*
Ne male conditum jus apponatur? ut omnes
Præcincti rectè pueri comptique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa rumpant ſi
Ut modò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] *agaſo.*
Sed convivatoris (74 *uti ducis*) *ingenium res*
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc. Tibi dii, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es convivaque comis.
[76] *Et ſoleas poſcit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos [78] *his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa*
[79] *Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum*
Quærit de pueris, num ſit quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumque
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *ſecundo,*
Naſidiene redis [83] *mutatæ frontis, ut arte*
Emendaturus [84] *fortunam deinde ſequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes*
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & flicis [86] *paſtum jecur anſeris albi,*

61 Tantum pulveris.

62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.

65 Mœſtum ſolaretur.
66 quam gaudes.

67 Omnia deridens.
68 Ut mala finit vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Téne æquum eſt cruciari?
72 Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.

73 qui jumenta curat, quales erant Naſidieni miniſtri.
74 quemadmodum Imperatoris.
75 quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat antequam accumbebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat convivas conſuſurrantes.
78 quam hos inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum caſu.
81 Obtres confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum caſum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginarum.

Et leporum avulſas, [87] *ut multo ſuavius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit tum pectore aduſto
Vidimus & merulas [88] *poni, & ſine clune palumbes.*
[89] *Suaves res, ſi non* [90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus, quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus: velut [91] *illis*
[91] *Canidia affluſſet, pejor* [92] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaves.
90 Si nobis non recitaſſet cauſas naturales, ob quas alia aliis partibus ſint præferenda.
91 Illis cibis.
92 Mulier veneficæ.
93 Pejor ſerpentibus, quorum afflatu cibi ſalutares reddantur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER I.

AD MÆCENATEM. Epiſt I.

Se ludicra ſua ſtudia miſſa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem dicunt, amplecti: Sic tamen ut in nullius Magiſtri verba juret. Hujuſmodi autem eſſe hæc ſtudia, ut nemo ſit qui non illis excoli poſſit, ſi modò patientem aurem commodet. Tandem pravum hominum judicium, virtutem opibus & honoribus poſtponentium, & quæ corporis ſunt, non quæ ſunt animi, curantium, reprehendit.

PRima[1] *dicte mihi*[2] *ſumma dicende camœna,*
Spectatum ſatis, & donatum jam[4] *rude, quæris,*[3]
Mæcenas, iterum antiquo me includere[5] *ludo.*
Non eadem eſt ætas, non mens.[6] *Veianius armis*[7]
Herculis ad poſtem fixis,[8] *latet abditus agro*[9]
Ne populum extrema toties exoret[10] *arena.*[11]
Eſt mihi purgatam crebrò qui[12] *perſonet aurem,*
Solve ſenescentem[14] *maturè ſanus equum, ne*
Peccet[15] *ad extremum ridendus,*[16] *& ilia ducat.*[17]
Nunc itaque &[18] *verſus &*[19] *cætera ludicra pono:*
Quid verum atque decens, curo & rogo,[20] *& omnis in hoc ſum:*
Condo & compono quæ mox[21] *depromere poſſim.*

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In ultimis meis ſcriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 quem ætas à ſcribendi munere liberavit. Rudis virga eſt qua gladiatores donati à gladiatura ceſſabant.
5 Ut verſus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem eſt ætas, ſed alia, quæ alios mores poſtulat.
7 Vejanius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in ejus templo poſti affixis. 9 Delitéſcit in agro. 10 Né à pari ſuo victus & jamjam enecandus, à populo in theatro ſedente ſupplex ſalutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Eſt mihi monitor, ratio nimirum, vel, conſcientiæ ſtimulus. 13 qui ſonet per aurem docilem & attentam. 14 Sejunge equum à curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus ſub finem curulis certaminis. 17 Et ſpiritus difficultate ne laboret. 18 Verſus amatorios. 19 Depono jocos, nugas, convivia, & id genus alia, quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc ſum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 quæ ſuo tempore depromam ad uſum meum, tam dicto, quam facto.

Ac nè fortè roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus jurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes:*
[26] *Nunc agilis fio,*[27] *& mersor civilibus undis.*
[28] *Virtutis veræ custos*[29] *rigidusque satelles:*
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor,*
Ut nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diésque*
Longa videtur[33] *opus debentibus; ut piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
[35] *Consiliúmque morantur agendi gnaviter id quod*
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusve nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam solerque[36] *elementis.*
[37] *Non possis oculo quantum contendere*[38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quiddam prodire tenus, si non datur ultra.*
[42] *Fervet avaritia miseráque cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator.
Nemo adeo[47] *ferus est ut non*[48] *mitescere possit,*
Si modo[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*
[51] *Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis*

23 quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, id est, pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, ut Peripateticus.
27 In Reipubl. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus summum bonum in virtute ponens.
29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo, i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manavit disciplina.
31 Academicus ergo.
32 quibus promissa non servat.
33 Operariis conductis.
34 Custodia novercarum.
35 quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordiis.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus.
38 Lynceus acutissima oculorum perspicacitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis, & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitiis carere, quæ à stultitia proveniunt.

Esse

Eſſe mala, exiguum [52] *cenſum* [53] *turpemque repulſam,*
Quanto devites animi, [54] *capitiſque labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, [56] *per ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ ſtultè miraris* [58] *& optas:*
Dicere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat [61] *Olympia, cui ſpes,*
Cui ſit conditio dulcis [62] *ſine pulvere palmæ?*
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum eſt,
[63] *Virtus poſt nummos.* [64] *hæc Janus ſummus ab imo*
Perdocet: hæc recinûnt juvenes [65] *dictata ſeneſque,*
Lævo [66] *ſuſpenſi loculos,* [67] *tabulamque lacerto.*
[68] *Si quadringentis, ſex,* [69] *ſeptem millia deſunt,*
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua fidéſque:
[70] *Plebs eris. ut pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facies. [71] hic Murus *ahenceus eſto,*
Nil conſcire ſibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roſcia (dic ſodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænia: quæ rectè regnum facientibus offert*
[74] *Et maribus Curiis & decantata Camillis?*
[75] *Isne tibi melius ſuadet,* [76] *qui ut rem facias: rem,*
Si poſſis, rectè: ſi non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Ut propius ſpectes lachrymoſa poemata* [79] *Puppi?*
An qui Fortunæ te [80] *reſponſare ſuperbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præſens hortatur & optat?*
Quòd ſi me populus Romanus fortè roget, cur
Non, [83] *ut porticibus,* [84] *ſic judiciis fruar iiſdem,*
Nec ſequar, aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit;

52 Cenſus ſignificat totam rei familiaris æſtimationem.
53 Repulſam in magiſtratu petendo, & non obtinendo.
54 Corporis labore, per ſynec.
55 Impigrè navigas ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per graviſſima pericula.
57 Ut ne cures, id eſt, ut contemnas ea, quæ &c.
58 Scil. divitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit, & contemnet &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed ſtultè id faciris.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, ubi templum eſt Jani hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta ſæpius inculcata.
66 Habentes loculos ſuſpenſos ad ſinum reponendum.
67 Et habentes tabulam ad ſcribenda debitorum nomina.
68 quadringentis millibus ſeſterrium.
69 Si ſex aut ſeptem millia deſunt ad cenſum equeſtrem.
70 Eris plebeius.

71 Sit hæc arx tua! Nullius ſceleris tibi eſſe conſcium. 72 Lex à Roſcio Othone lata. Vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à ſortiſſimis illis Romanis, & maſcula virtute præditis. 75 Roſciæ legis auctor. 76 qui ſuader, ut lucrum ſacias. 77 Jure vel injuria. 78 Ut inter equites Romanos ſedeas in theatro. 79 Tragici Poetæ. 80 Obſiſtere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectam ad virtutes. 83 In quibus cum populo ſedeo. 84 Sic, ſuam ſeverentiam ego non ſequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam.* [87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. (quem?
[83] *Bellua multorum es capitum nam quid sequar ?. aut*
Pars hominum gessit conducere [89] *publica : sunt qui*
[90] *Frustis & pomis viduas venentur* [91] *avaras,*
[92] *Excipiantque senes,* [93] *quos in vivaria mittant :*
Multis occulto crescit res fœnore : verùm
[94] *Esto aliis alios rebus studiisque teneri :*
Iidem eadem possunt horam durare probantes ?
Nullus in orbe sinus [95] *Baiis prælucet amœnis.*
Si duxit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Theanum*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est ?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, jurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo ?*
[5] *Quid Pauper ?* [6] *ride : mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores, conducto navigio æquè
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *priva triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides : si fortè subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ. vel [12] *si toga dissidet impar*
Rides : quid, mea quum pugnat sententia secum ?
Quod petiit, spernit : repetit, quod nuper omisit ?
[13] *Æstuat, & vitæ disconvenit ordine toto ?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis ?
Insanire putas [14] *solennia me : neque rides :*
[15] *Nec medici credis, nec curatoria egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitiis reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, unde publicani appellabantur.
90 Domus nullius pretii.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 quos tandem devorent veluti pisces aut feras in vivariis detentas.
94 Concedo quod diversi homines diversa sectantur. At iidem persæpe mutantur.
95 Urbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, id est, Lucrinus in Bajano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam avis cantu aut volatu, auspicium fecerit ratum, id est, impulerit divitem ut ædificet, statim animum mutat & jubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Uxorem habet ? Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula, id est, domo.
3 Si non est ei lectus genialis, id est, uxor. 4 quomodo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem ? 5 quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horatius) ejus etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium navigium. 8 Æque fastidio afficitur ac dives. 9 Sua, & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, (id est, qui inæqualiter tonderetur) rides. 11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commovetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 qui me sanet.

A [16] *prætore dati: rerum tutela mearum*
[17] *Quum ſis & pravè ſectum* [18] *ſtomacheris ob unguem*
De te pendentis te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno [19] *minor eſt Jove, dives,*
Liber, honoratus pulcher: rex denique regum:
[20] *Præcipuè ſanus,* [21] *niſi quum pituita moleſta eſt.*

16 qui ſolet à prætore inſanis dari, ſi deeſſent agnati.
17 quum ſis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 quum iraſcaris, ob unguem amici, & id eſt, ob levia amicorum incommoda.
19 Uno Jove inferior. 20 Solus ſanus & animo & corpore. 21 Stoicos irridet qui dicunt ſapientem eſſe ſanum, etiamſi ægroter.

AD LOLLIUM.

Epiſt. II.

Homerum in ſuis poematis pleniùs ac melius quam quoſdam Philoſophos, quid honeſtum ſit, docere dicit: amborum afferens argumenta. In Iliade quidem quales ſunt in ſtultis regibus & populis animi motus deſcribi: in Odyſſea autem, Ulyſsis exemplo, quid virtus & ſapientia poſsint, oſtendi. Deinde ad ſtudium ſapientiæ hortatur, utpote quos recenſet animi morbos, ſanaturæ. Sed à teneris aſſuescendum hujuſmodi præceptis eſſe docet.

TRojani belli [1] *ſcriptorem, maxime Lolli,*
Dum tu [2] *declamas Romæ,* [3] *Prænesle relegi:*
Qui, quid ſit [4] *pulchrum, quid turpe, quid utile,* [5] *quid non,*
[6] *Plenius ac melius* [7] *Chryſippo & Crantore dicit.*
Cur ita crediderim ([8] *niſi quid te detinet*) *audi.*
Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] *Barbariæ lento* [10] *colliſa duello,*
[11] *Stultorum regum & populorum continet æſtus,*
Antenor cenſet belli [12] *precidere cauſam.*
[13] *Quid Paris? ut ſalvus regnet, vivatque beatus,*
[14] *Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites*
[15] *Inter Peleiden feſtinat & inter Atreiden:*

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator exercitii cauſa diſputas.
3 Prænesle eſt nomen urbis in Latio.
4 Honeſtum.
5 quid non ſit utile.
6 Copioſius & perfectius.
7 Chryſippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Niſi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes.
12 Id eſt, Helenam Græcis reddere. 13 quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium & Agamemnonem filium Atrei.

16 *Hunc*

[16] *Hunc amor ira quidem communiter urit* [17] *utrumque.*
Quicquid [18] *delirant reges, plectuntur* [19] *Achivi.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis [20] *exemplar Ulyssem,*
[21] *Qui domitor Trojæ, multorum* [22] *providus urbes*
Et mores hominum inspexit: latúmque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversus rerum [23] *immersabilis undis:*
[24] *Sirenum voces,* [25] *& Circes pocula nosti:*
[26] *Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset*
Sub domina meretrice fuisset [27] *turpis* [28] *& excors:*
Vixisset canis immundus, [29] *vel amica luto sus.*
[30] *Nos numerus sumus, &* [31] *fruges consumere nati,*
[32] *Sponsi Penelopes nebulones,* [33] *Alcinoíque,*
In cute curanda plus æquo [34] *operata juventus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ [36] *cessatum ducere curam:*
Ut jugulent homines, surgunt [37] *de nocte latrones:*
Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
Si noles [38] *sanus* [39] *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum [40] *studiis & rebus honestis:*
Invidia vel amore [41] *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere? si quid
[42] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui rectè vivendi prorogat horam,
[44] *Rusticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum; puerisque [46] *beata creandis*
Uxor, & incultæ [47] *pacantur vomere sylvæ.*

16 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplum ad imitandum.
21 Ubi Trojam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficiis homines in feras mutabat.
26 quæ pocula venefica.
27 In formam bellua versus fuisset.
28 Amens.
29 Ut sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute numerum duntaxat explentes.
31 Viventes ut edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus juventus Alcinoi Phæacum regis, id est, molles sumus, & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, id est, abjicere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudens.
42 Si quid consumit & corrumpit animum.
43 quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rusticè, vel tanquam rusticus (violens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec tota aqua elapsa alveus arescat.
46 Uxor pecuniosa, vel felix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius [48] optet.
Non domus, & fundus, [49] non æris acervus & auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] valeat poſſeſſor oportet,
Si [51] comportatis rebus benè cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit, juvat, illum ſic domus, [52] aut res
Ut lippum pictæ tabulæ, [53] fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
[54] Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget: [56] certum voto pete finem.
Invidus alterius rebus macreſcit [57] opimis:
Invidia [58] Siculi non invenêre Tyranni
Majus tormentum. qui non [59] moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit [60] & mens,
Dum pœnas [61] odio per vim feſtinat inulto.
Iræ furor brevis eſt: [62] animum rege: qui niſi paret,
Imperat: [63] hunc frænis, hunc tu compeſce catena.
[64] Fingit equum tenera docilem cervice [65] magiſter
Ire viam, quam monſtrat eques. [66] venaticus ex quo
Tempore [67] cervinam pellem latravit in aula,
[68] Militat in ſylvis catulus. [69] nunc adhibe puro
Pectore verba [70] puer, nunc te [71] melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta [72] recens, ſervabit odorem
Teſta diu [73] quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
[74] Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet ut ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hæreditariis vel acquiſitis.
52 Res familiaris. vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, ſed cauſam morbi ſanditus non extirpant.
54 Niſi ſit animus purus. Eſt Allegoria.
55 Dolore ſubſequente.
56 Definitam pecuniæ ſummam expete.
57 Rebus ſecundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 qui frænum non injiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, mens irata.
61 Odio proveſtus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formar.
65 Equorum domitor.
66 Canibus venaticus.
67 quæ cervi ſimilitudinem gerit.
68 Feras ſectatur.
69 Percipe philoſophiæ præcepta.
70 Dum puer es.
71 Philoſophiæ magiſtris, vel honeſtis, & ſalutaribus diſciplinis. 72 Recens teſta, in quam nihil adhuc fuit infuſum. 73 Si in philoſophiæ ſtudio ſis ignavior, aut ſi promovearis alacrius. 74 Nec ut expecto, qui me perſequi non potes, nec conor eos antevertere, qui me præcedunt.

AD JULIUM FLORUM.

Epiſt. III.

Julium Florum de Claudio Nerone, ubi militet, & de quorundam amicorum ſcriptis interrogat. Deinde ipſum Florum ad ſapientiæ ſtudium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

Juli Flore, [1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
[3] Thracáne vos Hebruſque [4] nivali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi colleſque [6] morantur?
[7] Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hæc quoque curo:
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces [8] longum diffundit in ævum?
Quid [9] Titius Romana brevi venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] hauſtus,
Faſtidire [12] lacus & rivos auſus apertos:
Ut valet? ut meminit noſtri? [13] fidibúſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, [14] auſpice Muſa?
An tragicâ [15] deſævit [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celſus agit monitus, multumque monendus,
[18] Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus; [20] ipſe quid audes?
[21] Quæ circum volitas agilis thyma? non tibi parvus
Ingenium, non incultum eſt, [22] nec turpiter hirtum,
[23] Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura

1 In quibus regionibus. Ora ſignificant extremas partes terrarum.
2 Tiberius Nero, Auguſti privignus ex Livia Druſilla
3 Thraciane.
4 Glacie vinctus.
5 An Helleſpontus inter Seſtum & Abydum currens?
6 Degineat?
7 quid faciat literata Druſi cohors?
8 Scripris mandat ad memoriam ſempiternam.
9 Titius poeta qui brevi ob tua ſcripta celebrabitur à populo Romano.
10 qui non dubitavit fluidam Pindari eloquentiam, Latinis verſibus imitari.
11 Liquores
12 Scripta vulgaria & inventu facilia.
13 Num ſtudet Latinis verſibus Lyricis Pindaricos verſus modulari?
14 Muſarum auſpicio?
15 An valdè ſævit crudeles & ſævos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum utitur? 17 Celſus poeta, qui alienos verſus pro ſuis recitaret. 18 Ut ſuam inveniſonem, non alienam quæret. 19 Apollinis templo adjunctam bibliothecam Auguſtus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu Juli Flore, quos ſequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma, velut apis ex variis doctorum virorum ſcriptis varia decerpens. 22 Nec rude & impolitum. 23 Seu Oratorem, Juriſconſultum, vel Tectam agis.

Reſpon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima [24] feras ederæ. [25] victricis præmia; quod ſi
Frigida curarum [26] fomenta relinquere poſſes,
Quò te cæleſtis ſapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc ſtudium, [28] parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, [29] ſi tibi curæ
Quantæ conveniat Numatius. [30] an malè ſarta
Gratia [31] nequicquam coit, & reſcinditur? at vos
[32] Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
[33] Indomita cervice feros: ubicunque locorum
Vivitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum [35] votiva juvenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam judicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe divitias, ambitionem & ſimilia, quæ, ut frigus, gravant & tardant feſtinantem.
27 Properemus ſapientiæ ſtudiis incumbere.
28 Cujuſcunque fortunæ ſumus.
29 An Numatius frater tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conveniat nec ne?
30 Gratia malè conjuncta & perfidè inſtaurata.
31 Non durant.

32 Sanguis calidus in juvenibus iram excitat. 33 Cervice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumperis fraternam amicitiam. 35 Juvenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Epiſt. IV.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium Philoſophiæ laudare videtur, atque id facere ut ejus amore illum accendat. Recenſet quibus dotibus illum dii ornaverint: deinde ita vivendum illi eſſe dicit, ut unumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi noſtrorum ſermonum [1] candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſylvas inter [5] reptare ſalubres,
Curantem quicquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras [6] ſine pectore: dii tibi [7] formam,
Dii tibi divitias dederant, [8] artemque fruendi.

1 Sincere judex, Satyrarum noſtrarum.
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te ſcribere?
4 qui multas tragœdias ſcripſit dictus Parmenſis ab urbe Parma.

5 Lentius ambulare. 6 Sine mente, excors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam.

9 Quid poſſit nutricula operare majus alumno?
10 Et eloqui ſua ſenſa.
11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non ſordidus neque nimis exquiſitus.
13 Omnem diem putaro eſſe poſtremum.
14 Ita fiet ut grata, &c.
15 Poetum elegantem

9 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam ſapere [10] & fari poſſit quæ ſentiat, & cui
[11] Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
[12] Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem curamque, timores inter & iras,
[13] Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
[14] Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur hora.
Me pinguem [15] & nitidum bene curata cute viſes,
Quum ridere voles [16] Epicuri de grege porcum.

& ſacci plenum. 16 Summum bonum in voluptate poſuit Epicurus.

AD TORQUATUM.

Epiſt. V.

Torquatum ad cœnam invitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur ut curis & cupiditati divitiarum valedicens, hilaritati ſe tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria eſſe dicit, quorum ſtudioſus ſit in apparatu convivii, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. Beds of the old faſhion.
2 Accumbere.
3 Nec abhorres ſed gaudes.
4 Sub veſperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina è torculari in cados fuſa. Scatilio Tauro iterum Conſule. vini urna hoc ſæculo dicebatur. Conſulum nominibus vide Od. 2. lib. 2.

Si potes [1] archaicis conviva [2] recumbere lectis,
Nec modica cœnare [3] times olus omne patella:
[4] Supremo te ſole domi Torquate manebo,
Vina bibes iterum Tauro [6] diffuſa paluſtres
[7] Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Si melius quid habes, [8] arceſſe, vel imperium ſer.
Jamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſuppellex.
[9] Mitte leves ſpes, [10] & certamina divitiarum,
Et [11] Moſchi cauſam. [12] cras nato Cæſare feſtus
Dat veniam [13] ſomnumque dies: impunè licebit.

7 Minturnæ oppidum erat Sinueſſæ oppido propinquum. 8 Jube tecum afferri ad me, vel, fine regem eſſe convivii, & tibi imperare, ut illo vino utare quod tibi apponam. Alii apponunt; Morem mihi gere. 9 Omitte ſpes rerum levium, id eſt, divitiarum. 10 Omitte lites & diſſidia in divitiis comparandis. 11 Clientes tui. 12 Idib. Julii. 13 Ut non ſit neceſſe mane ſurgere.

Æſtivam

Æſtivam ſermone[14] benigno tendere noctem.
[15] Quò mihi fortunas, ſi non conceditur uti?
Parcus[16] ob hæredis curam, nimiumque[17] ſeverus,
[18] Aſſidet inſano. potare[19] & ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel[20] inconſultus haberi.
Quid non ebrietas[21] deſignat? operta[22] recludit:
Spes jubet eſſe[23] ratas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis[25] onus eximit: [26] adhocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecere diſertum:
[28] Contracta quem non in paupertate[29] ſolutum?
Hæc ego procurare[30] & idoneus imperor, & non
Invitus: [31] ne turpe toral, ne ſordida[32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[34] Oſtendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras[35] eliminet: [36] ut coëat par
Jungatúrque pari. [37] Brutum tibi, Septimiúmque,
Et niſi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, aſſumam locus eſt & pluribus[38] umbris.
Sed[39] nimis arcta premunt olidæ convivia[40] capræ.
Tu,[41] quotus eſſe velis, reſcribe, & [42] rebus omiſſis,
Atria ſervantem[43] poſtico falle[44] clientem.

14 Facero ſermone & largo noctem extendere.
15 quorſum divitiæ experam?
16 Ut hæres diligat.
17 Nimium triſtis vel aſper.
18 Sedet proximus inſano, eique eſt ſimilis.
19 In apparatu ſplendido ſecundæ menſæ floribus inſpergi ſolebant.
20 ſtultus habeti.
21 quid non ebrietas efficit, perperam?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 quia ſpiritibus vini calore accenſis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrii jactitant ſe multarum artium eſſe peritos.
27 Calices pleni & copioſi.
28 In anguſta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione jubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem.
31 Illotum toral. 32 Inter edendum manus mappa abſterguntur. 33 Sic offendat, ut laute convivia nares contrahat. 34 Ita ſplendeant, ut in illis tuam imaginem contempleris, velut in ſpeculo. 35 Divulges. 36 Ut convivæ pares congregentur. 37 Aſſumam tibi ſodalcis Brutum, Septimium, Sabinum, &c. 38 Convivis non invitatis. 39 Ubi multitudo eſt convivarum arcte ſedentium, ibi alarum odor gravis exiſtit. 40 Fœtor ſub axillis. 41 quos ſodalcis velis vocari. 42 Cauſa & negotiis tuis relictis. 43 Per poſticum egredere, & clientem tuum lare, qui in domus tuæ atrio te expectat & obſervat. 44 Falſe Moſchum (de quo ſupra) vel quemvis alium.

AD NUMICIUM.

Epiſt. VI.

Nihil admirari rem eſſe dicit, quæ propemodum ſola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, ſed etiam quæ timent illis contraria eodem ferè modo mirentur: verum ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem fruſtra in eo felicitatem, quæ à ſola virtute pendet, collocare.

NIl admirari, propè res eſt,[2] una, Numici,
Solaque quæ poſſit facere & ſervare beatum,
Hunc ſolem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora momentis,[3] ſunt qui formidine nulla
Imbuti ſpectent. quid cenſes munera[4] terræ?
Quid,[5] maris extremos Arabas ditantis & Indos?
[6] Ludicra quid, plauſus,[7] & amici dona[8] Quiritis?
Quo ſpectanda modo,[9] quo ſenſu credis & ore?
Qui timet[10] his adverſa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto pavor eſt,[11] utrobique moleſtus:
[12] Improviſa ſimul ſpecies exterret[13] utrumque,
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuatne: [14] quid ad rem,
Si[15] quicquid vidit melius pejuſve ſua ſpes,
Defixis oculis animoque & corpore[16] torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam ſatis eſt[17] virtutem ſi petat ipſam.
[18] I nunc argentum, & marmor vetus,[19] æraque & arte
[20] Suſpice, cum gemmis[21] Tyrios mirare colores:
Gaude quòd ſpectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnavus manè forum & veſpertinus pete tectum:

1 Nullis animi perturbationibus affici. 2 Res eſt præcipua & ſola. 3 quanto minus admirabuntur terrena, quæ cœleſtibus ſunt inferiora? 4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex ſe terra profert. 5 Munera maris, uniones, margaritas, & hujuſmodi. 6 Ludos inanes, & plauſus in theatris. 7 Dona populi Romani te amantis, id eſt, honores populi ſuffragio ad te delatos. 8 quiritum, id eſt, Romanorum. 9 quo judicio, & quo vultu? certè non alio, quam nulla cupiditate nulla formidine. 10 Pauperiem, contemptum, fibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adverſantur. 11 Pauper eſt in cupiendo & metuendo cupidum, quam timidum. 12 Inſperata & non præmeditata mali, & boni ſpecies. 13 Exterret re 14 quid facit ad hanc rem quam nos agimus, ſcil. ad beatitudinem 15 quicquid deſixis oculis vidit, id eſt, attentiſsime. 16 Si hebet, ſtupeſcit, deficit. 17 Virt poſita eſt in mediocritate, cujus re vera, nimium eſſe non poteſt. 18 Ironica conceſſio. 19 Æte arces, id eſt, ſtatuas æreas, vel vaſa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aſpe 21 Colores purpureos. 22 Tu gnavus & indultrius prima luce confer te in forum, & veſperi dom redito, ut Mucius, &c.

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd ſit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi ſit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid ſub terra eſt* [27] *in apricum proferet ætas.*
Defodiet [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conſpexerit Appi,
[30] *Ire tamen reſtat* [31] *Numa quò devenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tentantur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
Si virtus [34] *hoc una poteſt dare,* [35] *fortis omiſſis*
Hoc age deliciis virtutem [36] *verba putas, ut*
[37] *Lucum ligna?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cybiratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas,*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia ſuccedant, & quæ pars* [44] *quadret acervum.*
Scilicet uxorem cum dote, fidemque & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat,*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venuſque.*
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne [48] *fueris hic tu, Chlamydes Lucullus (ut aiunt)*
Si poſſet centum ſcenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,*
[51] *Qui poſſum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo*
Mittam: poſt paulò ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus eſt, ubi non & multa ſuperſunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & proſunt furibus. Ergo*
[55] *Si res ſola poteſt facere & ſervare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.*
Si fortunatum [57] *ſpecies & gratia præſtat,*

23 Ne meràt & excipiat ex agris, quos ab uxore in dotem accepit plus frumenti quam tu.
24 Indignum exiſtens.
25 Mucius.
26 Virtus ſola eſt immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abſcondet.
29 quum porticus ab Agrippa conſtructa, (ubi cauſas agas) & quum via Appia ab Appio conſtructa conſpexerit te bene notum, id eſt, famæ celebrem, ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuriticus.
33 Nephriticus.
34 Nempe rectè vivere.
35 Fortiter huic uni rei ſtude.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione conſiſtere?
37 Lucus non ex ſolis arboribus conſtat ut ſylva, ſed alicui numini ſacer eſt.
38 Si in ea es ſententia, cave Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cybiratica dicuntur à Cybiris urbe Ciliciæ populoſa & ingenti.
40 Bithynia eſt in Ponto.
41 Coacervantur, cumulentur, Angl. laid round to an heape.
42 Alia mille talenta.
43 Mille.
44 Etiam quæ pars perficiat, vel acervum in quadrum redigat, id eſt, quarta mille, quæ quatuor millia efficiunt.
45 Nobilitatem.
46 Pecunia in rebus humanis regnum obtineus.
47 Eloquentia & venuſtas.
48 Nolo ego ut tu ſis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui una re abundans cæteris egebat, ſed philoſophiam ſequere, cui nihil deeſſe poteſt, & talis eſto, qualis fuit Lucullus.
49 Commodato dare.
50 Rogatus à Prætore ad ſpectaculum celebrandum.
51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus.
52 Sumeret.
53 Domus eſt inanis, & bonis non referta, ubi, &c.
54 Ignorantur à domino.
55 Si pecunia.
56 Ut divitias congreges.
57 Decus externum, honores & magiſtratus.

Mercemur [58] *ſervum, qui dictet nomina,* [59] *lævum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere. Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Velina:*
[64] *Cuilibet hic faſces dabit,* [65] *eripietque curule*
Cui volet importunus ebur, frater, pater, adde:
Ut cuique eſt ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene vivit:* [68] *lucet, camus*
Quò ducit gula: piſcemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, ſervos*
[70] *Differtum tranſire forum populumque jubebat:*
[71] *Unus ut è multis populo ſpectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidique lavemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *Cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei,*
[76] *Cui potior patriâ fuit* [77] *interdicta voluptas,*
Si ([78] *Mimnermus uti cenſet*) *ſine amore jociſque*
Nil eſt jucundum: [79] *vivas in amore jociſque*
Vive, vale: ſi quid noviſti rectius [80] *iſtis,*
[81] *Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.*

58 Mercemur ſervum nomenclatorem. A nomenclatore illo, qui magiſtratum peteret, monebatur quo nomine quiſque civis, qui in ſuffragiis aliquid valeret, appellaretur, & ſuo quemque nomine compellare benevolentiam conciliat.

59 qui dominum agens læva ipſius latere extrema manu impulſo admoneat ut ſilium & filum ſaluter.

60 Et cogat herum trans ſaxa aut trabes magni ponderis dexteram porrigere, vel benevolentiæ incundæ vel auxilii cauſa.

61 Gratioſo apud aliquem tribum civi.

62 Verba ſunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.

64 Hic, cui ſuffragarus fueris, conſulatum dabit, tot ſerum trahet ſuffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id eſt, curulem eburneum, cui volet importunus (id eſt, irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandiſſime ſalutat unumquemque & facete tibi adjunge. 67 Si ſis fœlix. 68 Dies eſt ſurgamus, conſultemus obſonia palato gratiſſima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Ut inſignis mulus & pretiſus. 72 Aprum emptum, non à ſe venante captum. 73 Saturitate inflati deſcendamus in balnea. 74 Tabula Ceritum digni, id eſt, fine lege viventes. Ceritibus enim à populo Romano deletis negatum fuit ſuffragiorum ferendorum jus. 75 quum ſimus quaſi remiges, & ſocii Ulyſſis vitiis, & libidinibus addicti. 76 quibus remigibus. 77 Ulyſſe interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Liceat ut vivas. 80 quæ dixi de ſummo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius noſti, utere jam à me dictis.

AD MÆCENATEM. Epiſt. VII.

Mæcenati ſe excuſat quòd promiſſis non ſteterit, ejus in ſe liberalitatem commemorat & laudat, ſed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuſlibet divitiis anteponendam eſſe, atque adeo eum qui paucis contentus vivere didicit, incommoda quæ vitam ambitioſam comitantur, non poſſe ferre innuit.

Quinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax deſideror, atque*

1 In Sabina regione, ubi villam habuit Mæcenas amœniſſimam.

2 Totum menſem Auguſtum ſignat.

Si

Si me vivere vis ſanum, rectéque valentem,
[3] *Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti*
Mæcenas veniam. [4] *dum ficus prima calorque*
[5] *Deſignatorem decorat* [6] *lictoribus atris:*
[7] *Dum pueris omnis pater & matercula pallet,*
[8] *Officioſaque ſedulitas,* [9] *& opella forenſis*
Adducit febres, [10] *& teſtamenta reſignat.*
Quod ſi bruma nives Albanis [11] *illinet agris,*
[12] *Ad mare deſcendet* [13] *vates tuus, & ſibi parcet,*
[14] *Contractuſque leget; te dulcis amice reviſet*
Cum Zephyris (ſi concedes) [15] *& hirundine prima.*
Non, quo more piris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tume feciſti locupletem. [15] *Veſcere ſodes.*
[17] *Fam ſatis eſt.* [18] *At tu quantum vis tolle.* [19] *Benigne:*
[20] *Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.*
[21] *Tam tenear dono quam ſi dimittar* [22] *onuſtus.*
[23] *Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.*
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
[24] *Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.*
Vir bonus & ſapiens [25] *dignis ait eſſe paratum,*
Nec tamen ignorat [26] *quid diſtent æra lupinis.*
[27] *Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.*
Quòd ſi me noles uſquam [28] *diſcedere,* [29] *reddes*
Forte latus, [30] *nigros anguſta fronte capillos:*
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] *Inter vina fugam Cynaræ* [32] *mœrere protervæ.*
[33] *Fortè per anguſtam tenuis vulpecula rimam*
[34] *Repſerat in cumeram frumenti:* [35] *paſtáque, rurſus*
Ire foras pleno [36] *tendebat corpore fruſtra.*

3 Dabis illam veniam quam mihi dare ægro.
4 Donec ſerver Canicula, quo tempore ficus primum matureſcunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinariis pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis meuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperiri poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad civitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. Metaphora à navigantibus, qui vaſa contrahunt, ut effugiant naufragium.
15 Vere ineunte, cujus eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calaber.
21 Verba viatoris.
22 Piris ruis onerarus. 23 Facito ut libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluarum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, id eſt, inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, id eſt, laude ejus qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte lata propter calvitiem. 31 Reddes ætatem ad lenitatem amatoriæ aptam. 32 Inquo animo ferre, quod juvenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui muſtela procul, Si vis (ait) effugere iſtinc,
Macra [37] *cavum repetes arctum* [38] *quem macra ſubiſti*
[39] *Hoc ego ſi compellar imagine* [40] *cuncta r ſigno:*
[41] *Nec ſomnum plebis laudo, ſatur* [42] *altilium, nec*
Otia divitiis [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudaſti: rexque paterque*
[45] *Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:*
[46] *Inſpice ſi poſſum* [47] *donata reponere lætus.*
Haud malè Telemachus, [48] *proles patientis Ulyſſei,*
[49] *Non eſt aptus equis Ithacæ locus: ut neque planis*
[50] *Porrectus ſpatiis,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide magis apte tibi tua dona relinquam.*
Parvum parva decent: mihi jam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum,*
Strenuus & fortis, cauſiſque [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officiis octavam circiter* [58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium diſtare [59] *Carinas*
Jam grandis natu queritur: conſpexit (ut aiunt)
Adraſum quendam vacua tonſoris [60] *in umbra,*
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non lævè juſſa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *unde domo, quis,*
[65] *Cujus fortunæ: quo ſit patre,* [66] *quove patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui ſenſu ſine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& ceſſare* [71] *& quærere & uti,*
Gaudentem [72] *parviſque ſodalibus, & lare certo,*
Et ludis & poſt [73] *deciſa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipſo quæcunque refers. dic*
Adcœnam veniat. non ſanè [76] *credere Mena.*

37 Locum excavatum.
38 quem gracil s intrafti.
39 Hac ſimilitudine.
40 Omnia quæ mihi dediſti, refticuo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eo quod ſumptuoſis epulis ſim plenus, aliter ſenſurus, ſi egentem.
42 Sarar avium domi ſaginatarum.
43 Vide Od. 29. l. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellarus es à me rex, propter munificentiam, pater vero propter ſuam erga me amorem, ſive præſens tecum ſum, ſive abſens.
46 Tecum conſidera.
47 Reddere quæ mihi donaſti.
48 Menalao reſpondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extenſus in longum.
51 Nec herbis ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica.
54 Sed Tibur non populoſum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator in altercando nobilis.
57 A forenſibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ ſic dicebam ab ædificiis factis in ſimilitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonſtrina. 61 Philippus ſervum ſuum Demetrium alloquitur. 62 Non ſtultè. 63 Mihi renuncia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an dives. 66 In cujus fit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem eſſe. 69 Et viatorem, vel mercatorem agere lucri cauſa. 70 Interdum otiari. 71 Divitias acquirere iiſque uti, quod non facit avarus. 72 Gaudentem uxore, & liberis & domicilio ſtabili, non vita vaga. 73 Poſt negotia confecta. 74 Campo Martio ubi valentiores cauſa corpus exercebat. 75 Verba ſunt Philippi. 76 Credebat.

Mirari

77 *Mirari ſecum tacitus quid multa?* 78 *benignè*
Reſpondet. 79 *Negat ille mihi?* 80 *Negat improbus & te*
81 *Negligit aut horret. Vulteium mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 *ſcruta* 83 *popello*
84 *Occupat & ſalvere jubet prior. ille Philippo*
85 *Excuſare laborem &* 86 *mercenaria vincla,*
Quòd non mane domum veniſſet: denique quòd non
87 *Providiſſet eum.* 88 *Sic ignoviſſe putato*
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. 89 *Ut libet.* 90 *Ergo*
Poſt nonam venies nunci 91 *rem ſtrenuus auge.*
92 *Ut ventum ad cœnam eſt:* 93 *dicenda tacenda loquutus.*
94 *Tandem dormitum dimittitur, hic ubi ſæpe*
Occultum 95 *viſus decurrere piſcis ad hamum,*
95 *Mane clieus & jam* 97 *certus conviva jubetur*
Rura ſuburbana 98 *indictis comes ire Latinis.*
Impoſitus 99 *mannis arvum* 1 *cœlumque Sabinum*
2 *Non ceſſat laudare: videt ridetque Philippus:*
Et ſibi dum requiem dum riſus undique 3 *quærit,*
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet uti mercetur agellum.
4 *Mercatur ne te longis ambagibus ultra*
Quam ſatis eſt morer. 5 *ex nitido fit ruſticus atque*
Sulcos 6 *& vincta crepat mora: præparat ulmos:*
Immoritur ſtudiis 7 *& amore ſenescit habendi.*
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
8 *Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando:*
Offenſus damnis 9 *media de nocte caballum*
Arripit iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit 10 *ſcabrum intonſumque Philippus,*
11 *Durus (ait) Vultei nimis* 12 *attentuſque videris*
Eſſe mihi 13 *Pol, me miſerum patrone vocares;*

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 Verba ſunt Philippi.
80 Negat improbe inquit Demetrius.
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non regis utenti.
84 Anteverſit.
85 Excuſabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidiſſet.
88 Verba ſunt Philippi.
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Poſt bonam nonam (inquit Philippus) venies, id eſt, tribus horis ante ſolis occaſum, quando Romani è balneis egreſſi cibum capiebant.
91 Rem familiarem auge.
92 Poſtquam.
93 Liberè quidvis locutus.
94 Jubetur ire domum.
95 Viſus eſt.
96 Poſtridie.
97 quocidianus conviva.
98 Perſis Latinis à Conſule imperatis. In quibus non licebat aliquid agi in urbe.
99 Equis puſillis.
1 Ærem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus.
4 Vulteius agellum mercatur.
5 Ex urbano fit incultus & obſoletus.
6 Loca vitibus conſita ſolem habet in ore. 7 Lucri ſtudio rabeſcit. 8 Poſtquam ager ſatus mimus reddidit, quam ſperaverat agricola. 9 Paulo poſt mediam noctem. 10 Squalidum, & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id eſt, avarus. 13 Verba ſunt Vulteii.

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextramque deosque penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetatque relicta. (est.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum*

14 Nomen imponere. 15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro. 16 qui Philippus postequam consideravit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Vultenis in urbem quamprimum, & vitam quam est. urbanam quam reliquit repetat. 17 Sua formula & mensura. 18 Æ-

AD CELSUM ALBINOVANUM

Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita ut illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

CElso, [1] *gaudere, & bene rem gerere, Albinovano*
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribæque Neronis.*
Si quæret quid agam: dic multa & pulchra [4] *minantem,*
Vivere nec rectè, nec suaviter, haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleamque* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
[7] *Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod levet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascar amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcere* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ pro fore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est, ô Musa à me rogata, refer. id est, renuntia Celso Albinovano χαίρειν καὶ εὐπράττειν, ut gaudeat & bene rem gerat. 2 qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur. 3 Notario, Angl. a Secretary. 4 Superbe promittentem. 5 Fregerit. 6 Siccitate affecerit & læserit. 7 quia animo ægrotus magis quam corpore, velim nil, &c. 8 quod relevet ægrum. 9 quia fidis offendar. 10 Propterea quod. 11 Lethargo, qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, levitas, inconstantia. 12 quia sequar quæ, &c. 13 quia ubi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 quia existens Tiburi, Romam amem. 15 Post hæc omnia rogato. 16 quomodo se gerat.

Ut

Ut placet [17] *juveni, percontare,* [18] *utque cohorti.*
Si dicet, rectè: [19] *primum gaudere, ſubinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc inſtillare memento,*
[21] *Ut tu fortunam, ſic nos te Celſe feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primum dicito me gaudere, deinde &c.
20 Ejus auriculis, ſc. Celſi.
21 quemadmodum tu ſecundam fortunam feres, ita ut non ſuperbias, ſic nos tuam amicitiam feremus & ſervabimus continuo.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Epiſt. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat ut in amicitiam ſuam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, ut ab ipſo Nerone id tanquam pro ſuo jure petere videri non poſsit.

SEptimium, [2] *Claudi, nimirum intelligit unus,*
[3] *Quanti me facias, nam me rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, ut tibi ſe [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honeſta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris cenſet amici:*
[8] *Quid poſſim videt, ac novit me valdius ipſo.*
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxiſſe minora putarer,*
Diſſimulator [10] *opis propriæ* [11] *mihi commodus uni.*
Sic ego, majoris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[14] *Frontis ad urbanæ deſcendi præmia. quòd ſi*
[14] *Depoſitum laudas* [15] *ob amici juſſa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 8. lib. 1.
2 O Nero Auguſti privigne.
3 qua æſtimatione ſim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia & contubernio Neronis legentis, i. eligentis res honeſtas & honeſtos viros.
7 Officio interioris amici.
8 quid apud te poſſim intelligit ac magis novit quam ego ipſe.
9 Meam apud te gratiam minorem eſſe quam ſit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi ſoli ſtudens. 12 Diſſimulationis. 13 Deſcendi ad impudentiam ſeu inverecundiam, quæ frontis perfrictæ eſt præmium. Urbani enim perfrictoris oris eſſe ſolent quam ruſtici. 14 Depoſitus pudor eſt impudentia. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De tuo grege eſſe & amicorum numero. 17 Et virum eſſe bonum.

AD

AD FUSCUM ARISTIUM.

Epiſt. X.

Fuſco Ariſtio urbis amatori vitam ruſticam, qua ipſe delectabatur, laudat, & varia ejus commoda recenſet. Simul autem ab ambitione (quæ vitam urbanam non ruſticam comitatur) eum deterret.

URbis amatorem [1] *Fuſcum ſalvere jubemus*
[2] *Ruris amatores: hac in re ſcilicet una,*
Multum diſſimiles, ad cætera pene [3] *gemelli.*
[4] *Fraternis animis quicquid negat alter & alter,*
Annuimus pariter vetuli [5] *notique columbi.*
[6] *Tu nidum ſervas: ego laudo ruris amœni*
Rivos, & muſco [7] *circumlita ſaxa nemúſque.*
[8] *Quid quæris? vivo* [9] *& regno, ſimul iſta reliqui*
Quæ vos ad cœlum effertis [10] *rumore ſecundo.*
[11] *Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo:*
Pane egeo jam mellitis potiore [12] *placentis.*
Vivere naturæ [13] *ſi convenienter oportet,*
[14] *Ponendæque domo quærenda eſt area primùm,*
Noviſtine locum potiorem rure [15] *beato?*
[16] *Eſt ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura*
Leniat & rabiem [17] *canis, &* [18] *momenta leonis,*
Quum ſemel accepit ſolem [19] *furibundus acutum?*
[20] *Eſt ubi depellat ſomnos minus* [21] *invida cura?*
[22] *Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?*
Purior in vicis aqua [23] *tendit rumpere plumbum,*
Quàm quæ per pronum [24] *trepidat cum murmure rivum?*

1 Grammaticum, in urbe commorantem. 2 Nos. 3 Similimi. 4 Tanquam fratres, idem nolumus idem volumus. 5 quorum magnus ſit mutuus amor notus eſt. 6 Tu Romæ manes. 7 Saxa muſco obducta. 8 quid multis? 9 Tam beate vivo ut me regnare putem, ſimul ac, &c. 10 Vulgo applaudunge. 11 Ut improbus ſacerdotis ſervus, qui libis edere conſuevit, eaſdem deſiderat panem: ſic ego urbem faſtidiens rure delector. 12 Libis ſacrificiorum. 13 quoniam vivere oportet ſecundum naturam, id eſt, virtute adhibita donis frui à natura datis. 14 Et quoniam area, id eſt, ſolum primum quærendum eſt ad domum extruendam: moderatum uſtum ſolem vehementem. 15 Rure opulento. 16 Eſtne locus ullus ubi, &c. 17 Sideris cœleſtis impetum videtur invidere. 18 Tempora leonis circiter Idus quintiles. 19 Cum leo veſanus ingreditur Numidia advecta, ex quibus Romæ fiunt pavimenta. 20 Eſtne locus ullus ubi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet, quem lapilli, id eſt, marmora ex 23 Vi magna contendit, quaſi tubulos plumbeos rupturo. 24 Labitur per declivem rivum.

[25] *Nempe inter varias nutritur ſylva* [26] *columnas,*
Laudatur que domus longos quæ proſpicit agros.
[27] *Naturam expellas furcâ, tamen* [28] *uſque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *faſtidia victrix.*
[31] *Non, qui* [32] *Sidonio contendere callidus oſtro*
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] *propiuſve medullis,*
Quàm qui non poterit [34] *vero diſtinguere falſum.*
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ [35] *quatient;* [36] *tu quid mirabere,* [37] *pones*
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita [38] *præcurrere amicos.*
Cervus equum pugna [39] *melior communibus herbis*
Pellebat: donec [40] *minor in certamine longo*
Imploravit opes hominis, [41] *frænumque recepit:*
Sed poſtquam [42] *victor violens diſceſſit* [43] *ab hoſte,*
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] *metallis*
Libertate caret, [45] *dominum vehet improbus, atque*
Serviet æternum: quia parvo neſciat uti.
[46] *Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,*
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, [48] *uret.*
Lætus ſorte tua vives ſapienter Ariſti:
[49] *Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura*
[50] *Cogere quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.*
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,
[51] *Tortum digna ſequi potius quam ducere funem.*
Hæc tibi [52] *dictabam* [53] *poſt fanum putre Vacunæ,*
Excepto quòd non ſimul eſſes, [54] *cætera lætus.*

25 Apparet enim vitam ruſticam ſuaviorem eſſe quam urbanam, quia divites quaſi naturæ duce in ſuis ædificiis urbem ruri ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpatioſis conſerunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore verſicolori factas.
27 Cum naturam uri ignominioſam ejicies.
28 Semper.
29 Et natura vincent, per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
30 Iſtam faſtidioſam divitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quam qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 quod proprius attingat.
34 A vero.
35 Commovebunt.
36 Si quid magni facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna è compaſcuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.
42 Equos.
43 A cervo.
44 Auro & argento.
45 Pecuniæ cupidi-

tatem, cui ſerviet perpetuo. 46 Sed ſua res amplior, vel anguſtior erit, quam ſatis eſt. 47 Subvertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbe reprehendes. 50 Coercebor. 51 quæ deber potius trahi quam trahere, id eſt, ſervire potius quam imperare: Eſt Allegoria ducta ab ils, qui reſtim ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo ſcribenti, ut ad te mitterem. 53 Pone carioſam ædem Vacunæ, quæ Dea eſt vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto, quod mihi non adeſſes.

AD

AD BULLATIUM REVERSUM ex Aſia. Epiſt. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil intereſſe dicit, quo quiſque loco habitet quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis judicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis ſenſerimus.

Quid tibi viſa Chios, Bullati, notáque [2] *Lesbos?*
Quid concinna [3] *Samos? quid Græſi regia* [4] *Sardis?*
[5] *Smyrna quid &* [6] *Colophon? an* [7] *majora minorâne fama?*
[8] *Cunctáne præ campo & Tiberino flumine ſordent?*
[9] *An venit in votum Attalicis ex urbibus una?*
[10] *An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?*
Scis, Lebedus quàm ſit [11] *Gabiis deſertior atque*
Fidenis vicus. tamen illic vivere: [12] *vellem:*
Oblituſque [13] *meorum, obliviſcendus & illis,*
[14] *Neptunum procul è terra* [15] *ſpectare furentem:*
Sed neque qui Capuæ Romam petit imbre lutóque
Aſperſas, volet in caupona [16] *vivere: nec qui*
[17] *Frigus collegit,* [18] *furnos & balnea laudat,*
[19] *Ut fortunatam plenè præſtantia vitam.*
Nec ſi te validus jactaverit Auſter [20] *in alto,*
Idcirco navem trans Ægeum mare [21] *vendas.*
[22] *Incolumi Rhodos, &* [23] *Mitylene* [24] *pulchra facis, quod*
[25] *Pennula ſolſtitio,* [26] *campeſtre nivalibus* [27] *auris,*
[28] *Per bruma Tiberis.* [29] *Sextili menſe caminus.*
Dum licet, & vultum ſervat fortuna benignum,

1 Quid tibi viſa eſt Chios inſula in mari Ionio?
2 Inſula in mari Ægæo nota, id eſt, nobilis propter Alcæum & Sappho poetas celebratiſſimos.
3 Samos non longè diſtat à Chio, concinna & amœna, propter pulchra ædificia.
4 Urbs Lydiæ, in qua rex Crœſus conſidebat.
5 Civitas Ioniæ.
6 Colophon eſt urbs in Ionia, non longè à Sardibus.
7 Nunquid majora, vel minora ſunt quam fama divulgavit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi optabilis eſt una ex urbibus quæ ſub Attalo Pergami rege fuerunt.
10 Lebedus eſt Ioniæ oppidum deſertum juxta mare, unde nullus incola audet mare tranſire.
11 Gabii & Fidenæ ſunt civitates Sabinorum.
12 Vivere non recuſarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ.
14 Mare.
15 Ut proſpiciam.
16 Vivere perpetuo.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel calſum furnariam.
19 Veluti ea, quæ omnino præſtant vitam beatam.
20 In mari diſjiceret.
21 Vendere debeas.
22 Homini ſanæ mentis.
23 Rhodus eſt inſula, ſic etiam Mitylene rebus omnibus pulchrè inſtructa.
24 Veſtis denſa ſolſtitio, id eſt æſtivo, æſtate inutilis.
25 Veſtis tenuis, qua juvenes, in campo Martio ſe exercentes, utebantur.
26 Ventis hybernis.
27 quod facit natatio in Tiberi per hyemem. quis enim tunc nataret?
28 quod facit ignis in menſe Auguſto.

29 *Roma*

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Ut quocunque foco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te dicas, non si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt,*
[34] *Strenua nos exercet inertia.* [35] *navibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè vivere.* [37] *quod potis hic est*
[38] *Est Ulubris, animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. Sed in illas insulas ne proficiscitur.
30 Statim utere.
31 quia ubique licet bene vivere.
32 Non urbs, neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris undas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c.
34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beatèque vivere, domi est patria
38 Est quovis in loco, etiam obscuro, ut Ulubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIUM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Jove ditiorem effici posse: innuens, nimirum, tantum esse divitem unumquemque, quantum rebus utitur. Ejus exemplo mirum non debere videre quod de Democrito narratur. Suadet illi, ut Grosphum in familiaritatem suam recipiat, Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

FRuctibus Agrippæ Siculis, [1] *quos colligis, Icci,*
Si rectè frueris, [2] *non est ut copia major*
Ab Jove donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit usus.*
[5] *Si ventri benè, si lateri est pedibusque tuis, nil*
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Vivis & urtica, sic vives [7] *protinus, ut te*
Confestim liquidus Fortunæ rivus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 quos ut conator ab Agrippa constitutus ex agris fructuariis in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest, ut, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, ut neque calceamenta desint, nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius vivas herbis & urtica, id est, tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Ut ludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur.
11 Cul-

[11] *Cultaq; [12] dum peregrè eſt animus ſine corpore [13] velox?*
Quum tu [14] inter ſcabiem tantam & contagia lucri,
Nil parvum ſapias, & adhuc [15] ſublimia cures?
Quæ [16] mare compeſcant cauſæ, [17] quid temperet annum:
Stella ſponte ſua [18] juſſæne vigentur & errent:
[19] Quid premat obſcurum lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit & poſſit rerum [20] Concordia diſcors:
[21] Empedocles an Stertinii deliret acumen.
[22] Verùm ſeu [23] piſces [24] ſeu porrum & cæpe trucidas,
Utere [25] Pompeio Groſpho: & ſiquid petet, [26] ultrò
Defer. nil Groſphus [27] niſi verum orabit & æquum.
[28] Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores [29] quo ſit Romana locores,
[30] Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit. [31] jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit [32] genibus minor: [33] aurea fruges
Italiæ pleno [34] diffudit copia cornu.

11 Rara illius.
12 In rerum naturarum contemplatione occupatus.
13 Nihil eſt cogitatione velocius.
14 Inter pecuniæ ſtudium, cujus contactus non minus quam ſcabies mordet ac ſerpit.
15 Res arduas.
16 Ne effundatur latius & terras obruat.
17 quæ res annum gubernet, ut per quatuor temporum commutationes certo fluat.
18 A ſuo juſſu.
19 quæ cauſa Lunam condat, vel claram faciat & plenam.
20 Mundus inferior qui conſtat ex quatuor elementis inter ſe pugnantibus.
21 quum ea ſcire cures vivis. 22 Obſonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam niſi porrum & cæpe. Impropria eſt vel Ironica locutio. 25 qui fuit Horatii amicus. 26 Non rogatos offer. 27 Niſi juſtum. 28 Parvo conſtant amici, cum viris bonis aliquid deeſt. 29 In quo ſtatu. 30 Gens Hiſpaniæ Agrippæ virtute cecidit, id eſt, devicta eſt. 31 Phraates rex Perſarum ſe patere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæſaris devolutus. 33 Benigna copia, ubertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. Vide Od. 17. lib. 1.

AD VINNIUM ASELLAM. Epiſt. XIII.

A Vinnio petit, ut in offerendis Auguſto ſuo libris & temporis & decoris rationem habeat.

Ut proficiſcentem docui te ſæpe diuque
[2] Auguſto reddes ſignata volumina Vinni,
Si validus ſi lætus erit, ſi denique poſcet:
[3] Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
[4] Sedulus importes opera vehemente [5] miniſter:
Si te fortè meæ gravis urit ſarcina [6] Chartæ,
Abjicito potius, quàm quò perferre juberis,
[7] Clitellas ferus impingas: [8] Aſinæque paternum

1 quemadmodum.
2 Ita reddes Auguſto ſuo volumina obſignata & ſigillo impreſſa.
3 Ne nimio in noſtros ſtudio pecces.
4 Nimiam diligentiam adhibens.
5 quaſi miniſter.
6 Librorum ſarcina.
7 Ne tanquam ſtupidus ſub onere meorum librorum corruas, clitellas aſini more in terram impingendo, idque in Auguſti oculis, cum ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Aſina.

Cognomen

Cognomen vertas in riſum, [9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus uteris* [11] *per clivos, flumina,* [12] *lamas,*
[13] *Victor propoſui ſimul ac perveneris* [14] *illuc,*
[15] *Sic poſitum ſervabis onus,* [16] *ne fortè ſub ala*
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum,
Ut vinoſa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
Ut cum pileolo ſoleas conviva [17] *tribulis,*
Ne vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quæ poſſunt oculos aureſque [18] *morari*
Cæſaris oratum multa prece, [19] *nitere porrò.*
Vade, vale: cave [20] *ne titubes, mandataque frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Ut quo vis pervenias.
11 Per Romam clivoſam, id eſt, ſupra collem.
12 Lacunas majores continentes aquam pluviam, vel fluviorum foſſas.
13 Compos voti.
14 Ad ædes Auguſti.
15 Hoc modo, id eſt, decoro geſtu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Ut non ſub brachio in oculis omnium libros meos portes, ſicut ruſticus ſub ala portat agnum, vel ut Pyrrhia, tenuis lenta portat glomos, id eſt, ſphærulas ex filo lanæ, vel, ut conviva domum rediens bene potus, pileum & calceos geſtat ſub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Cave ne offendas & in dictis ſis inconſtans.

AD VILLICUM SUUM. Epiſt. XIV.

Villici ſui deſiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in urbe vivere, & interim inconſtanter faſtidientis rura, quæ antea tacita prece petiiſſet. Cur autem contra vitam ruſticam urbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, ut alienam ſortem ſuæ præferat.

VIllice ſylvarum & mihi me [2] *reddentis agelli*
[3] *Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis &*
Quinque bonos ſolitum [4] *Bariam dimittere* [5] *pa-*
[6] *Certemus,* [7] *ſpinas animone ego fortiùs an tu* (*tres:*
Evellas agro: & melior ſit Horatius, [8] *an res,*
Me quamvis [9] *Lamiæ pietas & cura* [10] *moratur;*
Fratrem mærentis, [11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *Inſolabiliter: tamen* [13] *iſtuc mens animuſque*
[14] *Fert,* [15] *& amat ſpatiis obſtantia rumpere* [16] *clauſtra.*
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum.

1 Villicus is dicitur, cui reliqui ſervi in agris colendis obſequuntur. Angl. a Hine or Bailiffe of Husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 quem agellum quinque familiis diſtinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores, vel homines grandes rure ad lites

in Baria diſcernendas. 6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Ælii Lamiæ de quo Od. 17. lib. 3. 10 Romæ detiner. 11 Ob fratrem immaturo morte ſublatum. 12 Ut nullum admittat ſolatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere ſpatioſa clauſtra, id eſt, omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Cui

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum immeritum [17] *cauſatur iniquè.*
In culpa eſt animus, [18] *qui ſe non effugit unquam,*
[19] *Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.*
Nunc urbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me conſtare mihi ſcis, &* [21] *diſcedere triſtem,*
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
[22] *Non eadem mirantur:* [23] *eo diſconvenit inter*
Meque & te. *nam quæ deſerta &* [24] *inhoſpita* [25] *teſquæ*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui ſentit, & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *uncta popina*
[28] *Incutiunt urbis deſiderium (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iſte ferat piper & thus,* [31] *ocyus uva:*
Nec vicina ſubeſt vinum [32] *præbere taberna*
Quæ poſſit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
[33] *Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis.* [34] *& tamen* [35] *urges*
Pridem [36] *non tacta ligonibus arva: bovémque*
[37] *Diſjunctum curas, & ſtrictis frondibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro rivus, ſi accidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid noſtrum concentum dividat, audi.*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidique capilli;*
[44] *Quem ſcis* [45] *immunem, Cynaræ placuiſſe* [46] *rapaci,*
[47] *Quem bibulum liquidi media de luce Falerni:*
[48] *Cœna brevis juvat & propè rivum ſomnus in herba.*
[49] *Nec luſiſſe pudet,* [50] *ſed non incidere ludum.*
Non [51] *iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam*
[52] *Limat, non adio obſcuro* [53] *morſuque venenat:*
[54] *Rident vicini glebas & ſaxa moventem.*

17 Criminatur locum qui non mereatur omnem.
18 qui loci commutatione curam non depellit, ſed eam ſecum ferat perpetuo.
19 Tu ſervus laboriosiſſimus & ad omnia ferè miniſteria paratus, quaſi ſtans in medio perebas, &c.
20 Semper eundem eſſe.
21 Rure diſcedere.
22 Non delectamur iiſdem.
23 Ideo non conveniſt.
24 Loca aſpera, incultа & ſenticoſa.
25 qui ſolitudinem amat, ſicut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obſoniis plena.
28 Injiciunt.
29 Hæc verba ſunt accipienda, quaſi à villico propter agri ſterilitatem pronunciata.
30 Iſte ager Sabinus.
31 Ocyus quam vinum, id eſt, nunquam feret vinum iſte ager.
32 Vinum ſuppeditare.
33 Ad cujus ſtrepitum in cyathra vel tibia, tu ſalires inſcienter, quaſi terræ inutile pondus.
34 Ironica eſt enumeratio operum villici, talia opera non omnino facientis. 35 Arva colis. 36 Non culta. 37 Bovem ab altero ſeparatum & otioſum paſcis. 38 Collectis frondibus ſaturas. 39 Rivus negotium tibi pigro exhibebit. 40 Mulcis molibus, ſcil. ſaxis, foſſis, aggeribus averrendus, ut prato parcat, id eſt, ut prato non noceat. 41 Si quid noſtram concordiam diſſolvat. 42 Me, quem tenues togæ in juventute ornaverunt, &c. 43 Capilli unguento deliburi. 44 Sine muneribus. 45 Avaræ amicæ, quales ſunt meretrices. 46 Me quem ſcis ſiniſſe bibaces Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis juvat. 48 Non pudet genio indulſiſſe, Venerique operam dediſſe. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinoſam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo aſpexit. 52 Obtreſtatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident me, &c.

54 Cum

54 *Cum ſervis urbana* 55 *diaria rodere mavis?*
56 *Horum tu in numerum* 57 *voto ruis. invidet uſum*
Lignorum & pecoris tibi 58 *calo argutus & horti,*
Optat 59 *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quàm ſit utrique libens, 60 *cenſebo exerceat artem.*

54 At tu contra ruſticus mavis cum ſervis urbanis rodere diaria, i. reniuiter vivere.
55 Diarium eſt unius diei victus.
56 Servorum urbanorum.
57 Cum imperu & ſine ratione. 58 Servus verſipellis (qui ex urbe it ſignarum foras) invidet tuæ felicitati in uſu lignorum, in uſu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel ſellæ equis ad inſidendum impoſitæ. Proverbium convenit in eos, qui ſui muneris functionem faſtidientes, alienam ad quam ſunt inepti exoptant. 60 Judicabo ut uterque libens exerceat artem, quam norit, ut tu ruricolas agros, ut ille calo, tibi invidens, maneat in urbe.

AD VALAM. Epiſt. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiſci cogitet, quæ ibi ſit hyems, & quale cœlum percontatur: ſed ſe non ita ſalubritatis rationem habere innuit, ut non etiam aliquam voluptatis habere velit.

Quæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, 2 *Salerni,*
3 *Quorum hominum regio, & qualis vita: nam mihi*
4 *Muſa (ſupervacuas Antonius, & tamen* 5 *illis (Bajus*
6 *Me facit inviſum, gelida quum perluor unda*
Per medium frigus. ſanè 7 *myrteta relinqui,*
8 *Diſtaque ceſſantem nervis elidere morbum*
9 *Sulfura contemni,* 10 *vicus gemit,* 11 *invidus ægris,*
Qui caput & ſtomachum ſupponere fontibus audent
12 *Cluſinis,* 13 *Gabioſque petunt & frigida rura.*
14 *Mutandus locus eſt, & diverſoria* 15 *nota*
Præter agendus equus. 16 *quo tendis? non mihi Cumas*
Eſt iter, aut Bajas: læva 17 *ſtomachoſus habena*
Dicet eques 18 *(ſed equi frænato eſt auris in ore.)*
19 *Major utrum* 20 *populum frumenti copia paſcat:*
21 *Colle&oſne bibant imbres,* 22 *puteoſque perennes*
Dulcis aquæ. 23 *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum eſt Hyperbaton uſque ad verſum 25. ut ſit ordo: Par eſt te ſcribere nobis ac nos tibi credere quæ hyems ſit Veliæ; i. quæ acris qualitatis ia hyeme, &c.
2 Velia & Salernum ſunt oppida in Lucania.
3 quibus moribus ibi ſunt homines.
4 Antonius Muſa (Auguſti medicus clariſſimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meam non eſſe utiles.
5 Baiis.
6 Me odioſum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo ſunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis frigidis aquis jam uratur frigus brumale. 7 Loca myrtis conſita apud Baias aquis ſulphureis abundantia. 8 quæ dicuntur è nervis depellere morbum articularem. 9 Aquas ſulphuratas. 10 Vicus Bajanus moleſtè ferr. 11 Ægris odioſus. 12 Aquis frigidis in Etruria, ſic nominatis à Cluſio Etruriæ oppido. 13 Volſcorum urbem. 14 Ut medici conſilio aſſentior alium locum quam Baianum me petere oporter. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba ſunt Horatii, aut alius ad equum ſuum. 17 Iracundus. 18 quid ſtomacharis? Equus non aure ſed ore, in quo inſit frænum, ſentit, quo ſit eundum. 19 Repete verſum Par eſt te ſcribere utrum, &c. 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in ciſternis. 22 Aquas ſorantes jugiter promanantes. 23 Vina aquoſa, quæ in Velia & Salerno naſcuntur, non deſidero.

[24] Rure meo poſſum [25] quidvis perferre patique:
[26] Ad mare quum veni, [27] generoſum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite [28] manet
In venas [29] animumque meum: quod verba miniſtret:
Quod me Lucanæ juvenem [30] commendet amicæ.
[31] Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
Utra magis piſces & [32] echinos æquora celent:
Pinguis ut inde domum poſſim [33] Phæaxque reverti.
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Mænius [34] ut rebus maternis atque paternis
[35] Fortiter abſumptis, [36] urbanus cœpit haberi,
[37] Scurra vagus, non qui certum [38] præſepe teneret,
[39] Impranſus non qui civem dignoſceret [40] hoſte:
Quælibet in quemvis opprobria fingere [41] ſævus:
Pernicies & tempeſtas [42] barathrumque macelli,
[43] Quicquid quæſierat, ventri donabat [44] avaro.
[45] Hic ubi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat [46] omaſi
Vilis & [47] agninæ, tribus urſis quod ſatis eſſet.
[48] Scilicet ut ventres [49] lamna candente [50] nepotum
Diceret urendos, correctus Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
[51] Verterat in fumum & cinerem, non herculè miror
(Aiebat) [52] ſiqui comedunt bona: quum ſit obeſo
Nil melius turdo, [53] nil vulva pulchrius ampla.
[54] Nimirum hic ego ſum; nam tuta & parvula laudo,
Quum res deficiunt, [55] ſatis inter vilia fortis:
Verum ubi quid melius contingit & [56] unctius. [57] idem
[58] Vos ſapere & ſolos aio [59] bene vivere, quorum
Conſpicitur [60] nitidis fundata pecunia villis.

24 quum rure ſum.
25 quemvis cibum ac potionem.
26 quum veni in Campaniam aut Lucaniam propemare.
27 Nobile vinum.
28 Divanet.
29 Vinum ſpiritus concalefaciens animi motus excitat.
30 quod mihi vires præſtat ad venerem.
31 Repete verſum 25 Par eſt te ſcribere, uter tractus, id eſt, utra regio, Velina, an Salernina educet, id eſt, nutrtat pl[illegible]ep. &c.
32 Echinos marinos,
33 Nitidus ſplendidusque, qualis erant Phæaces, populi luxuriosi & voluptuarii.
34. Poſtquam.
35 Profuſe.
36 Facetus, ad divitum menſas riſum movens.
37 qui per totam urbem vagaretur, modo hujus, modo illius divitis menſam coluſcans.
38 Domum ſtatam aut menſam.
39 qui exiſtens famelicus in omnes erat atque maledicus.
40 A perduelle, vel peregrino.
41 In configendis in quemvis criminibus. Alii legunt, Certus, id eſt, promptus, vel paratus fingere.
42 Devorator. Eſt enim barathrum profunda vorago. 43 quicquid lucri fecerat. 41 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequissanctoribus (id eſt, luxuriosis) parum, & à timidis (id eſt, avaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supple caruis. 48 Ita ut inopia & egeſtate correctus diceret, &c. 49 Lamina, id eſt, ferrum candefacto genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Poſtquam omnia conſumpſerat. 52 Si qui bona ſua prodigè conſumunt. 53 Nil delicatius vulva ejectitia ſuis primiparæ. 54 Talis ego ſum inquit Horatius, cum multa non ſupperunt, contentus ſum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortis vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos eſſe vere ſapientes. 59 Bene vivere. eo in fructuoſis villis, agris, paſcuis, non in rebus quarum quæſtus eſt incertus.

AD QUINTIUM. Epiſt. XVI.

Poſtquam agri ſui formam & ſitum Quintio deſcripſit; in eóque jucundè ſe vivere dixit, in ejus vitam inquirit, monétque ne ex rumore vulgi pendeat, ſed vir bonus eſſe, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus ſit, oſtendit.

NE [1] perconteris fundus meus, optime Quinti,
[2] Arvo paſcat herum, an baccis [3] opulentet oliva:
Pomiſne, & pratis [4] an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & ſitus agri.
[6] Continui montes, niſi diſſocientur opaca
Valle: ſed ut veniens dextrum latus aſpiciat Sol,
Lævum diſcedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes quid ſi rubicunda [9] benignè
Corna vepres & prunа ferant? ſi quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
[11] Dicas adductum propriùs frondere Tarentum.
[12] Fons enim rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit utilis, [15] utilis alvo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (ſi credis amœnæ
Incolumem tibi me præſtant [17] Septembribus horis.
Tu rectè vivis, ſi curas eſſe [18] quod audis:
[19] Factamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neve putes [22] alium ſapiente bonoque beatum.
Neu, ſi te populus ſanum rectèque valentem
Dicitet occultam febrem [23] ſub tempus edendi
Diſſimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] unctis.
STULTORUM incurata pudor [26] malus ulcera celat.

1 Ne forte inquiras.
2 Arvo ſativo, id eſt, ſegete & frumento.
3 Me divitem faciat.
4 Amvini ſit ferax. Ulmus dicitur vitibus maritari.
5 Forma & ſitus agri mei ſcribetur loquaciter, id eſt, amplè.
6 Ager meus ſunt montes conjuncti, niſi quod ſeparentur valle interjecta.
7 Ita tamen opaca eſt vallis, ut Sol exoriens aſpiciat latus dextrum vallis, occidens vero lævum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem merito laudaveris.
9 Copioſe.
10 Multa glande, Per Acyrologiam.
11 Dicere poteſ agrum meum tam eſſe amœnum, quam eſt Tarentum.
12 Eſt etiam in agro meo fons tam uber, ut dignus ſit qui appelletur fluvius.
13 Thraciam.
14 Hebrus eſt magnus fluvius in Thracia.
15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno, quod tempus anni maxime eſt inſalubre. 18 quod audit de te, id eſt, quod diceris eſſe, nempe ſi talis es, qualem te fama tollatur. 19 Omnis Roma, id eſt, omnes nos Romani jactamus te eſſe beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti. 21 quam conſcientiæ tuæ. 22 Alium à ſapiente, id eſt, inſipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum ſeipſam prodat. 25 Cibo uncto. 26 Vitioſus pudor, qui veras facienda.

Si quis bella [27] *tibi terrâ pugnata marique*
[28] *Dicat & his verbis* [29] *vacuas permulceat aures :*
[33] *Téne magis salvum populus velit, an populum tu,*
[31] *Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & urbi,*
Jupiter. [32] *Augusti laudes agnoscere possis ?*
Quum pateris [33] *sapiens emendatusque vocari :*
[34] *Respondesne tuo, dic sodes, nomine ?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodiè cras, si volet, auferet : ut si*
Detulerit [37] *fasces indigno,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone meum est inquit : pono, tristisque recedo.*
[40] *Idem si clamet furem neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum :*
[42] *Mordear opprobriis falsis ?* [43] *mutemque colores ?*
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem ? nisi mendosum & [44] *mendacem ?* [45] *vir bonus est*
[46] *Qui consulta patrum, qui leges juraque servat : (quis ?*
Quo multa magnæque [47] *secantur judice lites :*
[48] *Quo responsore & quo causæ teste tenentur,*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus : habes precium, loris non [50] *ureris, aio.*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non pasces in cruce corvos.*
[53] *Sum bonus, & frugi. Renuit, negat atque* [54] *Sabellus.*
Cautus enim [55] *metuit foveam lupus, accipiterque*
Suspectos laqueos, & [56] *opertum milvius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admities in te, formidine pœnæ :*
[58] *Sit spes fallendi,* [59] *miscebis sacra profanis.*

27 Bella abs te gesta.
28 Euarret.
22 Aures assentationi parentes.
30 Verba sunt alicujus Augusto assentantis.
31 Utinam Jupiter servet in ambiguo, ut sit semper incertum utrum populus te (O Auguste) velit magis salvum esse, an tu populum.
32 Ad Augustum, non ad te pertinere.
33 quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Inane respondes, quasi nominatim sis appellatus ?
35 Concedo (inquit Horatius) non omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans, qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commoveatne his falsis criminationibus ?
43 Et expallescam ? minimè vero.
44 Alii legunt medicandum, i. medicamentis egentem, scil. præceptis Philosophicis imbuendum.
45 Ex opinione multitudinis.
46 qui Senatus consulta servat. Responsio est per Ironiam.
47 Finduntur.
48 quo jurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur.
49 Extrinsecus bonum virtutis simulatione.
50 Non cæderis.
51 Servas dicat, Non, &c.
51 Respondet Horatius.
53 Servus loquitur.
54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quod pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio.
55 Devitat foveam.
56 Occultum hamum : non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse, Sic tu, &c.
57 Tu autem à peccato te abstinebis.
58 Si speres fore, ut lateat maleficium.
59 Bonorum, & malorum discrimen tollet.

Nam

Nam de mille ſaba modiis quum ſurripis unum,
[60] *Damnum eſt, non facinus mihi pacto lenius iſto.*
[61] *Vir bonus, omne forum quem ſpectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bove placat:
[62] *Hanc pater clarè clarè quum dixit Apollo:*
Labra move, metuens audiri pulchra [64] *Laverna*
[65] *Da mihi fallere, da juſtum ſanctúmque videri:*
[66] *Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.*
[67] *Qui melior ſervo, qui liberior ſit avarus,*
In triviis fixum quum ſe [68] *demittet ob aſſem,*
Non video, nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
[69] *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deſeruit, qui*
Semper in augenda feſtinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter, [73] *ſine paſcat durus, aretque.*
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis:
[74] *Annonæ proſit, portet frumenta* [75] *penuſque.*
[76] *Vir bonus & ſapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum, tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
[81] *Ipſe deus, ſimulatque volam, me ſolvat.* [82] *Opinor,*
Hoc ſentit, Moriar: mors ultima [83] *linea rerum eſt.*

60 Ipſo pacto damnum eſt mihi levius, non facinus admiſſum. Contra Stoicos qui dicunt omnia peccata eſſe æqualia.
61 Non verè, ſed opinione vulgi.
62 Poſtquam hæc clara voce pronunciavit, O Jane, &c.
63 Summiſſa voce loquitur nolens ea audiri ab aſſiſtentibus quæ ſecum precatur ſc. O pulchra Laverna &c.
64 Dea furum.
65 Concede ut mea iniuſta facta alios lateant.
66 Noctem nubilo ſam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis ne deprehendantur.
67 qua ratione ille vir bonus ſit ſervo melior. &c.
68 Ad humum ſe inclinat ob aſſem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 quod miſſi eſt ignominioſum.
70 Locum non remiſit, quod in re militari eſt flagitioſiſſimum.
71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine ut paſcat gregem, durus, id eſt, labores perferens. 74 Annonam faciat villorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc penus oris, ſignificat omne eſculentum & poculentum quo veſcuntur homines. 75 Vir revera bonus & ſapiens audebit cum Baccho ſic alioqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati coges? 78 Penthei eſt comminatio. 79 Reſpondet ſapiens hoc modo, At ſunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Jupiter (inquit Bacchus) ſtatim ubi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem facier. 82 Exiſtimo (inquit Poeta) virum bonum hoc ſentire, ut citiùs moriatur, quam turpiter ſerviat. Nam mors finis omnium malorum. 83 Finis ſeu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris Pictoribus.

AD SCÆVAM.

Epiſt. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias ſpernat, atque ut in ſuo vitæ genere Ariſtippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias pervenire, & illorum favorem ac liberalitatem emere non cujuſvis eſſe: & quanta ſit arte opus hac in re, docet.

Quamvis Scæva ſatis [1] *per te tibi conſulis, & ſcis*
Quo tandem pacto deceat [2] *majoribus uti,*
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet [3] *amiculus:* [4] *ut ſi*
Cæcus iter monſtrare velit, tamen aſpice ſiquid
Et nos, [5] *quod cures proprium feciſſe, loquamur.*
Si te grata quies, [6] *& primam ſomnus in horam*
Delectet, ſi te pulvis ſtrepituſque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire jubebo.*
Nam neque divitibus contingunt gaudia [8] *ſolis:*
Nec vixit malè qui natus morienſque [9] *feſellit.*
Si prodeſſe tuis, [10] *paulóque benignius ipſum*
Te tractare voles: [11] *accedes ſiccus ad unctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus uti*
Nollet Ariſtippus. [13] *Si ſciret regibus uti*
Faſtidiret olus, [14] *qui me notat. Utrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel junior, audi,*
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia, namque
[16] *Mordacem Cynicum ſic eludebat (ut aiunt)*
[17] *Scurror ego ipſe mihi,* [18] *populo tu: rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo eſt equus ut me portet* [20] *alat rex,*
[21] *Officium facio. tu poſcis* [22] *vilia: verùm es*
[23] *Dante minor:* [24] *quamvis fers te nullius egentem.*

1 Quamvis ſine alterius conſilio tibi ſapis.
2 Cum majoribus vivere & verſari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiamſi cæcus, &c.
5 quod ejuſmodi ſit, ut velis in rem tuam vertere.
6 Somnus uſque ad ſolis ortum. id eſt, ſi te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes ſuas etiam voluptates.
9 qui adeo obſcurè vixit ut ab hominibus ignoraretur.
10 Paulo liberalius.
11 Tu pauper & ſobrius accedes ad divitem unguento delibutum, cujus gurgui etiam condimentis eſt inundum.
12 Hoſt eſt dictum Diogenis in Ariſtippum.
13 Eſt hoc Ariſtippi reſponſum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Utrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Ariſtippus) ſcurram ago & regibus riſum moveo, ſed mihi, id eſt, in meam utilitatem. 18 Tu ſcurraris ad populi plauſum. 19 Sibi ſcrutari. 20 Ut rex alat. 21 Officioſum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poſcis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 quamvis dicis.

[25] *Omnis Ariſtippum decuit color, & ſtatus, & res*
[26] *Tentantem majora, ferè præſentibus* [27] *æquum.*
Contra, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via ſi converſa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectabit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamque feret [32] *non inconcinnus utramque.*
[33] *Alter Mileti textum* [34] *cane pejus & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & ſine vivat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos oſtendere civibus hoſtes,*
[37] *Attingit ſolium Jovis, & cœleſtia tentat.*
[38] *Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.*
[39] *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet: eſto*
Quid? [41] *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hic eſt aut nuſquam, quod quærimus.* [43] *hic onus horret,*
Ut parvis animis & parvo corpore majus
[44] *Hic ſubit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane eſt*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege ſuo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poſcente ferent.* [50] *diſtat. ſumaſne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec paſcere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *ſuccinit alter,*
Et mihi dividuo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel veſtitus.
26 quærentem majora.
27 Præſentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
2 Mirum mihi erit.
30 Si novum vitæ genus eum decebit.
31 Ariſtippus.
32 Non indecorè uteretur utroque veſtitu nunc ſordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes veſtem pretioſam rejiciet ex optima lana factam In Mileto Aſiæ inſula.
34 Acerrime. Proverbialiter dictum.
35 Redde Ariſtippe ſuum Diogeni pallium quod tu indueras, purpuream tuam chlamydem ei relinquens & permitte ut vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, five domi, five belli, tota oratio ponitur pro caſu nominativo.
37 Proxime accedit ad divinitatem.
38 Ob beneficia in temp. collata.
39 Videto Chiliad. Eraſmi.
40 quievit, neque tentare voluit.
41 qui quod voluit conſecutus eſt.
42 In hoc, id eſt, in agendo fortiter, id eſt, de quo quæritur. 43 Alius ad Principum amicitiam aſpirare non audens, veretur, ne non ſuccedat conatus. 44 Alius, neque fortis ſubit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium merito petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico ſuo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poſuit. 50 Multum intereſt utrum cum pudore ſumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa fortius rei de qua agimus, eſt, ut cum ditioribus amicis decenter verſemur. 52 Nec firmus me paſcere propter frugum proventum incertum. 53 qui ſic queritur, videtur clamare, Da alimentum. 54 Alter cliens ſuccinit. 55 Communicetur inter nos quadra, id eſt, quarta pars panis, munere diviſo, id eſt, quod diviſionem admittit.

Plus dapis,[56] *& rixæ multo minus invidiæque.* (*num;*
[57] *Brundusium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum doctus amæ-*
Qui queritur [60] *salebras, & acerbum frigus & imbres,*
Aut cistam effractam, & [61] *subducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, sæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periscelidem raptam sibi* [65] *flentis: uti mox*
Nulla fides damnis verisque doloribus [66] *adsit.*
Nec semel irrisus, triviis [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per sanctum juratus dicat Osirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris avibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitæ asperitatem.
61 Viatica furtim oblata.
62 Imitatur astutias meretricis.
63 Monile muliebre. Est diminutivum à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptam sibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impostorem, qui in trivio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet, id est, quamvis ille planus affatim lachrymetur. 70 quamvis per Osirim Ægyptorum deum juret. 71 Non jocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non nôrit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIUM. Epist. XVIII.

Quæ ad amicitiam conservandam facienda sint, quæ item vitanda, ac presertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab iis, qui dum tenere modum non norunt, vel scurratum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) utantur. Postremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

SI benè te novi, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis speciem præbere,* [3] *professus amicum.*
Ut matrona meretrici dispar erit atque
[4] *Di color,* [5] *infido scurræ distabit amicus.*
Est huic diversum vitio vitium propè majus,
[6] *Asperitas agrestis, &* [7] *inconcinna gravisque,*

1 Cavebis.
2 Hominis pabuli causa turpiter adulentis.
3 quam decreveris esse amicus.
4 Dissimilis vultu, vestitu & gestu.
5 Sic amicus distabit à scurra infideli. 6 Fera quædam duritia. 7 Insuavis.

Quæ

Quæ ſe commendat [8] *tonſa cute, dentibus atris:*
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus. [9]
VIRTUS eſt medium vitiorum, & utrinque reductum. [10]
Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi [11]
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret. [12]
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit: [13]
Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro [14]
Reddere, [15] *vel partes mimum tractare ſecundas.* [16]
Alter rixatur de lana ſæpe caprina. [17]
Propugnat, nugis armatus: Scilicet [18] *ut non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [19] *ut non*
Acriter elatrem, [20] *pretium æris altera ſordet.* [21]
Ambigitur. quid enim? [22] *Caſtor ſciat an Docilis plus:* [23]
Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi. [24]
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea [25] *nudat,*
Gloria quem [26] *ſupra vires & veſtit & ungit:*
Quem tenet argenti ſitis importuna famésque.
Quem paupertatis pudor & fuga: dives amicus, [27]
Sæpe [28] *decem vitiis inſtructior, odit & horret.*
Aut ſi non odit, [29] *regit; ac veluti pia mater,*
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [30] *priorem*
Vult: & ait [31] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [32] *opes: tibi parvula res eſt.* [33]
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. [34] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,* [35]

8 Hirſuto corporis ſqualore. Nam quæ tondentur, pilola ſunt & hirſuta, vel tonſa cute, id eſt, radendo amicum uſque ad cutem, ſic eum nimis duriter caſtigando idque atris dentibus, id eſt, agreſti mordacitate.

9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.

10 Ab utroque extremo, id eſt, exceſſu, & defectu remotum.

11 Blandiens ſcurra.

12 qui ſe deridet & ejuſdem ordinis homines in infirma partes lecti accumbentes. Nam ſcurræ ſua omnia extenuant atque ſeipſos deridere ſolent.

13 Horrere ſe fingit.

14 Sic reperit voces divitis quaſi admirans.

15 Verba ex ore divitis inconſiderate excidentia pro mirandis quaſi de cœlo tollit.

16 Singulatim.

17 Ut credas hiſtrionem ſecundas partes Comœdiæ agere cum voce ſubmiſſiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas.

18 Agreſtis reprehenſor.

12 Pugnat pro nugis, id eſt, defendit nugas, tanquam homo armatus. 26 Ut non mihi indubitata fides habeatur inquit agreſtis. 21 Ut non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vira vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 qua de re controvertitur? ſcilicet de nugis. 24 Utrum Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſcientior. 25 Contentio eſt, utrum via Numicia an Appia melius ducat Brunduſium. 26 Ordo eſt, Dives amicus multo vitioſior quam amicus minor, odit eum quem damnoſa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quam facultates ferunt. 29 Unguento ſumptuoſiore. 30 qui omne officium præſtat diviti pudore paupertatis, ut eam fugiat. 31 Multis vitiis. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum ſit ipſe pejor. 33 Meliorem eſſe quam ſe. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtultè ago. 35 Non ampla roga decet comitem iter facientem, eſt enim moleſta: ſic multæ opes viro bono ſibi impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus ut ſciret ſtultorum animos eorum habitu mutare.

Veſtimenta

Veſtimenta dabat pretioſa : [38] *beatus enim jam*
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia, [39] *& ſpes :*
Dormiet & lucem : ſcorto poſtponet honeſtum
Officium : [40] *nummos alienos poſcet :* [41] *ad imum*
[42] *Traxerit aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu ſcrutaberis ullius unquam :*
[45] *Commiſſumque teges,* [46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes.
Nec quum venari volet [47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, diſſiluit : [49] *donec ſuſpecta ſevero*
Conticuit lyra [50] *fraternis ceſſiſſe putatur*
Moribus Amphion : tu cede potentis amici
Lenibus imperiis : quotieſque educet in agros
[51] *Ætolis onerata plagis jumenta, caneſque,*
Surge, [52] *& inhumanæ ſenium depone Camœnæ.*
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta :
[53] *Romanis ſolenne viris opus,* [54] *utile famæ,*
[55] *Vitaque & membris. præſertim quum valeas, &*
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quòd [56] *ſpecioſiùs arma*
Non eſt qui tractet : ſcis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia ſuſtineas campeſtria, denique ſævam*
Militiam [59] *puer & cantabrica bella tuliſti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *ſigna refixit,*
Et nunc, ſi quid abeſt, Italis [62] *adjudicat armis.*
Ac [63] *ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis :*
Quamvis nil [64] *extra numerum feciſſe modumque*
Curas, [65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.* [67] *Actia pugna.*

38 Dives factus fortunæ ſim jam mutatæ.
39 Et meliora ſpectabit.
40 Nummos ſervore negabit.
41 Poſtremo.
42 Efficitur gladiator negotiare rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi eſt opus.
45 Tuæ fidei erediturus.
46 Et potus & iratus.
47 Ille ſuperior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum eſt diſſoluta propter ſtudiorum diverſitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odio deſiit ſonare.
50 Moribus ruſticis.
51 Retibus optimis quibus habuerunt in venatione apri Calydoniæ quæ urbs eſt, in Ætolia.
52 Et depone ſenilem cum Camœnæ inimicitiam quæ venatoribus videtur eſſe aſpera & inhumana.
53 Venari opus eſt virarum Romanis.
54 Famæ utile, quia inde apparent ſigna fortitudinis.
55 Utile vitæ, quia exercitatio conſervat corporis valetudinem.
56 Decentius quam in 6 Lollii 57 quo applauſu populi circumſtantis. 58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Auguſto. Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Craſſus amiſerat. 62 Adjungit populo Romano. 63 Noli te nimis longè retrahere aut abeſſe, ſine juſta excuſatione. 64 Ineptè Metaph. ducta à Gladiatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitum dividit navicula inter ſe. 67 Pugna commiſſa apud Actium promontorium Epiri, inter Auguſtum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hoſtili more [68] *refertur.*
[69] *Adverſarius eſt frater:* [70] *lacus, Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Conſentire ſuis ſtudiis [73] *qui crediderit te,*
Fautor utroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus ut moneam (ſiquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro & cui dicas, ſæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito;* [77] *nam garrulus idem eſt:*
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter [78] *aures;*
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Nec dominus pueri pulchri charæve puellæ
[81] *Munere te parvo beat,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus: ergo*
Quem ſua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Ut penitus notum, [86] *ſi tentent crimina, ſerves,*
Tuteriſque tuo fidentem præſidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur ecquid*
Ad te poſt paulò ventura pericula ſentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Experius metuit, tu dum tua navis in alto eſt,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnavumque remiſſi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repreſentatur, ut ejus memoria gratam faceret Auguſto.
69 Eſt in loco adverſarii ducis.
70 Lacus in fundo patris rui ſimulat Mare Adriaticum, in quo navale prælium geſtum eſt inter Auguſtum & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laurea.
73 Auguſtus.
74 Utraque manu, id eſt, ſummopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem ſuorum ſecretorum.
77 quia ſecreta eadem libidine prodit, qua audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamve divitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua ſpe falſus, noli eum tueri quem commendâ ſi, quem admodum defenderes penitus tibi notum.
86 Si malevoli falſò eum culpent, ſerves, id eſt, ſervare debes, eumque tutari. 87 Invidis detractoribus. Fuit Theon poëta maledicentiſſimus. 88 Res tua in periculo verſatur. 89 Cultus & obſervantia. 90 qui periculum fecit, metuit. 91 In hac te ſtudium tuum pone, ne ob levem offenſionem potentis amici amicitiam amittas. Nam divites, ut aura ſunt mutabiles. 92 Morum ſimilitudo neceſſaria eſt in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum, & strenuum oderunt ignavi.

Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare [95] *vapores.*
[96] *Deme ſupercilio nubem: plerumque moleſtus*
[97] *Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus* [98] *acerbi,*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Quâ ratione queas traducere [1] *leniter ævum:*
Nec te ſemper [2] *inops agitet, vexetque cupido,*
Ne pavor, & [3] *rerum mediocriter utilium ſpes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturane donet:*
Quid minuat curas? [5] *quid te tibi reddet amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An ſecretum iter, &* [8] *fallentis ſemita vitæ:*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia rivus,*
Quem [11] *Mandela bibet, rugoſus frigore pagus:*
Quid ſentire putas? quid credis amice [12] *precari? (vam*
[13] *Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus:* [14] *ut mihi vi-*
Quod ſupereſt ævi, ſiquid ſupereſſe volunt dî.
[15] *Sit bona librorum & proviſæ frugis in annum.*
Copia: [16] *ne ſuitem dubiæ ſpe pendulus horæ.*
Hæc ſatis eſt orare Jovem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mî animum ipſe parabo.*

95 Vapores vini.
96 Aufert à vultu triſtitiam.
97 Obtinet ſpeciem à nominis recti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philoſophorum libros.
1 Sine moleſtia.
2 Cupiditas ſemper egens.
3 quales ſunt non neceſſaria divitiæ.
4 Percunctabere doctos, utrum virtus doctrina conſtet an natura.
5 quid faciat te jucundè vivere.
6 quid vere animum tranquillum reddat.
7 An obſcurum vitæ genus.
8 Vitæ lærentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia rivus eſt per agrum Horatii fluens.
11 Mandela eſt pagus in Sabinis, cujus incolæ frigore contracti aquam D gentiæ bibunt.
12 Optare. 13 Ut ſervem, quod nunc habeo. 14 Ut vivam meo non porentiorum arbitratu. 14 Ut ſit. 16 Ut ne ſemper incertus ſim, pendens à rebus ſperatis. 17 Ut vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præſentibus contentum ipſe mihi parabo.

AD

AD MECOENATEM.
Epiſt. XIX.

Pravum quorundam in imitandis poetarum vitiis potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſervum pecus, ſe contrà veſtigiis aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit: cur ii, qui librorum ejus lectione domi delectarentur, eoſque laudarent, foris eos vituperarent.

PRiſco ſi credis Mecœnas docte Cratino:
Nulla placere diu[2] *nec vivere carmina poſſunt,*
Quæ ſcribuntur[3] *aquæ potoribus:*[4] *ut malè ſanos*
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſque poetas.
[5] *Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:*
[6] *Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.*
Ennius ipſe[7] *pater nunquam niſi potus ad arma*
Proſiluit dicenda.[8] *ſorum, putearque Libonis*
[9] *Mandabo ſiccis,*[10] *adimam cantare ſeveris,*
[11] *Hoc ſimul edixit, non ceſſavere poëtæ*
[12] *Nocturno certare mero,*[14] *putere diurno.*
Quid?[14] *ſiquis vultu torvo ferus,*[15] *& pede nudo,*
Exiguæque togæ ſimulet[16] *textore Catonem,*
Virtutemne repræſentet moréſque Catonis?
[17] *Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,*
Dum[18] *ſtudet urbanus tendítque diſertus haberi.*
Decipit exemplar vitiis[19] *imitabile. quòd ſi*
[20] *Pallerem caſu biberent exangue cuminum.*
[21] *O imitatores, ſervum pecus,*[22] *ut mihi ſæpè*
[23] *Bilem, ſæpe jocum veſtri movêre*[24] *tumultus.*

1 Crat. Priſcus Poeta priſcam comœdiam ſcripſit.
2 Nec annoſa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum
5 & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. divino furore correptos extra ſe poſitos.
5 ipſe Muſæ, etiam mane ſobriæ non fuerunt.
6 Homerus convincitur eſſe vinoſus, eo quod crebro vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris & Libonis in foro collocatam.
9 Committam ſobriis.
10 Adimam cantus, & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.
11 Poſtquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Si quis veſtem, vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitam lingua Timaginis Rhetoris æmula rupit, id eſt, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitiis, virtutibus omiſſis. 20 Si (inquit Horatius) præter ſolitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potius quam virtutis poeticæ imitatores, ventri ſervientes, tanquam beſtiæ ſervile. 22 quam ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtra conturbationes.

Libera

[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus Iambos*
Ostendi Latio, numeros animosque [29] *sequutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *brevioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho,*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar.*
Nec socerum quæret [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgavi fidicen.* [40] *juvat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.*
Scire velis mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *ultor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor;*
[41] *Hinc illæ lachrimæ,* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Iovis auribus ista*
Servas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher,* [55] *Ad hæc ego naribus uti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer ungui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

25 Ego nullius poëtin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, id est, præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri, Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inventos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum digentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (id est, laude) me coronet, ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphûs temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 quem versibus maledicis dedecorer.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum.
38 Non ab alio ore Latino.
39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus.
40 Juvat me proferentem, dicta à nullo ex Latinis ante me.
41 Hominum ingenuorum oculis legi.
42 Cur foris vituperet?
43 Ut solent indocti poetæ.
44 Plebis mobilis & inconstantis.
45 Judex & castigator, vel qui ulciscor eos mea carmina vicissim recitando.
46 Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis ediscendos proponant.
47 Unde recitentur à Grammaticis mea carmina.
48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur.
49 Ordo est, Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, id est, frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis, rides Horati, ait aliquis invidus.
50 Et nugas venditare.
51 Simulatione uteris.
52 Auribus Augusti, Jovis nostri.
53 Confidis te solum edere dulcia carmina.
54 Tuo judicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum.
55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, id est, vereor irridere quæ dixit.
56 Mecum contendentis.
57 Iste locus (id est, theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet.
58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludu

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & 60 funebre bellum.

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum ſæpe genuerunt. Simex eſt, ſeu gradatio. 60 Lugubre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

Epiſt. XX.

Librum ſuum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propoſitis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De ſuo genere, vita & moribus, necnon de corporis ſtatura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

VErtumnum, Janumque liber ſpectare videris:
Scilicet [2] *ut proſtes Sociorum pumice mundus.*
[3] *Odiſti claves, & grata ſigilla pudico:*
Paucis oſtendi [4] *gemis: & communia laudas,*
[5] *Non ita nutritus, fuge quò diſcedere geſtis,*
Non erit [6] *emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?*
Quid volui? dices: ubi quis te læſerit, & ſcis.
[7] *In breve te cogi,* [8] *quum plenus languet amator.*
[9] *Quòd ſi non odio peccantis deſipit augur,*
Charus eris Romæ, [10] *donec te deſerat* [11] *ætas.*
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut [12] *tineas paſces* [13] *taciturnus inertes,*
Aut [14] *fugies Uticam, aut* [15] *unctus mitteris* [16] *Ilerdam.*
Ridebit [17] *monitor non exauditus: ut ille*
Qui [18] *malè parentem in rupes protruſit aſellum*
Iratus. quis enim invitum ſervare laboret?
[19] *Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem*

1 Vertumnus & Janus dii ſunt, qui præſunt rebus vendemiarum & mentium, ante quorum templa vel ſtatuas, erunt loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Ut palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & ſub ſigillo eſſe, quod pudicis gratum eſſe conſuevit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conſcriptus, ut egredi periculoſe, quam tuto malis apud me manere.
6 Poſtquam fueris emiſſus.
7 Complicati, &c. in manibus involvi. 8 quum lector tui videndi antea cupidus, fit languidus & legendo deſeſſus. 9 Si ego (qui tibi peccanti ut augur futura prænuncio) non deſipio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantiſper dum novus eris. 11 Inventa. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 quia non legeris. 14 Exulabis. Eſt Utica urbs in Africa. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres alia charta ſuas epiſtolas operire. 16 Hiſpaniæ civitatem. 17 Ego qui te præmonui, irridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi eventurum eſt. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
[21] *Quum tibi ſol tepidus plures admoverit* [22] *aures,*
Me libertino natum patre, [23] *& in tenui re*
[24] *Majores pennas nido extendiſſe loqueris:*
Ut quantum [25] *generi demas, virtutibus addas:*
Me [26] *primis urbis belli placuiſſe domique:*
Corporis exigui. [27] *præcanum,* [28] *ſolibus aptum:*
[29] *Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.*
Forte meum ſiquis te percontabitur ævum,
Me quater undenos ſciat impleviſſe [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Mora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagiſtri diſcipuli pueris præbere conſueverunt.
22 Auditores.
23 In prava hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humiliratem generis mei illuſtrare. Allegoria ducta ab avium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Auguſto, Mecenati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen ut ſim facilè placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Conſul ſortitus eſt Lepidum collegam ſibi in Conſulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER II.

AD AUGUSTUM. Epiſt. I.

Queritur de pravo Romanorum ſuæ ætatis judicio, poemata è vetuſtate æſtimantium, & nova, non ob aliud quàm quòd nova eſſent, faſtidientium: quum tamen multa ſint in veteribus poetis reprehenſione digna. Poeticæ ſtudium non multis antè ſæculis Romæ coli cœptum eſſe dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata ſcribere: ſed aliqua commoda hunc illorum errorem conſequi, atque adeo, qualeſcunque ſint, illo ſuo poeticæ ſtudio ipſi reipub. utiles eſſe oſtendit. Poeſin initio rudem, non niſi ſerò ex Græcorum lectione expoliri cœpiſſe, ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agreſti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioſo, judicium reprehendit: & quæ à ſcribendis fabulis multos deterreant, exponit. Poſtremo de poetis illis agit, qui non ſpectatoribus ſcribunt, ſed lectoribus: & Auguſtum ad calcar illis addendum hortatur, ejus de Virgilio & Vario judicium laudans.

Quum tot ſuſtineas & tanta negotia [1] *ſolus:*
Res Italas armis tuteris, [3] *moribus ornes:*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo ſermone [6] *morer tua tempora, Cæſar.*
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Caſtore Pollux,*
[8] *Poſt ingentia facta deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros aſſignant, oppida condunt:*
[12] *Ploravere ſuis* [13] *non reſpondere favorem*
Speratum meritis, diram [14] *qui contudit hydram,*
Notaſque fatali portenta labore ſubegit,

1 Optimus princeps (cujus ſubſequitur elegans deſcriptio) ſolus ſuſtinet negotia, ſed non ſolus conſultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Recta diſciplina, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. utilitatem delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.
8 Poſt res fortiſſimè geſtas (id eſt, poſt finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum vivunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum ſuum cuique aſſignant. 12 queſti ſunt. 13 Favorem non eſſe meritis ſuis paſſem. 14 Herculem.

[15] *Comperit invidiam* [16] *ſupremo fine domari:*
[17] *Urit enim fulgore ſuo, qui prægravat artes*
Infra ſe poſitas: [18] *extinctus amabitur idem.*
[19] *Præſenti tibi* [20] *maturos largimur honores,*
[21] *Furandaſque tuum per nomen ponimus aras,*
[22] *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, ſapiens & [23] *juſtus in uno*
Te noſtris ducibus, [24] *te Graiis anteferendo,*
[25] *Cætera nequaquam ſimili ratione modoque*
Æſtimat: &, [26] *niſi quæ terris ſemota* [27] *ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, [28] *faſtidit & odit.*
[29] *Sic fautor veterum, ut* [30] *tabulas peccare vetantes,*
[31] *Quas bis quinque viri ſanxerunt,* [32] *fœdera regum*
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis.
[33] *Pontificum libros,* [34] *annoſa volumina vatum,*
Dictitet Albano [35] *Muſas in monte locutas.*
[36] *Si quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque*
Scripta, vel optima Romani penſantur eadem
Scriptores trutina: non eſt [37] *quod multa loquamur,*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
[38] *Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus atque*
[39] *Pſallimus, & luctamur Achivis doctius* [40] *unctis.*
Si meliora [41] *dies, ut vina, poemata reddit,*
Scire velim [42] *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum [43] *qui decidit, inter*
Perfectos veteresque referri debet? an inter
[44] *Viles atque novos?* [45] *excludat jurgia finis.*
[46] *Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? [47] *qui deperiit minor uno menſe, vel anno,*

15 Cognovit.
16 Ipſa morte.
17 Ille homines ſua virtute accendit ad invidiam, qui artifices ſe inferiores ſua excellentia quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi vero viventi.
20 Tempeſtivos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuum juraturi ſumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Juſtus eſt in hac una re æſtimator.
24 Te Græcis præponendo,
25 De cæteris rebus non rectè judicat: nam veteres poëtas ob ſolam vetuſtatem novis anteponit.
26 Niſi à terris abſtracta, id eſt, poëtas mortuos.
27 quas pateriérunt.
28 Aſpernatur.
29 Ita favens veterum ſcriptis, ut dictitet Albano, &c.
30 Legis 12. tabularum.
31 quas decem viri confirmarunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut ſeveris Sabinis icta, & ex æquo compoſita.
33 Jus pontificale de ſacrificiis.
34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Muſarum ore fluxiſſe. 36 Ordo eſt, Si qua ſcripta Græcorum ſunt antiquiſſima ſunt etiam optima, idcirco Romani ſcriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur: certè nihil reſtat, niſi ut denegemus ea quæ ſunt naturalia, ſc. quod olea non habet intra ſe lapillum, neque nux extra ſe corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad ſummum fortunæ id eſt, perfecti ſunt poetæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis paleſtritis, qui ungi ſolebant. 41 Temporis proceſſus. 42 quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 qui mortuus eſt. 44 Inter contemptos. 45 Reſponſio eſt, Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Eſt verus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 qui defunctus eſt minor, id eſt, junior uno menſe.

Inter

Inter quos referendus erit? veteréſne poetas?
[48] *An quos & præſens & poſtera reſpuet ætas?*
[49] *Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,*
Qui vel menſe brevi vel toto eſt junior anno.
[50] *Utor permiſſo, caudæque pilos ut equinæ*
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat [51] *eluſus ratione ruentis acervi,*
Qui redit [52] *ad faſtos, & virtutem æſtimat annis,*
[54] *Miraturque nihil niſi quod Libitina ſacravit.*
Ennius, & ſapiens, & fortis, & alter [55] *Homerus,*
Ut [56] *critici dicunt, leviter curare videtur*
[57] *Quòd promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.*
[58] *Nævius in manibus non eſt, & mentibus hæret*
[59] *Penè recens adeò ſanctum eſt vetus omne poema.*
Ambigitur quoties, [60] *uter utro ſit prior aufert*
[61] *Pacuvius docti famam ſenis, Accius,* [62] *alti.*
Dicitur Afrani [63] *toga convenìſſe Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi [64] *properare Epicharmi:*
[65] *Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.*
[66] *Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad noſtrum tempus, [67] *Livî ſcriptoris ab ævo.*
Interdum vulgus [68] *rectum videt,* [69] *eſt ubi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] *nimis antiquè, ſi pleraque durè*
Dicere credit eos, [71] *ignavè multa, fatetur:*
Et ſapit & [72] *mecum facit, & Jove judicat* [73] *æquo.*
[74] *Non equidem inſector, delendáque carmina Livî*
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi parvo
[75] *Orbilium dictare: ſed* [76] *emendata videri,*

48 An inter notos &c.
49 Reſponſio ad ſecundam quæſtionem.
50 Utor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus acervali argumentatione, id eſt, Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Conſulum nomina perſcribebantur, quorum appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat niſi quod mortuum eſt, id eſt, mortuos poetas, De libitina, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in ſe immigraſſe dicebat.
56 Grammatici ſcriptorum cenſores.
57 Ita negligenter ſcripſit, ut videatur parvi facere, quid de ſe promiſerit vel ſomniarit.
58 Nævius, poëta Campanus, Ennio ſenior, non manibus teritur.
59 quaſi recens fit.
60 Uter utri præfer.
61 Pacuvius octogenarius, exiſtimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro ſimilis.
64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi Poëtæ Sicilienſis.
65 Dicitur aliis Comicos vincere. 66 Hoc Roma ediſcit in ſcholis. 67 Ab ævo Livii Andronici poëtæ antiquiſſimi. 68 Recte judicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obſoletè. 71 Si fatetur eoſdem multa officiauter dicere. 72 Mecum ſentit & vere judicat. 73 Jove approbante. 74 Non velut invidus detrahe. 75 Orbilium magiſtrum meum, plagas ſuis diſcipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum diſtantia, miror
[78] Inter quæ verbum emicuit ſi fortè decorum, &
Si verſus paulò [79] concinnior unus & alter,
Injuſtè totum [80] ducit [81] venditque poema:
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] craſſè
Compoſitum [84] illepidè putetur, ſed quia nuper.
[85] Nec veniam antiquis, ſed honorem & præmia poſci.
[86] Rectè necne crocum floreſque perambulet Altæ
Fabula ſi dubitem, clament periiſſe pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ gravis [87] Æſopus, quæ doctus Roſcius [88] egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] ſenes perdenda fateri.
[93] Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri:
Ingeniis non ille favet plauditque [95] ſepultis,
[96] Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque [97] lividus odit.
Quòd ſi tam Græcis novitas inviſa fuiſſet
Quam nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,
Quod legeret [98] terretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] ſtudiis, nunc arſit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amavit.
[4] Suſpendit picta vultum mentemque tabella.
[5] Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragœdis
[6] Sub nutrice puella velut, ſi luderet infans:
Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit.
Quid placet? [8] aut odio eſt, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & ſummo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, oſtentat.
81 Laudat quaſi venderet.
82 Indigné fero.
83 Ruſtice, craſſa Minerva.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam erratorum ſuorum in antiquis dari, ſed, &c.
86 Si dubitarem, utrum recte & merito fabula Altæ poëtæ antiqui, recitatur in ſcena croco & floribus conſperſa.
87 Æſopus tragœdiarum actor.
88 Recitavit in ſcena.
89 Exiſtimant.
90 Concedere nobis, quos ſe inferiores eſſe putant.
91 Adoleſcentes vel pueri.
92 In ſenectute, ea eſſe objicienda pudet fateri.
93 quod Salii Martis ſacerdotes à Numa Pompilio inſtituti ſaliendo canebant.
94 quod neſcit, æque ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta novorum poëtarum.
97 Nobis invidus.
98 quod dum ſinguli viri legunt, aſſiduo uſu terantur. 99 Levibus artibus operam dare. 1 Fortuna ſecunda. 2 Studiis gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentiſſimè fixit vultum, & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, id eſt, Comœdiis. 6 Veluti (inquit) ſi puella infans ſub nutrice luderet. 7 Celeriter ſatiata. 8 Aut diſplicet. 9 Nam jucundum nihil eſt, niſi quod reficit varietas.

Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] ſolenne [12] recluſa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere jura:
[14] Cautus nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Majores audire, minori dicere, per quæ
[17] Creſcere res poſſet, minuit [18] damnoſa libido.
[19] Mutavit mentem populus levis, [20] & calet uno
Scribendi ſtudio: pueri patreſque ſeveri
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & ſcrinia poſco.
[24] Navem agere ignarus navis timet: [25] abrotanum ægro
Non audet [26] niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctique poemata paſſim.
[29] Hic error tamen & levis hæc inſania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] ſic collige, Vatis avarus
[32] Non temerè eſt animus, verſus amat, hoc ſtudet unum
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia [33] ridet:
Non fraudem ſocio puróve [34] incogitat ullam
Pupillo: [35] vivit ſiliquis & pane ſecundo:
Militiæ quanquam piger & [36] malus, utilis urbi:
[37] Si das hoc, [38] parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem,
Mox etiam pectus [41] præceptis formet amicis,
[42] Aſperitatis & invidiæ corrector & iræ.
[43] Rectè facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur & ægrum.

18 Ex pace igitur & rebus ſecundis nata eſt hæc in Græcis artium varietas.
11 Uſitatum.
12 Aperta.
13 Reſpondere jus.
14 Nummos per Syngraphum viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Majorum conſilia ſequi, & minori conſilium dare.
17 Augeri poſſet res familiaris.
18 Execrabilis avaritia, qua nihil in republ. damnoſius.
19 Mutavit priorem illam vitæ conſuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ ſtudio.
21 Hedera vinctas comas habentes, per Synecth.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam ſimularent maximè, vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante ſolem ortum.
24 Navim gubernare.
25 Herbam valdè amaram.
26 Niſi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, niſi qui eas habet cognitas. At nos ſcribimus, &c.
29 Hoc immoderatum ſcribendorum verſuum ſtudium.
30 Quantas utilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non cito. 33 Incendia parvi facit. 34 Machinatur. 35 Vivit parcè, legumina edendo & panem ſecundarium. Anglicè, houſhold bread. 36 Imbellis & meticuloſus. 37 Si concedis hoc. 38 A poëtica vel Grammatica profeſſione rempub. adjuvari. 39 Poëta conformat vocem & pronunciationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis utilibus, honeſtis & jucundis. 42 Sævitiæ. 43 Rectè facta majorum commemorat. 44 Homines qui hodiè vivunt, & qui poſt naſcentur. 45 Exemplis præteritis.

Caſtis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Diſceret unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Muſa dediſſet?*
Poſcit opem [49] *chorus, &* [50] *præſentia numina ſentit:*
[51] *Cœleſtes implorat aquas docta prece* [52] *blandus.*
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dii ſuperi placentur, Carmine [54] *manes.*
Agricolæ priſci, [55] *fortes parvóque beati,*
[56] *Condita poſt frumenta,* [57] *levantes tempore feſto*
Corpus, & ipſum animum [58] *ſpe finis dura ferentem*
Cum ſociis operam, & pueris, & conjuge fida,
Tellurem [59] *porco* [60] *Sylvanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium memorem brevis ævi.*
[62] *Feſcennina per hunc inventa licentia morem*
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit.
[63] *Libertáſque recurrentes accepta per annos*
[64] *Luſit amabiliter: donec jam ſævus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit jocus, & per honeſtas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente laceſſiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *ſuper communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaque lata,* [71] *malo quæ nolet carmine quenquam*
Deſcribi, [72] *vertère modum, formidine fuſtis,*
[73] *Ad bene dicendum delectandumque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit & artes*
Intulit [75] *agreſti Latio.* [76] *ſic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& grave virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *ſed in longum tamen ævum*

46 Innupta.
47 Unde diſceret carmina ſecularia, quæ apud antiquos ludis ſæcularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant.
48 Poëtam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & faventes deos.
51 Pluvias.
52 Blandè ſupplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne nocerent.
55 Agricolæ robuſti & paucis contenti.
56 Poſt meſſem.
57 Corpus relevantes.
58 Spes finis ipſius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter ejus fœcunditatem.
60 Paſtorem deum lacte placabant.
61 Genium earum deum, qui facit homines vitæ brevitatis eſſe memores.
62 Per hunc morem & conſuetudinem veterum agricolarum, Feſcennini verſus (in quibus jocoſa convicia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quoſliber. Ab oppido Feſcennino nomen ſumpſerunt.
63 Anniverſaris libertas. 64 Jocata eſt facere ſine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 qui convitiis lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo proſpiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna conſtituta eſt. 71 Maledico carmine. 72 Mutaverunt rationem ſcribendi metu fuſtuarii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello ſubacta cepit viciſim (id eſt, delectavit ſuis artibus) ipſos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ inculto. 76 Hoc modo, paulatim evanuit numerus ille poëticus impolitus, qui Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum uſque Punicum, ferè tertium.

Manſerunt

Manſerunt, hodieque manent veſtigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admovit* [82] *acumina chartis:*
Et poſt Punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Theſpis & Æſchylus utile ferrent.*
Tentavit quoque rem [85] *ſi dignè vertere poſſet:*
Et placuit ſibi, natura [86] *ſublimis & acer.*
Nam [87] *ſpirat tragicum ſatis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in ſcriptis metuitque lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere*
[91] *Sudoris minimum, ſed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Ut patris [94] *attenti, lenonis ut inſidioſi:*
[95] *Quantus ſit Dorſenus edacibus in paraſitis:*
[96] *Quàm non adſtricto percurrat pulpita* [97] *ſocco.*
[98] *Geſtit enim nummum in loculos dimittere,* [99] *poſt hoc*
[1] *Securus cadat, an recto ſtet fabula* [2] *talo.*
[3] *Quem tulit* [4] *ad ſcenam ventoſo gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus ſpectator,* [7] *ſedulus inflat.*
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis [8] *avarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, ſi me,*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretque poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti ſtolidique, & [16] *depugnare parati,*
[17] *Si diſcordet eques,* [18] *media inter carmina poſcunt*
Aut urſum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Ruſticitatis in Romanis Poeticis.
81 Romanus ſerò ſtudium contulit ad ſcripta Græcorum.
82 Ingenii tui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An apte tranſferre poſſet Græca in Latinum ſermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 quod incipit, perficit.
89 Sed erubeſcit ſua ſcripta emendare.
90 Comœdia creditur non eſſe laboriosa, quia arceſſit i. ſumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 quam accuratè.
93 Juvenis amatoris.
94 Patris avari.
95 quantum ſtudium Dorſenus (Poeta comicus) in deſcribendis paraſitis poſuerit.
96 quam incurius & negligens in aliis perſonis exhibendis.
97 quam laxo ſocco tabulam peragat. Soccus convenit Comœdiæ, ut Tragœdiæ cothurnus.
98 Gaudet lucrum facere.

99 Poſt primam actionem. 1 Parum ſolicitus utrum fabula intercidat & explorator, an iterum exhibita placeat & proberur. 2 Pede. 3 Poeta laudis ſtudio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad ſcribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contriſtat ſpectator languidus, ſomno animum deſpondens. 7 quem Spectator diligens gaudio inflat, id eſt, ſuperbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subvertit aut erigit. 10 Pereat res ſcenica, & nihil mihi cum ea ſit. 11 Victoria. 12 Triſtem. 13 Lævum. 14 A ſcribendi ſtudio deterret. 15 Nempe plebis. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebeii velint. 18 In mediis fabulis.

[19] *Verùm equitis quoque jam migravit ab aure voluptas*
Omnis [20] *ad incertos oculos & gaudia vana.*
Quatuor aut plures [21] *aulæa* [22] *premuntur in horas,*
[23] *Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque caterva.*
[24] *Mox trahitur manibus regum fortuna* [25] *retortis,*
[26] *Esseda festinant,* [27] *pilenta,* [28] *pertorrita, naves:*
Captivum portatur [29] *ebur,* [30] *captiva Corinthus.*
Si foret in terris, rideret [31] *Democritus,* [32] *seu*
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem [33] *mimo spectacula plura.*
[34] *Scriptores autem narrare putaret* [35] *asello*
Fabellam surdo. nam [36] *quæ pervincere voces*
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
[37] *Garganum mugire putes nemus, aut* [38] *mare Tuscum,*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, [39] *& artes*
Divitiæque peregrinæ quibus [40] *oblitus actor*
Cum stetit in scena, [41] *concurrit dextera lævæ.*
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. [42] *Quid placet ergo?*
[43] *Lana Tarentino violas imitata* [44] *veneno.*
Ac nè fortè putes me [45] *quæ facere ipse recusem,*
Cum recta à tractena alii, laudare [46] *malignè:*
Ille [47] *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poëta, [48] *meum qui pectus inaniter angit,*
[49] *Irritat,* [50] *mulcet, falsis terroribus implet,*
Ut [51] *magus:* [52] *& modò me Thebis, modò ponit Athenis.*
Verùm age, [53] *& his, qui se lectori credere malunt,*
[54] *Quam spectatoris fastidia ferre superbi,*

19 Non solum vulgus, verum etiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis intexebantur Theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo revinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum.
28 Vehicula simulacrum capti varum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in Theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum urbis Corinthi, quam L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Sive camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quam histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini.
36 quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexam Echo? 37 Mortem Apuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 quibus actor indutus, seu potius commaculatus, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem ejus qui nihil adhuc dixerat. 42 quid placeat spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parte laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, ut funambulus. 48 qui affimum meum sine causa perturbat. 49 Ad iram impeller. 50 Delectat. 51 Præstigiator qui arte magica portenta facit. 52 Usque adeo aptè rei gestæ describit, ut qui audiunt, interesse videantur in iis locis ubi gestæ sunt. 53 Variis egregiis. 54 quam audiri & spectari.

Curam

[55] *Curam redde brevem:* [56] *ſi munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [57] *& vatibus addere calcar.*
Ut ſtudio majore petant [58] *Helicona virentem:*
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(*ut* [59] *vincta egomet cædam mea*) *quum tibi librum*
[60] *Solicito damus, aut feſſo:* [61] *quum lædimur, unum*
Siquis amicorum eſſe auſus reprehendere verſum:
Quum loca jam recitata revolvimus [62] *irrevocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Noſtros [64] *& tenui deducta poëmata filo:*
Quum ſperamus eò rem venturam, [65] *ut ſimulatque*
Carmina reſcieris non fingere [66] *commodus ultro*
[67] *Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.*
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, quales
[68] *Ædituos habeat belli ſpectata domique*
[69] *Virtus indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui verſibus & male natis*
Rettulit acceptos, [74] *regale numiſma, Philippos.*
Sed veluti [74] *tractata notam labemque* [75] *remittunt*
Atramenta, [76] *ferè ſcriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *linunt* [78] *idem Rex ille, poema*
Qui tam ridiculum, [79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit, nequis ſe præter Apellem,
Pingeret, [80] *aut alius Lyſippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *ſimulantia. quot ſi*
[83] *Judicium ſubtile* [84] *vivendis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,*
Bœotum in craſſo jurares aëre [86] *natum.*
[87] *At neque dedecorat tua de ſe judicia, atque*
Munera quæ multa dantis cum laude [88] *tulerunt*

55 Redde aliquantum curæ ut fiat magis ſolliciti, non adeo negligentes.
56 Si Bibliothecam Apollini à te conſecratam & ædificatam &c.
57 Et poëtas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Ut meipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus bene agendis.
61 quum offendimur.
62 Non revocati ab eo qui audit.
63 quum querimur non intelligi quantum laboraverimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim ut audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 qualis poëtas. Metaph. ducta ab Ædicuis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua ô Auguſte.
70 Poëta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt. qui Philippos (regale numiſma) rettulit acceptos verſibus inculcis & malè natis, id eſt, qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſoluſſe.
72 Verſibus malè compoſitis invita Minerva. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddant. 76 Sic ferè Scriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Expriment in vultum. 83 Illud judicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura. 85 Ad verſus & poëticam transferre perſpicienda. 86 Jurares Alexandrum pinguem eſſe, & heberem, quales ſunt in Bœotia nati. 87 Ordo eſt. At dilecti tibi Virgilius Variuſque Poëtæ non dedecorant tua de ſe judicia.

Dilecti

[89] *Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:*
Nec magis expreſſi vultus per æhenea ſigna,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent, [90] *nec ſermones ego mallem*
[91] *Repentes per humum, quàm res componere* [92] *geſtas:*
Terrarumque ſitus, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque*
Auſpiciis totum [94] *confecta duella per orbem.*
[95] *Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,*
Et formidatam [96] *Parthis te principe Romam:*
[97] *Si, quantum cuperem, poſſem quoque ſed neque parum*
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
[98] *Rem tentare pudor, quum vires ferre* [99] *recuſent.*
[1] *Sedulitas autem, ſtultè quem diligit,* [2] *urget:*
[3] *Præcipuè quum ſe numeris commendat & arte.*
Diſcit enim citiùs, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
[4] *Nil moror officium,* [5] *quod me gravat:* [6] *ac neq; ficto*
In pejus vultu [7] *proponi cereus uſquam,*
Nec pravè factis decorari verſibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere: & unà*
[9] *Cum ſcriptore meo capſa* [10] *porrectus operta,*
Deferar [11] *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis [12] *amicitur ineptis.*

89 Acceperunt.
90 Nec Satyras.
91 Orationi ſolutæ ſimiles.
92 Tua virtute geſtas.
93 Arces in montibus extructas.
94 Bella finita.
95 Portas Jani clauſas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas reſponderet.
98 Rem experiri.
99 Non poſſint.
1 Ordo eſt, Sedulitas cum urget quem ſtultè diligit, i. qui ſtulta ſedulitate officium ſuum alicui obtrudit, moleſtus eſt ei potius quam gratus.
2 Moleſtia afficit.
3 quum Poeta laudabilis ſe numeris artificioſis (i. verſibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 quod mihi fit oneri potius quam honori.
6 quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi ut deformior ſit imago quam vera figura: ſic neque ab indocto Poeta laudari vellim.
7 Proponam in publico.
8 Ne pudore afficiar craſſo deſcripti ſus carmine.
9 In eodem enim libro eſt ſcriptoris nomen & ejus qui deſcribitur, ut in Virgilio Æneas, in Homero Ulyſſes.
10 Extentus, quaſi cadaver in ciſta.
11 In vicum ubi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra.
12 Involvitur.

AD

AD JULIUM FLORUM.
Epiſt. II.

Excuſat ſe Julio Floro querenti, quòd nec Epiſtolam ullam, nec ea, quæ promiſerat, carmina miſiſſet. Ac primùm ſe pigrum fatetur eſſe, atque id ille prædixiſſe, ideoque ſe vitioſo ſervo comparat, cujus emptor ſit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde ſe quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad verſus faciendos impulſus fuerit, nunc eas facultates conſequutum, quæ ſatis eſſe poſſint, malle ſomno id temporis dare, quod alioqui ſcribendis verſibus daturus eſſet. Affert & alias rationes cur non ſcribat: quarum una convenit cum his Naſonis verbis: [Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt.] Deinde quamvis poetæ vulgò mutatis laudibus ſe ornent, multa componi ab illis, quæ meritò riſu excipiantur. Contrà verò, ad ſcribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris eſſe, & quæ animum etiam torqueat: at ſibi non tanti eſſe, ſapientem ſcriptorem haberi. Sibi igitur, quum jam provectæ ætatis ſit, ad alios numeros animum eſſe appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè inſtituendæ. Atque adeò ſe jam in eo totum eſſe, ut fruendo modicis opibus, quæ adſunt, diſcat majores non concupiſcere. Verùm ad benè beatéque vivendum (quod vocat rectè vivere) non ſatis eſſe carere avaritia, ſed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claroque fideli amice[1] *Neroni,*
Siquis fortè velit[2] *puerum tibi vendere*[3] *natum*
Tiburе vel Gabiis:[4] *& tecum ſic agat,*[5] *Hic & Candidus & talos à vertice pulcher ad imos.*
Fiet eritque tuus[6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles:*
[8] *Literulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet[9] *argilla quidvis imitaberis uda.*
Quinetiam canet[10] *indoctum, ſed dulce*[11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni qui ſucceſſit Auguſto.
2 Servum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum ſic loquatur.
5 Hic ſervus candidus eſt, (inquit venditor) cujus ſunt omnia verba uſque ad verſum 17. hujus Epiſtolæ.
6 Soluto pretio.
7 Servus ex ancilla mea natus.
8 Eruditione imbutus. Nam veræ liberaliter inſtituebantur, ut domini eſſent utiliores. 9 In molli ingenio hujus pueri quidvis exprimes, ſicuti ex argilla quidvis fingules. 10 Quiddam indoctum, ſine artificio: quale ruſtici canere ſolent. 11 Dulce convivanti.

Multa

Multa fidem promissa [12] *levant, ubi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces :*
[14] *Res urget me nulla :* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quivis ferret idem. semel hic [18] *cessavit : & (ut fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœna securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum. dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [21] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officiis propè mancum : ne mea* [30] *sævus*
Jurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci ?* [32] *mecum facientia jura*
Si tamen attentas ? quereris [33] *super hoc etiam quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multa*
Ærumnis, laßus dum noctu stertit, [37] *ad assem.*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemens lupus, & sibi &* [39] *hosti*
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
[40] *Præsidium regale* [41] *loco dejecit (ut aiunt)*
Summè munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis :*
Accipit et bis dona [43] *super sestertia nummûm.*
Fortè [44] *sub hoc tempus castellum evertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat : I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia, quid stas ?*

12 Minuunt fidem : Nam proba merx facilem emptorem reperit.
13 qui vult quamprimum merces vendere.
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex iis qui servos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, ut ego tibi.
17 Non facile quivis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est, Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis, id est, metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in scalis.
20 Eme & pretium solve.
21 Si fuga servi quam ego excepi & expressi te nihil offendat.
22 Ille magno (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.
24 Sciens ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vitium meum tibi prædixerim.

25 Conditio venditionis. 26 Me quasi venditorem persequeris. 27 Inique litigas mecum quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, ut is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si jura me adjuvantia labefactari coneris. 33 quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa necessarium est sive cibus sit, sive pecunia ad victum expendenda. 37 Ita, ut vix quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito, multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit 20 millia sestertium nummum. 44 Paulo post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 Verba sunt Imperatoris militem hortantis. 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Poſt hæc ille [51] *catus, quantumvis ruſticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.*
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter ſylvas Academi quærere verum.*
[56] *Dura ſed amovere loco me tempora grato:*
Civiliſque rudem belli [57] *tulit æſtus in arma,*
Cæſaris Auguſti non reſponſura [58] *lacertis.*
Unde [59] *ſimul primùm me dimiſere* [60] *Philippi,*
[61] *Deciſis humilem pennis,* [62] *inopemque paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Ut verſus facerem, ſed, [65] *quod non deſit, habentem*
[66] *Quæ poterunt unquam nigræ expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm ſcribere verſus?
[68] *Singula de nobis anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata, quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantque.*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur Iambis:*
Ille [73] *Bioncis ſermonibus, &* [74] *ſale nigro:*
Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod jubet alter*
Quod petis, id ſanè eſt inviſum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poemata cenſes*
Scribere poſſe, inter tot curas, totque labores?
Hic [78] *ſponſum vocat, hic* [79] *auditum ſcripta, relictis*

51 Prudens.
52 qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare ſolebant.
53 Id eſt, Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à pravo.
55 Inter obſcuros Philoſophos Academicos, ſic dictos ab Academo Athenienſi, qui Athenis conſtruxerat porticum quæ poſtea Academia nominata eſt.
56 Bella civilia inter Brutum & Octavium me Athenis expulerant.
57 Motus civilis me abſtulit ad partes Brutinas, quæ ſortitudini multum Auguſti non erant pares.
58 Viribus.
59 quam primum, ſtatim ut.
60 Philippi urbs in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amiſſâ & opibus.
62 Inopem per proſcriptionem, quod ſecutus eſſet partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Pauperras, laboris Magiſtra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod ſufficiat.
66 Inſanus, merito dicar, ſi non putem dormire melius eſſe quam verſus ſcribere. 67 Medicinæ vehementiſſimæ, ut Helleborus, quem hic à Poëta intelligi adducor ut credam, quoniam cicuta ab Avicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda eſt excuſatio cur non ſcribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propenſionem. 71 Tertia excuſatio cur non ſcribat. 72 Carmine heroico. 73 Lividis jocis 1. Satyra: Bion ſophiſtes cognominatus, adeo mordax fuit in Poëtas, ut ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales ſunt veteres Comœdiæ. 75 Guſtu. 76 Horatius tanquam ad ipſos convivas loquitur. 77 Inſuper. Alia cauſa cur non ſcribat. 78 Ad reſpondendum pro ſe. 79 Fuit Horatius ex Criticis unus.

Omnibus

Omnibus officiis. [80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Aventimo : viſendus uterque.*
Intervalla vides [82] *humanè commoda. verum*
[83] *Puræ ſunt plateæ, nihil ut meditantibus obſtet.*
[84] *Feſtinat calidus* [85] *nudis gerulisque* [86] *redemptor :*
[87] *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* [88] *tignum.*
Triſtia robuſtis [89] *lactantur funera plauſtris :*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
[90] *I nunc & verſus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit urbes,*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *ſomno gaudentis & umbra :*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta ſequi veſtigia vatum ?*
[96] *Ingenium ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, [97] *inſenuitque*
Libris & curis, [98] *ſtatua taciturnius exit*
Plerunque, & riſu populum quatit : hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus urbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere [99] *dignor ?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *conſulti rhetor : ut alter*
Alterius ſermone meros audiret honores :
[3] *Gracchus ut hic illi foret, huic ut* [4] *Mutius ille,*
[5] *Qui minus argutos vexat furor iſte poetas ?*
[6] *Carmina compono, hic elegos : mirabile viſu*
[7] *Cælatumque novem Muſis opus.* [8] *aſpice primùm,*
[9] *Quanto cum faſtu, quanto molimine circum.*
Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *adem.*
Mox etiam ([11] *ſi fortè vacas) ſequere, &* [12] *procul audi*
Quid ferat, & [13] *quare ſibi nectat uterque coronam.*

80 Ægrotat.
81 In extrema parte montis Aventini.
82 Humano more commoda, id eſt, incommoda. Ut ſunt humana omnia in quibus plus eſt felicis quam mellis.
83 Eſt objectio. Aliquis enim dixerit quod Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.
84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus red emptor. &c.
85 Sarcinariis, & gerulis, id eſt, bajulis, vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plauſtris onerariis concurrentia contendunt, quando hæc ſunus procedit, illa plauſtra.
90 Eſt Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes Poëtæ ſunt conſtituti.
93 quiete & ſolitudine.
94 Vis Lyrica ſcribere ?
95 Veſtigia anguſta, quæ difficile eſt perſequi.
96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas, id eſt, urbem quietiſſimam. 97 Et ſenium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim ubi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbiter connectere verba ſonum lyræ motura, i. carmina lyrica ? 1 Duo erant fratres Romæ, ſuarum inter ſe laudum præcones, juriſconſultus alter, alter Orator. 2 Juriſconſulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mucius Scævola optimus juriſconſultus. 5 quomodo ſunt Poëtæ minus inſani dum ſe invicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificioſiſſimum, à novem Muſis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 quanto cum apparatu nos poëtæ circumſpectemus. Tmeſis eſt. 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adjuncta ab Auguſto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 quare hi duo Poëtæ ſe dignos judicent corona poetica, i. laude.

Cædimur

ædimur, & totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis [16] *niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,*
Fit Mimnermus. & [18] *optivo cognomine* [19] *creſcit.*
Multa fero ut placem genus [21] *irritabile vatum,*
Quum ſcribo, & ſupplex populi [22] *ſuffragia capto.*
Idem finitis ſtudiis, [24] *& mente receptâ,*
Obturem patulas impunè [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent ſcribentes & [27] *ſe venerantur, & ultrò*
(Si taceas) laudant quicquid ſcripſere, [28] *beati,*
At qui legitimum cupiet feciſſe poema,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet boneſti:
Audebit quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba [33] *movere loco: quamvis* [34] *invita recedant,*
Et verſentur adhuc intra penetralia [36] *Veſtæ.*
Obſcurata diu populo bonus [38] *eruet atque*
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum:
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit & deſerta vetuſtas
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus.
Vehemens & liquidus, puroque ſimillimus amni
Fundet opes, Latiumque [42] *beabit divite lingua.*
Luxuriantia compeſcet nimis, aſpera ſano
Lævabit cultu, virtute carentia [45] *tollet:*
Ludentis ſpeciem dabit, [47] *& torquebitur, ut qui*
Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa [48] *movetur.*

14 Tanquam Samnites qui adverſus Romanos pugnaverunt uſque ad nocturnas lucernas, id eſt, veſperam.
15 Ego inquit Horatius, illius ſuffragio diſcedo par Alcæo, quia Lyricus ſum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegis floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipſe optaverit.
19 Fit major, ornatior.
20 Multas Poëtarum ineptias devoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 quum ex inſania poeticæ profeſſionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impunè, id eſt, ſine periculo.
26 Carmina ſua recitantibus.
27 Seſe invicem admirantur tanquam divinos Poëtas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poëta qui, &c.
30 Ipſe ſua ſcripta notabit tanquam cenſor.
31 Non dubitabit.
32 Levia erunt.
33 Verba mutare. 34 Ipſo ſcribente inviro. Et quamvis adhuc ſint domi abdita. 36 In Veſtæ templo ſervatus fuit ignis æternus Romæ, Veſta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obſoleta & inuſitata. 38 E tenebris extrahit. 39 Nunc turpe ſenium premit. 40 Cudet & finget nova quæ uſus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inventionem. Anapæſtus pro Spondæo. 42 Amplificabit. 43 quæ redundant, coercebit. 44 Poliet & leniet ſano artificio. Metaphora à corpore animato ad carmen. 45 Extollet. 46 Parum laborioſe ſcribentis. 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 qui ſiſtas nunc Satyrum, nunc tardum Cyclopa.

Præ-

49 *Prætulerim scriptor delirus inersque videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique fallant,*
52 *Quam sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,*
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 *In vacuo lætus sessor plausorque theatro:*
54 *Cætera qui vitæ servaret munia recto*
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem: posset qui 55 *ignoscere servis,*
56 *Et signo læso* 57 *non insanire lagenæ:*
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque 58 *refectus.*
Expulit helleboro morbum 59 *bilemque meraco,*
60 *Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,*
Non servastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 *per vim mentis gratissimus error:*
62 *Nimirum sapere est abjectis utile nugis,*
Et 63 *tempestivum pueris concedere ludum:*
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 *veræ numerósque modósque* 65 *ediscere vitæ,*
Quocirca mecum loquor hæc tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 *lymphæ,*
67 *Narrares medicis quòd quanto plura parasti,*
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 *levius:* 69 *fugeres radice vel herba,*
Proficiente nihil curarier, audieras cui
70 *Rem dii donarent, illi decedere pravam*
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 *Plenior es, tamen utêris* 72 *monitoribus iisdem?*
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe 73 *ruberes,*
Viveret in terris te si quis avarior uno,
74 *Si proprium est quod quis* 75 *libra mercatus & ære est*

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 quam sapiendo irasci, & intimis sensibus angi.
53 In vacuo ubi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non sævus esse servis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à servis furtim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgativam.
62 Ordo est, Nimirum abjectis nugis, utile est sapere, id est, operam dare, & concedere pueris ludum tempestivum, id est, artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Divitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omnino vel emptione, vel usucaptione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel usucaptione opus esse, ut jucundè vivat.
75 Libræ pretium appendebatur, non numerabatur.

Quæ-

76 *Quædam (ſi credis conſultis)* 77 *mancipat uſus:*
Qui te paſcit ager, tuus eſt: & villicus 78 *Orbi*
Quum ſegetes 79 *occat, tibi mox frumenta daturus,*
80 *Te dominum ſentit, das nummos: accipit uvam,*
Pullos, ova, cadum 81 *temeti, nempe modo iſto*
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis
(Aut etiam ſupra) nummorum millibus emptum.
82 *Quid refert, vivas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arvi,
Emptum cœnatolus, 83 *quamvis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat 84 *uſque ſuum,* 85 *quod populus adſita certis*
Limitibus vicina refugit jurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc 86 *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſuprema*
Permutet dominos, & 87 *cedat in altera jura.*
Sic quia perpetuus nulli datur uſus & hæres
88 *Hæredem alterius, velut unda ſupervenit undam:*
Quid vici proſunt? aut horrea? quidve Calabris
89 *Saltibus ejecti Lucani?* 90 *demetit Orcus*
91 *Grandia cum parvis, non exorabilis auro.*
Gemmas, marmor, ebur, 92 *Tyrrhena ſigilla,* 93 *tabellas,*
Argentum, veſtes 94 *Gætulo murice tinctas.*
Sunt qui non habeant, eſt qui non curat habere:
Cur aliter fratrum 95 *ceſſare, & ludere, &* 96 *ungi,*
n Præferat Herodis palmetis pinguibus: 98 *alter*
Dives & importunus, 99 *ad umbram lucis ab ortu,*
Sylveſtrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit 2 *Genius* 3 *natale comes qui temperat aſtrum,*
Natura Deus humanæ, 4 *mortalis in unum*

76 Ordo eſt: Uſus quædam mancipat, Si credis juriſconſultis.
77 Efficit uſus quædam propria.
78 Orbus eſt, nomen proprium.
79 Occare, eſt ſemen ſparſum terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cujus fruges emis.
81 Cadum vini.
82 quid intereſt, utrum vivas ex pretio per partes numerato, an olim, i. ex pretio ſimul numerato?
83 quamvis putat ſe proprium non emptum cœnare olus.
84 Eouſque ſuum.
85 qua populus arbor, applantata certis limitibus, jurgia cum vicino vitare tacit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima ſucceſſione, & ultima voluntate teſtatoris. Sunt hæc quatuor alienationum genera.
87 In alterius poteſtatem.
88 Hæres hæredem excipit & ſubſequitur.
89 Campis ſpecioſis Calabriæ, quæ pecorum, meſſis & lanæ ferax eſt, ut Lucania.
90 Si mors avidè auferr. Metaph. ducta à ſegete.
91 Nobiles & ignobiles.

n Prava ſigna ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Unguentis uncere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit olei oliſas quam poſſidere omnia Syriæ palmeta, id eſt, loca palmis conſita. Herodes Judæorum rex fuit. 98 Cur alter illius fratris frater, &c. 99 Ad noctem uſque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus qui ſimul cum homine naſcitur & moritur, ἡ τύχη ἑκάστου, fortuna cujuſque. 3 qui comes nobis adjunctus influxum provenientem ab altre, quod nos naſcentes regit, regit & moderatur. 4 qui unoquoque noſtrum mortuo, moritur.

Quodque caput: vultu [5] *mutabilis,* [6] *albus & ater:*
[7] *Urar, & ex modico, quantum res poſcet, acervo*
[8] *Tollam: nec* [9] *metuam quid de me judicet hæres,*
Quod non plura [10] *datis invenerit. & tamen* [11] *idem*
Scire volam [12] *quantum ſimplex hilariſque* [13] *nepoti*
Diſcrepet, & quantum diſcordet parcus avaro
[14] *Diſtet enim, ſpargas tua prodigus: an neque ſumptum*
Invitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] *puer ut feſtis Quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo gratóque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies immunda domus procul abſit. ego* [19] *utrum*
Nevè ferar magna an parva, [20] *ferar unus & idem.*
Non agimur [21] *tumidis velis Aquilone ſecundo:*
[22] *Non tamen adverſis ætatem ducimus auſtris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *ſpecie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis uſque priores.*
Non es avarus: abi. quid? [27] *cætera jam ſimul iſto*
[28] *Cum vitio fugêre. caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *ſagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentaque Theſſala rides?*
[33] *Natales gratè numeras?* [34] *ignoſcis amicis?*
Lenior & melior fit accedente ſenecta?
[35] *Quid te exempta juvat ſpinis de pluribus una?*
Vivere ſi rectè neſcis, [36] *diſcede peritis.*
[37] *Luſiſti ſatis: ediſti ſatis atque bibiſti:*
Tempus abire tibi eſt: [38] *ne potum largius æquo*
Rideat, & pulſet [39] *laſciva decentius ætas.*

Alius, atque alius.
5 Nam ſuus cuique Genius aliis eſt diſſimilis.
6 Bonus & malus, proſper & adverſus.
7 Horatius à ſua perſona commendat Florro bonorum partorum uſum moderatum.
8 Summam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 quid interſit inter liberalem & prodigum, inter parcum & avarum.
13 Luxurioſo.
14 Multum hæc inter ſe diſcrepant, ſcil. ut luxurioſe profundere, ſumptum libenter facere, & avare ſemper plura quærere.
15 quemadmodum pueri quinquatribus i. 5. diebus feſtis Minervæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Pauperies, domus ſordida & inelegans.
19 Eſt Allegoria. Utrum ex magnis rediciibus vivam an parvis.
20 Ad omnem eventum imperturbatus ero.
21 Nimia felicitate, id eſt, non ſumus admodum divites. 22 Non tamen egeni ſumus & valde pauperes. 23 Viribus, inquit, ingenio, &c.

Q. HORATII FLACCI
DE ARTE POETICA
LIBER.
AD PISONES.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Undique collatis membris: ut turpiter [4] atram
Deſinat in piſcem mulier formoſa [5] ſuperne:
[6] Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?
Credite Piſones, [7] iſti tabulæ fore libr u n
Perſimilem cujus, [8] velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies: [9] ut nec pes nec caput uni
Reddatur formæ. [10] Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit [11] æqua poteſtas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimuſque damuſque viciſ-(sim
[13] Sed non ut placidis coëant immitia, non ut
Serpentes avibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Inceptis gravibus plerunque [16] & magna profeſſis
[17] Purpureus, latè qui ſplendeat, unus & alter
Aſſuitur pannus, quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus, & fortaſſe cupreſſum
Scis [23] ſimulare. [24] quid hoc? [25] ſi fractis enatat [26] exſpes

1 Huic monſtro cujus partes differunt ſpecie, forma & natura, ſimile eſt poema, quod non conſtat ex partibus aptis & inter ſe convenientibus.
2 Plumæ ex variis avibus collectæ.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quovis elemento corrogatis ad hoc monſtrum conſtituendum
4 In piſcem deformem.
5 A parte ſuperiore.
6 Ad ſpectandum adhibiti O Piſones riſum tenere poſſitis, quamvis illi pictori ſitis amici?
7 Iſti monſtro depicto.
8 Velati ſomnia ebrietantis quæ vana ſunt & ſibi non conſtant.
9 Ut neque finis neque principium uniforme reſpondeat proportione.
10 Objiciet aliquis idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis poteſtas. 12 Scimus hoc ita eſſe, inquit Horatius. 13 Non ut natura pugnantia inter ſe conjungantur ut, &c. 14 Jungantur. 15 Principiis gravibus. 16 Et inceptis. quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta deſcriptio ornandi cauſa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroicis poeta connectere non debet. 18 Subintelligitur queſtio quando hoc fit? Reſpondetur, quum ſacer lucus & ara, &c. id eſt, quum res leves deſcribuntur ab iis, quorum incepta erant gravia. quæ deſcriptiones fluviorum, ſylvarum, aliorumque locorum tam alienæ ſunt à poemate inceptо quam cupreſſus à naufrago quem pictor aliquis depingendum ſuſcepit. 19 Et templum vel ſtatua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluviam concitat. 22 His pannis purpureis i. eloquentiæ intempeſtivæ. 23 Penicillo exprimere. 24 quid hoc (ſc. cupreſſum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepiſti, ut abs te pingeretur, naufragus fit? quid cupreſſui cum naufrago? 26 Sine ſpe.

Navibus, ære dato qui pingitur ? [27] *amphora cœpit*
Inſtitui. [28] *currente rota, cur* [29] *urceus exit ?*
Denique ſit [30] *quodvis ſimplex duntaxat* [31] *& unum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater & juvenes patre digni)*
Decipimur [33] *ſpecie recti brevis eſſe laboro,*
[34] *Obſcurus fio.* [35] *ſectantem lævia,* [36] *nervi*
Deficiunt animique. [37] *profeſſus grandia,* [38] *turget :*
[39] *Serpit humi tutus nimium, timiduſque procellæ.*
Qui [40] *variare cupit rem* [41] *prodigialiter unam,*
[42] *Delphinum ſylvis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIUM ducit culpæ fuga, ſi caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber* [45] *unus & ungues*
[46] *exprimet, & molles imitabitur ære capillos,*
Infelix operis [47] *ſumma, quia* [48] *ponere totum*
Neſciet. [49] *hunc ego me, ſiquid* [50] *componere curem,*
Non magis eſſe velim, quàm [51] *pravo vivere naſo,*
Spectandum [52] *nigris oculis nigróque capillo.*
Sumite materiam veſtris qui ſcribitis [53] *æquam*
Viribus & [54] *verſate diu* [55] *quid ferre recuſent,*
Quid valeant humeri. [56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deſeret hunc, nec [57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &* [59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici*
Pleraque differat [61] *& præſens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc ſpernat* [63] *promiſſi carminis autor.*
In verbis etiam [64] *tenuis cautuſque ſerendis :*
[65] *Dixeris egregiè,* [66] *notum ſi callida verbum*

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit inſtitui.
28 Progrediente operis ſcriptione. Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum, i. cur ultima primis ſunt minutiora ?
30 quodvis poema.
31 Unum corpus, i. una materia, non ex partibus diſſimilium formatum compoſita.
32 O pater & juvenes patre digni (Piſones nimirum) nos (magna pars vatum decipimur, &c.
33 Falſa virtutis imagine. Nam vitia in ſcribendo pro virtutibus ſequimur.
34 Brevitas orationis obſcuritatem parit.
35 Eum, qui politum orationis genus ſectatur.
36 Nervi animoſi, i. vires orationis delectant & ſublimis ſententiarum majeſtas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus evadit & modum excedit.
39 Nimis humilis eſt eique ſimilis qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare.
41 Monſtrose & ſupra omnium hominum fidem. 42 Ab ipſa natura prorſus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoſcit medium vitiorum, i. virtutem. 44 Circa Æmilium ludum, i. locum gladiatorum, à L. Æmilio ſic nominatum. 45 Faber ſtatuarius, cujus taberna eſt omnium infima. 46 quadam corporis particulas ſatis ſtite in ære exprimet. 47 In ſumma & perfectione operis Inſelix 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me eſſe ſcriptorem, nempe in parte tantum probari, reliquis partibus reprehendi. 50 Conſcribere. 51 Diſtorto & deformi naſo. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 quid ſuſtinere non poſſint. 56 Cui ſcribendi materia erit delecta potenter, i. ſecundum facultatem ingenii ſui κατὰ δύναμιν. 57 Perſpicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc eſt præſtantia. 59 Venuſtas σεμνότης. 60 Ut ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Ut in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare aliud improbare debet, qui ſe poſſum profeſſus eſt. 63 Carminis magni prolixi vel editi. 64 Parce in verbis novandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificioſa verborum connexio, verum aliquod novum reddiderit notum & perſpicuum.

Reddiderit junctura novum. ſi fortè neceſſe eſt
[67] *Indiciis monſtrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Contigit: dabiturque licentia ſumpta* [72] *pudenter.*
Et nova fictaque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *ſi*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautóque dabit Romanus ademptum
Virgilio Varioque? ego, cur [77] *acquirere pauca*
Si poſſum, [78] *invideor? quum lingua* [79] *Catonis & Enni* [80]
[81] *Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum*
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit,
[82] *Signatum præſente nota producere nomen.*
Ut ſylvæ foliis [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt: ſic verborum vetus interit ætas,*
Et juvenum ritu florent modò nata vigentque.
[86] *Debemur morti nos, noſtráque.* [87] *ſive receptus*
Terræ [88] *Neptunus,* [89] *claſſes Aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus: sterilisque diu palus aptaque remis*
Vicinas urbes [92] *alit, & grave* [93] *ſentit aratrum:*
Seu curſum mutavit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis*
Doctus erit melius: mortalia facta peribunt.
[96] *Nedum ſermonum ſtet honos & gratia* [97] *vivax.*
[98] *Multa renaſcentur quæ jam cecidere, cadentque*
Quæ nunc ſunt in honore vocabula ſi volet [99] *uſus:*
[1] *Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi,*
Ro geſtæ regúmque ducúmque, & triſtia bella,
[2] *Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus*
Verſibus impariter junctis [4] *querimonia primum,*

67 Vocabulis novis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis pro cinctis & amatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto poſuit inter priſcos oratores.
71 Licebit verbis uti recentibus ſi fuerit neceſſe.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba nova probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua derivata, deſinant & extant in caſum ſeu finem Latinum.
75 Paululum deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto nova verba fingere, cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario?
77 Nova verba facere.
78 Cur vero? cur patior invidiam?
79 quum lingua utriuſque antiqui authoris nudis & impoliti, &c.
80 De quo Ovidius, Ennius ingenio maximus, arte rudis.
81 Linguam latinam

ſignificaverit. 82 Licuit in medium proferre novam vocem, quam præſens uſus comprobavit. Metaph. ducta à pecunia. quæ notam ſeu formam impreſſam continet. 83 Per annos: celerrime labentes. Folia prima cadunt. 85 Ita priſca verba reſpuuntur. 86 Nos peribimus & omnia noſtra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Juſ. Cæſar incluſerat. 88 Mare. 89 A claſſibus, arcet aquilones, per Hypallagen. 90 Opus quale nemo niſi rex facere poſſit. 91 Sive pomptina palus per Cethegum exiccata factaque navigabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Auguſti juſſu in alveum eſt deductus. 96 quanto minus verba ſint ſempiterna. 97 Perpetua verborum vetuſtas. 98 Multa vocabula reviviſcunt, in priſtinum ſtatum redibunt. 99 Loquendi conſuetudo. 1 In cujus poteſtate eſt judicium & poteſtas & norma loquendi. 2 quibus pedibus quo carminis genere, ſcilicet heroico. 3 Carminibus elegiacis, quorum alterum eſt hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tritas.

Poſt etiam incluſa eſt [5] *voti ſententia compos:*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiſerit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *ſub judice lis eſt.*
Archilochum [8] *proprio rabies* [9] *armavit Iambo.*
[10] *Hunc ſocci cepere pedem grandeſque cothurni,*
[11] *Alternis aptum ſermonibus,* [12] *& populares*
Vincentum ſtrepitus, & [13] *natum rebus agendis.*
Muſa dedit [14] *fidibus divos,* [15] *puerosque deorum,*
[16] *Et pugilem victorem,* [17] *& equum certamine primum,*
Et juvenem [18] *curas,* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Deſcriptas ſervare vices* [21] *operumque colores,*
Cur ego ſi nequeo ignoroque, poeta ſalutor?
[23] *Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere malo?*
Verſibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur enim [25] *privatis ac* [26] *prope ſocco*
Dignis carminibus narrari [27] *cœna Thyeſtæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *ſortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratúſque Chremes* [32] *tumido delitigat ore:*
Et tragicus plerunque dolet ſermone [33] *pedeſtri.*
[34] *Telephus & Peleus* [35] *quum pauper & exul uterque*
[36] *Projicit ampullas, &* [37] *ſeſquipedalia verba:*
[38] *Si curat cor ſpectantis* [39] *tetigiſſe querela,*
Non ſatis eſt [40] *pulchra eſſe poemata,* [41] *dulcia ſunto.*
Et quocunque volent animum auditoris [42] *agunto.*
Ut ridentibus arrident, ita flentibus [43] *aſſunt*
Humani vultus, ſi vis me flere, dolendum eſt

5 Res jucta, quæ notis ex animi ſententia eveniant.
6 Eleges tenues, qui tam ſublimi ſtylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à ſe inventa.
9 Armavit in Lycamben ſocerum & ejus filiam.
10 Hunc verſum Iambicum admiſerunt Comœdiæ & Tragœdiæ, Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi uſi ſunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Alcius ſonantem in ſcena quam clamorem populi verſibus Iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
14 Verſibus lyricis.
15 Deorum filios, heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui curſu vicit.
18 Juvenum amores.
19 Sympoſia, in quibus ebrii operta reludunt libere.
20 Suas cujuſque poematis partes ſervare.
21 Multiplices poematum varietates, quæ ut res picta, coloribus diſtinguuntur. 22 Cur Poetæ nomen mihi aſciſco? 23 Cur pravè pudens, id eſt, turpiter verecundus, malo neſcire quam diſcere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales ſolent eſſe homines privati qui magiſtratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeſte ſcripta, ponitur hic pro Tragœdia. 28 Unaquæque materia ſive comica ſive tragica ſuo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Ut ſors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum deſcribitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Myſorum rex in egeſtate verſatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (id eſt, verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. eſt ducta à vaſis vitreis quæ artifices ſuo ſpiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longè à ſe rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem ſpectatoribus velit inurere. 39 Commoviſſe querimonia. 40 Poemata diſerta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci oratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 40 Præſto ſunt, quia ſimiliter afficitur is qui audis, atque is qui affectus commovet dicendo.

Primùm

Primùm ipsi tibi : [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu : [46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo : tristia mœstum
Vultum verba decent : iratum, [47] *plena minarum :*
Ludentem, lasciva : severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarum habitum :* [50] *juvat.* [51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit :*
[53] *Post effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Intererit multum [57] *Davúsne loquatur an Eros.*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente juventa*
[59] *Fervidus : an* [60] *matrona potens, an* [61] *sedula nutrix :*
Mercatórne vagus cultórne virentis agelli :
[62] *Cholchus, an Assyrius : Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,* [64] *aut sibi convenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si fortè reponis Achellem :*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer :*
[67] *Jura neget sibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, invictaque :* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Orestes.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare novam, servetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto processerit, &* [78] *sibi constet.*

44 quum ipse primus dolebis, O Telephe, vel Peleu, i. tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes verbis utens à persona vel fortuna tua alienis, aut dormi &c.
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, natura gaudemus, & lætamur.
51 Si fortuna sit adversa.
52 Aut valde affligit.
53 Natura deinde per orationem curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Universus populus Rom. effuse ridebit.
57 Multum intererit servus ne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. servus bene moratus & fidelis, versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule.
58 Ætate grandis. 59 Juvenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Si certam historiam scribas, sequere famam, prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita ut extrema cum primis, utraque cum mediis conveniant, & sua cuique personæ convenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem, si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Jasonis perfidiam ulta, filios ei comedendos apposuit, fratrem quæ Absyrtum obtruncavit. 70 Inò Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitavit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas invitans, in fossam jam inflammatum eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa Oestroque à Junone agitata, usque eo vagata est donec in Ægyptum pervenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixit. 76 Ad finem usque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, à suis moribus non recedens.

79 *Difficile eſt propriè communia dicere: tuque*
Rectius 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*
Quàm ſi proferres ignota 82 *indictaque primus.*
83 *Publica materies privati juris erit,* 84 *ſi*
Nec circa 85 *vilem patulumque moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres. 87 *nec deſilies imitator in arctum.*
Unde pedem 88 *referre pudor vetet, aut operis* 89 *lex:*
Nec ſic incipies, 90 *ut ſcriptor Cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promiſſor hiatu?*
93 *Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.*
Quantò rectius 94 *hic, qui nil molitur inepte!*
95 *Dic mihi Muſa* 96 *virum, captæ poſt tempora Trojæ,*
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
97 *Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *ut ſpecioſa dehinc miracula promat,*
99 *Antiphaten* 1 *Scyllamque,* 2 *& cum Cyclope Charybdim:*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.*
Semper 5 *ad eventum feſtinat: & in medias res,*
Non ſecus ac notas, auditorem rapit, & quæ

79 Difficile eſt communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclarè ſcribere) ut propriè tua jure dici poſſint.
80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in ſcenam producis, quam; &c.
81 Actus in Comœdia vel tragœdia, pars eſt pleno perfectoque ſenſu quæ finita proſcenium vacuum relinquitur.
82 Non dicta ab aliis.
83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum publicabitur, ſi argumenti tantum ſpeciem referas, non eriam ſingula minutatim proſequaris.
84 Si non haerebis in circulo omnibus patente & contempto i. ſi tuum auctorem, quem imitaris, non ſequeris ita religioſè ac nihil addes de tuo, nihil invenies, nihil immutes.
85 Vilem appellat, quia non magni eſt ingenii totam alterius inventionem ſequi. 86 Si non ſtupebis ut fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi propoſuiti verbatim exprimere. 87 Et ſi eu qui imitator es, non conjicies te in locum tam auguſtum unde te explicare honeſtè non poſſis ſine pudore & reprehenſione. 88 Diſcedere ab is, quæ temere es aggreſſus. 89 Lex quæ jubet aut penitus non incipere, aut incepta perficere. 90 Ut poeta circumforaneus, qui in conventiculis hominibus ſuos verſus obtrudat in orbem coactis. 91 Infelicitatem. 92 Tam pleno ore, id eſt, tanta verborum grandicate. 93 Uſurpavit hoc proverbium in eos qui aureos montes pollicentur, ſed minima præſtant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè ſcribere 95 Duobus hiſce verſibus Horatius, utcunque expreſſit principium Odyſſeæ tribus verſibus conſtans. 96 Ulyſſem. 97 Fumus fulgorem ſubſequi proverbialiter dici poteſt, quando ex magnificis promiſſis tenuia & mediocria prodeunt: Jux autem dicitur fumum ſequi quando ex humilibus ſplendidiora exiſtunt, quam ſunt promiſſa. 98 Ut in procellis monſtra hominum vel ferarum dicat ſpecioſa, i. immania. Nam corpora vaſta plus habent ſpeciei quam exigua. 99 Læſtrigonum regem, hominum voratorem. 1 Heccatæ filiam, cujus latera canibus latrantibus ſuccincta fuiſſe dicuntur. 2 Cum Polyphemo voragine marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Trojano, aut aliam narrationem nimis longè reperit, i. non ſumit principium poematis à prima origine: præcipit enim poeta longo proœmio non eſſe utendum. 4 Ex ovorum uno exclaſi ſunt Pollux & Helena, ex altero Caſtor & Clytemneſtra. 5 Feſtinat ad propoſitum ſcopum. 6 Omiſſis rerum principiis perinde ac ſi notæ eſſent, rapit auditorem in res medias.

Deſperat

Deſperat tractata [7] *nitescere poſſe, relinquit.*
[8] *Atque ita mentitur, ſic veris falſa* [9] *remiſcet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.*
[11] *Tu, quid ego, & populus mecum deſideret, auli.*
[12] *Si plauſoris eges culæa manentis & uſque*
Seſſûri [13] *donec cantor, vos plaudite, dicat,*
Ætatis cujuſque notandi ſunt tibi mores.
[14] *Mobilibúſque decor naturis dandus* [15] *& annis.*
[16] *Reddere qui voces jam ſcit puer,* [17] *& pede certo*
Signat humum, geſtit [18] *paribus colludere: & iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas
Imberbis juvenis, tandem [20] *cuſtode remoto,*
Gaudet equis [21] *canibúſque* [22] *& aprici gramine campi:*
[23] *Cereus in vitium flecti,* [24] *monitoribus aſper:*
[25] *Utilium tardus proviſor, prodigus* [26] *æris:*
[27] *Sublimis* [28] *cupidúſque, & a nata relinquere* [29] *pernix*
[30] *Converſis ſtudiis ætas animúſque virilis*
Quærit opes & amicitias, [31] *inſervit honori:*
Commiſiſſe cavet quod mox mutare [32] *laboret.*
Multa ſenem [33] *circum veniunt incommoda, vel quòd*
[34] *Quærit & inventis miſer abſtinet, ac timet uti:*
Vel quòd res omnes [35] *timidè gelidéque miniſtrat,*
[36] *Dilator,* [37] *ſpe longus,* [38] *iners,* [39] *avidúſque futuri:*
[40] *Difficilis querulus, laudator temporis acti*
[41] *Se puero,* [42] *cenſor caſtigatórque minorum.*
Multa ferunt [43] *anni venientes commoda ſecum,*
Multa [44] *recedentes adimunt. nè fortè ſeniles,*

7 Oratione ſplendeſcere ſeu verbis poſſe explicari.
8 Atque mentitur & fallit dicit, ut omnia inter ſe maxime cohæreant.
9 Commiſcet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui ſcribis aliquid, audi.
12 Si ſpectatorem plauſu faventem cupis tibi contingere, qui tantiſper maneat in theatro donec aulæa removeantur. Aulæis enim parietes ſcenæ ſuerunt ornati.
13 Donec hiſtrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Creſcentibus aut decreſcentibus naturis, ſuum cuique decorum eſt tribuendum.
15 Et ſua cuique ætati proprietas eſt habenda.
16 Puer, qui ſcit ſingula articulatè eloqui & ad interrogata reſpondere, geſtit, &c.
17 Et pede confirmato ita incedit ut ſegnet humum veſtigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui ſunt ejuſdem ferè ætatis.
19 Repentè iraſcitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto.

21 Venationes. 22 Aprico campo non opaco, licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adoleſcentes ſe ſæpè exercebant. 23 Flexilis ad vitium. 24 Inhibitus iis qui eum permanenter monent. 25 quæ ſibi profint. 26 Fecundæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiſcens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiverat 30 Cum ætate converſantur ſtudia. 31 In honorem ſtudio occupatus eſt. 32 Conetur. 33 Premunt, gravant. 34 Senex divitias quærit, quas ſibi verò abſtinet, verè igitur miſer eſt infelix. 35 Nimium cautè, & ſegniter adminiſtrat. 36 Rem ſemper procraſtinans. 37 Longinqua ſperans, quam ſit morti proximus. 38 Segnis & ad agendam ineptus. 39 φιλόζωος, vitæ cupidus. Nam ſenex quia abeſt à vita longa, illam deſiderat. 40 Moroſus. 41 In puerilia ſua. 42 quaſi Cenſor caſtigans juniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Poſt mediam ætatem.

Man-

Mandentur juveni [45] *partes, puerôque viriles,*
Semper [46] *in adjunctis ævôque morabimur aptis.*
Aut agitur res in ſcenis, [47] *aut acta refertur.*
Segniùs irritant animos [48] *demiſſa per aurem,*
[49] *Quàm quæ ſunt oculis ſubjecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in ſcenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret. [52] *facundia præſens:*
Nec puros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in avem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque oſtendis mihi ſic, [55] *incredulus odi.*
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *poſci vult, & ſpectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus interſit, niſi dignus vindice* [60] *nodus.*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui perſona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumque* [63] *virile*
Defendat. [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non propoſito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faveatque, &* [67] *concilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet menſæ brevis, ille* [71] *ſalubrem*
Juſtitiam, ſegeſque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commiſſa: deoſque precetur & oret,*
Ut redeat miſeris, abeat [74] *fortuna ſuperbis.*
[75] *Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, ſed tenuis ſimplexque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In iis moribus, qui ſunt appoſiti & amicitiæ ætati apti.
47 quia res eſt viſu ſpecta, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 quam quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conſpectum.
52 Oratio differta coram ſpectatoribus.
53 De quo vide Od. 26. lib. 1.
54 Progne Iryn filium Tereo marito comedendum appoſuit, vide Od. 12. lib. 2.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque Pluribus quam quinque Actibus conſtare debet.
57 A populo, ut iterum agatur.
58 Iterum docerl.
59 Nec Deus in ſcenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures perſonæ uno & eodem tempore in ſcenam prodeant loquuturæ, quam tres.
62 Chorus ex quocunque ſexu aut numero conſtat, unius actoris loco habeatur, ſuumque ſermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamvis ſit mulierum cœtus, nam Maſculinum genus complecti ſolet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id eſt, in mediis actibus, quod ſit alterius argumenti, & à re propoſita alienum. 65 quod non ſit ad rem præſentem aptum. 66 Ille chorus, cujus officium breviter docet Horatius. 67 Det conſilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parſimoniam & continentiam in victu. 71 Utilem. Nam ut ſalubritas corpus, ſic Juſtitia Rempub. conſervat. 72 Portæ clauſæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commiſſa ne prodat. 74 Fortuna ſecunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & ſimplex, id eſt, veteres ſimplici Muſica in ſcenis uſi ſunt, at nunc imperio Rom. florente, tibia non ſolum ornatur orichalco, ſed tot habet foramina ut ſonet tanquam tuba. 76 quatuor foraminibus.

Aſpirare

77 *Aſpirare & adeſſe choris erat utilis, atque*
78 *Nondum ſpiſſa nimis complere* 79 *ſedilia flatu.*
80 *Quò ſanè populus* 81 *numerabilis, utpote parvus;*
Et frugi, caſtúſque verecundúſque 82 *coibat.*
Poſtquam cœpit 83 *agros extendere victor, & urbem*
Latior amplecti murus: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius feſtis 85 *impunè diebus:*
Acceſſit 86 *numeríſque modíſque licentia major.*
87 *Indoctus quod enim ſaperet,* 88 *libérque laborum*
Ruſticus, urbano 89 *confuſus, turpis honeſto?*
Sic priſcæ 90 *motúmque &* 91 *luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxitque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces crevere* 94 *ſeveris,*
95 *Et tulit eloquium inſolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Utiliumque ſagax rerum,* 98 *& divina futuri*
99 *Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certavit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros 2 *nudavit,* 3 *& alter*
4 *Incolumi gravitate jocum tentavit: eò quod*
Illecebris erat & grata novitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functuſque ſacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita riſores, ita 8 *commendare dicaces*
Conveniet ſatyros, 9 *ita vertere ſeria ludo:*
Ne quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro 11 *nuper & oſtro,*
12 *Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:*

77 Adſpirando ſeu canendo juvare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeo paucus ut facile poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die convivari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti laboribus ſoluti, cum populo urbano & honeſto in ſcena commiſti nihil ſapuerunt. unde in arte Comica canta crevit licentia ab antiquorum ſeveritate longè diſcrepans, poſtea vero plebs & ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſellis.
88 Defuncti laboribus.
89 Commiſtus.
90 Geſtum corporis & ſaltationem.
91 Foraminum auctionem vel ſcenici ornatus ſumptuoſum.
92 Uſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Citharis acceſſerunt, & multiplicati ſunt modi, & ſoni, id eſt, chordæ. 94 Ob res ſeveras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et ſententiâ, id eſt, prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum ab Apollinis oraculo diſtitit. 98 Divinans futurum. 99 Unde ſortes, id eſt, oracula petuntur. 1 Hircus præmii loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obſcœnis riſum moventes. 3 Primo aſper in tragœdia, mox aſperitatem faceriis condivit. 4 Salva gravitate Tragœdiæ. 5 Delectandus novitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrios & ſine lege vivens. 7 Satyri dicuntur riſores, vel quod riſum moveant, vel quod res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema ſerium jocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulo ante. 12 Ne utatur ſermone humili & abjecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut

Aut [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet,*
[14] *Effutire leves indigna tragœdia verſus,*
Ut ſcitis matrona [15] *moveri juſſa diebus,*
Intererit ſatyris paulum pudibunda protervis.
Non ego [16] *in ornata &* [17] *dominantia nomina ſolùm*
Verbáque, Peſones, [18] *ſatyrarum ſcriptor amabo:*
Nec ſic enitor [19] *tragico differre colori,*
Ut nihil interſit [20] *Davúſne loquatur & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An cuſtos famulúſque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen ſequar: ut ſibi quivis*
Speret idem: [24] *ſudet multum, fruſtraque laboret*
[25] *Auſus idem: tantum ſeries juncturáque pollet,*
Tantum de medio [27] *ſumptis accedit honoris.*
[28] *Sylvis deducti caveant (me judice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triviis, ac penè forenſes,*
Aut nimium teneris [31] *juvenentur verſibus unquam,*
[32] *Aut immunda crepent,* [33] *ignominioſaque dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus eſt equus & pater & res:*
Nec ſiquid [35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Æ quis accipiunt animis,* [37] *donantve corona.*
[38] *Syllabæ longa brevi ſubjecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *unde etiam trimetris* [41] *accreſcere juſſit*
Nomen Iambeis: [42] *quum ſenos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumeſcat cupiens magnæ ſuprà vires, quaſi inter nubes & cœlum verſans.
14 Incipit loqui. Ordo & ſententia verborum hæc eſt. Tragœdia quæ indigna eſt, in qua verſus leves imitantur, intererit, id eſt, verſabitur inter ſatyras velut pudica femina, quæ non niſi cauta ſeſtis diebus modicè ſaltat.
15 Saltare.
16 Nomina ſimplicia & incondita.
17 Nomina propria, quæ in ſuo ſenſu dominantur, non expulſa de ſede ſua & tranſlatitia qualia ſunt verba ad Venerem ſpectantia, ut Meretula, Cunnus, & ſimilia.
18 Si ego Satyras in tragœdia ſcriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Utrum Davus, Pythias, Simo, perſonæ Comicæ loquantur, an Silenus perſona ſatyrica.
21 Deluſo. Meraph. à quadrupedibus quibus hæc ſubtractum eſt. 22 An tragica & gravior perſona loquatur, qualis fuit Silenus cuſtos & miniſter Bacchi nutricius. Ex re nota non abſtruſa fictum ſequar, id eſt, carmen ſatyricum fingam atque ejuſmodi erit carmen, ut quivis ſperet ſe tale poſſe fingere. 24 Multum laboris ſumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum diſpoſitio & verborum ſtructura, ut difficile ſit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E ſylvis, id eſt, è proſcenio numeroſo producti in theatra civilem. 29 quorum princeps eſt Pan. A Græcis ſatyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triviis, id eſt, locis celeberrimis, ac pene in medio foro. 31 Ne verſibus nimium excultis ; veniliter laſciant. 32 Aut verba nimis obſcœna loquantur. 33 quæ alicujus exiſtimationem lædant. 34 Equites, arrici, & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor eſt homo pauper, & plebeius, qui ciceret, interea dum celebrantur fabulæ, & quovis alio tempore amem levaret. 36 Facienter audiunt. 37 Remunerant. Jam bonos poëtas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus ſyllabis conficitur, priore brevi, poſteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præſertim ſi comparetur cum Spondæo tardo. 40 Ex quo. quod Iambus ſit ita citus, jußit Iambeos verſus ſenarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 quum haberet ſex pedes.

43 *Primus ad extremum ſimilis ſibi.* 44 *non ita pridem,*
Tardior ut paulò 45 *graviorque veniret ad aures :*
Spondæos ſtabiles in jura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus, & patiens : non ut de ſede ſecunda*
Cederet aut quarta 48 *ſocialiter.* 49 *hic & in* 50 *Actii*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In ſcenam miſſos 51 *magno cum pondere verſus,*
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ 52 *premet artis crimine turpi.*
Non quivis videt 53 *immodulata poemata judex :*
Et data Romanis venia eſt 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, ſcribamque libenter ? an omnes*
Viſuros 56 *peccata putem mea, tutus, &* 57 *intra*
Spem veniæ cautus ? 58 *vitavit denique culpam,*
58 *Non laudem merui;* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna verſate manu, verſate diurna.*
At noſtri proavi Plautinos & numeros 62 *&*
Laudavere 63 *ſales : nimium patienter* 64 *utrumque*
(Ne dicam 65 *ſtulte) mirati : ſi modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido ſeponere dicto.*
Legitimúmque ſonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camœnæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poemata 69 *Theſpis :*
Quæ 70 *canerent agerentque* 71 *peruncti fæcibus ora.*
Poſt hunc 72 *perſonæ pallæque repertor* 73 *honeſtæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis dumtaxat conſtans.
44 Non diu eſt quod inſeri cœperunt Spondæi & alii pedes inter Iambos.
45 Vox tardior ad movendos animos, aptior ſua mora tamenſi percipiatur legentibus.
46 Iambus recepit Spondæos ſtabiles (id eſt, graves & tardos) in ſua jura, ſed ita, ut è ſecunda aut quarta ſede non depellerentur.
47 Sese accommodans & libenter locum dans ſpondæis.
48 Mutuo pariter.
49 Hic Iambus.
50 Actius & Ennius in tragœdiis quas ſcripſerunt raros Iambos adhibuerunt.
51 Verſus crebris Spondæis tardatos.
52 Iambus raro adhibitus premit, id eſt, indicat verſus præpropere & negligentia ſibi, vel tuæ arte & minus accurate.
53 Poemata methodo & modulo poeticò non rectè efficta. 54 Indigne, Immeritò. 55 Idcircone ſine arte ſcribere debeam, quia errata in ſcriptis meis nemo eſt animadverſurus ? 56 Vitia mei carminis. 57 Ut nihil ſcribam venia dignum, ſed per ſe laudem merebitur. 58 Is ſolus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitavit. 59 O Piſones. 60 Græci optime & caute ſcripſerunt. 61 Nam ſtudioſis non eſt dormiendum nimis. 62 Numeros poëticos. 63 Facetias. 64 Numeros & ſales. 65 Stultè ſentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Piſones. 67 Imaginem dictum ab eleganti joco diſtinguere. 68 Digitis digerendo verſus in pedes, aure audiendo, an verſus ſit numeroſus. 69 Thespis Athenienſis primus poëta tragicus, tragœdias docuit, atque ejus in plauſtris, quibus per æſtatem circumactis antequam ſcena eſſet inventa. 70 Ipſi poëtæ. 71 Habentes ora fæcibus viri peruncta. Nondum enim uſus erat perſonarum. 72 Repertor luxæ, qua vera hiſtrionum facies fuit tecta, ne agnoſceretur. 73 Fallæ decoræ, qui ad imos uſque pedes eſſet, demiſſa.

Æschylus, & modicis instravit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnumque loqui,* [76] *nitique cothurno.*
Successit vetus [77] *his comœdia, non sine multa*
Laude: sed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*
Dignam lege regi, [80] *lex est accepta: chorusque*
[81] *Turpiter obticuit,* [82] *sublata jure nocendi.*
[83] *Nil intentatum nostri liquêre poetæ:*
Nec minimum meruere decus [84] *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta,
Vel qui [85] *prætextas, vel qui docuere* [86] *togatas,*
Nec [87] *virtute foret, clarisve potentius armis,*
Quam [88] *lingua, Latium.* [89] *si non offenderet unum-*
quemque poetarum [90] *limæ labor* [91] *& mora: vos ô*
[92] *Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & [93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non castigavit ad unguem.*
[95] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & [96] *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus: [97] *bona pars non ungues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca, [98] *balnea vitat.*
Nanciscetur enim [99] *pretium nomenque poetæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput* [2] *insanabile* [3] *nunquam*
Tonsori [4] *Licino commiserit. O ego* [5] *lævus,*
Qui purgo bilem [6] *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret [7] *meliora poemata. verùm*

74 Scenam modicam instituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus convitiis nominatim insectari.
79 maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus, vel junge turpiter cum Gerundio nocendi.
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt
84 quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextari (id est, personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias in quibus plebeiæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.
87 Virtute militari. 88 Eloquentia & re literaria. 89 Si unusquisque poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos, O Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet invitum. 94 Non perfectissime polivit. metaph. ducta à marmorariis artificibus, qui unguibus juncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quam artem quæ sine ingenio misera est. 66 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & musis sacer. 97 magna pars Poetarum non curat ungues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lavatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curaverit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quod odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, quod tempus purgationibus Hippocrates decernit. 7 melior quam ego, nisi me purgarem.

Ni

[8] *Nil tanti eſt* : [9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet [10] *exors ipſa ſecandi* :
[11] *Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo* :
Unde parantur [12] *opes.* [13] *quid alat* [14] *formetque poetam* :
Quid doceat, quid non : *quò virtus quò ferat* [15] *error.*
Scribendi rectè [16] *ſapere eſt principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere* [18] *chartæ* :
[19] *Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis* :
Quo ſit amore parens, quo frater amandus & hoſpes :
Quod ſit [21] *conſcripti, quod judicis officium* : *quæ*
Partes in bellum miſſi ducis : *ille profectò*
Reddere perſonæ ſcit [22] *convenientia cuique.*
Reſpicere [23] *exemplar vitæ morumque jubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum ſpecioſa [26] *locis,* [27] *moretaque rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris* [29] *ſine pondere & arte,*
[30] *Valdiùs oblectat populum,* [31] *meliuſque moratur,*
Quàm verſus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Graiis ingenium, Graiis dedit* [35] *ore rotundo*
Muſa loqui, præter laudem [36] *nullius avaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus aſſem*
Diſcunt [39] *in partes centum diducere dicat*
Filius [40] *Albani, ſi de* [41] *quincunce remota eſt*
Uncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, [42] *triens,* [43] *eu,*
Rem poteris ſervare tuam. [44] *redit uncia* : *quid ſit?*

8 Nil tanti æſtimo, ut adduci poſſim ad imitandum hoſce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine ſorte & facultate ſecandi.
11 Docebo munus Poëtarum.
12 Opes poeticæ, res & facultas poëtica.
13 Inventio (ſilicet.)
14 quod informet & eruditat, nempe elocutio & reliquæ partes.
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philoſophum eſſe, non inſanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philoſophorum ſcripta, vel libri à Socratis diſcipulis ſcripti.
19 Eloquutio præparatam inventionem ultro ſequitur: rerum enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. 1. de Orat.
20 qui ſcit in tribuendis officiis, delectum habere perſonarum: cognoſcit ille quid deceat, eſtque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τὸ πρέπον.

decora. 23 Ideam ſeu perfectam ſpeciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poëtam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel, ut alii legunt, locis referta. 27 In qua mores perſonarum ſcire exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Verſus leves qui ſunt nihil aliud quam inanis perſtrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum ſapientia conjunxerunt. 35 Rotundè & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri ſtatim à puerilia diſcunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando ſubtrahendo, quæ partes ſunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutiſſimas dividere. 40 Fœnera oris cujuſdam. 41 De quinque unciis. 42 quanam uncia. 43 Bene, Verba ſunt patris, vel populi reſponſum pueri probantis. 44 quincunci additur uncia.

45 Semi; ad hæc, animos, 46 ærugo, & 47 cura peculi
Quum ſemel imbuerit, ſperamus carmina 48 fingi
Poſſe 49 linenda cedro, & lævi ſervanda 50 cupreſſo?
Aut prodeſſe 51 volunt aut delectare poetæ,
Aut ſimul & jucundo & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, eſto brevis: 52 ut citò dicta
Percipiant animi 53 dociles, teneantque 54 fideles.
55 Omne ſupervacuum pleno de 56 pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa 57 ſint proxima veris.
Nec quodcunque volet, 58 poſcat ſibi fabula credi:
59 Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
60 Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis,
61 Celſi prætereunt auſtera poemata 62 Rhamnes.
63 Omne tulit punctum qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
64 Hic meret æra liber 65 Goſiis, hic & mare 66 tranſit,
Et longum noto ſcriptori 67 prorogat ævum.
68 Sunt delicta tamen quibus ignoviſſe 69 velimus.
Nam neque 70 chorda ſonum rediit, 71 quem vult manus
& mens,
72 Poſcentique gravem per ſæpe 73 remittit acutum:
Nec ſemper 74 feriet quodcunque 75 minabitur arcus.
Verùm ubi 76 plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar 77 maculis: quas, non 78 incuria fudit,
79 Aut humana parum cavit natura. 80 quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius 81 uſque,
82 Quamvis eſt monitus venia caret: & citharœdus
Ridetur chorda qui ſemper 82 oberrat eadem:

45 Simulda pars librorum ab illis uncis.
46 Avaritiæ, quo pretium ſtipulis comparatur. Metaphora à mercatis.
47 Cupiditas opum.
48 fictas poſſe.
49 quas perpetuo vivunt. ut etenim quæ cedri ſucco illinuntur nunquam putreſcunt.
50 in capſa ex cupreſſo, arbore benoleni.
51 Debent.
52 Ut animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 quod eſt ingenii.
54 quod eſt memoriæ.
55 quæ ſupervacua ſunt, effluunt è memoria neceſſe eſt.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Veri ſimilia eſſe debent.
58 Poſtulet ſibi credi id eſt, audeat ſpectatorum oculis atque auribus ſubjicere.
59 Neve fingat poeta Lamiam devoraſſe infantem, atque eundem putrem alvo vivum fuiſſe exemplum, hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aſpernantur poemata inutilia. Alludit ad Centurias, in quas ſingulæ tribus erant diviſæ.

61 Juvenes excelſo animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo ſic appellati. 63 Omnibus & ſenum & juvenum ſuffragiis præſtantiſſimus Poëta judicatur, qui dulcis eſt in poemate & utilis. 64 Iſtiuſmodi poema pretium mereretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis ſeu ſcriptoribus librariis. 66 Ad extremas nationes. 67 Nam præſtantes poetæ etiam mortui vivunt. 68 Sunt quædam poëtarum errata. 69 Ignoviſſe oportet. 70 Ut Muſici aliquando errant, ſic etiam poetæ. 71 Sonum, quem manus & voluntas exprimit. 72 Citharœdo. 73 Reddit ſonum acutum. 74 Sagittarius. 75 quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 quis negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cavere. 80 quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamſi fuerit monitus. 83 Semper unum, eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum ceſſat, fit [84] *Chœrilus ille,*
Quem [85] *bis terque bonum, cum riſu miror,* [86] *& idem*
Indignor, [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas eſt [89] *obrepere ſomnum.*
[90] *Ut pictura, poëſis* [91] *erit: quæ ſi propius ſtes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.*
[93] *Hæc amat obſcurum,* [94] *volet hæc ſub luce videri,*
Judicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O major juvenum, quamvis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum & per te ſapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi, conſultus juris & actor
Cauſarum mediocris, abeſt [3] *virtute diſerti*
Meſſalæ, [4] *nec ſcit quantum Caſſellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio eſt:* [6] *mediocribus eſſe poëtis*
Non homines, non dii, non conceſſere [7] *columnæ.*
Ut gratas inter menſas [8] *ſymphonia diſcors,*
[9] *Et craſſum unguentum &* [10] *ſardoum melle papaver*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna ſine iſtis:*
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
[12] *Si paulum à ſummo diſceſſit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui neſcit,* [15] *campeſtribus abſtinet armis:*
Indoctuſque pilæ [16] *diſcive* [17] *trochive quieſcit,*
[18] *Ne ſpiſſæ riſum tollant* [19] *impunè coronæ,*

84 Est ſimilis Chœrilli mali poetæ.
85 quem mirari ſoleo, ſi duobus vel tribus locis laudabiliter ſcribat.
86 Et Ego idem indigne fero cum Homerum vel alium excellentem poetam lapſum eſſe animadverto.
87 quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita ſe habet ut pictura. Nam Pictura eſt poëſis loquens, poëſis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris abſoluta, quæ in luce quo magis ſpectatur, eo magis placet, alia vero rudibus lineamentis tantum conſtans laudari poteſt, ſed procul ſpectata: ſic poeſis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at ſi ſit deterior, leviter tantum & obiter eſt legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior.
95 Limatum, politum vel ſubtile ingenium Judicis, i. lectoris. 96 Poëſis mala ſemel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piſo, qui ex duobus fratribus ætate ego provectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poeticæ imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus ſum & memoria tene. 2 quibuſdam artibus & diſciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i non excellentem cognitionem) concedi, at poetica mediocris tolerabilis non eſt. 3 Ab eloquentia Meſſalæ Corvini abeſt, i. Meſſalo diſerto multo eſt inferior. 4 Non eſt tam doctus in jure civili, quam Aulus Caſſellius. 5 quamvis ſit mediocris. 6 Verum ut poëtæ ſunt mediocres non homines, non, &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad aquas libri proſtiterunt venales. 8 Muſica nullam concentum reddens. 9 Unguentum obtuſi odoris, quo veteres in cœna caput ſibi unxerunt. 10 quod detertimum eſt propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia receſſerit. 13 Extremi ordinis eſt diſpiciet, & vix nullo eſt numero. 14 Ludere, haſtam jacere, ſalire, & ſimilia. 15 Abſtinet armis quæ in Campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 2. 17 Trochus ad ludum puerilem eſt excogitatus. 18 Ne frequentes ſpectatores cachinnentur, qui in Campum Martium ſpectatum venerunt & corolla conſtruxerunt. 19 Merito.

[20] *Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber, & ingenuus, præſertim [22] *cenſus, equeſtrem*
Summum nummorum, [23] *vitioque remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *invita dices, faciesque Minerva:*
Id tibi judicium eſt, [26] *ea mens: ſi quid tamen* [27] *olim*
Scripſeris, in [28] *Metii deſcendat judicis aures,*
[29] *Et patris, & noſtras:* [30] *nonumque prematur in annum*
[31] *Membranis intus poſitis, delere licebit*
Quod non ediderís: neſcit vox [32] *miſſa reverti,*
[33] *Sylveſtres homines* [34] *ſacer interpreſque deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus,*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque leones.
Dictus [37] *& Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa movere [38] *ſono teſtudinis, &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet. [40] *fuit hæc ſapientia quondam,*
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare jura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit: poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſque [45] *mares animos in Martia bella*
Verſibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *ſortes:*
Et vitæ monſtrata via eſt: & [48] *gratia regum*
[49] *Pieriis tentata modis:* [50] *ludúſque repertus,*
[51] *Et longorum operum finis:* [52] *ne forte pudori*
Sit tibi Muſa lyræ [53] *ſolers, & cantor* [54] *Apollo,*
Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæſitum eſt, ego nec* [56] *ſtudium ſine divite vena,*
Nec [57] *rude quid proſit video ingenium.* [58] *alterius ſic*

20 qui caret arte.
21 Verba ſunt Poetæ indocti; Cur, inquit, verſus non faciam cùm ſim liber & ingenuus? &c.
22 Reperrus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitiis coopertus
24 Tu, ô Piſo.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propenſione reluctante.
26 Ea eſt tibi prudentia.
27 In poſterum.
28 Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos ſupprimatur, ut acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi contineas, ne foras exeant.
32 Vox ore emiſſa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates divinus.
35 Mutuis cædibus & victu ferino.
36 Calliopes & Apollinis filius.
37 Amphion Jovis & Antiopæ filius, Muſicus præſtantiſſimus.
38 Cytharæ cantu.
39 Prece, quam cum ſocio ſociabat, ut Muſi faciunt.
40 Aliquando fuit hæc ſapientia in Poetis, ut docerent publica à privatis ſeparare, &c.
41 Concubitu meretricio.
42 Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii caſtitatem inviolatam ſervare.
43 Urbes ædificare.
44 In ligneis tabulis leges deſcribere, cumſique legendas proponere.
45 Animos fortes & ſtrenuos.
46 Excitavit & tanquam ad certamen acuit.
47 Oracula ab Apolline data.
48 Amicitia regum carminibus comparata eſt.
49 Carminibus Muſarum quæ Pierides appellantur.
50 Oblectatio animorum ſcil. Comœdiis & Tragœdiis.
51 Et requies animi poſt longos labores. Animos enim feſſos verſu & lyra relaxant.
52 Hæc dixi, ô Piſo, ne te pudeat poëtam eſſe.
53 Perita.
54 Apollo inventor citharæ, qui Muſis præeſt.
55 In controverſiam vocatur, utrum Poeta naſcatur, an fiat.
56 Ars ſine ſecundo ingenio.
57 Ingenium arte non expoliſum.
58 Sic natura & doctrina mutuis ſe opibus juvant.

Horat.

Altera poſcit opem res, & [59] conjurat, amicè.
Qui ſtudet optatam [60] curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque [61] puer: [62] ſudavit & alſit:
Abſtinuit Venere & [63] vino: [64] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
[65] Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata [66] pango:
[67] Occupet extremum ſcabies: mihi turpe [68] relinqui eſt,
[69] Et, quod non didici, ſanè neſcire fateri.
Ut præco ad merces turbam qui [70] cogit emendas,
[71] Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
[72] Si verò eſt unctum, qui rectè ponere poſſit,
[73] Et ſpondere levi pro paupere, & eripere [74] atris
Litibus implicitum: mirabor ſi ſciet [75] inter
Noſcere mendacem verúmque [76] beatus amicum.
[77] Tu ſeu donâris, ſeu quid donare velis [78] cui,
Nolito ad verſus [79] tibi factos [80] ducere plenum
Lætitiæ, clamabit enim, [81] Pulchrè, benè, rectè,
Palleſcet [82] ſuper his: etiam [83] ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet, [84] tundet pede terram,
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] ex animo: ſic
[86] Deriſor vero plus laudatore [87] movetur.
Reges dicuntur multis urgere [88] culullis,
Et [89] torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus; ſi carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi ſub vulpe latentes:
[91] Quinctilio ſi quid recitares, corrige ſodes,

59 Conſentit.
60 Labore & opere ad finem pervenire ſibi propoſitum.
61 παῖς ἔτι cum eſſet puer.
62 Calorem lenuit & frigora pertulit.
63 Roma pueri vino abſtinebant.
64 Tibicen adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem ſerpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miſeris temporibus.
66 Compono, i. Ego poſſum mira poëmata componere, inquit malus Poëta.
67 Metaph. ducta à luſu puerorum ſe mutuò ad curredum cohortantium, qui ſcabiem imprecantur ei qui ultimus ad calcem pervenerit. Sic indoctus & gloriolus poëta non vult in extremo ordine verſari ſed ſuam regit ignorantiam jactatione & audacia.
68 In curſu relinqui.
69 Et ſane turpe eſt mihi (inquit malus poëta) fateri quod non didici.
70 qui congregat.
71 Si Poëta ſuaſpte aſſentatores ad poëmata ſua vel indoctiſſima laudanda beneficiis provocat. 72 Si ſit Poëta, qui unctum, i. omnium laudum dare poſſit. 73 Et ſe vadem conſtituere pro paupere levi, qui quavis impellitur emolumenti ſpe. 74 Trithibus. 75 Diſtinguere. 76 Beatus, ut ipſe ſe cenſet eſſe. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores poſſint cognoſci. 78 Alicui. 79 Ad verſus ab te ſcriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob ſpem utilitatis. 81 Verba ſunt aſſentatoris poëmata tua ſibi approbantis. 82 Ad hæc palleſces, quali novo genere poëmatis obſtupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ ſunt ex oculorum) ſimulans ſe gaudere. 84 Præ gaudio ſaltabit. 85 τῆς καρδίας, verè, ſine fuco. 86 Aſſentator. 87 Movetur ſibi non ex animo. 88 Poculis explorare. 89 Vinum ingeniorum lenit tormentum. 90 Animi doloſi, vafri, inſidioſi. 91 quinctilio Varo poëtæ Cremonenſi. Hic fuit bonorum ſcriptorum ſincerus & incorruptus judex: de hoc quinctilio vide Od. 8. & Od. 19. lib. 1.

Hoc

Hoc (aiebat) & hoc [92] *melius te posse negares.*
Bis terque expertum frustra. [93] *delere jubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere versus.*
Si defendere dein ictum quam [95] *vertere malles,*
[96] *Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanem.*
Quin [97] *sine rivali téque & tua solus amares.*
Vir bonus & prudens versus [98] *reprehendet inertes:*
Culpabit [99] *duros: incomptis* [1] *allinet atrum*
Transverso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: [3] *parùm claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutando* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Aristarchus,* [7] *nec dicet, Cur ego amicum*
Offendam [8] *nugis?* [9] *hæ nugæ seria ducent.*
In mala derisum semel, [10] *exceptumque sinistrè.*
[11] *Ut mala quem scabies, aut* [12] *morbus regius urget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Vesanam tetigisse timent fugiuntque poëtam.*
Qui sapiunt [16] *agitant pueri* [17] *incautique sequuntur.*
[18] *Hic dum sublimes versus* [19] *ructatur,* [20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum, foveamve: [22] *licet, succurrite longùm*
Clamet Io cives, non sit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *demittere funem.*
Qui scis an [25] *prudens huc se dejecerit, atque*
[26] *Servari nolit? dicam,* [27] *Siculique poëtæ*
Narrabo interitum Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*

92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter, i. sæpius tentasset.
93 quintilius jubebat adhuc corrigere vel certè discindere ne carmina legerentur.
93 Et versus non satis rotundos, i. male perpolitos emendare. Duæ sunt Metaph. à fabris lignariis & fabris serrariis ductæ.
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Male sonantes.
1 Transverso calamo notabis & liturum inducet.
2 Crebiora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vituperabis.
5 Signo calami.
6 Fiet castigator severus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus seligendis, germanis, & in nothis rejiciendis judex fuit acerrimus.
7 Si ut multi Adulatores dicunt.
8 In re levi.
9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poëtam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita ut optimum se poëtam sibi persuaserit. 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poëtam, quam illum quem scabies, &c. 12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, quo laborant furiis correpti. 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio conjuncta excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti, 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi rectos edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, ut auceps qui merulis avibus insidias struit, in foveam (i. id perspicuos errores) incidit. 22 quamvis longum, i. diu clamet Io cives succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foveam. 25 An sciens & de industria. 26 Servari non vult ne emendetur. 27 Empedoclis Agrigentini. 28 Frigidus præsentis mortis horrore, vel frigidus, i. atra bile affectus. Est enim melancholia frigidissima.

Insilui

Inſiluit, ſit jus, liceatque perire [29] *Poëtis.*
Invitum qui ſervat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec ſemel hoc fecit, nec [31] *ſi retractus erit, jam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famoſa mortis amorem.*
[34] *Nec ſatis apparet cur verſus factitet: utrùm*
Minxerit [35] *in patrios cineres, an triſte* [36] *bidental*
Moverit [37] *inceſtus. certè furit, ac velut urſus,*
Objectos caveæ [38] *valuit ſi frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumque fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit tenet, occidetque legendo,*
[42] *Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.*

29 Poëtis qui ſi malunt corrigi.
33 Idem facit ac ſi occideret. Idem pro ſimili.
31 Ab Ætna incendio.
32 Fiet rationis particeps & ſanus. Infamis enim homo non eſt.
33 Nec deponet amorem, i. curam non abjiciet famoſæ mortis, i. mortis infamis. Nam ſæpiſſim occidere (quod fecit Empedocles) infame eſt.
34 Non ſatis perſpicuum eſt, utrius ſceleris pœnam luat malus poëta dum verſus factitat. ſepulchrinos violari an ſublati bidentalis. 35 In patrium ſepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellarunt, quod hoſtiis bidentibus & ara extructa à ſacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, ita ſororem, ſacerdotem, vel affinem commiſſo. 38 Si ſorte potuit frangere. 39 Septimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cavea ne exeant coërcentur. 40 Poëta in recitandis carminibus ſuis moleſtus. 41 quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam ſanguiſuga quæ tam diu hæret corpori affixa, donec ſanguine complera excidérit.

FINIS.